EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 25.9.2017
JOIN(2017) 37 final

ANNEX 1

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ühisettepanek: Nõukogu otsus

ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning nende liikmesriikide ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi vahelise ulatusliku ja laiendatud partnerluslepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta

ULATUSLIK JA LAIENDATUD PARTNERLUSLEPING
ÜHELT POOLT EUROOPA LIIDU JA
EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE
NING NENDE LIIKMESRIIKIDE
JA TEISELT POOLT ARMEENIA VABARIIGI VAHEL

PREAMBUL

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu lepingu, Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu osalised, edaspidi „liikmesriigid“, ning

EUROOPA LIIT ja

EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUS (edaspidi „Euratom“)

ühelt poolt ja

ARMEENIA VABARIIK

teiselt poolt,

edaspidi koos „lepinguosalised“,

VÕTTES ARVESSE lepinguosalistevahelisi tihedaid suhteid ja ühiseid väärtusi ja nende soovi tugevdada partnerlus- ja koostöölepinguga varem sõlmitud suhteid ning toetada võrdsel partnerlusel põhinevat tihedat ja intensiivset koostööd Euroopa naabruspoliitika ja idapartnerluse ning käesoleva lepingu raames;

TUNNUSTADES ELi-Armeenia Euroopa naabruspoliitika tegevuskava, sealhulgas selle sissejuhatavate sätete panust ja partnerluse prioriteetide tähtsust Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vaheliste suhete tugevdamisel ning käesolevas lepingus nimetatud reformi- ja ühtlustamisprotsessi hoogustamisel Armeenia Vabariigis, tihendades sellega poliitilist ja majanduskoostööd;

VÕTTES EESMÄRGIKS veelgi süvendada põhivabaduste ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste õiguste, demokraatia põhimõtete, õigusriigi ja hea valitsemistava põhimõtete austamist;

TUNNISTADES, et riigisisesed reformid, mille eesmärk on ühelt poolt demokraatia ja turumajanduse tugevdamine ning teiselt poolt konfliktidele kestva lahenduse leidmine, on omavahel seotud. Seega aitavad kestlikud demokraatlikud reformid Armeenia Vabariigis suurendada usaldust ja stabiilsust piirkonnas tervikuna;

SOOVIDES toetada Armeenia Vabariigi poliitilist, sotsiaal-majanduslikku ja institutsioonilist arengut näiteks kodanikuühiskonna ja institutsioonide arendamise, avaliku halduse ja avaliku teenistuse reformi, korruptsioonivastase võitluse ning kaubavahetuse ja majanduskoostöö tihendamise, sealhulgas heade maksuhaldustavade, vaesuse vähendamise ja ulatusliku koostöö kaudu paljudes ühist huvi pakkuvates valdkondades, muu hulgas õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonnas;

VÕTTES EESMÄRGIKS rakendada täielikult kõik ÜRO põhikirja, 1948. aasta ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, 1950. aasta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „Euroopa inimõiguste konventsioon“) ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostöökonverentsi 1975. aasta Helsingi kohtumise lõppakti (edaspidi „OSCE Helsingi lõppakt“) eesmärgid, põhimõtted ja sätted;

RÕHUTADES oma kavatsust edendada rahvusvahelist rahu ja julgeolekut ning soodustada tõhusat mitmepoolsust ja vaidluste rahumeelset lahendamist kokkulepitud vormis, eelkõige tehes selle nimel koostööd Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) ja Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni OSCE raames;

VÕTTES EESMÄRGIKS kinnitada rahvusvahelist kohustust võidelda massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu ning teha koostööd desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise ning tuumaohutuse ja -julgeoleku valdkonnas;

TUNNISTADES Armeenia Vabariigi piirkondlikes koostöövormides, sealhulgas Euroopa Liidu toetatavates koostöövormides aktiivse osalemise tähtsust; tunnistades, kui oluliseks peab Armeenia Vabariik osalemist rahvusvahelistes organisatsioonides ja koostöövormides ning neist tulenevaid olemasolevaid kohustusi;

SOOVIDES edasi arendada korrapärast poliitilist dialoogi ühist huvi pakkuvates kahepoolsetes ja rahvusvahelistes küsimustes, sealhulgas nende piirkondlikes aspektides, võttes arvesse Euroopa Liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat ja Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitikat ning Armeenia Vabariigi asjaomaseid poliitikavaldkondi; tunnistades, kui oluliseks peab Armeenia Vabariik osalemist rahvusvahelistes organisatsioonides ja koostöövormides ning neist tulenevaid olemasolevaid kohustusi;

TUNNISTADES, kui oluliseks peab Armeenia Vabariik Mägi-Karabahhi konflikti rahumeelset ja kestvat lahendamist ning vajadust lahendada see konflikt võimalikult kiiresti OSCE Minski grupi kaasesimeeste juhitud läbirääkimiste käigus; tunnistades ühtlasi vajadust saavutada lahendus ÜRO põhikirjas ja OSCE Helsingi lõppaktis sätestatud eesmärkide ja põhimõtete alusel, pidades silmas eelkõige neid, mis käsitlevad jõuga ähvardamisest või jõu tarvitamisest hoidumist, riikide territoriaalset puutumatust ning rahvaste võrdseid õigusi ja enesemääramisõigust ning kajastuvad kõikides OSCE Minski grupi kaaseesistumise raames tehtud avaldustes alates 2008. aastal toimunud OSCE ministrite nõukogu 16. kohtumisest; samuti märkides ära Euroopa Liidu lubaduse toetada seda konflikti lahendamise protsessi;

VÕTTES EESMÄRGIKS ennetada ja tõkestada korruptsiooni, võidelda organiseeritud kuritegevusega ja tõhustada koostööd terrorismivastases võitluses;

VÕTTES EESMÄRGIKS süvendada dialoogi ja koostööd rände, varjupaiga ja piirihalduse küsimustes, pöörates tervikliku lähenemisviisi raames tähelepanu seaduslikule rändele ning koostööle, mida tehakse võitluses ebaseadusliku rände ja inimkaubandusega ning tagasivõtulepingu tõhusaks rakendamiseks;

KINNITADES VEEL KORD, et peamiseks eesmärgiks on jätkuvalt lepinguosaliste kodanike paremad liikumisvõimalused turvalises ja hästi hallatud keskkonnas, ning kaaludes sobival ajal viisateemalise dialoogi alustamist Armeenia Vabariigiga, tingimusel et täidetud on hästi hallatud ja turvalise liikuvuse nõuded, sealhulgas on tõhusalt rakendatud lepinguosalistevahelised viisalihtsustus- ja tagasivõtulepingud;

VÕTTES EESMÄRGIKS järgida vaba turumajanduse põhimõtteid ja kinnitades, et Euroopa Liit on valmis toetama majandusreforme Armeenia Vabariigis;

TUNNUSTADES lepinguosaliste tahet süvendada majanduskoostööd, sealhulgas kaubanduse valdkonnas, kooskõlas lepinguosaliste Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmesusest tulenevate õiguste ja kohustustega ning nende õiguste ja kohustuste läbipaistva ja mittediskrimineeriva kohaldamisega;

OLLES VEENDUNUD, et käesoleva lepinguga luuakse uued tingimused lepinguosaliste majandussuhetele, eelkõige kaubanduse ja investeeringute arendamisele, ning ergutatakse konkurentsi, mis on majanduse ümberkorraldamisel ja ajakohastamisel määrava tähtsusega;

VÕTTES EESMÄRGIKS austada säästva arengu põhimõtteid;

VÕTTES EESMÄRGIKS tagada keskkonnakaitse, sealhulgas piiriülene koostöö ja mitmepoolsete kokkulepete rakendamine;

VÕTTES EESMÄRGIKS suurendada energiavarustuse kindlust ja ohutust, toetada asjaomase taristu arengut, edendada turuintegratsiooni ja õigusnormide ühtlustamist ELi õigustiku käesolevas lepingus nimetatud põhielementidega, sealhulgas propageerides energiatõhusust ja taastuvate energiaallikate kasutamist, võttes arvesse Armeenia Vabariigi kohustust järgida energia tarnija-, transiidi- ja tarbijariikide võrdse kohtlemise põhimõtet;

VÕTTES EESMÄRGIKS tagada tuumaohutuse ja -julgeoleku kõrge tase vastavalt käesolevas lepingus sätestatule;

TUNNUSTADES vajadust süvendada energiakoostööd ning lepinguosaliste eesmärki järgida täielikult energiaharta lepingu tingimusi;

SOOVIDES parandada rahvatervist ja ohutust ning inimeste tervise kaitset, võttes arvesse säästva arengu põhimõtteid, keskkonnavajadusi ja kliimamuutusi;

VÕTTES EESMÄRGIKS edendada inimestevahelisi kontakte, sealhulgas teaduse ja tehnoloogia, hariduse ja kultuuri ning noorsootöö ja spordi valdkonnas toimuva koostöö ja vahetuste kaudu;

VÕTTES EESMÄRGIKS edendada piiriülest ja piirkondadevahelist koostööd;

TUNNUSTADES Armeenia Vabariigi kohustust ühtlustada asjaomaseid valdkondi käsitlevad õigusaktid järk-järgult Euroopa Liidu õigusaktidega, tehes seda tõhusalt laiemate reformide osana, ning luua käesoleva lepingu täitmise tagamiseks vajalik haldus- ja institutsiooniline suutlikkus, ja tunnustades Euroopa Liidu kestvat toetust kooskõlas olemasolevate koostöövahenditega, sealhulgas selle kohustusega seoses antavat tehnilist, finants- ja majandusabi, mis vastab Armeenia Vabariigi reformide tempole ja majanduslikele vajadustele;

KINNITADES, et kui lepinguosalised otsustavad käesoleva lepingu raames sõlmida erilepinguid vabaduse, turvalisuse ja õiguse valdkonnas vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, ei ole sellised tulevikus sõlmitavad lepingud Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvad, välja arvatud juhul, kui EL ning Ühendkuningriik ja/või Iirimaa teatavad seoses asjakohaste varasemate kahepoolsete suhetega Armeenia Vabariigile ühiselt, et leping on Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduv, kuna neid käsitatakse liidu osana kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes. Samuti ei ole Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa jaoks siduvad Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise kohaselt hiljem käesoleva lepingu rakendamiseks vastu võetavad ELi-sisesed meetmed, kui need kaks riiki ei ole teatanud, et soovivad neis meetmetes osaleda või need heaks kiita vastavalt protokollile nr 21; märkides ühtlasi, et sellised tulevased konkreetsed lepingud või hilisemad ELi-sisesed meetmed kuuluvad nimetatud aluslepingutele lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) kohaldamisalasse,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I JAOTIS

EESMÄRGID JA ÜLDPÕHIMÕTTED

ARTIKKEL 1

Eesmärgid

Lepingu eesmärgid on järgmised:

a) edendada lepinguosaliste vahel ulatuslikku poliitilist ja majanduslikku partnerlust ja koostööd ühiste väärtuste ning tihedate sidemete alusel, muu hulgas suurendades Armeenia Vabariigi osalemist Euroopa Liidu poliitikameetmetes, programmides ja ametite tegevuses;

b) tugevdada kõigis ühist huvi pakkuvates valdkondades poliitilise dialoogi pidamise raamistikku, mis võimaldab lepinguosalistel arendada tihedaid poliitilisi suhteid;

c) aidata tugevdada demokraatiat ning edendada poliitilist, majanduslikku ja institutsioonilist stabiilsust Armeenia Vabariigis;

d) edendada, säilitada ja tugevdada piirkondlikku ja rahvusvahelist rahu ja stabiilsust, muu hulgas tehes ühiseid jõupingutusi, et kõrvaldada pingeallikaid ja parandada julgeolekut piiridel ning edendada piiriülest koostööd ja heanaaberlikke suhteid;

e) süvendada koostööd vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala valdkonnas, et tugevdada õigusriiki ning parandada inimõiguste ja põhivabaduste austamist;

f) suurendada liikuvust ja tihendada inimestevahelisi kontakte;

g) toetada Armeenia Vabariigi püüdlusi teha rahvusvahelist koostööd oma majanduse arendamiseks ka tema õigusaktide ELi õigustikuga ühtlustamise kaudu;

h) alustada tihedamat kaubanduskoostööd, mis võimaldab teha asjaomastes valdkondades kestvat õigusloomealast koostööd kooskõlas WTO liikme staatusest tulenevate õiguste ja kohustustega, ning

i) luua tingimused koostöö süvendamiseks muudes ühist huvi pakkuvates valdkondades.

ARTIKKEL 2

Üldpõhimõtted

1. Lepinguosaliste sise- ja välispoliitika aluseks ning käesoleva lepingu oluliseks osaks on eelkõige ÜRO põhikirjas, OSCE Helsingi lõppaktis ja 1990. aasta Pariisi uue Euroopa hartas ning asjaomastes inimõigusi käsitlevates dokumentides, näiteks ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis ja Euroopa inimõiguste konventsioonis, sätestatud demokraatia põhimõtete, õigusriigi põhimõtte, inimõiguste ja põhivabaduste austamine.

2. Lepinguosalised rõhutavad veel kord pühendumist turumajanduse, säästva arengu, piirkondliku koostöö ning tõhusa mitmepoolsuse põhimõtetele.

3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et järgivad hea valitsemistava põhimõtteid ning rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige neid, mis neil on ÜRO, Euroopa Nõukogu ja OSCE raames.

4. Lepinguosalised kohustuvad võitlema korruptsiooni, piiriülese organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi eri vormide vastu, toetama säästvat arengut, tõhusat mitmepoolsust ning võitlust massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastu, sealhulgas ELi keemilise, bioloogilise, radioloogilise ja tuumaohu leevendamise tippkeskuse algatuse raames. See kohustus on lepinguosaliste suhete ja koostöö arengu keskne tegur, mis aitab kindlustada piirkondlikku rahu ja stabiilsust.

II JAOTIS

POLIITILINE DIALOOG JA REFORM; KOOSTÖÖ VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA VALDKONNAS

ARTIKKEL 3

Poliitilise dialoogi eesmärgid

1. Lepinguosalised arendavad ja süvendavad poliitilist dialoogi kõigis ühist huvi pakkuvates valdkondades, sealhulgas välis- ja julgeolekupoliitika ning riigisiseste reformide teemal. Selline dialoog tõhustab poliitilist koostööd välis- ja julgeolekuküsimustes, tunnistades tähtsust, mida Armeenia Vabariik omistab osalemisele rahvusvahelistes organisatsioonides ja koostöövormides ning neist tulenevatele olemasolevatele kohustustele.

2. Poliitilise dialoogi eesmärgid on järgmised:

a) arendada ja süvendada poliitilist dialoogi kõigis ühist huvi pakkuvates valdkondades;

b) tugevdada poliitilist partnerlust ja tõhustada koostööd välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas;

c) edendada tõhusal mitmepoolsusel põhinevat rahvusvahelist rahu, stabiilsust ja julgeolekut;

d) tugevdada lepinguosalistevahelist koostööd ja dialoogi rahvusvahelise julgeoleku ja kriisiohjamise valdkonnas, eelkõige eesmärgiga tegeleda üleilmsete ja piirkondlike probleemide ja nendega seonduvate ohtudega;

e) süvendada koostööd massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamise valdkonnas;

f) edendada tulemustele orienteeritud ja praktilist koostööd lepinguosaliste vahel, et saavutada rahu, julgeolek ja stabiilsus Euroopas;

g) parandada demokraatia põhimõtete, õigusriigi ja hea valitsemistava põhimõtete järgimist, inimõiguste ja põhivabaduste, sealhulgas meediavabaduse ja vähemuste õiguste austamist, ning aidata tugevdada riigisiseseid poliitilisi reforme;

h) arendada lepinguosalistevahelist dialoogi ja süvendada koostööd julgeoleku ja kaitse valdkonnas;

i) toetada konfliktide rahumeelset lahendamist;

j) toetada ÜRO põhikirja eesmärke ja põhimõtteid ning OSCE Helsingi lõppaktis sätestatud põhimõtteid, mis reguleerivad osalisriikidevahelisi suhteid, ja

k) toetada piirkondlikku koostööd, luua heanaaberlikud suhted ja tugevdada piirkondlikku julgeolekut, võttes meetmeid piiride avamiseks, et hõlbustada piirkondlikku kaubandust ja piiriülest liikumist.

ARTIKKEL 4

Riigisisesed reformid

Lepinguosalised teevad koostööd järgmistes valdkondades:

a) demokraatlike institutsioonide ja õigusriigi arendamine ja kindlustamine ning nende stabiilsuse ja mõjususe suurendamine;

b) inimõiguste ja põhivabaduste austamise tagamine;

c) kohtu- ja õigusreformi edendamine eesmärgiga tagada kohtute, prokuratuuri ja õiguskaitseasutuste sõltumatus, kvaliteet ja tõhusus;

d) haldussuutlikkuse suurendamine ning õiguskaitseasutuste erapooletuse ja tõhusa tegutsemise tagamine;

e) avaliku halduse reformi ning aruandekohustusliku, tõhusa, läbipaistva ja pädeva avaliku teenistuse ülesehitamise edendamine ja

f) korruptsioonivastase võitluse tulemuslikkuse tagamine, eelkõige selleks, et tõhustada korruptsioonivastase võitluse alast rahvusvahelist koostööd, ning asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide, nagu ÜRO 2003. aasta korruptsioonivastase konventsiooni tulemusliku rakendamise tagamine.

ARTIKKEL 5

Välis- ja julgeolekupoliitika

1. Lepinguosalised tugevdavad dialoogi ja koostööd välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika valdkonnas, tunnistades tähtsust, mida Armeenia Vabariik omistab osalemisele rahvusvahelistes organisatsioonides ja koostöövormides ning neist tulenevatele olemasolevatele kohustustele, ning käsitlevad eelkõige konfliktide ennetamise, kriisiohjamise, riskide vähendamise, küberjulgeoleku, julgeolekusektori reformi, piirkonna stabiilsuse, desarmeerimise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise, relvastuskontrolli ja relvaekspordi kontrolli probleeme. Koostöö põhineb ühistel väärtustel ja huvidel ning selle eesmärk on suurendada koostöö tulemuslikkust, kasutades kahepoolseid, rahvusvahelisi ja piirkondlike foorumeid, eelkõige OSCEd.

2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord pühendumist ÜRO põhikirjas ja OSCE Helsingi lõppaktis sätestatud rahvusvahelise õiguse põhimõtete järgimisele ning nende edendamisele kahe- ja mitmepoolsetes suhetes.

ARTIKKEL 6

Rahvusvaheliselt muret tekitavad rasked kuriteod ja Rahvusvaheline Kriminaalkohus

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et kõige raskemad, kogu rahvusvahelises üldsuses muret tekitavad kuriteod ei tohi jääda karistamata ja tagada tuleks tõhus vastutusele võtmine selliste kuritegude eest, võttes meetmeid nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kaudu.

2. Lepinguosalised on seisukohal, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu asutamine ja tulemuslik toimimine on rahvusvahelise rahu ja õiguse jaoks oluline samm. Lepinguosalised püüavad tugevdada koostööd ja edendada rahu ja rahvusvahelist õigusemõistmist, ratifitseerides ja rakendades Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi ja sellega seotud dokumendid ning võttes arvesse nende õiguslikku ja põhiseaduslikku raamistikku.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et tehakse tihedat koostööd genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude vältimiseks, kasutades selleks asjakohaseid kahe- ja mitmepoolseid raamistikke.

ARTIKKEL 7

Konfliktide ennetamine ja kriisiohjamine

Lepinguosalised tõhustavad praktilist koostööd konfliktide ennetamise ja kriisiohjamise valdkonnas, eelkõige pidades silmas Armeenia Vabariigi võimalikku osalemist ELi juhitavates tsiviil- ja sõjalistes kriisiohjamiseoperatsioonides, samuti asjakohastel õppustel ja koolitustel; selline osalemine oleks üksikjuhtumipõhine.

ARTIKKEL 8

Piirkondlik stabiilsus ja konfliktide rahumeelne lahendamine

1. Lepinguosalised tugevdavad ühiseid jõupingutusi, et parandada tingimusi edasise piirkondliku koostöö tegemiseks, toetades avatud piire ja piiriülest liikuvust, heanaaberlikke suhteid ja demokraatlikku arengut ning edendades seeläbi stabiilsust ja julgeolekut, ja tegutsevad konfliktide rahumeelse lahendamise nimel.

2. Lõikes 1 nimetatud tegevustes järgitakse rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamise ühiseid põhimõtteid, mis on sätestatud ÜRO põhikirjas ja OSCE Helsingi lõppaktis ning muudes asjakohastes mitmepoolsetes dokumentides, millest lepinguosalised juhinduvad. Lepinguosalised rõhutavad konfliktide rahumeelseks lahendamiseks olemasolevate kokkulepitud vormide tähtsust.

3. Lepinguosalised rõhutavad, et relvastuskontroll ning usalduse ja julgeoleku suurendamise meetmed on julgeoleku, prognoositavuse ja stabiilsuse tagamiseks Euroopas jätkuvalt väga olulised.

ARTIKKEL 9

Massihävitusrelvad, nende leviku tõkestamine ja desarmeerimine

1. Lepinguosalised on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik nii riiklikul kui ka mitteriiklikul tasandil, näiteks terroristide ja muude kuritegelike ühenduste seas, on üks tõsisemaid ohte rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule. Seetõttu lepivad lepinguosalised kokku, et teevad koostööd ja annavad oma panuse massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamiseks, täites täielikult oma kohustusi, mis tulenevad desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest rahvusvahelistest lepingutest, ning muid asjaomaseid rahvusvahelisi kohustustusi. Lepinguosalised nõustuvad, et see säte on käesoleva lepingu oluline osa.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd ja annavad oma panuse massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamiseks,

a) võttes meetmed asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele allakirjutamiseks ja nende ratifitseerimiseks või vajaduse korral nendega ühinemiseks ja nende täielikuks rakendamiseks ning

b) arendades edasi tõhusat siseriiklikku ekspordikontrollisüsteemi, sealhulgas massihävitusrelvadega seotud kaupade ekspordi ja transiidi ning massihävitusrelvadega seotud kahesuguse kasutusega tehnoloogia lõppkasutuse kontrollimiseks.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et seavad sisse korrapärase poliitilise dialoogi käesolevas artiklis nimetatud meetmete toetamiseks ja tugevdamiseks.

ARTIKKEL 10

Väike- ja kergrelvad ning tavarelvade ekspordi kontroll

1. Lepinguosalised tunnistavad, et väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseaduslik tootmine, salakaubavedu, ülemäärane varumine, puudulik haldamine, varude ebapiisav turvamine ja kontrollimatu levik on endiselt tõsiseks ohuks rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule.

2. Lepinguosalised nõustuvad järgima ja täielikult täitma oma kohustust võidelda väike- ja kergrelvade ning nende laskemoonaga ebaseadusliku kauplemise vastu vastavalt kehtivatele rahvusvahelistele lepingutele, mille osalised nad on, ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidele, samuti oma kohustusi, mis tulenevad muudest kõnealuses valdkonnas kehtivatest rahvusvahelistest õigusaktidest, näiteks ÜRO tegevusprogrammist väike- ja kergrelvade salakaubanduse kõikide aspektide ennetamise, tõkestamise ja likvideerimise kohta.

3. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd ja tagama kooskõlastamise, vastastikuse täiendavuse ja koostoime võitluses väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseadusliku kaubanduse vastu ning ülemääraste varude hävitamise üleilmsel, piirkondlikul, allpiirkondlikul ja vajaduse korral riiklikul tasandil.

4. Peale selle lepivad lepinguosalised kokku jätkata koostööd tavarelvade ekspordi kontrolli valdkonnas, võttes arvesse nõukogu 8. detsembri 2008. aasta ühist seisukohta 2008/944/ÜVJP sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli küsimustes[1] ning Armeenia Vabariigi asjakohaseid õigusakte.

[1] ELT L 335, 13.12.2008, lk 99.

5. Lepinguosalised lepivad kokku, et seavad sisse korrapärase poliitilise dialoogi käesolevas artiklis nimetatud meetmete toetamiseks ja tugevdamiseks.

ARTIKKEL 11

Terrorismivastane võitlus

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord terrorismivastase võitluse tähtsust ning lepivad kokku, et teevad kahepoolsel, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil koostööd terrorismi mis tahes avaldumisvormide ja ilmingute ennetamiseks ning nende vastu võitlemiseks.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et terrorismivastane võitlus peab toimuma täielikus kooskõlas õigusriigi põhimõtte ning rahvusvahelise õigusega, sealhulgas inimõigusi käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktide, pagulas- ja humanitaarõiguse, ÜRO põhikirja põhimõtete ning terrorismivastast võitlust käsitlevate rahvusvaheliste dokumentidega.

3. Lepinguosalised rõhutavad kõikide terrorismivastase võitlusega seotud ÜRO konventsioonide ja protokollide üldise ratifitseerimise ja täieliku rakendamise tähtsust. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad dialoogi rahvusvahelise terrorismi vastase võitluse laiaulatusliku konventsiooni eelnõu küsimustes ning teevad koostööd ÜRO ülemaailmse terrorismivastase võitluse strateegia ja kõikide asjakohaste ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide ning Euroopa Nõukogu konventsioonide rakendamisel. Lisaks sellele lepivad lepinguosalised kokku, et teevad koostööd rahvusvahelise üksmeele süvendamiseks terrorismi ennetamise ja selle vastu võitlemise valdkonnas.

III JAOTIS

ÕIGUS, VABADUS JA TURVALISUS

ARTIKKEL 12

Õigusriik ning inimõiguste ja põhivabaduste austamine

1. Lepinguosalised panevad vabaduse, turvalisuse ja õiguse valdkonnas tehtava koostöö raames erilist rõhku Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis sätestatud õigusriigi põhimõtete, sealhulgas kohtusüsteemi sõltumatuse, õiguskaitse kättesaadavuse ja õiglase kohtumõistmise edendamisele ning menetluslikele tagatistele kriminaalasjades ja kuriteoohvrite õigustele.

2. Lepinguosalised teevad täielikku koostööd, et tagada institutsioonide tulemuslik tegevus õiguskaitse, korruptsioonivastase võitluse ja õigusemõistmise valdkonnas.

3. Koostöö vabaduse, turvalisuse ja õiguse valdkonnas põhineb inimõiguste, mittediskrimineerimise ja põhivabaduste tagamisel.

ARTIKKEL 13

Isikuandmete kaitse

Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd, et tagada isikuandmete kõrgetasemeline kaitse kooskõlas Euroopa Liidu, Euroopa Nõukogu ja rahvusvaheliste õigusaktide ja normidega.

ARTIKKEL 14

Koostöö rände, varjupaiga ja piirihalduse valdkonnas

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma territooriumide vaheliste rändevoogude ühise juhtimise tähtsust ja seavad sisse igakülgse dialoogi kõigis rändega seotud küsimustes, sealhulgas seadusliku rände, rahvusvahelise kaitse ning ebaseadusliku rände, inimeste salaja üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastase võitluse valdkonnas.

2. Koostöö lähtub lepinguosaliste konsultatsioonide käigus kindlaks määratud vajadustest ning seda rakendatakse kooskõlas asjakohaste kehtivate õigusaktidega. Koostöös keskendutakse eelkõige järgmisele:

a) rände algpõhjuste käsitlemine;

b) siseriiklike õigusaktide ja tavade väljatöötamine ja rakendamine rahvusvahelise kaitse valdkonnas vastavalt 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsioonile ja 1967. aasta pagulasseisundi protokollile ning muudele asjaomastele rahvusvahelistele dokumentidele, näiteks Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile, ning tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte rakendamise tagamiseks;

c) riiki lubamise eeskirjad, samuti riiki lubatud isikute õigused ja seisund, seaduslikult riigis viibivate mittekodanike õiglane kohtlemine ja integratsioon, haridus ja koolitus ning rassismi- ja ksenofoobiavastased meetmed;

d) tõhusa ja ennetava poliitika väljatöötamine ebaseadusliku rände, rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse valdkonnas, sealhulgas küsimuses, kuidas asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktide raames võidelda inimeste ebaseaduslikult üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse võrgustikega ning kaitsta inimkaubanduse ohvreid;

e) rändehalduse, dokumentide turvalisuse, viisapoliitika ja piirihalduse ning rändega seotud infosüsteemide valdkonna organisatsioonilised küsimused, koolitus, parimad tavad ja muud operatiivmeetmed.

3. Koostöö võib soodustada ka korduvrännet arengu toetamise eesmärgil.

ARTIKKEL 15

Isikute liikumine ja tagasivõtmine

1. Lepinguosalised tagavad järgmiste nende suhtes siduvate lepingute täieliku rakendamise:

a) Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vaheline riigis ebaseaduslikult elavate isikute tagasivõtmise leping (edaspidi „tagasivõtuleping“), mis jõustus 1. jaanuaril 2014, ja

b) Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vaheline viisade väljastamise lihtsustamise leping (edaspidi „viisalihtsustusleping“), mis jõustus 1. jaanuaril 2014.

2. Lepinguosalised toetavad viisalihtsustuslepingu täitmisega jätkuvalt kodanike liikuvust ning kaaluvad sobival ajal viisanõude kaotamist puudutava dialoogi alustamist, tingimusel et on loodud tingimused hästi hallatud ja turvalise liikuvuse tagamiseks. Lepinguosalised teevad koostööd ebaseadusliku rändega võitlemisel, sealhulgas rakendades tagasivõtulepingut ja toetades piirihalduspoliitikat ning õigus- ja tegevusraamistikke.

ARTIKKEL 16

Võitlus organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et ennetada ja tõkestada organiseeritud ja muud kuritegevust, sealhulgas rahvusvahelist kuritegevust, näiteks:

a) rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine ja inimkaubandus;

b) relvade, sealhulgas väike- ja kergrelvade ebaseaduslik üle piiri toimetamine ja nendega kauplemine;

c) ebaseaduslike uimastite üle piiri toimetamine ja nendega kauplemine;

d) kaupade ebaseaduslik üle piiri toimetamine ja nendega kauplemine;

e) ebaseaduslik majandus- ja finantstegevus, nagu võltsimine, maksupettus ja riigihangetega seotud pettus;

f) rahvusvaheliste annetajate rahastatud projektide vahendite omastamine;

g) aktiivne ja passiivne korruptsioon avalikus ja erasektoris;

h) dokumentide võltsimine ja valeandmete esitamine ning

i) küberkuritegevus.

2. Lepinguosalised tõhustavad õiguskaitseasutuste kahepoolset, piirkondlikku ja rahvusvahelist koostööd, sealhulgas arendavad võimaluse korral koostööd Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol) ja Armeenia Vabariigi asjaomaste ametiasutuste vahel. Lepinguosalised kohustuvad tulemuslikult rakendama asjakohaseid rahvusvahelisi norme, eelkõige neid, mis on sätestatud rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO 2000. aasta konventsioonis ja selle kolmes protokollis. Lepinguosalised teevad koostööd korruptsiooni ennetamisel ja sellega võitlemisel kooskõlas ÜRO 2003. aasta korruptsioonivastase konventsiooni ning riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) ja OSCE soovitustega, samuti majanduslike huvide deklareerimise läbipaistvuse tagamisel, rikkumistest teatajate kaitsmisel ja juriidiliste isikute lõplike abisaajate kohta teabe avalikustamisel.

ARTIKKEL 17

Ebaseaduslikud uimastid

1. Lepinguosalised teevad oma volituste ja pädevuse piires koostööd, et tagada tasakaalustatud ja integreeritud lähenemisviis seoses ebaseaduslike uimastite ja uute psühhoaktiivsete ainete kasutamise ennetamise ja tõkestamisega. Uimastipoliitika ja -meetmete eesmärk on tugevdada ebaseaduslike uimastite kasutamise ennetamise ja tõkestamisega tegelevaid asutusi, vähendada ebaseaduslike uimastite pakkumist, salakaubavedu ja nõudlust, parandada toimetulekut uimastite kuritarvitamise tagajärgedega tervisele ja ühiskonnale ning tulemuslikumalt ära hoida keemiliste lähteainete ümbersuunamist narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikuks valmistamiseks.

2. Lepinguosalised lepivad kokku lõikes 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikes koostöömeetodites. Meetmed põhinevad ühiselt kokkulepitud põhimõtetel, mis on sätestatud asjaomastes rahvusvahelistes konventsioonides, ning nende eesmärk on rakendada soovitused, mis esitati 2016. aasta aprillis toimunud ÜRO Peaassamblee üleilmsele uimastiprobleemile pühendatud eriistungjärgul vastu võetud lõppdokumendis.

ARTIKKEL 18

Rahapesu ja terrorismi rahastamine

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et takistada oma finantssüsteemi ja muude süsteemide kasutamist üldiselt kuritegelikul teel ja eeskätt uimastikuritegudest saadud tulu pesemiseks ning terrorismi rahastamiseks. Koostöö hõlmab ka kuritegelikul teel saadud varade ja vahendite sissenõudmist.

2. Selles valdkonnas tehtav koostöö võimaldab asjaomase teabe vahetamist vastavalt lepinguosaliste asjakohastele õigusaktidele ja asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele ning selliste rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamiseks ja tõkestamiseks vajalike normide kehtestamist, mis oleksid võrdväärsed selles valdkonnas tegutsevate asjaomaste rahvusvaheliste asutuste, näiteks rahapesuvastase töökonna kehtestatud normidega.

ARTIKKEL 19

Koostöö terrorismiga võitlemise valdkonnas

1. Lepinguosalised kinnitavad kooskõlas artiklis 11 sätestatud terrorismivastase võitluse aluspõhimõtetega veel kord, et terrorismivastane võitlus on eelkõige õiguskaitse ja kohtuvaldkonna ülesanne, ning lepivad kokku, et teevad koostööd terroriaktide ennetamisel ja tõkestamisel ning eelkõige:

a) vahetavad teavet terrorirühmituste, terroristide ja nende toetusvõrgustike kohta kooskõlas rahvusvahelise ja siseriikliku õigusega ning eelkõige isikuandmete ja eraelu puutumatuse kaitset käsitlevate õigusaktidega;

b) vahetavad kohaldatavate õigusaktide alusel kogemusi terrorismi ennetamise ja tõkestamise, selleks kasutatavate vahendite ja meetodite ning nende tehniliste aspektide, aga ka koolituse kohta;

c) vahetavad seisukohti radikaliseerumise ja terroristide värbamise ning radikaliseerumisega võitlemise ja rehabilitatsiooni toetamise kohta;

d) vahetavad seisukohti ja kogemusi terrorismis kahtlustatavate isikute piiriülese liikumise ja reisimise ning terrorismiohu kohta;

e) vahetavad parimaid tavasid inimõiguste kaitsmisel terrorismivastases võitluses, eelkõige kriminaalmenetluse käigus;

f) tagavad terroristliku tegevusega seotud õigusrikkumiste kriminaliseerimise ning

g) võtavad meetmeid keemia-, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaterrorismi ohu vastu ning kohustuvad võtma meetmeid, et vältida keemia-, bioloogilise, kiirgus- ja tuumamaterjalide terroristlikel eesmärkidel omandamist, üleandmist ja kasutamist ning ebaseaduslikke tegusid kõrge riskiastmega keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumarajatiste suhtes.

2. Koostöö põhineb asjaomastel olemasolevatel hinnangutel ja toimub lepinguosalistevaheliste konsultatsioonide alusel.

ARTIKKEL 20

Õigusalane koostöö

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad koostööd tsiviil- ja kaubandusasjades eesmärgiga pidada läbirääkimisi ning ratifitseerida ja rakendada tsiviilasjades tehtavat õigusalast koostööd käsitlevad mitmepoolsed konventsioonid, eriti rahvusvahelise õigusalase koostöö ja kohtuvaidluste ning laste kaitse valdkonnas kehtestatud Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi konventsioonid.

2. Kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas püüavad lepinguosalised süvendada koostööd mitmepoolsete lepingutega ettenähtud vastastikuse õigusabi küsimustes. Vajaduse korral hõlmab selline koostöö asjaomaste rahvusvaheliste ÜRO ja Euroopa Nõukogu õigusaktidega ühinemist ja nende õigusaktide rakendamist ning Eurojusti ja Armeenia Vabariigi pädevate asutuste vahelise koostöö tihendamist.

ARTIKKEL 21

Konsulaarkaitse

Armeenia Vabariik on nõus, et tema territooriumil esindatud ELi liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused pakuvad kaitset ka selliste ELi liikmesriikide kodanikele, kellel ei ole Armeenia Vabariigis alalist esindust, kes saaks pakkuda konkreetsel juhul konsulaarkaitset, tehes seda asjaomase ELi liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel.

IV JAOTIS

MAJANDUSKOOSTÖÖ

1. PEATÜKK

MAJANDUSDIALOOG

ARTIKKEL 22

1. Euroopa Liit ja Armeenia Vabariik toetavad majandusreformi läbiviimist, parandades ühist arusaama teineteise majanduse põhialustest ning majanduspoliitika kavandamisest ja rakendamisest.

2. Armeenia Vabariik võtab täiendavaid meetmeid, et luua toimiv turumajandus ning järk-järgult ühtlustada oma majandus- ja rahandusalased õigusnormid ja poliitikameetmed Euroopa Liidu omadega, kui see on asjakohane. Euroopa Liit toetab Armeenia Vabariiki tema püüdlustes tagada usaldusväärne makromajanduspoliitika, sealhulgas keskpanga sõltumatus ja hinnastabiilsus, usaldusväärne riigi rahandus ning stabiilne valuutavahetuskurss ja maksebilanss.

ARTIKKEL 23

Sel eesmärgil lepivad lepinguosalised kokku, et seavad sisse korrapärase majandusdialoogi, mille eesmärgid on järgmised:

a) teabevahetus makromajanduspoliitika ja makromajanduslike suundumuste, struktuurireformide ning majandusarengu strateegia küsimustes;

b) teadmiste ja parima tava vahetus näiteks riigi rahanduse, raha- ja vahetuskursipoliitika raamistike, finantssektori poliitika ja majandusstatistika kohta;

c) teabe ja kogemuste vahetus piirkondliku majandusintegratsiooni, sealhulgas Euroopa majandus- ja rahaliidu toimimise kohta;

d) kahepoolse majandus-, finants- ja statistikakoostöö olukorra läbivaatamine.

ARTIKKEL 24

Avaliku sektori sisekontroll ja audit

Lepinguosalised teevad koostööd avaliku sektori asutuste sisekontrolli ja välisauditi valdkonnas eesmärgiga:

a) arendada välja ja rakendada kooskõlas Armeenia Vabariigi valitsuse heakskiidetud avaliku sektori asutuste sisefinantskontrolli reformikavaga juhi vastutusel ja volituste delegeerimisel põhinev avaliku sektori asutuste sisefinantskontrolli süsteem, sealhulgas oma tegevuses sõltumatu siseauditi funktsioon Armeenia Vabariigi avalikus sektoris tervikuna, viies selle vastavusse üldtunnustatud rahvusvaheliste normide, raamistike ja suunistega ning ELi hea tavaga;

b) luua Armeenia Vabariigis piisav finantskontrollisüsteem, mis täiendab, kuid ei dubleeri siseauditi funktsiooni;

c) toetada Armeenia Vabariigis avaliku sektori sisefinantskontrolli ühtlustamisega tegelevat kesküksust ja tugevdada selle suutlikkust reforme juhtida;

d) tugevdada veelgi riigikontrolli kui Armeenia Vabariigi kõrgeimat auditeerimisasutust, eelkõige selle finantsilist, organisatsioonilist ja tegevuse sõltumatust kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud välisauditistandarditega (INTOSAI standarditega) ja

e) näha ette teabe, kogemuste ja hea tava vahetamine.

2. PEATÜKK

MAKSUSTAMINE

ARTIKKEL 25

Lepinguosalised teevad koostööd maksustamise valdkonna hea juhtimistava edendamiseks, et veelgi parandada majandussuhteid, kaubandust, investeeringuid ja ausat konkurentsi.

ARTIKKEL 26

Pidades silmas artiklit 25, tunnustavad lepinguosalised maksunduse valdkonnas Euroopa Liidu tasandil liikmesriikide poolt omaksvõetud head juhtimistava, see tähendab läbipaistvuse, teabevahetuse ja õiglase maksukonkurentsi põhimõtteid, ning kohustuvad neid järgima. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu ja liikmesriikide pädevust, tõhustavad lepinguosalised sel eesmärgil rahvusvahelist koostööd maksunduse valdkonnas, hõlbustavad maksutulude kogumist ning töötavad välja meetmed nende hea juhtimistava põhimõtete tõhusaks rakendamiseks.

ARTIKKEL 27

Lepinguosalised tõhustavad ja tugevdavad koostööd Armeenia Vabariigi maksusüsteemi ja -halduse täiustamisel ja arendamisel, sealhulgas maksude kogumise ja kontrollialase suutlikkuse parandamisel, et tagada tõhus maksukogumine ning tugevdada võitlust maksupettuste ja maksustamise vältimisega. Lepinguosalised kohtlevad importtooteid ja sarnaseid kodumaiseid tooteid võrdselt kooskõlas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT 1994“) I ja III artikliga. Lepinguosalised soovivad tõhustada koostööd ja jagada kogemusi võitlemisel maksupettuste ja maksustamise vältimisega, eelkõige karussellpettusega, ning siirdehindade ja *offshore*-ettevõtete küsimustes.

ARTIKKEL 28

Lepinguosalised arendavad koostööd, et jõuda ühise poliitikani pettuste ja aktsiisiga maksustavate kaupade salakaubaveo ennetamise ja tõkestamise alal. Koostöö hõlmab teabevahetust. Selleks püüavad lepinguosalised tugevdada piirkondlikus kontekstis tehtavat koostööd kooskõlas Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tubaka tarbimise leviku vähendamise 2003. aasta raamkonventsiooniga.

ARTIKKEL 29

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

3. PEATÜKK

STATISTIKA

ARTIKKEL 30

Lepinguosalised arendavad ja tugevdavad koostööd statistikaküsimustes, et täita pikaajaline eesmärk esitada ajakohaseid, rahvusvaheliselt võrreldavaid ja usaldusväärseid statistilisi andmeid. Eeldatakse, et kestlik, tõhus ja ametialaselt sõltumatu riiklik statistikasüsteem annab Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi kodanikele, ettevõtjatele ja otsustajatele vajalikku teavet, võimaldades neil seega teha teadlikke otsuseid. Riiklik statistikasüsteem peab olema kooskõlas ÜRO ametliku statistika koostamise põhimõtetega ning võtma arvesse ELi statistikaõigustikku, sealhulgas Euroopa statistika tegevusjuhist, et viia riiklik statistikasüsteem vastavusse Euroopa normide ja standarditega.

ARTIKKEL 31

Statistika valdkonnas tehtava koostöö eesmärgid on järgmised:

a) riikliku statistikasüsteemi suutlikkuse edasine suurendamine, keskendudes tugevale õiguslikule alusele, kvaliteetsete andmete ja metaandmete esitamisele, levitamispoliitikale ja kasutajasõbralikkusele ning lähtudes avaliku ja erasektori, teadusringkondade ja muude kasutajate vajadustest;

b) Armeenia Vabariigi statistikasüsteemi järkjärguline Euroopa statistikasüsteemi normide ja tavadega vastavusse viimine;

c) Euroopa Liidule andmete edastamise täiustamine, võttes arvesse asjaomaste rahvusvaheliste ja Euroopa metoodikate, sealhulgas klassifikaatorite kasutamist;

d) riigi statistikatöötajate ametialase ja haldussuutlikkuse suurendamine, et lihtsustada ELi statistikastandardite kohaldamist ja aidata arendada Armeenia Vabariigi statistikasüsteemi;

e) statistikavaldkonna oskusteabe arendamisega seotud kogemuste vahetamine ja

f) kõikide statistika kogumise ja levitamise protsesside kvaliteedi tagamise ja juhtimise toetamine.

ARTIKKEL 32

Lepinguosalised teevad koostööd Euroopa statistikasüsteemi raames, milles Euroopa Liidu statistikaasutuseks on Eurostat. Koostöö tagab statistikaameti ametialase sõltumatuse ja Euroopa statistika tegevusjuhise põhimõtete kohaldamise ning keskendub järgmistele valdkondadele:

a) rahvastikustatistika, sealhulgas rahvaloendused ja sotsiaalstatistika;

b) põllumajandusstatistika, sealhulgas põllumajandusloendused;

c) ettevõtlusstatistika, sealhulgas äriregistrid ja haldusallikate kasutamine statistilistel eesmärkidel;

d) makromajandusstatistika, sealhulgas rahvamajanduse arvepidamine, väliskaubandusstatistika, maksebilansistatistika ja välismaiste otseinvesteeringute statistika;

e) energiastatistika, sealhulgas energiabilansid;

f) keskkonnastatistika;

g) piirkondlik statistika ja

h) horisontaalne tegevus, sealhulgas kvaliteedi tagamine ja juhtimine, statistilised klassifikaatorid, koolitus, levitamine ja nüüdisaegse infotehnoloogia kasutamine.

ARTIKKEL 33

Lepinguosalised vahetavad muu hulgas teavet ja eksperditeadmisi ning arendavad koostööd, võttes arvesse varasemaid kogemusi, mis on saadud mitme abiprogrammi raames statistikasüsteemi reformi käivitamisel. Jõupingutused suunatakse edasisele ühtlustamisele ELi statistikaõigustikuga, tuginedes Armeenia Vabariigi statistikasüsteemi arendamise riiklikule strateegiale ning võttes arvesse Euroopa statistikasüsteemi arendamist. Statistiliste andmete esitamise protsess keskendub haldusdokumentide kasutamise parandamisele ja statistiliste uuringute ühtlustamisele, võttes samas arvesse vajadust vähendada vastamise koormust. Saadud andmeid kasutatakse sotsiaal- ja majanduselu põhivaldkondade poliitika kujundamiseks ja seireks.

ARTIKKEL 34

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog. Armeenia Vabariigile antakse võimaluste piires võimalus osaleda Euroopa statistikasüsteemi tegevuses, sealhulgas koolituses.

ARTIKKEL 35

Armeenia Vabariigi õigusaktide järkjärguline ühtlustamine ELi statistikaõigustikuga toimub kooskõlas kord aastas ajakohastatava Eurostati statistikanõuete kogumikuga, mida lepinguosalised käsitavad käesoleva lepingu lisana.

V JAOTIS

MUU KOOSTÖÖPOLIITIKA

1. PEATÜKK

TRANSPORT

ARTIKKEL 36

Lepinguosalised:

a) laiendavad ja tugevdavad oma transpordialast koostööd, et toetada kestlike transpordisüsteemide arendamist;

b) edendavad tõhusat, ohutut ja turvalist transporti ning transpordisüsteemide ühilduvust ja koostalitlusvõimet ja

c) püüavad parandada põhilisi transpordiühendusi oma territooriumide vahel.

ARTIKKEL 37

Koostöö hõlmab järgmisi valdkondi:

a) kõiki transpordiliike hõlmava kestliku riikliku transpordipoliitika väljatöötamine eelkõige eesmärgiga tagada keskkonnasäästlikud, tõhusad, ohutud ja turvalised transpordisüsteemid ning edendada transpordikaalutluste integreerimist muudesse poliitikavaldkondadesse;

b) valdkondlike strateegiate arendamine, arvestades riiklikku transpordipoliitikat (sealhulgas tehnilise sisseseade ja transpordivahendite ajakohastamise õigusnõudeid, et need vastaksid rangeimatele rahvusvahelistele standarditele), maantee-, raudtee-, sisevee-, lennu- ja kombineeritud transpordi jaoks, sealhulgas rakendamise ajakavad ja vahe-eesmärgid, haldusülesanded ning rahastamiskavad;

c) taristupoliitika parandamine erinevate transpordiliikide taristuprojektide paremaks väljaselgitamiseks ja hindamiseks;

d) taristu hooldusele, võimsuspiirangutele ja puuduvatele lülidele keskenduvate rahastamisstrateegiate väljatöötamine ning aktiivsem osalemine erasektori transpordiprojektides ja nende projektide toetamine;

e) ühinemine asjaomaste rahvusvaheliste transpordiorganisatsioonide ja -lepingutega, sealhulgas rahvusvaheliste transpordilepingute ja -konventsioonide range rakendamise ja tulemusliku täitmise tagamise menetlustega;

f) koostöö ning teabevahetus, et arendada ja täiustada transporditehnoloogiat, näiteks arukaid transpordisüsteeme, ja

g) kõigi transpordiliikide haldamisel ja käitamisel arukate transpordisüsteemide ja infotehnoloogia kasutamise edendamine ning ühilduvuse ja koostöö toetamine transporti hõlbustavate kosmosesidesüsteemide ja kommertsrakenduste kasutamisel.

ARTIKKEL 38

1. Koostöö eesmärk on ka parandada reisijate ja kaupade liikumist, muuta sujuvamaks Armeenia Vabariigi, Euroopa Liidu ja piirkonna kolmandate riikide vahelisi transpordivooge, toetada avatud piire ja piiriülest liikumist, kaotades halduslikud, tehnilised ja muud tõkked, parandada olemasolevate transpordivõrkude toimimist ja ajakohastada taristut eelkõige peamistes lepinguosalisi ühendavates võrgustikes.

2. Koostöö hõlmab piiriületuse lihtsustamise meetmeid, võttes arvesse sisemaariikide iseärasusi vastavalt asjaomastele rahvusvahelistele õigusaktidele.

3. Koostöö hõlmab teabevahetust ja ühiseid meetmeid:

a) piirkondlikul tasandil, võttes eelkõige arvesse edusamme, mis on tehtud selliste erinevate piirkondlike transpordialaste koostöövormide raames nagu Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia vaheline transpordikoridor (TRACECA) ning muud rahvusvahelised transpordialgatused, sealhulgas seoses rahvusvaheliste transpordiorganisatsioonide ning lepinguosaliste ratifitseeritud rahvusvaheliste lepingute ja konventsioonidega, ja

b) Euroopa Liidu erinevate transpordiasutuste ja idapartnerluse raames.

ARTIKKEL 39

1. Selleks et tagada lepinguosalistevahelise lennutranspordi kooskõlastatud areng ja järkjärguline liberaliseerimine vastavalt nende vastastikustele kaubanduslikele vajadustele, tuleks vastastikuse turulepääsu tingimusi lennutranspordi valdkonnas käsitleda kooskõlas Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelise ühise lennunduspiirkonna lepinguga.

2. Enne ühist lennunduspiirkonda käsitleva lepingu sõlmimist ei võta lepinguosalised käesoleva lepingu jõustumisele eelnenud olukorraga võrreldes kitsendavaid ega diskrimineerivaid meetmeid.

ARTIKKEL 40

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

ARTIKKEL 41

1. Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid I lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

2. Õigusaktide ühtlustamine võib toimuda ka valdkondlike lepingute sõlmimisega.

2. PEATÜKK

ENERGIAKOOSTÖÖ, SEALHULGAS TUUMAOHUTUS

ARTIKKEL 42

1. Lepinguosalised teevad energiakoostööd, lähtudes partnerluse, ühiste huvide, läbipaistvuse ja prognoositavuse põhimõtteist. Koostöö eesmärk on ühtlustada õigusnorme energeetikasektori allnimetatud valdkondades, võttes arvesse vajadust tagada juurdepääs turvalisele, keskkonnasäästlikule ja taskukohasele energiale.

2. Koostööd tehakse muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) energiastrateegia ja -poliitika, sealhulgas energiajulgeoleku ning energiavarustuse ja elektritootmise mitmekesisuse edendamiseks;

b) energiajulgeoleku tugevdamine, muu hulgas energiaallikate ja -kanalite mitmekesistamise kaudu;

c) konkurentsivõimeliste energiaturgude arendamine;

d) taastuvate energiaallikate kasutamise, energiatõhususe ja energiasäästu toetamine;

e) energeetikat ja piirkondlike turgude integreerimist käsitleva piirkondliku koostöö toetamine;

f) ühiste õigusraamistike väljatöötamise toetamine, et hõlbustada naftatoodete, elektri ja võimalike muude energiakaupadega kauplemist ning tagada võrdsed võimalused tuumaohutuse valdkonnas, eesmärgiga saavutada kõrge ohutus- ja turvatase;

g) tsiviilotstarbelise tuumaenergia sektor, võttes arvesse Armeenia Vabariigi iseärasusi ja keskendudes eelkõige kõrgetasemelise tuumaohutuse tagamisele vastavalt Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri (IAEA) standarditele ning allpool viidatud Euroopa Liidu standarditele ja tavadele, aga ka kõrgetasemelise tuumajulgeoleku tagamisele vastavalt rahvusvahelistele suunistele ja tavadele. Selles valdkonnas toimuv koostöö hõlmab järgmist:

   i) tehnoloogia ja parima tava vahetus ning koolitus ohutuse, julgeoleku ja jäätmekäitluse valdkonnas, et tagada tuumaelektrijaamade ohutu toimimine;

   ii) Medzamori tuumaelektrijaama sulgemine ja selle tegevuse ohutu lõpetamine ning asjakohase rakenduskava või tegevuskava peatne vastuvõtmine, võttes arvesse vajadust asendada see uute võimsustega, et tagada Armeenia Vabariigi energiajulgeolek ja tingimused säästvaks arenguks;

h) hinnapoliitika, transiit ja transport, eelkõige energiaressursside edastamise üldine kulupõhine süsteem, kui see on asjakohane, ning vajaduse korral täiendavad täpsustused seoses juurdepääsuga süsivesinikele;

i) aluspõhimõtteid – energiaturu reguleerimine ja konkurentsivõimeliste, läbipaistvate ja kulutõhusate tariifidega mittediskrimineeriv juurdepääs energiavõrkudele ja -taristule ning piisav ja sõltumatu järelevalve – kajastavate regulatiivsete aspektide edendamine;

j) teaduslik ja tehniline koostöö, sealhulgas teabevahetus energiatootmise, -transpordi, -tarnete ja lõppkasutuse tehnoloogia arendamiseks ja täiustamiseks, pöörates erilist tähelepanu energiatõhusale ja keskkonnasäästlikule tehnoloogiale.

ARTIKKEL 43

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

ARTIKKEL 44

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid II lisas osutatud õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

3. PEATÜKK

KESKKOND

ARTIKKEL 45

Lepinguosalised arendavad ja tõhustavad oma koostööd keskkonnaküsimustes, soodustades sellega säästva arengu ja keskkonnasäästliku majanduse kui pikaajalise eesmärgi saavutamist. Tõhusam keskkonnakaitse toob Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi kodanikele ja ettevõtjatele eeldatavalt kaasa eeliseid, mis tulenevad muu hulgas rahvatervise paranemisest, loodusvarade säilimisest, majandusliku ja keskkonnaalase tõhususe kasvust ning nüüdisaegse keskkonnasäästlikuma tehnoloogia kasutamisest tingitud tootmise kestlikust arengust. Koostöös lähtutakse lepinguosaliste huvidest, pidades samas silmas võrdsust ja vastastikust kasu, ning võetakse arvesse lepinguosaliste vastastikust sõltuvust keskkonnakaitse valdkonnas ja selle valdkonna mitmepoolseid lepinguid.

ARTIKKEL 46

1. Koostöö eesmärk on keskkonna kvaliteedi säilitamine, kaitsmine, parandamine ja rehabiliteerimine, inimtervise kaitse, loodusvarade säästev kasutamine ning rahvusvaheliste meetmete toetamine, et tegeleda piirkondlike ja üleilmsete keskkonnaprobleemidega muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) keskkonnajuhtimine ja horisontaalsed küsimused, sealhulgas strateegiline kavandamine, keskkonnamõju hindamine ja strateegiline keskkonnahindamine, haridus ja koolitus, seire ja keskkonnaalased infosüsteemid, kontroll ja õigusnormide täitmise tagamine, keskkonnavastutus, võitlus keskkonnakuritegudega, piiriülene koostöö, keskkonnateabe kättesaadavus, otsustusprotsessid ning tõhusad haldus- ja kohtulikud läbivaatamismenetlused;

b) õhu kvaliteet;

c) vee kvaliteet ja veevarude, sealhulgas üleujutusriski haldamine, samuti veenappus ja põud;

d) jäätmekäitlus;

e) looduskaitse, sealhulgas metsandus ning bioloogilise mitmekesisuse säilitamine;

f) tööstussaaste ja tööstusest tulenevad ohud;

g) kemikaalide kasutamine.

2. Samuti on koostöö eesmärk integreerida keskkonnaküsimused lisaks keskkonnapoliitikale ka muudesse poliitikavaldkondadesse.

ARTIKKEL 47

Lepinguosalised muu hulgas:

a) vahetavad teavet ja kogemusi;

b) teevad koostööd piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil, eelkõige seoses lepinguosaliste ratifitseeritud mitmepoolsete keskkonnalepingutega, ja

c) teevad vastavalt vajadusele koostööd asjaomaste asutuste raames.

ARTIKKEL 48

Koostööl on muu hulgas järgmised eesmärgid:

a) Armeenia Vabariigi üldise riikliku keskkonnastrateegia väljatöötamine, mis hõlmab:

   i) kavandatud institutsioonilisi reforme (koos ajakavaga), et tagada keskkonnaalaste õigusnormide rakendamine ja täitmine;

   ii) keskkonnaasutuste pädevuse jaotamist riiklikul, piirkondlikul ja omavalitsuste tasandil;

   iii) otsuste tegemise ja rakendamise menetlusi;

iv) keskkonnaküsimuste muudesse poliitikavaldkondadesse integreerimise toetamise menetlusi;

v) keskkonnasäästliku majanduse ja ökoinnovatsiooni edendamist, vajalike inim- ja finantsressursside väljaselgitamist ning kontrollimehhanismi, ja

b) Armeenia Vabariigi valdkondlike strateegiate väljatöötamine (sealhulgas halduskohustuste täitmise konkreetsed ajakavad ja vahe-eesmärgid ning taristu- ja tehnoloogiainvesteeringute rahastamisstrateegiad), mis käsitlevad:

i) õhu kvaliteeti;

ii) vee kvaliteeti ja veevarude haldamist;

iii) jäätmekäitlust;

iv) bioloogilist mitmekesisust, looduskaitset ja metsandust;

v) tööstussaastet ja tööstusest tulenevaid ohtusid ning

vi) kemikaale.

ARTIKKEL 49

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

ARTIKKEL 50

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid III lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

4. PEATÜKK

KLIIMAMEETMED

ARTIKKEL 51

Lepinguosalised arendavad ja tugevdavad kliimamuutustega võitlemise alast koostööd. Koostöös lähtutakse lepinguosaliste huvidest, võrdsusest ja vastastikusest kasust ning võetakse arvesse selle valdkonna kahe- ja mitmepoolsete kohustuste vastastikust sõltuvust.

ARTIKKEL 52

Koostöö raames toetatakse riiklikke, piirkondlikke ja rahvusvahelisi meetmeid, sealhulgas järgmistes valdkondades:

a) kliimamuutuste mõju vähendamine;

b) kliimamuutustega kohanemine;

c) kliimamuutustega tegelemise turupõhised ja -välised mehhanismid;

d) uute innovaatiliste, ohutute ja säästvate vähese CO_2-heitega tehnoloogialahenduste ja kliimamuutustega kohanemise tehnoloogialahenduste uurimine, arendustöö, tutvustamine, kasutuselevõtt, siire ja levitamine;

e) kliimakaalutluste arvessevõtmine üldistes ja valdkondlikes poliitikameetmetes ning

f) teadlikkuse suurendamine, haridus ja koolitus.

ARTIKKEL 53

1. Lepinguosalised muu hulgas:

a) vahetavad teavet ja kogemusi;

b) tegelevad ühise teadustöö ja teabevahetusega puhtamate ja keskkonnasäästlikumate tehnoloogialahenduste vallas;

c) rakendavad vajaduse korral ühiseid piirkondliku ja rahvusvahelise tasandi meetmeid, sealhulgas seoses lepinguosaliste ratifitseeritud mitmepoolsete keskkonnalepingutega, näiteks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1992. aasta kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) ja 2015. aasta Pariisi kokkuleppega, ning ühiste meetmetega asjaomaste asutuste raames.

2. Lepinguosalised pööravad erilist tähelepanu piiriülestele küsimustele ja piirkondlikule koostööle.

ARTIKKEL 54

Koostööl on muu hulgas järgmised eesmärgid:

a) meetmed 2015. aasta Pariisi kokkuleppe rakendamiseks kooskõlas käesolevas lepingus sätestatud põhimõtetega;

b) meetmed tõhusate kliimameetmete rakendamise suutlikkuse suurendamiseks;

c) üldise kliimastrateegia ning tegevuskava väljatöötamine kliimamuutuste leevendamiseks ja nende mõjuga kohanemiseks pikemas perspektiivis;

d) haavatavus- ja kohanemishinnangud;

e) vähesel CO_2-heitel põhineva arengukava väljatöötamine;

f) pikaajaliste meetmete väljatöötamine ja rakendamine kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks, et leevendada kliimamuutuste mõju;

g) süsinikdioksiidi heitkogustega kauplemiseks valmistumise meetmed;

h) meetmed, millega edendatakse tehnosiiret;

i) meetmed, millega edendatakse kliimakaalutluste integreerimist valdkondlikesse poliitikameetmetesse, ja

j) osoonikihti kahandavate ainete ja fluoritud gaasidega seotud meetmed.

ARTIKKEL 55

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

ARTIKKEL 56

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid IV lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

5. PEATÜKK

TÖÖSTUS- JA ETTEVÕTLUSPOLIITIKA

ARTIKKEL 57

Lepinguosalised arendavad ja tugevdavad tööstus- ja ettevõtluspoliitika alast koostööd, parandades kõikide ettevõtjate, eelkõige aga väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) ärikeskkonda. Tihedam koostöö peaks parandama Euroopa Liidus ja Armeenia Vabariigis tegutsevate Armeenia Vabariigi ja ELi ettevõtjate suhtes kohaldatavat haldus- ja õigusraamistikku ning see peaks tuginema Euroopa Liidu VKE- ja tööstuspoliitikale, võttes arvesse kõnealuse valdkonna rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtteid ja tavasid.

ARTIKKEL 58

Lepinguosalised teevad koostööd, et:

a) rakendada VKEde arendamise strateegiaid, mis tuginevad Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ põhimõtetele, ning jälgida korrapärase aruandluse ja dialoogi kaudu rakendamisprotsessi. Selle koostöö käigus pööratakse tähelepanu ka mikro- ja käsitööndusettevõtjatele, kellel on nii Euroopa Liidu kui ka Armeenia Vabariigi majanduses äärmiselt oluline roll;

b) luua teabe ja hea tava vahetamisega paremad raamtingimused, aidates seeläbi suurendada konkurentsivõimet. Koostöö hõlmab struktuurimuudatuste (restruktureerimise) juhtimist ning keskkonna- ja energiaküsimusi, nagu energiatõhusus ja puhtam tootmine;

c) lihtsustada ja ratsionaliseerida õigusnorme ja -tavasid, keskendudes eelkõige normitehnika hea tava, sealhulgas Euroopa Liidu põhimõtete vahetamisele;

d) innustada innovatsioonipoliitika arendamist, vahetades teavet ja häid tavasid teadus- ja arendustegevuse turustamise (sealhulgas tehnoloogiapõhiste idufirmade toetusvahendite), klastrite arendamise ja rahastamisvõimaluste kohta;

e) toetada kontaktide laiendamist Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi ettevõtjate, aga ka nimetatud ettevõtjate ning Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi asutuste vahel;

f) toetada Armeenia Vabariigis ekspordi elavdamise meetmete juurutamist;

g) toetada ettevõtjasõbralikumat keskkonda, et suurendada kasvupotentsiaali ja investeerimisvõimalusi, ning

h) toetada Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi teatavate tööstussektorite ajakohastamist ja restruktureerimist.

ARTIKKEL 59

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog. Dialoogi kaasatakse ka Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi ettevõtjate esindajad.

6. PEATÜKK

ÄRIÜHINGUÕIGUS, RAAMATUPIDAMINE JA AUDIT NING ETTEVÕTETE ÜLDJUHTIMINE

ARTIKKEL 60

1. Lepinguosalised tunnistavad tõhusate äriühinguõiguse ja ettevõtete üldjuhtimise ning raamatupidamis- ja auditieeskirjade ja -tavade tähtsust täielikult toimiva turumajanduse ning prognoositava ja läbipaistva ettevõtluskeskkonna loomisel ning rõhutavad, et on oluline edendada õigusnormide ühtlustamist neis valdkondades.

2. Lepinguosalised teevad koostööd järgmistes valdkondades:

a) hea tava vahetus, et tagada registreeritud äriühingute struktuuri ja esindajaid käsitleva läbipaistva ja kasutusvalmis teabe olemasolu ja kättesaadavus;

b) ettevõtete üldjuhtimise poliitika edasiarendamine kooskõlas rahvusvaheliste ja eelkõige OECD normidega;

c) rahvusvaheliste finantsaruandlusstandardite (IFRS) rakendamine ja järjepidev kohaldamine börsil noteeritud äriühingute konsolideeritud aruannete koostamisel;

d) audiitori ja raamatupidaja kutseala reguleerimine ja järelevalve;

e) koostöö rahvusvaheliste auditistandardite ja Rahvusvahelise Raamatupidajate Föderatsiooni (IFAC) eetikakoodeksi küsimustes, et edendada standardite ja eetikanormide täitmist kutseorganisatsioonide, auditiorganisatsioonide ja audiitorite poolt ning seega parandada audiitorite kutseoskusi.

7. PEATÜKK

KOOSTÖÖ PANGANDUSE, KINDLUSTUSE JA MUUDE FINANTSTEENUSTE VALDKONNAS

ARTIKKEL 61

Lepinguosalised lepivad kokku, et on oluline, et finantsteenuste valdkonnas oleks olemas toimivad õigusaktid ja tavad, ning teevad finantsteenuste valdkonnas koostööd järgmistel eesmärkidel:

a) parandada finantsteenuste reguleerimist;

b) tagada investorite ja finantsteenuste tarbijate tõhus ja piisav kaitse;

c) toetada üleilmse finantssüsteemi stabiilsust ja terviklikkust;

d) edendada finantssüsteemi eri osalejate, sealhulgas reguleerivate asutuste ja järelevalveasutuste koostööd;

e) edendada sõltumatut ja tõhusat järelevalvet.

8. PEATÜKK

KOOSTÖÖ INFOÜHISKONNA VALDKONNAS

ARTIKKEL 62

Lepinguosalised edendavad koostööd infoühiskonna arendamisel, et tuua kodanikele ja ettevõtjatele kasu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) laia leviku ning taskukohase hinnaga teenuste kvaliteedi parandamise kaudu. Koostöö eesmärk peaks olema soodustada juurdepääsu elektrooniliste sideteenuste turule ning elavdada konkurentsi ja investeeringuid selles valdkonnas.

ARTIKKEL 63

Koostööd tehakse muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) teabe ja parima tava vahetamine riiklike infoühiskonna strateegiate rakendamise kohta, sealhulgas algatused, mis on seotud lairibajuurdepääsu soodustamise, võrgu turvalisuse parandamise ja avalike veebiteenuste arendamisega;

b) teabe, hea tava ja kogemuste vahetamine, et edendada elektrooniliste sideteenuste tervikliku õigusraamistiku väljatöötamist ning eelkõige tugevdada riikliku sõltumatu reguleeriva asutuse haldussuutlikkust, parandada raadiospektri kasutamist ja edendada Armeenia Vabariigi siseste ning Armeenia Vabariigi ja Euroopa Liidu vaheliste võrkude koostalitlusvõimet.

ARTIKKEL 64

Lepinguosalised edendavad Euroopa Liidu reguleerivate asutuste ja Armeenia Vabariigi reguleeriva asutuse koostööd elektrooniliste sideteenuste valdkonnas.

ARTIKKEL 65

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid V lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

9. PEATÜKK

TURISM

ARTIKKEL 66

Lepinguosalised teevad koostööd turismi vallas, et süvendada konkurentsivõimelise ja kestliku turismitööstuse kui majanduskasvu, tööhõivet ning välissuhtlust elavdava teguri arengut.

ARTIKKEL 67

Kahepoolne, piirkondlik ja Euroopa tasandi koostöö tugineb järgmistele põhimõtetele:

a) kohalike kogukondade terviklikkuse ja huvide austamine, eelkõige maapiirkondades;

b) kultuuripärandi tähtsus ja

c) turismi ja keskkonnahoiu positiivne koostoime.

ARTIKKEL 68

Koostöös keskendutakse järgmistele teemadele:

a) teabe, hea tava, kogemuste ja oskusteabe vahetus, sealhulgas innovaatiliste tehnoloogialahenduste kohta;

b) avaliku ja erasektori ning kohalike kogukondade huve hõlmava strateegilise partnerluse loomine turismi kestliku arengu tagamiseks;

c) turismitoodete ja -turgude, taristu, inimressursside ja institutsioonilise struktuuri edendamine ja arendamine ning reisiteenuste valdkonnas esinevate tõkete väljaselgitamine ja kõrvaldamine;

d) tõhusate poliitikameetmete ja strateegiate, sealhulgas asjakohaste õiguslike, haldus- ja finantsaspektide arendamine ja rakendamine;

e) turismialane koolitus ja suutlikkuse suurendamine, et tõsta teenuste taset, ning

f) kogukonnapõhise turismi arendamine ja edendamine.

ARTIKKEL 69

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

10. PEATÜKK

PÕLLUMAJANDUS JA MAAELU ARENDAMINE

ARTIKKEL 70

Lepinguosalised teevad koostööd põllumajanduse ja maaelu arengu edendamiseks, eelkõige järk-järgult lähendades poliitikat ja õigusakte.

ARTIKKEL 71

Lepinguosalistevahelisel koostööl põllumajanduse ja maaelu arengu valdkonnas on muu hulgas järgmised eesmärgid:

a) põllumajandus- ja maaelu arengu poliitika ühise mõistmise edendamine;

b) riikliku ja kohaliku tasandi haldussuutlikkuse suurendamine poliitikameetmete kavandamisel, hindamisel ja elluviimisel kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktide ja hea tavaga;

c) põllumajandustootmise ajakohastamine ja selle säästvuse edendamine;

d) teadmiste ja hea tava jagamine maaelu arengut käsitlevate poliitikameetmete kohta, et suurendada maapiirkondade majanduslikku heaolu;

e) põllumajandussektori konkurentsivõime ning turgude tõhususe ja läbipaistvuse parandamine;

f) eelkõige geograafiliste tähiste ja mahepõllumajanduse valdkonnas kvaliteedipoliitika ja kontrollimehhanismide edendamine;

g) teadmiste levitamine ja tugiteenuste edendamine põllumajandustootjate seas ning

h) seisukohtade lähendamine küsimustes, mida käsitletakse neis rahvusvahelistes organisatsioonides, kuhu lepinguosalised kuuluvad.

11. PEATÜKK

KALANDUSE JA MERENDUSE JUHTIMINE

ARTIKKEL 72

Lepinguosalised teevad koostööd kalanduse ja merenduse juhtimist käsitlevates ühist huvi pakkuvates küsimustes, süvendades seega kahe- ja mitmepoolset ning rahvusvahelist koostööd kalandussektoris.

ARTIKKEL 73

Lepinguosalised võtavad ühismeetmeid, vahetavad teavet ja toetavad üksteist järgmistel eesmärkidel:

a) säästva arengu põhimõtetega kooskõlas olev vastutustundlik kalapüük ja kalanduse juhtimine, et hoida kalavarude ja ökosüsteemide tervist, ning

b) koostöö vee-elusressursside majandamise ja kaitsega tegelevates mitmepoolsetes ja rahvusvahelistes organisatsioonides, tugevdades eelkõige asjakohaseid rahvusvahelisi järelevalve- ja õiguskaitsevahendeid.

ARTIKKEL 74

Lepinguosalised toetavad selliseid algatusi nagu kogemuste vahetamine ja toe pakkumine, et tagada järgmisi valdkondi hõlmava kestliku kalanduspoliitika rakendamine:

a) kalavarude ja vesiviljelusressursside haldamine;

b) kalapüügi järelevalve ja kontroll;

c) püügi-, lossimis-, bioloogiliste ja majandusandmete kogumine;

d) turgude tõhususe parandamine, eelkõige toetades tootjaorganisatsioone, andes tarbijatele teavet ning kasutades turustamisstandardeid ja jälgitavust;

e) nende piirkondade säästev arendamine, mis hõlmavad järve kallast või tiike või jõe suudmeala ning kus märkimisväärne osa tööhõivest on seotud kalandussektoriga, ja

f) institutsioonide vahel kogemuste vahetamine seoses säästvat vesiviljelust käsitlevate õigusaktide ja nende praktilise rakendamisega looduslikel valgalade ja tehisveekogude suhtes.

ARTIKKEL 75

Võttes arvesse koostööd kalanduse, transpordi ja keskkonna alal ning muudes merega seonduvates poliitikavaldkondades, teevad lepinguosalised vastavalt vajadusele koostööd ja toetavad üksteist ka merendusküsimustes, eelkõige asjaomastel piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel, kus nad toetavad aktiivselt integreeritud lähenemisviisi merendusküsimustele ja heale valitsemistavale.

12. PEATÜKK

MÄETÖÖSTUS

ARTIKKEL 76

Lepinguosalised arendavad ja tugevdavad koostööd mäetööstuse ja tooraine tootmise valdkonnas, et suurendada üksteisemõistmist, parandada ettevõtluskeskkonda, vahetada teavet ja teha koostööd energiavaldkonda mittekuuluvates küsimustes, mis seonduvad eelkõige metallimaakide ja mineraaltoorme kaevandamisega.

ARTIKKEL 77

Lepinguosalised teevad koostööd, et:

a) vahetada teavet arengusuundumuste kohta mäetööstuse ja tooraine tootmise valdkonnas;

b) vahetada teavet toorainekaubandusega seotud küsimustes eesmärgiga parandada kahepoolset arvamustevahetust;

c) vahetada teavet ja parimaid tavasid seoses mäetööstuse säästva arenguga ning

d) vahetada teavet ja parimaid tavasid koolituse, kutseoskuste ja ohutuse kohta mäetööstuse valdkonnas.

13. PEATÜKK

TEADUS- JA INNOVATSIOONIKOOSTÖÖ

ARTIKKEL 78

Lepinguosalised teevad vastastikuse kasu põhimõttel koostööd tsiviilotstarbelise teaduse, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni valdkonnas, kaitstes seejuures vajalikul määral ja tõhusalt intellektuaalomandiõigusi.

ARTIKKEL 79

Artiklis 78 nimetatud koostöö hõlmab järgmist:

a) poliitiline dialoog ning teadus- ja tehnikaalase teabe vahetamine;

b) lepinguosaliste asjaomastele programmidele piisava juurdepääsu võimaldamine;

c) Armeenia Vabariigi teadusasutuste teadusvõimekuse suurendamine ning nende kaasamine Euroopa Liidu teadusuuringute raamprogrammi;

d) ühiste teadusprojektide soodustamine kõigis teadusuuringute ja innovatsiooni valdkondades;

e) lepinguosaliste teadusuuringutes ja innovatsioonitegevuses osalevatele teadlastele ning teistele teadustöötajatele ettenähtud koolitus ja liikuvusprogrammid;

f) käesoleva lepinguga hõlmatud meetmetes osalevate teadustöötajate vaba liikumise ja neis meetmetes kasutatavate kaupade piiriülese liikumise hõlbustamine kohaldatavate õigusnormide raames ning

g) lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel ka muu teadus- ja innovatsioonialane koostöö.

ARTIKKEL 80

Sellise koostöö käigus tuleks eesmärgiks seada koostoime saavutamine rahvusvahelise teadus- ja tehnoloogiakeskuse kaudu rahastatavate meetmete ning muude meetmete vahel, mis võetakse Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelise finantskoostöö raamistikus vastavalt VII jaotise 1. peatükile.

14. PEATÜKK

TARBIJAKAITSE

ARTIKKEL 81

Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse ja saavutada oma tarbijakaitsesüsteemide kooskõla.

ARTIKKEL 82

Vajaduse korral võib koostöö hõlmata järgmist:

a) Armeenia Vabariigi tarbijakaitsealaste õigusaktide ühtlustamine Euroopa Liidu õigusaktidega, vältides seejuures kaubandustõkkeid;

b) teabevahetuse edendamine tarbijakaitsesüsteemide alal, sealhulgas tarbijakaitsealaste õigusaktide ja nende täitmise tagamise, tarbekaupade ohutuse, teabevahetussüsteemide, tarbijate harimise ja võimestamise ning tarbijate kaebuste lahendamise küsimustes;

c) haldusametnike ja teiste tarbijate huve esindavate isikute koolitamine ning

d) sõltumatute tarbijaühenduste arengu soodustamine ja tarbijate esindajate vaheliste kontaktide tugevdamine.

ARTIKKEL 83

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid VI lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

15. PEATÜKK

TÖÖHÕIVE, SOTSIAALPOLIITIKA JA VÕRDSED VÕIMALUSED

ARTIKKEL 84

Lepinguosalised tõhustavad dialoogi ja koostööd Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) inimväärse töö tegevuskava, tööhõivepoliitika, töötervishoiu ja -ohutuse, sotsiaalse dialoogi, sotsiaalkaitse, sotsiaalse kaasamise, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise valdkonnas, et toetada suurema arvu ja paremate töökohtade loomist, vaesuse vähendamist, sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamist, säästvat arengut ja elukvaliteedi parandamist.

ARTIKKEL 85

Koostöö seisneb teabe ja parima tava vahetamises ning see võib hõlmata mõningaid teemasid, mis valitakse välja järgmiste seast:

a) vaesuse vähendamine ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamine;

b) tööhõivepoliitika, mille eesmärk on suurema arvu paremate ja inimväärsete töötingimustega töökohtade loomine ning varimajanduse ja mitteametliku töötamise vähendamine;

c) aktiivsete tööturumeetmete edendamine ja tööturuasutuste tõhususe parandamine, et ajakohastada tööturgu ja rahuldada tööturu vajadusi;

d) tööturgude ja sotsiaalse turvalisuse süsteemi kaasavuse parandamine, et hõlmata ka ebasoodsas olukorras olevaid inimesi, sealhulgas puudega ja vähemuste hulka kuuluvaid inimesi;

e) võrdsed võimalused ja võitlus diskrimineerimisega, et suurendada soolist võrdõiguslikkust ning tagada meestele ja naistele võrdsed võimalused, aga ka võitlus sool, rassil või rahvusel, usul ja veendumustel, puudel, vanusel ning seksuaalsel sättumusel põhineva diskrimineerimise vastu;

f) sotsiaalpoliitika eesmärgiga tõsta sotsiaalkaitse taset ning viia sotsiaalkaitsesüsteemid vastavusse tänapäevaste kvaliteedi, juurdepääsetavuse ja rahalise kestlikkuse nõuetega;

g) sotsiaalpartnerite laialdasem kaasamine ja sotsiaaldialoogi edendamine muu hulgas kõigi asjakohaste sidusrühmade suutlikkuse suurendamise kaudu;

h) töötervishoiu ja -ohutuse parandamine ja

i) ettevõtjate sotsiaalse vastutustunde suurendamine.

ARTIKKEL 86

Lepinguosalised toetavad kõigi asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide ja eelkõige sotsiaalpartnerite kaasamist Armeenia Vabariigi poliitikakujundusse ja reformidesse ning lepinguosaliste koostöösse vastavalt käesolevale lepingule.

ARTIKKEL 87

Lepinguosalised soovivad tõhustada tööhõive ja sotsiaalpoliitika alast koostööd kõigil asjaomastel piirkondlikel, mitmepoolsetel ja rahvusvahelistel foorumitel ja kõigis organisatsioonides.

ARTIKKEL 88

Lepinguosalised edendavad ettevõtjate sotsiaalset vastutust ja toetavad vastutustundlikke äritavasid, mis on sätestatud OECD suunistes rahvusvahelistele ettevõtjatele, ÜRO globaalses kokkuleppes (Global Compact), ILO kolmepoolses deklaratsioonis rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta ning standardis ISO 26000.

ARTIKKEL 89

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

ARTIKKEL 90

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid VII lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

16. PEATÜKK

KOOSTÖÖ TERVISHOIU VALDKONNAS

ARTIKKEL 91

Lepinguosalised arendavad koostööd rahvatervise valdkonnas, et tõsta ühistest tervishoiualastest väärtustest ja põhimõtetest lähtudes rahvatervise taset, mis on säästva arengu ja majanduskasvu eeltingimus.

ARTIKKEL 92

Koostöö hõlmab nakkushaiguste ja mittenakkuslike haiguste ennetamist ja tõrjet, sealhulgas terviseteabe vahetamise, tervisekeskse lähenemisviisi toetamise, rahvusvaheliste organisatsioonide, eelkõige Maailma Terviseorganisatsiooniga koostöö tegemise ning rahvusvaheliste tervishoiukokkulepete, eelkõige Maailma Terviseorganisatsiooni tubaka tarbimise leviku vähendamise 2003. aasta raamkonventsiooni ja rahvusvaheliste tervishoiueeskirjade rakendamise kaudu.

17. PEATÜKK

HARIDUS, KOOLITUS JA NOORED

ARTIKKEL 93

Lepinguosalised teevad koostööd hariduse ja koolituse valdkonnas, et tõhustada koostööd ja poliitilist dialoogi eesmärgiga ühtlustada Armeenia Vabariigi haridus- ja koolitussüsteemid Euroopa Liidu poliitika ja tavadega. Lepinguosalised teevad koostööd eesmärgiga edendada elukestvat õpet ning toetada koostööd ja läbipaistvust kõigil haridus- ja koolitustasanditel, pöörates erilist tähelepanu kutse- ja kõrgharidusele.

ARTIKKEL 94

Hariduse ja koolituse valdkonnas keskendub koostöö muu hulgas järgmistele teemadele:

a) elukestva õppe edendamine, mis on majanduskasvu ja tööhõive alus ning võimaldab kodanikel ühiskonnas täiel määral osaleda;

b) haridus- ja koolitussüsteemide, sealhulgas ametnikele suunatud koolitussüsteemide ajakohastamine ning nende kvaliteedi, otstarbekuse ja kättesaadavuse parandamine kõigil haridustasemetel alates alusharidusest ja lapsehoiust kuni kolmanda taseme hariduseni;

c) ühtlustatud ja kooskõlastatud kõrgharidusreformide läbiviimise toetamine kooskõlas Euroopa Liidu kõrghariduse tegevuskava ja Euroopa kõrgharidusruumiga (Bologna protsess);

d) rahvusvahelise akadeemilise koostöö süvendamine, Euroopa Liidu koostööprogrammides osalemise suurendamine ning õpilaste ja õpetajate liikuvuse laiendamine;

e) võõrkeelte õppimise toetamine;

f) riikliku kutsekvalifikatsioonide raamistiku loomine, et parandada kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvust ja tunnustamist Euroopa akadeemilise tunnustamise riiklike infokeskuste võrgu ning diplomite ja tunnistuste akadeemilise tunnustamise riiklike infokeskuste (ENIC-NARIC) raames kooskõlas Euroopa kutsekvalifikatsioonide raamistikuga;

g) koostöö tihendamine kutsehariduse ja -koolituse edasiarendamiseks, võttes arvesse Euroopa Liidu head tava, ning

h) Euroopa integratsiooniprotsessi mõistmise ja tundmise süvendamine, ELi ja idapartnerluses osalevate riikide suhteid käsitleva akadeemilise dialoogi tugevdamine ning osalemine Euroopa Liidu asjaomastes programmides, sealhulgas avaliku teenistuse valdkonnas.

ARTIKKEL 95

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd noorsootöö valdkonnas eesmärgiga:

a) süvendada koostööd ja suhtlust noorsoopoliitika ning noorte ja noorsootöötajate mitteformaalse hariduse valdkonnas;

b) soodustada noorte aktiivset osalemist ühiskonnaelus;

c) toetada noorte ja noorsootöötajate liikuvust kui vahendit, mis aitab edendada kultuuridevahelist dialoogi ning teadmiste, oskuste ja pädevuse omandamist väljaspool ametlikku haridussüsteemi, sealhulgas vabatahtliku tegevuse kaudu, ning

d) edendada noorteorganisatsioonide vahelist koostööd, et toetada kodanikuühiskonda.

18. PEATÜKK

KOOSTÖÖ KULTUURIVALDKONNAS

ARTIKKEL 96

Lepinguosalised edendavad kultuurikoostööd kooskõlas ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni (UNESCO) 2005. aasta kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioonis sätestatud põhimõtetega. Lepinguosalised kavatsevad pidada korrapärast poliitilist dialoogi ühist huvi pakkuvates valdkondades, sealhulgas Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi loomemajanduse arendamise üle. Lepinguosaliste koostööga soodustatakse kultuuridevahelist dialoogi, kaasates sellesse Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi kultuurisektori ja kodanikuühiskonna.

ARTIKKEL 97

Koostöös keskendutakse muu hulgas järgmistele teemadele:

a) kultuurikoostöö ja -vahetus;

b) kunsti ja kunstnike liikuvus ning kultuurisektori suutlikkuse suurendamine;

c) kultuuridevaheline dialoog;

d) kultuuripoliitikat käsitlev dialoog;

e) programm „Loov Euroopa“ ja

f) koostöö rahvusvahelistel foorumitel, näiteks UNESCOs ja Euroopa Nõukogus, et arendada kultuurilist mitmekesisust ning säilitada ja väärtustada kultuuri- ja ajaloopärandit.

19. PEATÜKK

KOOSTÖÖ AUDIOVISUAAL- JA MEEDIAVALDKONNAS

ARTIKKEL 98

Lepinguosalised edendavad koostööd audiovisuaalvaldkonnas. Koostöö eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi audiovisuaaltööstust eelkõige spetsialistide koolituse ja teabevahetuse kaudu.

ARTIKKEL 99

1. Lepinguosalised peavad korrapäraselt audiovisuaal- ja meediapoliitikat käsitlevat dialoogi ning teevad koostööd, et suurendada meedia sõltumatust, professionaalsust ja sidemeid Euroopa Liidu meediaga, lähtudes Euroopa, sealhulgas Euroopa Nõukogu normidest ja 2005. aasta UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioonist.

2. Koostöö võib muu hulgas hõlmata ajakirjanike ja teiste meediaspetsialistide koolitust ning meedia toetamist.

ARTIKKEL 100

Koostöös keskendutakse muu hulgas järgmistele teemadele:

a) audiovisuaal- ja meediapoliitikat käsitlev dialoog;

b) dialoog rahvusvahelistel foorumitel (näiteks UNESCO ja WTO) ja

c) koostöö audiovisuaal- ja meediavaldkonnas, sealhulgas filmikunsti vallas.

20. PEATÜKK

KOOSTÖÖ SPORDI JA KEHALISE TEGEVUSE VALDKONNAS

ARTIKKEL 101

Lepinguosalised toetavad koostööd spordi ja kehalise tegevuse valdkonnas, eelkõige vahetades teavet ja head tava, et propageerida tervislikke eluviise, head valitsemistava ja spordi sotsiaalseid ja hariduslikke väärtusi ning võidelda sporti ohustavate riskidega, näiteks dopingu, tulemustes kokkuleppimise, rassismi ja vägivallaga nii Euroopa Liidus kui ka Armeenia Vabariigis.

21. PEATÜKK

KOOSTÖÖ KODANIKUÜHISKONNA VALDKONNAS

ARTIKKEL 102

Lepinguosalised alustavad kodanikuühiskonna koostööd käsitlevat dialoogi, pidades silmas järgmisi eesmärke:

a) Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi kodanikuühiskonna kõigi osade vaheliste kontaktide ning teabe ja kogemuste vahetamise süvendamine;

b) Armeenia Vabariigi, tema ajaloo ja kultuuri tundmise ja mõistmise parandamine Euroopa Liidus ning eelkõige ELi liikmesriikide kodanikuühiskonna organisatsioonide seas, et suurendada teadlikkust võimalustest ja probleemidest, mida suhted võivad tulevikus kätkeda, ning

c) Euroopa Liidu parem tundmine ja mõistmine Armeenia Vabariigis, eelkõige Armeenia Vabariigi kodanikuühiskonna organisatsioonide seas, pöörates muu hulgas tähelepanu Euroopa Liidu alusväärtustele, poliitikale ja toimimisele.

ARTIKKEL 103

1. Lepinguosalised edendavad Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi suhete lahutamatu osana mõlema lepinguosalise kodanikuühiskonna sidusrühmade vahelist dialoogi ja koostööd.

2. Selle dialoogi ja koostöö eesmärk on:

a) tagada kodanikuühiskonna kaasamine Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelistesse suhetesse;

b) suurendada kodanikuühiskonna osalemist avaliku sektori otsusprotsessis, eelkõige algatades avalike institutsioonide ning esindusühenduste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel avatud, läbipaistva ja korrapärase dialoogi;

c) igakülgselt soodustada institutsioonide loomist ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tugevdamist, sealhulgas järgmiste meetmete kaudu: propagandatoetus, mitteametlike ja ametlike võrgustike loomine ning vastastikused külastused ja seminarid eelkõige kodanikuühiskonna õigusraamistiku parandamiseks, ning

d) kummagi poole kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatele teise lepinguosalise sotsiaal- ja kodanikuühiskonna partnerite vahelise konsulteerimisprotsessi ja dialoogiga tutvumise võimaldamine eesmärgiga integreerida kodanikuühiskonna organisatsioonid Armeenia Vabariigi avaliku poliitika kujundamise protsessi.

ARTIKKEL 104

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub lepinguosaliste vahel korrapärane dialoog.

22. PEATÜKK

REGIONAALAREng NING PIIRIÜLENE JA PIIRKONDLIK KOOSTÖÖ

ARTIKKEL 105

1. Lepinguosalised edendavad üksteisemõistmist ja kahepoolset koostööd regionaalpoliitika valdkonnas, sealhulgas selle sõnastamise ja elluviimise meetodite ning mitmetasandilise valitsemise ja partnerluse vallas, pannes erilist rõhku ebasoodsas olukorras olevate alade arendamisele ja territoriaalsele koostööle, et luua kommunikatsioonikanalid ning tõhustada riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste, sotsiaal-majanduslike sidusrühmade ja kodanikuühiskonna vahelist teabe ja kogemuste vahetust.

2. Lepinguosalised teevad koostööd eelkõige selleks, et viia Armeenia Vabariigi tavad kooskõlla järgmiste põhimõtetega:

a) mitmetasandilise valitsemissüsteemi tugevdamine osas, milles see mõjutab riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku tasandit, pöörates erilist tähelepanu piirkondlike ja kohalike sidusrühmade kaasamise võimalustele;

b) kõigi piirkondlikus arengus osalejate vahelise partnerluse tugevdamine ning

c) regionaalarengu programmides ja projektides osalevate lepinguosaliste pakutav kaasrahastamine rahalise toetuse näol.

ARTIKKEL 106

1. Lepinguosalised toetavad ja tugevdavad kohaliku ja piirkondliku tasandi ametiasutuste kaasamist piirkondlikku, sh piiriülesesse poliitikakoostöösse ja sellega seonduvatesse haldusstruktuuridesse, tõhustavad koostööd vastastikku sobiva õigusraamistiku loomise kaudu, toetavad ja arendavad suutlikkuse suurendamise meetmeid ning aitavad tugevdada piiriüleseid ja piirkondlikke majandus- ja ettevõtlusvõrgustikke.

2. Lepinguosalised teevad koostööd, et suurendada Armeenia Vabariigi regionaalarengu ja maakasutuse eest vastutavate institutsioonide suutlikkust, muu hulgas:

a) täiustades regionaalpoliitika väljatöötamise ja rakendamise käigus kesk- ja kohaliku tasandi haldusasutuste vahelist koordineerimist, eelkõige nendevahelise vertikaal- ja horisontaalkoostöö mehhanismi;

b) suurendades piirkondlike ja kohalike ametiasutuste suutlikkust edendada piiriülest koostööd kooskõlas Euroopa Liidu eeskirjade ja tavaga ning

c) jagades regionaalarengu poliitika kohta teadmisi, teavet ja parimaid tavasid, et suurendada kohalike kogukondade majanduslikku heaolu ja toetada piirkondade ühtlast arengut.

ARTIKKEL 107

1. Lepinguosalised süvendavad ja edendavad piiriülest koostööd muudes käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades, näiteks transpordi, energia, keskkonna, sidevõrkude, kultuuri, hariduse, turismi ja tervishoiu valdkonnas.

2. Lepinguosalised elavdavad oma piirkondade vahelist koostööd riikide- ja piirkondadevaheliste programmidega, ergutades Armeenia Vabariigi piirkondi osalema Euroopa piirkondlikes struktuurides ja organisatsioonides ning toetades ühist huvi pakkuvate projektide rakendamisega nende majanduslikku ja institutsioonilist arengut.

3. Lõikes 2 nimetatud tegevus hõlmab järgmisi koostöövaldkondi:

a) jätkuv territoriaalne koostöö Euroopa piirkondadega (sealhulgas riikidevaheliste ja piiriüleste koostööprogrammide raames);

b) idapartnerluse raames toimuv koostöö ELi asutustega, sealhulgas Regioonide Komiteega, ning osalemine Euroopa erinevates piirkondlikes projektides ja algatustes ja

c) koostöö muu hulgas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK) ning Euroopa ruumilise planeerimise vaatlusvõrgustikuga (ESPON).

ARTIKKEL 108

Käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes toimub korrapärane dialoog.

23. PEATÜKK

KODANIKUKAITSE

ARTIKKEL 109

Lepinguosalised arendavad ja tugevdavad koostööd loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud õnnetuste alal. Koostöös lähtutakse lepinguosaliste huvidest, pidades silmas võrdsust ja vastastikust kasu, ning võetakse arvesse lepinguosaliste vastastikust sõltuvust ja mitmepoolset tegevust selles valdkonnas.

ARTIKKEL 110

Koostöö eesmärk on parandada loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud õnnetuste ennetamist, nendeks valmistumist ja neile reageerimist.

ARTIKKEL 111

Lepinguosalised vahetavad muu hulgas teavet ja eksperditeadmisi ning rakendavad kahepoolselt ja/või mitmepoolsete programmide raames ühismeetmeid. Koostöö toimub muu hulgas lepinguosaliste vahel kodanikukaitse valdkonnas sõlmitud konkreetsete lepingute ja/või halduskokkulepete rakendamise teel. Lepinguosalised võivad kokku leppida käesoleva lepingu raames kaalutud või kavandatud tegevusi käsitlevates konkreetsetes suunistes ja/või töökavades.

ARTIKKEL 112

Koostööl võivad olla järgmised eesmärgid:

a) kontaktandmete vahetamine ja korrapärane ajakohastamine, et tagada dialoogi jätkumine ning võimalus võtta üksteisega ühendust ööpäevaringselt;

b) hädaolukordades vastastikuse abistamise soodustamine asjakohasel viisil ja piisavate ressursside olemasolu korral;

c) Euroopa Liitu või Armeenia Vabariiki tabanud suurte hädaolukordade kohta varaste hoiatuste ja ajakohastatud teabe, sealhulgas abitaotluste ja -pakkumiste ööpäevaringne vahetamine;

d) teabe vahetamine lepinguosaliste poolt kolmandatele riikidele hädaolukorras abi andmise kohta juhul, kui aktiveeritakse ELi kodanikukaitse mehhanism;

e) koostöö vastuvõtva riigi toetamisel abi taotlemise või pakkumise korral;

f) parima tava ja suuniste vahetamine katastroofide ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise vallas;

g) koostöö katastroofiohu vähendamiseks, sealhulgas järgmistes valdkondades: asutuste seostamine ja selgitustöö, teavitamine, koolitus ja teabevahetus ning loodusõnnetuste tagajärgede ennetamise ja nende leevendamise parimad tavad;

h) koostöö katastroofide teadmusbaasi parandamise ning katastroofide ohjamise ohu- ja riskianalüüsi valdkonnas;

i) koostöö katastroofide keskkonna- ja tervisemõju hindamisel;

j) ekspertide kutsumine konkreetsetele kodanikukaitsealastele tehnilistele seminaridele ja sümpoosionidele;

k) lähtuvalt konkreetsest üritusest vaatlejate kutsumine ELi ja/või Armeenia Vabariigi korraldatud õppustele ja kursustele ning

l) koostöö süvendamine kodanikukaitse võimekuse tõhusaima kasutamise alal.

VI JAOTIS

KAUBANDUS JA KAUBANDUSKÜSIMUSED

1. PEATÜKK

KAUBAVAHETUS

ARTIKKEL 113

Enamsoodustusrežiim

1. Lepinguosalised kohaldavad teineteise kaupade suhtes enamsoodustusrežiimi vastavalt 15. aprillil 1994 sõlmitud Marrakeši lepingu (millega loodi Maailma Kaubandusorganisatsioon; edaspidi „WTO asutamisleping“) 1A lisas sisalduva 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT 1994“) I artiklile ja selle tõlgendusmärkustele, mis lisatakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Käesoleva artikli lõiget 1 ei kohaldata kaupade sellisele sooduskohtlemisele, mida lepinguosaline kooskõlas GATT 1994-ga kohaldab mõne muu riigi kaupade suhtes.

ARTIKKEL 114

Võrdne kohtlemine

Lepinguosalised kohaldavad teineteise kaupade suhtes võrdset kohtlemist vastavalt GATT 1994 III artiklile ja selle tõlgendusmärkustele, mis lisatakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 115

Imporditollimaksud ja impordimaksud

Kumbki lepinguosaline kohaldab imporditollimakse ja impordimakse kooskõlas oma kohustustega, mis on sätestatud WTO asutamislepingus.

ARTIKKEL 116

Eksporditollimaksud ja muud ekspordimaksud

Lepinguosaline ei kehtesta ega säilita teise lepinguosalise territooriumile suunatud kaupade ekspordi suhtes ega seoses sellise ekspordiga ühtegi tolli- või muud maksu, mis on suurem kui koduturule suunatud samasugustele kaupadele kehtestatud maksud.

ARTIKKEL 117

Impordi- ja ekspordipiirangud

1. Kooskõlas GATT 1994 XI artikli ja selle tõlgendusmärkustega ei kehtesta ega säilita lepinguosalised teise lepinguosalise kaupade impordi ja teise lepinguosalise territooriumile suunatud kaupade ekspordi ja eksportmüügi suhtes mingeid keelde ega piiranguid (kvoote, impordi- ja ekspordilitsentse ja muid meetmeid) peale tolli- ja muude maksude. Selleks lisatakse GATT 1994 XI artikkel ja selle tõlgendusmärkused käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Lepinguosalised vahetavad teavet ja parimaid tavasid kahese kasutusega kaupade ekspordikontrolli kohta, et soodustada Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi ekspordikontrolli ühtlustamist.

ARTIKKEL 118

Ümbertöödeldud kaubad

1. Lepinguosalised kohtlevad ümbertöödeldud kaupu sama moodi nagu uusi samasuguseid kaupu. Lepinguosaline võib nõuda ümbertöödeldud kaupade asjakohast märgistamist, et vältida tarbijate petmist.

2. Suurema selguse huvides kehtib artikli 117 lõige 1 ka ümbertöödeldud kaupadele kohaldatavate keeldude ja piirangute suhtes.

3. Kooskõlas käesolevas lepingus ja WTO asutamislepingus sätestatud kohustustega võib lepinguosaline nõuda, et ümbertöödeldud kaubad:

a) oleksid tema territooriumil turustades või müües tuvastatavad ümbertöödeldud kaupadena ning

b) vastaksid kehtivatele tehnilistele nõuetele, mida kohaldatakse samaväärsete uute kaupade suhtes.

4. Kui lepinguosaline kehtestab või säilitab kasutatud kaupade suhtes keelu või piirangu, ei kohalda ta neid meetmeid ümbertöödeldud kaupade suhtes.

5. Käesoleva artikli tähenduses tähendab ümbertöödeldud kaup kaupa:

a) mis koosneb täielikult või osaliselt osadest, mis on saadud varem kasutatud kaupadest, ja

b) mille toimimis- ja töötingimused on sarnased uue originaalkauba omadega ning millele antakse samasugune garantii nagu uuele kaubale.

ARTIKKEL 119

Kaupade ajutine import

Kumbki lepinguosaline vabastab teise lepinguosalise ajutiselt imporditud kaupade impordimaksudest ja imporditollimaksudest sellistel juhtudel ja sellises korras, nagu on sätestatud kaupade ajutist importi käsitlevates rahvusvahelistes lepingutes. Seda erandit kohaldatakse vastavalt kummagi lepinguosalise õigusnormidele.

ARTIKKEL 120

Transiit

Lepinguosalised lepivad kokku, et vaba transiidi põhimõte on käesoleva lepingu eesmärkide saavutamise oluline eeltingimus. Seoses sellega näeb kumbki lepinguosaline ette teise lepinguosalise tolliterritooriumilt välja või tolliterritooriumile viidavate kaupade vaba transiidi läbi oma territooriumi kooskõlas GATT 1994 V artikli ja selle tõlgendusmärkustega, mis lisatakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

ARTIKKEL 121

Kaubanduse kaitsemeetmed

1. Käesolevas lepingus sätestatu ei mõjuta lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad:

a) GATT 1994 XIX artiklist ning WTO asutamislepingu 1A lisas esitatud kaitsemeetmete lepingust;

b) WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva põllumajanduslepingu artiklist 5 „Erikaitsemeetmed“ ning

c) GATT 1994 VI artiklist, WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduvast GATT 1994 VI artikli rakendamise lepingust ning WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduvast subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingust.

2. Lõikes 1 nimetatud õiguste ja kohustuste ning neist tulenevate meetmete suhtes ei kohaldata käesoleva lepingu vaidluste lahendamise sätteid.

ARTIKKEL 122

Erandid

1. Lepinguosalised kinnitavad, et nende õigused ja kohustused, mis tulenevad GATT 1994 XX artiklist ja selle tõlgendusmärkustest, kehtivad käesoleva lepinguga hõlmatud kaubavahetuse suhtes. Selleks lisatakse GATT 1994 XX artikkel ja selle tõlgendusmärkused käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Lepinguosalised mõistavad, et enne GATT 1994 XX artikli punktides i ja j sätestatud meetmete võtmist esitab meetmeid võtta kavatsev lepinguosaline teisele lepinguosalisele kogu asjakohase teabe, et leida lepinguosalisi rahuldav lahendus. Lepinguosalised võivad kokku leppida mis tahes meetmetes, mida on vaja probleemide lahendamiseks. Kui 30 päeva jooksul pärast sellise teabe esitamist kokkuleppele ei jõuta, võib lepinguosaline kohaldada asjaomase kauba suhtes meetmeid käesoleva artikli alusel. Kui viivitamatut reageerimist nõudvate erandlike ja kriitiliste asjaolude tõttu on eelnev teavitamine või läbivaatamine võimatu, võib meetmeid võtta kavatsev lepinguosaline kohaldada viivitamata ettevaatusmeetmeid, mis on vajalikud olukorra lahendamiseks, ja teatab sellest viivitamata teisele lepinguosalisele.

2. PEATÜKK

TOLL

ARTIKKEL 123

Tollikoostöö

1. Lepinguosalised süvendavad tollikoostööd, et soodustada kaubandust, tagada kaubanduskeskkonna läbipaistvus, parandada tarneahela kindlust, suurendada tarbijate ohutust, piirata intellektuaalomandiõigustega vastuolus olevate kaupade voogu ning võidelda salakaubaveo ja pettustega.

2. Lepinguosalised teevad lõikes 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks ja olemasoleva ressursside piires koostööd, et muu hulgas:

a) täiustada tolliõigusakte ja -norme, tavasid ja asjakohaseid siduvaid otsuseid ning lihtsustada tolliprotseduure kooskõlas tolli ja kaubanduse soodustamise valdkonnas kohaldatavate rahvusvaheliste konventsioonide ja standarditega, sealhulgas Maailma Kaubandusorganisatsiooni ja Maailma Tolliorganisatsiooni kehtestatutega, eelkõige muudetud tolliprotseduuride lihtsustamise ja ühtlustamise rahvusvahelise konventsiooniga (edaspidi „muudetud Kyoto konventsioon“), ning võttes arvesse ELi õigusakte ja parimaid tavasid, sealhulgas tolli suutlikkuse mõõtmise metoodikat;

b) rajada ajakohased tollisüsteemid ja võtta kasutusele ajakohane tollivormistussüsteem, kehtestada volitatud ettevõtjate süsteem, võtta kasutusele automatiseeritud riskipõhine analüüsi- ja kontrollisüsteem, kaupade tollist vabastamise lihtsustatud kord, tollivormistusjärgne kontroll ja läbipaistev tolliväärtuse määramine ning kehtestada tolli ja äriühingute partnerlust käsitlevad õigusnormid;

c) soodustada kõige rangemate usaldusväärsuse normide järgimist tolli valdkonnas, eelkõige piiril, kohaldades meetmeid, mis kajastavad Tollikoostöö Nõukogu poolt dokumendis „Hea juhtimistava ja usaldusväärsus tolli valdkonnas“, mida viimati muudeti 2003. aasta juunis, (edaspidi „Maailma Tolliorganisatsiooni muudetud Arusha deklaratsioon“) ettenähtud põhimõtteid;

d) vahetada parimaid tavasid ning pakkuda koolitust ja tehnilist abi kavandamiseks ja suutlikkuse parandamiseks ning kõige rangemate usaldusväärsuse normide järgimise tagamiseks;

e) vajaduse korral vahetada asjaomast teavet ja andmeid, järgides lepinguosaliste õigusnõudeid, mis käsitlevad tundlike andmete konfidentsiaalsust ning isikuandmete kaitset;

f) võtta asjakohastel ja vajalikel juhtudel lepinguosaliste tolliasutuste vahel kooskõlastatud tollimeetmeid;

g) kehtestada asjakohastel ja vajalikel juhtudel volitatud ettevõtjate vastastikuse tunnustamise programme ja tollikontrolli menetlusi, sealhulgas samaväärseid kaubanduse lihtsustamise meetmeid;

h) uurida asjakohastel ja vajalikel juhtudel tollitransiidisüsteemide omavahelise sidumise võimalusi ning

i) parandada tolliga seotud kohustuste täitmist Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelistes kaubandussuhetes, sealhulgas teha koostööd kaupade päritolu küsimustes.

ARTIKKEL 124

Vastastikune haldusabi

Lepinguosalised osutavad üksteisele tolliküsimustes haldusabi vastavalt käesoleva lepingu protokollile, mis käsitleb vastastikust haldusabi tolliküsimustes, ilma et see mõjutaks muid käesolevas lepingus, eriti selle artiklis 123 ettenähtud koostöövorme.

ARTIKKEL 125

Tolliväärtuse määramine

1. Lepinguosalistevahelises kaubanduses kaupade tolliväärtuse määramisel kohaldavad lepinguosalised GATT 1994 VII artikli rakendamise lepingu sätteid, sealhulgas lepingu muudatusi. Osutatud sätted lisatakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

2. Lepinguosalised teevad koostööd eesmärgiga saavutada ühtne lähenemisviis tolliväärtuste määramise küsimuses.

ARTIKKEL 126

Tolli allkomitee

1. Käesolevaga moodustatakse tolli allkomitee.

2. Tolli allkomitee korraldab korrapäraselt koosolekuid ja teostab järelevalvet käesoleva peatüki rakendamise üle, sealhulgas tollikoostöö, kaubanduse lihtsustamise, piiriülese tollikoostöö ja -halduse, tolliga seotud tehnilise abi, päritolureeglite, intellektuaalomandiõigusi käsitlevate tollialaste õigusaktide rakendamise ning tollivaldkonnas vastastikuse haldusabi andmise küsimustes.

3. Tolli allkomitee täidab muu hulgas järgmisi ülesandeid:

a) jälgib käesoleva peatüki ning käesolevale lepingule lisatud vastastikust haldusabi tolliküsimustes käsitleva protokolli nõuetekohast täitmist;

b) võtab vastu praktilise korralduse ja meetmed käesoleva peatüki ning käesolevale lepingule lisatud vastastikust haldusabi tolliküsimustes käsitleva protokolli rakendamiseks, sealhulgas teabe ja andmete vahetamise, tollikontrolli ja kaubanduspartnerluse programmide vastastikuse tunnustamise ning ühiselt kokkulepitud soodustuste küsimuses;

c) vahetab arvamusi ühist huvi pakkuvates küsimustes, sealhulgas edasiste meetmete ning nende rakendamiseks ja kohaldamiseks vajalike vahendite kohta, ja

d) esitab vajaduse korral soovitusi partnerluskomiteele.

3. PEATÜKK

TEHNILISED KAUBANDUSTÕKKED

ARTIKKEL 127

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on hõlbustada lepinguosalistevahelist kaubavahetust, luues WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva tehniliste kaubandustõkete lepingu (edaspidi „tehniliste kaubandustõkete leping“) kohaldamisalasse kuuluvate tarbetute kaubandustõkete vältimise, kindlakstegemise ja kõrvaldamise raamistiku.

ARTIKKEL 128

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse selliste tehniliste kaubandustõkete lepingus kindlaksmääratud standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamise, vastuvõtmise ja kohaldamise suhtes, mis mõjutavad või võivad mõjutada lepinguosalistevahelist kaubavahetust.

2. Olenemata lõikest 1 ei kohaldata käesolevat peatükki sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete suhtes, mis on sätestatud WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu (edaspidi „sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete leping“) A lisas, ega ostuspetsifikatsioonide suhtes, mille avaliku sektori asutused on koostanud vastavalt oma tootmis- või tarbimisnõuetele.

3. Käesolevas peatükis kasutatakse tehniliste kaubandustõkete lepingu 1. lisas esitatud mõisteid.

ARTIKKEL 129

Tehniliste kaubandustõkete leping

Lepinguosalised kinnitavad oma tehniliste kaubandustõkete lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi üksteise suhtes; nimetatud leping lisatakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse selle osaks.

ARTIKKEL 130

Koostöö tehniliste kaubandustõkete valdkonnas

1. Lepinguosalised tugevdavad oma koostööd standardite, tehniliste normide, metroloogia, turujärelevalve, akrediteerimise ja vastavushindamismenetluste valdkonnas, et parandada üksteise süsteemide mõistmist ja hõlbustada juurdepääsu oma turgudele. Lepinguosalised püüavad oma koostöö raames kindlaks määrata ja välja töötada õigusloomealase koostöö mehhanismid ja algatused, mis on asjakohased konkreetsete küsimuste või sektorite puhul ning võivad hõlmata järgmist (loetelu ei ole ammendav):

a) teabe ja kogemuste vahetamine oma vastavate tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamise ja kohaldamise teemal;

b) tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste lähendamise ja ühtlustamise võimaluse otsimine;

c) metroloogia, standardimise, vastavushindamise ja akrediteerimise eest vastutavate asutuste vahelise koostöö soodustamine ning

d) asjaomastel piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel teabe vahetamine standardite, tehniliste normide, vastavushindamismenetluste ja akrediteerimise valdkonnas toimuva arengu kohta.

2. Vastastikuse kaubavahetuse edendamiseks teevad lepinguosalised järgmist:

a) püüavad vähendada erinevusi tehniliste normide, metroloogia, standardimise, turujärelevalve, akrediteerimise ja vastavushindamismenetluste valdkonnas, sealhulgas soodustades rahvusvaheliselt kokkulepitud õigusaktide järgimist;

b) edendavad kooskõlas rahvusvaheliste eeskirjadega akrediteerimise kasutamist, et toetada vastavushindamisasutuste tehnilist pädevust ja tegevust, ning

c) toetavad Armeenia Vabariigi ja tema asjaomaste riiklike asutuste osalemist või võimaluse korral liikmesust sellistes Euroopa ja rahvusvahelistes organisatsioonides, mille tegevus on seotud standardimise, vastavushindamise, akrediteerimise, metroloogia ja sellega seonduvate funktsioonidega.

3. Lepinguosalised seavad eesmärgiks kehtestada ja säilitada protsessi, mille kaudu on võimalik saavutada Armeenia Vabariigi ja Euroopa Liidu tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetluste järkjärguline ühtlustamine.

4. Valdkondades, kus õigusaktide ühtlustamine on juba toimunud, võivad lepinguosalised kaaluda läbirääkimiste alustamist tööstustoodete vastavushindamist ja tunnustamist käsitlevate lepingute sõlmimiseks.

ARTIKKEL 131

Märgistamine

1. Ilma et see piiraks käesoleva lepingu artikli 129 kohaldamist, kinnitavad lepinguosalised veel kord, et lähtuvad märgistamis- ja etikettimisnõudeid käsitlevate tehniliste normide kohaldamisel tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 2.2 põhimõtetest, mille kohaselt niisuguseid norme ei koostata, võeta vastu ega kohaldata eesmärgiga tekitada või tekitades tarbetuid takistusi rahvusvahelisele kaubandusele. Seda silmas pidades ei tohi märgistamis- ja etikettimisnõuded piirata kaubandust rohkem, kui on vaja õiguspärase eesmärgi täitmiseks, võttes arvesse riske, mida täitmatajätmine tekitaks. Lepinguosalised toetavad rahvusvaheliselt ühtlustatud märgistamisnõuete kasutamist. Vajaduse korral aktsepteerivad lepinguosalised eemaldatavat või ajutist märgistust.

2. Eelkõige seoses kohustuslike märgistamis- või etikettimisnõuetega:

a) püüavad lepinguosalised kohaldada vastastikuses kaubavahetuses minimaalselt märgistamis- või etikettimisnõudeid, välja arvatud juhul, kui see on vajalik tervise, ohutuse või keskkonna kaitseks ning muudel mõistlikel avaliku poliitika eesmärkidel;

b) on lepinguosalistel õigus nõuda, et teave etikettidel ja märgistel oleks esitatud lepingupoole nimetatud keeles.

ARTIKKEL 132

Läbipaistvus

1. Ilma et see piiraks 12. peatüki kohaldamist, tagab kumbki lepinguosaline, et tema tehniliste normide väljatöötamise kord ja vastavushindamismenetlused võimaldavad korraldada avaliku konsulteerimise huvitatud isikutega piisavalt varasel etapil, mil avaliku konsulteerimise käigus esitatud märkusi on veel võimalik sisse viia või arvesse võtta, välja arvatud juhul, kui see ei ole võimalik ohutuse, tervise, keskkonnakaitse või riikliku julgeolekuga seotud hädaolukorra või selle tekkimise ohu tõttu.

2. Vastavalt tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklile 2.9 võimaldab kumbki lepinguosaline märkusi esitada piisavalt varasel etapil pärast tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste ettepanekust teatamist. Kui konsultatsioonid kavandatud tehniliste normide või vastavushindamismenetluste üle on avalikud, lubab kumbki lepinguosaline teisel lepinguosalisel või tema füüsilistel või juriidilistel isikutel osaleda avalikes konsultatsioonides tingimustel, mis on vähemalt sama soodsad kui tema enda füüsilistele või juriidilistele isikutele esitatavad tingimused.

3. Lepinguosalised tagavad, et nende vastuvõetud tehnilised normid ja vastavushindamismenetlused on üldsusele kättesaadavad.

4. PEATÜKK

SANITAAR- JA FÜTOSANITAARKÜSIMUSED

ARTIKKEL 133

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on sätestada lepinguosalistevahelises kaubanduses ja loomade heaoluga seotud koostöös kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete põhimõtted. Lepinguosalised kohaldavad neid põhimõtteid nii, et see hõlbustab kaubandust, säilitades siiski lepinguosaliste kehtestatud inimeste, loomade ja taimede elu või tervise kaitse taseme.

ARTIKKEL 134

Mitmepoolsed kohustused

Lepinguosalised kinnitavad oma sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 135

Põhimõtted

1. Lepinguosalised tagavad, et sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete väljatöötamisel ja kohaldamisel järgitakse proportsionaalsuse, läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ning teadusliku põhjendatuse põhimõtteid, võttes arvesse 1951. aasta rahvusvahelises taimekaitsekonventsioonis (edaspidi „IPPC“) ning Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni (edaspidi „OIE“) ja Codex Alimentariuse komisjoni (edaspidi „Codex“) sätestatud rahvusvahelisi standardeid.

2. Kumbki lepinguosaline tagab, et sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete küsimustes ei diskrimineerita teise lepinguosalise territooriumi meelevaldselt ja põhjendamatult võrreldes oma territooriumiga, kui olud on samasugused või sarnased. Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid ei tohi kasutada viisil, mis kujutaks endast kaubanduse varjatud piiramist.

3. Lepinguosalised tagavad sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete, -menetluste ja -kontrolli rakendamise.

4. Kumbki lepinguosaline vastab teise lepinguosalise pädeva asutuse teabenõudele hiljemalt kahe kuu jooksul teabenõude saamisest viisil, mis on importtoodete suhtes vähemalt sama soodne kui kodumaiste toodete suhtes.

ARTIKKEL 136

Impordinõuded

1. Importiva lepinguosalise impordinõudeid kohaldatakse kogu eksportiva lepinguosalise territooriumil kooskõlas artikliga 137.

2. Sertifikaatides ette nähtud impordinõuded põhinevad Codexi, OIE ja IPPC põhimõtetel, välja arvatud juhul, kui impordinõudeid toetab teaduspõhine riskihinnang, mis on läbi viidud kooskõlas sanitaar- ja fütosanitaarlepinguga.

3. Impordiloas esitatud nõuded ei tohi sisaldada rangemaid sanitaar- ja veterinaartingimusi kui need, mis on ette nähtud lõikes 2 nimetatud sertifikaatides.

ARTIKKEL 137

Looma- ja taimetervisega seotud meetmed

1. Lepinguosalised tunnustavad kahjuri- ja taudivabade alade ning vähese kahjuri- ja taudilevikuga alade kontseptsiooni vastavalt sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete lepingule ning asjakohastele Codexi, OIE ja IPPC standarditele, suunistele ja soovitustele.

2. Määrates kindlaks kahjuri- või taudivabasid alasid ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alasid, võtavad lepinguosalised arvesse selliseid tegureid nagu geograafiline asukoht, ökosüsteemid, epidemioloogiline järelevalve ning sanitaar- ja fütosanitaarkontrolli tõhusus nendel aladel.

ARTIKKEL 138

Inspekteerimine ja audit

Importiv lepinguosaline võib viia eksportiva lepinguosalise territooriumil omal kulul läbi kontrolle ja auditeid, et hinnata viimase kontrolli- ja sertifitseerimissüsteeme. Kontrollid ja auditid toimuvad kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste standardite, suuniste ja soovitustega.

ARTIKKEL 139

Teabevahetus ja koostöö

1. Lepinguosalised arutavad olemasolevate sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete ja loomade heaolu meetmete ning nende väljatöötamise ja rakendamise küsimusi ning vahetavad sellekohast teavet. Neis aruteludes ja teabevahetuses võetakse arvesse sanitaar- ja fütosanitaarlepingut ning vajaduse korral Codexi, OIE ja IPPC asjakohaseid standardeid, suuniseid ja soovitusi.

2. Lepinguosalised teevad koostööd loomatervise, loomade heaolu ja taimetervise küsimustes, vahetades teavet, eksperditeadmisi ja kogemusi, eesmärgiga suurendada suutlikkust nimetatud valdkondades.

3. Lepinguosalised alustavad emma-kumma lepinguosalise taotlusel õigeaegset dialoogi sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonnas, et kaaluda sanitaar- ja fütosanitaarmeetmetega seotud küsimusi ning muid käesoleva peatükiga hõlmatud kiireloomulisi küsimusi. Partnerluskomitee võib vastu võtta sellise dialoogi töökorra.

4. Lepinguosalised määravad kontaktpunktid, mille kaudu toimub suhtlus käesoleva peatükiga hõlmatud küsimustes, ja ajakohastavad korrapäraselt kontaktpunktide loetelu.

ARTIKKEL 140

Läbipaistvus

Lepinguosalised:

a) püüavad tagada kaubanduses ning eelkõige teise lepinguosalise impordi suhtes kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarnõuete läbipaistvuse;

b) teevad teise lepinguosalise taotluse korral kahe kuu jooksul sellise taotluse esitamisest talle teatavaks sanitaar- ja fütosanitaarnõuded, mida kohaldatakse konkreetsete toodete impordi suhtes, sealhulgas selle, kas on vaja riskianalüüsi, ning

c) teatavad teisele lepinguosalisele kõikidest tõsistest ohtudest rahva-, looma- või taimetervisele, sealhulgas toiduainetega seotud hädaolukordadest. Teade esitatakse kirjalikult kahe tööpäeva jooksul ohu ilmnemise kuupäevast.

5. PEATÜKK

TEENUSKAUBANDUS, ETTEVÕTETE ASUTAMINE JA E-KAUBANDUS

A JAGU
ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 141

Eesmärk, kohaldamis- ja rakendusala

1. Kinnitades veel kord oma asjakohaseid WTO asutamislepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi, näevad lepinguosalised käesolevaga ette korra, mis on vajalik, et järk-järgult vastastikku liberaliseerida ettevõtete asutamist ja teenuskaubandust ning teha koostööd e-kaubanduse valdkonnas.

2. Ühtegi käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, et see seab lepinguosalistele kohustusi seoses riigihangetega, mille suhtes kohaldatakse 8. peatüki sätteid.

3. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise antud subsiidiumidele, mille suhtes kohaldatakse 10. peatükki.

4. Kooskõlas käesoleva peatükiga säilitab kumbki lepinguosaline õiguse võtta vastu ja rakendada meetmeid õiguspäraste poliitiliste eesmärkide saavutamiseks.

5. Käesolevat peatükki ei kohaldata meetmete suhtes, mis mõjutavad füüsilisi isikuid, kes püüavad pääseda lepinguosalise tööturule, ega ka kodakondsuse ning alalise elu- või töökohaga seotud meetmete suhtes.

6. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist kohaldamast meetmeid, millega reguleeritakse füüsiliste isikute pääsu tema territooriumile või nende ajutist viibimist tema territooriumil, sealhulgas meetmeid, mis on vajalikud tema piiride puutumatuse kaitseks ja füüsiliste isikute korrakohase liikumise tagamiseks üle tema piiride, tingimusel et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis muudaks olematuks või vähendaks kasu, mida emb-kumb lepinguosaline saab käesolevas peatükis ja käesoleva lepingu lisades sätestatud konkreetsete kohustuse tingimuste kohaselt.

ARTIKKEL 142

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „meede“ – lepinguosalise võetav meede kas seaduse, määruse, eeskirja, menetluse, otsuse, haldusmeetme või mõnel muul kujul;

b) „lepinguosalise kehtestatavad või säilitatavad meetmed“ – meetmed, mille võtjaks on:

   i) lepinguosalise keskvalitsus, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused ja ametiasutused ning

   ii) lepinguosalise valitsusvälised organid lepinguosalise keskvalitsuse, piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ning ametiasutuste delegeeritud ülesannete täitmisel;

c) „lepinguosalise füüsiline isik“ – ELi liikmesriigi või Armeenia Vabariigi kodanik vastavalt nende asjaomastele õigusaktidele;

d) „juriidiline isik“ – kohaldatava õiguse alusel nõuetekohaselt kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks asutatud või muul viisil korraldatud ning kas era- või riigi omandis olev õigussubjekt, sealhulgas aktsiaselts, usaldusühing, täisühing, ühisettevõte, ainuomandis ettevõte või ühistu;

e) „lepinguosalise juriidiline isik“ – juriidiline isik, kes on asutatud kas ELi liikmesriigi ja Euroopa Liidu või Armeenia Vabariigi õiguse alusel ning kelle registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht on vastavalt kas Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluval territooriumil või Armeenia Vabariigi territooriumil;

kui sellel juriidilisel isikul on vastavalt kas Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaldamisalasse kuuluval territooriumil või Armeenia Vabariigi territooriumil vaid registrijärgne asukoht või juhatuse asukoht, käsitatakse teda Euroopa Liidu või Armeenia Vabariigi juriidilise isikuna vaid juhul, kui tema tegevus on tegelikult ja pidevalt seotud vastavalt kas Euroopa Liidu või Armeenia Vabariigi majandusega;

f) eelmistest lõikudest olenemata kohaldatakse käesoleva lepingu sätteid väljaspool Euroopa Liitu või Armeenia Vabariiki asutatud laevandusettevõtjate suhtes, keda kontrollivad vastavalt mõne liikmesriigi või Armeenia Vabariigi kodanikud, juhul kui nende laevad on kooskõlas asjakohaste õigusaktidega registreeritud liikmesriigis või Armeenia Vabariigis ning sõidavad selle liikmesriigi või Armeenia Vabariigi lipu all;

g) „lepinguosalise juriidilise isiku tütarettevõtja“ – juriidiline isik, kes on sama lepinguosalise teise juriidilise isiku tegeliku kontrolli all[1];

h) „juriidilise isiku filiaal“ – äriüksus, mis ei ole iseseisev juriidiline isik, kuid on laadilt püsiv, näiteks emaettevõtja laiendus, millel on oma juhtkond ja vahendid äritehingute tegemiseks kolmandate isikutega nii, et viimased, kuigi teades, et vajaduse korral on olemas õiguslik side emaettevõtjaga, kelle peakontor asub välismaal, ei pea suhtlema otse kõnealuse emaettevõtjaga, vaid võivad teha tehinguid nimetatud laienduseks oleva äriüksusega;

i) „ettevõtete asutamine“ –

   i) lepinguosalise juriidiliste isikute puhul õigus alustada ja tegeleda majandustegevusega juriidilise isiku asutamise, sealhulgas omandamise kaudu või luua filiaal või esindus vastavalt kas Euroopa Liidus või Armeenia Vabariigis;

   ii) lepinguosalise füüsiliste isikute puhul õigus alustada ja tegeleda majandustegevusega füüsilisest isikust ettevõtjana ning asutada äriühinguid, eelkõige ettevõtteid, mille tegevust nad tegelikult kontrollivad;

j) „majandustegevus“ – tööstuslik, kaubanduslik, vabakutseline ja käsitööndusliik tegevus, mis ei hõlma tegevust valitsuse ülesannete täitmisel;

[1] Juriidiline isik on teise juriidilise isiku kontrolli all, kui viimasel on õigus nimetada suurem osa tema juhatusest või muul õiguspärasel viisil tema tegevust juhtida.

k) „tegevus“ – majandustegevusega tegelemine;

l) „teenused“ – kõikide sektorite kõik teenused, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel;

m) „teenused ja muu tegevus, mida osutatakse valitsuse ülesannete täitmisel“ – teenused ja tegevus, mida ei teostata kaubanduslikel alustel ega konkureerides ühe või mitme ettevõtjaga;

n) „piiriülene teenuste osutamine“ – teenuste osutamine:

i) ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile või

ii) ühe lepinguosalise territooriumil teise lepinguosalise teenusetarbijale;

o) „lepinguosalise teenuseosutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes osutab või kavatseb osutada teenust;

p) „ettevõtja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik, kes soovib tegeleda või tegeleb majandustegevusega ettevõtte asutamise kaudu.

B JAGU

ETTEVÕTETE ASUTAMINE

ARTIKKEL 143

Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosaliste kehtestatavate või säilitatavate meetmete suhtes, mis mõjutavad ettevõtete asutamist mis tahes majandustegevusalal, välja arvatud:

a) tuumamaterjalide kaevandamine, tootmine ja töötlemine[1];

b) relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmine ja nendega kauplemine;

c) audiovisuaalteenused;

d) riigisisene merekabotaaž[2] ning

[1] Selguse huvides tuleb märkida, et tuumamaterjalide töötlemine hõlmab kõiki tegevusi, mis vastavad UN ISIC rev 3.1 klassifikaatoris koodile 2330.

[2] Ilma et see piiraks tegevuse ulatust, mida võib asjakohaste riiklike õigusaktide alusel pidada kabotaažiks, hõlmab riigisisene kabotaaž käesoleva peatüki alusel reisijate või kauba vedu Armeenia Vabariigis või liikmesriigis asuva sadama või punkti ning mõne teise Armeenia Vabariigis või liikmesriigis (sealhulgas selle riigi mandrilaval vastavalt ÜRO mereõiguse konventsioonile) asuva sadama või punkti vahel ning vedusid, mille lähte- ja sihtkohaks on üks ja sama sadam või punkt Armeenia Vabariigis või liikmesriigis.

e) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed või mitteregulaarsed lennutransporditeenused[1] ning liiklemisõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:

i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse;

ii) lennutransporditeenuste müük ja turundus;

iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused;

iv) lendude maapealne teenindus ja

v) lennujaamateenused.

ARTIKKEL 144

Võrdne kohtlemine ja enamsoodustusrežiim

1. Võttes arvesse VIII-E lisas loetletud reservatsioone, kohtleb Armeenia Vabariik alates käesoleva lepingu jõustumisest:

a) Euroopa Liidu füüsilisi või juriidilisi isikuid tütarettevõtjate, filiaalide ja esinduste asutamisel vähemalt sama soodsalt kui oma või mis tahes kolmanda riigi juriidilisi isikuid, filiaale ja esindusi, olenevalt sellest, milline kohtlemine on soodsam, ning

[1] Lennutranspordi valdkonnas vastastikuse turulepääsu tingimused sätestatakse lepinguosalistevahelises lepingus ühise lennunduspiirkonna loomise kohta.

b) Euroopa Liidu füüsiliste või juriidiliste isikute poolt Armeenia Vabariigis asutatud ja tegutsevaid tütarettevõtjaid, filiaale ja esindusi vähemalt sama soodsalt kui oma või mis tahes kolmanda riigi juriidilisi isikuid, filiaale ja esindusi, olenevalt sellest, milline kohtlemine on soodsam[1].

2. Võttes arvesse VIII-A lisas loetletud reservatsioone, kohtleb Euroopa Liit alates käesoleva lepingu jõustumisest:

a) Armeenia Vabariigi füüsilisi või juriidilisi isikuid tütarettevõtjate, filiaalide ja esinduste asutamisel vähemalt sama soodsalt kui Euroopa Liidu enda või mis tahes kolmanda riigi juriidilisi isikuid, filiaale ja esindusi, olenevalt sellest, milline kohtlemine on soodsam, ning

b) Armeenia Vabariigi füüsiliste või juriidiliste isikute poolt Euroopa Liidus asutatud ja tegutsevaid tütarettevõtjaid, filiaale ja esindusi vähemalt sama soodsalt kui oma või mis tahes kolmanda riigi juriidilisi isikuid, filiaale ja esindusi, olenevalt sellest, milline kohtlemine on soodsam[2].

---

[1] See kohustus ei laiene käesoleva jao kohaldamisalasse mittekuuluvatele investeeringute kaitsesätetele, sealhulgas teistes lepingutes sätestatud investori ja riigi vaidluste lahendamise korrale.

[2] See kohustus ei laiene käesoleva jao kohaldamisalasse mittekuuluvatele investeeringute kaitsesätetele, sealhulgas teistes lepingutes sätestatud investori ja riigi vaidluste lahendamise korrale.

3. Võttes arvesse VIII-A ja VIII-E lisas loetletud reservatsioone, ei võta lepinguosalised uusi meetmeid, millega nende territooriumil takistatakse teise lepinguosalise juriidiliste isikute asutamist või asutatud juriidiliste isikute tegutsemist võrreldes oma juriidiliste isikutega.

ARTIKKEL 145

Läbivaatamine

Ettevõtete asutamise tingimuste järkjärgulise liberaliseerimise eesmärgil vaatab kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomitee korrapäraselt läbi ettevõtete asutamise õigusraamistiku[1] ja asutamiskeskkonna.

ARTIKKEL 146

Muud lepingud

Käesolevas peatükis sätestatut ei käsitata selliselt, et see piiraks lepinguosaliste investorite õigust kasutada ära soodsamat kohtlemist, mis nähakse ette olemasolevate või tulevaste rahvusvaheliste investeerimisalaste lepingutega, mille lepinguosalisteks on mõni liikmesriik ja Armeenia Vabariik.

[1] See hõlmab käesolevat peatükki ning VIII-A ja VIII-E lisa.

ARTIKKEL 147

Filiaalide ja esinduste kohtlemise norm

1. Artikkel 144 ei takista lepinguosalist kohaldamast oma territooriumil erimeetmeid teise lepinguosalise juriidiliste isikute selliste filiaalide ja esinduste asutamise ja tegutsemise suhtes, mis ei ole registreeritud esimesena nimetatud lepinguosalise territooriumil, kui kõnealused meetmed on vajalikud õiguslike või tehniliste erinevuste tõttu selliste filiaalide ja esinduste ning asjaomasel territooriumil registreeritud juriidiliste isikute filiaalide ja esinduste vahel, või finantsteenuste puhul juhul, kui seda tingivad usaldatavuskaalutlused.

2. Erinev kohtlemine ei tohi olla suurem, kui on tingimata vajalik selliste õiguslike või tehniliste erinevuste või finantsteenuste puhul usaldatavuskaalutluste tõttu.

C JAGU

PIIRIÜLENE TEENUSTE OSUTAMINE

ARTIKKEL 148

Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosaliste meetmete suhtes, mis mõjutavad piiriülest teenuste osutamist kõikides teenustesektorites, välja arvatud:

a) audiovisuaalteenused;

b) riigisisene merekabotaaž[1] ja

c) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed või mitteregulaarsed lennutransporditeenused[2] ning liiklemisõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:

i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse;

[1] Ilma et see piiraks tegevuse ulatust, mida võib asjakohaste riiklike õigusaktide alusel pidada kabotaažiks, hõlmab riigisisene kabotaaž käesoleva peatüki alusel reisijate või kauba vedu Armeenia Vabariigis või liikmesriigis asuva sadama või punkti ning mõne teise Armeenia Vabariigis või liikmesriigis (sealhulgas selle riigi mandrilaval vastavalt ÜRO mereõiguse konventsioonile) asuva sadama või punkti vahel ning vedusid, mille lähte- ja sihtkohaks on üks ja sama sadam või punkt Armeenia Vabariigis või liikmesriigis.

[2] Lennutranspordi valdkonnas vastastikuse turulepääsu tingimused sätestatakse lepinguosalistevahelises lepingus ühise lennunduspiirkonna loomise kohta.

ii) lennutransporditeenuste müük ja turundus;

iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi teenused;

iv) lendude maapealne teenindus ja

v) lennujaamateenused.

ARTIKKEL 149

Turulepääs

1. Seoses turulepääsuga piiriülese teenuste osutamise kaudu kohtleb lepinguosaline teise lepinguosalise teenuseid ja teenuseosutajaid vähemalt sama soodsalt, kui on ette nähtud VIII-B ja VIII-F lisas loetletud erikohustustega.

2. Sektorites, kus on võetud turulepääsuga seotud kohustused, ei või lepinguosaline piirkondlikult ega ka kogu oma territooriumil vastu võtta ega säilitada järgmisi meetmeid, kui VIII-B ja VIII-F lisas ei ole sätestatud teisiti:

a) piirangud teenuseosutajate hulgale kas arvuliste kvootide, monopolide, teenuse ainuosutajate või majandusvajaduste testi nõuete näol;

b) teenusetehingute või vara üldväärtuse piirangud arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõudena või

c) teenuste osutamise üldhulga või teenuste üldmahu piirangud, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõudena.

ARTIKKEL 150

Võrdne kohtlemine

1. Sektorites, mille puhul on VIII-B ja VIII-F lisaga ette nähtud turulepääsuga seotud kohustused, ning arvestades kõnealustes lisades sätestatud tingimusi ja norme, kohtleb lepinguosaline kõigi piiriülest teenuste osutamist mõjutavate meetmete korral teise lepinguosalise teenuseid ja teenuseosutajaid vähemalt sama soodsalt, kui ta kohtleb omaenda samasuguseid teenuseid ja teenuseosutajaid.

2. Lepinguosaline võib täita lõike 1 nõude, võimaldades teise lepinguosalise teenustele ja teenuseosutajatele kas vormiliselt samasugust või vormiliselt erinevat kohtlemist, kui ta võimaldab omaenda samasugustele teenustele ja teenuseosutajatele.

3. Vormiliselt samasugust või vormiliselt erinevat kohtlemist peetakse ebasoodsamaks, kui see muudab konkurentsitingimused lepinguosalise enda teenustele või teenuseosutajatele soodsamaks võrreldes teise lepinguosalise samasuguste teenuste või teenuseosutajatega.

4. Käesoleva artikli alusel võetud erikohustusi ei tõlgendata nii, et lepinguosaline on kohustatud hüvitama loomulikke ebasoodsaid konkurentsitingimusi, mis tulenevad asjaomaste teenuste või teenuseosutajate välismaisusest.

ARTIKKEL 151

Kohustuste loendid

1. Sektorid, mida lepinguosaline vastavalt käesolevale peatükile liberaliseerib, ning neis sektorites teise lepinguosalise teenuste ja teenuseosutajate suhtes reservatsioonina kohaldatavad turulepääsu ja võrdse kohtlemise piirangud on sätestatud VIII-B ja VIII-F lisas esitatud kohustuste loendites.

2. Ilma et see piiraks lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad või võivad tuleneda 1989. aasta piiriülese televisiooni Euroopa konventsioonist ja 1992. aasta filmide ühistootmist käsitlevast Euroopa konventsioonist, ei hõlma VIII-B ja VIII-F lisas esitatud kohustuste loendid audiovisuaalteenuste valdkonnas võetud kohustusi.

ARTIKKEL 152

Läbivaatamine

Lepinguosalistevahelise piiriülese teenuste osutamise järkjärguliseks liberaliseerimiseks vaatab kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomitee artiklites 149–151 osutatud kohustuste loendi korrapäraselt läbi. Läbivaatamisel võetakse muu hulgas arvesse artiklites 169, 180 ja 192 osutatud järkjärgulise ühtlustamise käiku ja seda, kuidas see aitab kõrvaldada takistusi piiriülesel teenuste osutamisel lepinguosaliste vahel.

D JAGU

FÜÜSILISTE ISIKUTE AJUTINE KOHALOLEK ÄRILISEL EESMÄRGIL

ARTIKKEL 153

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosaliste meetmete suhtes, mis puudutavad juhtivtöötajate, kõrgharidusega praktikantide, äriteenuste müügiesindajate, lepinguliste teenuseosutajate ja sõltumatute spetsialistide lühiajalist sisenemist nende territooriumile ja seal ajutist viibimist, ilma et see piiraks artikli 141 lõike 5 kohaldamist.

Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „juhtivtöötajad“ – ühe lepinguosalise juriidilise isiku (välja arvatud mittetulundusühingu)[1] heaks töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad ettevõtte asutamise ja selle nõuetekohase juhtimise, haldamise ja toimimise eest ning on kas „ärivisiidil olevad isikud“ (seoses ettevõtete asutamisega) või „äriühingusiseselt üleviidavad isikud“;

b) „ärivisiidil olevad isikud“ (seoses ettevõtete asutamisega) – kõrgel ametikohal töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad ettevõtte asutamise eest, ei paku ega osuta teenuseid ega tegele majandustegevusega, mis ei ole vajalik ettevõtte asutamiseks, ning ei saa vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast tasu;

c) „äriühingusiseselt üleviidavad isikud“ – füüsilised isikud, kes on olnud ühe lepinguosalise juriidilise isiku töötajad või osanikud vähemalt ühe aasta ja kes viiakse ajutiselt üle ettevõttesse, mis võib olla selle lepinguosalise juriidilise isiku tütarettevõte, filiaal või emaettevõte teise lepinguosalise territooriumil, ning kes on kas „tegevjuhid“ või „spetsialistid“;

d) „tegevjuhid“ – juriidilises isikus juhtival kohal töötavad isikud, kes peaasjalikult suunavad ettevõtte juhtimist ja kelle tegevust jälgib või juhib peamiselt äriühingu juhatus või aktsionäride nõukogu või samalaadne organ ning kelle ülesandeks on vähemalt:

[1] Märge „välja arvatud mittetulundusühingu“ kehtib ainult Belgia, Tšehhi Vabariigi, Taani, Saksamaa, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küprose, Läti, Leedu, Luksemburgi, Malta, Madalmaade, Austria, Portugali, Sloveenia, Soome ja Ühendkuningriigi suhtes.

i) ettevõtte või selle osakonna või allüksuse juhtimine;

ii) järelevalve ja kontroll teiste järelevalve-, kutse- või juhtimistegevusega seotud töötajate töö üle ning

iii) isiklikult töötajate töölevõtmine ja töölt vabastamine või soovituste andmine nende töölevõtmiseks, töölt vabastamiseks või muude tööjõumeetmete võtmiseks;

e) „spetsialistid“ – ühe lepinguosalise juriidilises isikus töötavad isikud, kellel on asutatud ettevõtte tegevuse, uurimisseadmete, töövõtete, -protsesside ja -korralduse või juhtimise seisukohalt olulisi harvaesinevaid teadmisi;

selliste teadmiste hindamisel võetakse lisaks ettevõttes vajalikele teadmistele arvesse ka seda, kas isikul on kõrge kvalifikatsioon, kaasa arvatud piisav kutsealane kogemus tehnilisi eriteadmisi nõudvaks tööks või tegevuseks, sealhulgas kas ta kuulub akrediteeritud kutseala esindajate hulka;

f) „kõrgharidusega praktikandid“ – füüsilised isikud, kes on olnud ühe lepinguosalise juriidilise isiku või tema filiaali töötajad vähemalt ühe aasta, kellel on kõrgharidus ning kes viiakse karjäärivõimaluste edendamiseks või äritegevuse korralduse ja meetoditega seotud väljaõppe saamiseks ajutiselt üle sama juriidilise isiku ettevõttesse, mis asub teise lepinguosalise territooriumil[1];

[1] Vastuvõtvalt ettevõttelt võidakse nõuda, et ta esitaks eelnevalt heakskiitmiseks kogu viibimisaega hõlmava õppekava, mis tõendab, et viibimise eesmärk on väljaõpe. Tšehhi Vabariigi, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Leedu, Ungari ja Austria puhul peab väljaõpe olema seotud omandatud ülikoolikraadiga.

g) „äriteenuste müügiesindajad“[1] – füüsilised isikud, kes esindavad ühe lepinguosalise teenuseosutajat või kaubapakkujat ning soovivad siseneda teise lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibida, et pidada kõnealuse teenuseosutaja või kaubapakkuja nimel läbirääkimisi teenuste või kaupade müügi üle või sõlmida teenuste või kaupade müümise lepinguid, kui need esindajad ei müü teenuseid otse elanikkonnale, ei saa tasu vastuvõtva lepinguosalise territooriumil asuvast allikast ega ole komisjonärid;

h) „lepingulised teenuseosutajad“ – füüsilised isikud, kes töötavad ühe lepinguosalise juriidilise isiku heaks, kes ei ole personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid pakkuv agentuur ega tegutse sellise agentuuri vahendusel, kellel ei ole teise lepinguosalise territooriumil asutatud ettevõtet ning kes on sõlminud heauskse lepingu teise lepinguosalise territooriumil asuvale lõpptarbijale selliste teenuste osutamiseks, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu[2] täitmiseks tema töötajate ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumil;

i) „sõltumatud spetsialistid“ – füüsilised isikud, kes tegelevad teenuste osutamisega ja on lepinguosalise territooriumil registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjatena, kellel ei ole teise lepinguosalise territooriumil asutatud ettevõtet ja kes on sõlminud heauskse lepingu (välja arvatud personali töölerakendamise ja värbamise teenuseid pakkuva agentuuri kaudu) teise lepinguosalise territooriumil asuvale lõpptarbijale selliste teenuste osutamiseks, mis eeldavad teenuse osutamise lepingu[3] täitmiseks tema ajutist viibimist selle lepinguosalise territooriumi;

---

[1] Ühendkuningriik: äriteenuste müügiesindajat käsitatakse üksnes teenusemüüjana.

[2] Punktides h ja i nimetatud teenuseleping peab vastama selle lepinguosalise õigusnormidele, kus lepingut täidetakse.

[3] Punktides h ja i nimetatud teenuseleping peab vastama selle lepinguosalise õigusnormidele, kus lepingut täidetakse.

j) „kvalifikatsioon“ – diplomid, tunnistused ja muud ametlikku kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid, mille on välja andnud mõni õigus- või haldusnormide kohaselt määratud asutus ning mis tõendavad kutsealase koolituse edukat läbimist.

ARTIKKEL 154

Juhtivtöötajad ja kõrgharidusega praktikandid

1. VIII-C lisas loetletud reservatsioone arvesse võttes lubab lepinguosaline igas sektoris, kus on B jao kohaselt kohustusi võetud, teise lepinguosalise ettevõtjatel võtta oma ettevõttesse tööle kõnealuse teise lepinguosalise füüsilisi isikuid, tingimusel et tegemist on artiklis 153 määratletud juhtivtöötajate või kõrgharidusega praktikantidega. Tegevjuhtide ja kõrgharidusega praktikantide riiki sisenemise ja seal ajutiselt viibimise kestus on äriühingusiseselt üleviidavate isikute puhul kuni kolm aastat, ettevõtte asutamise eesmärgil ärivisiidil olevate isikute puhul kuni 90 päeva iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul ning kõrgharidusega praktikantide puhul kuni üks aasta.

2. Kui VIII-C lisas ei ole sätestatud teisiti, ei tohi lepinguosaline sektorites, kus on B jao kohaselt võetud kohustusi, võtta ega säilitada piirkondlikke ega kogu territooriumit hõlmavaid meetmeid, mis piiravad füüsiliste isikute üldarvu, keda ettevõtja võib tegevjuhtide või kõrgharidusega praktikantidena tööle võtta, väljendatuna konkreetses sektoris kinnitatud arvuliste kvootidena või majandusvajaduste testi nõudena, ega diskrimineerivaid piiranguid.

ARTIKKEL 155

Äriteenuste müügiesindajad

VIII-C lisas loetletud reservatsioone arvesse võttes lubab lepinguosaline igas sektoris, kus on B või C jao kohaselt võetud kohustusi, äriteenuste müügiesindajatel riiki siseneda ja seal ajutiselt viibida kuni 90 päeva iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

ARTIKKEL 156

Lepingulised teenuseosutajad

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustusi, mis tulenevad kohustustest, mille nad on võtnud vastavalt WTO teenustekaubanduse üldlepingule seoses lepinguliste teenuseosutajate riiki sisenemise ja ajutise riigis viibimisega.

2. Kooskõlas VIII-D ja VIII-G lisaga võimaldab lepinguosaline teise lepinguosalise lepingulistel teenuseosutajatel osutada oma territooriumil teenuseid, kui täidetud on järgmised tingimused:

a) füüsilised isikud peavad teenust osutama ajutiselt, olles juriidilise isiku teenistuses, kes on sõlminud teenuslepingu mitte rohkem kui 12 kuuks;

b) teise lepinguosalise territooriumile sisenevad füüsilised isikud osutavad sellist teenust, olles juriidilise isiku teenistuses, kes on teenust osutanud vähemalt ühe aasta jooksul vahetul enne teise lepinguosalise territooriumile sisenemise taotluse esitamise kuupäeva ning kellel on lisaks teise lepinguosalise territooriumile sisenemise taotluse esitamise kuupäeva seisuga vähemalt kolmeaastane erialane töökogemus[1] lepinguga hõlmatud tegevusvaldkonnas;

c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab olema:

i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi,[2] ja

ii) kutsekvalifikatsioon, mida nõutakse mingil tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele ja -nõuetele, kus teenust osutatakse;

d) füüsiline isik ei tohi teise lepinguosalise territooriumil viibimise ajal saada teenuste osutamise eest muud tasu kui see töötasu, mida maksab juriidiline isik füüsilise isiku tööandjana;

e) füüsilised isikud võivad siseneda lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibida kuni kuus kuud või Luksemburgi puhul 25 nädalat iga 12-kuulise ajavahemiku või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem;

f) käesoleva artikliga ette nähtud juurdepääs puudutab üksnes lepinguga hõlmatud teenuste osutamist ega anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse, ning

---

[1] Omandatud pärast täisealiseks saamist.

[2] Kui kõrgharidus või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib kõnealune lepinguosaline hinnata, kas see on tema territooriumil nõutava kõrgharidusega samaväärne.

g) teenuslepinguga hõlmatud isikute arv ei tohi ületada lepingu nõuetekohaseks täitmiseks vajalikku arvu, mis on kindlaks määratud selle lepinguosalise õigusnormide ja -nõuetega, kelle territooriumil teenust osutatakse.

ARTIKKEL 157

Sõltumatud spetsialistid

Kooskõlas VIII-D ja VIII-G lisaga võimaldab lepinguosaline teise lepinguosalise sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid, kui täidetud on järgmised tingimused:

a) füüsilised isikud peavad osutama teenust ajutiselt, olles teise lepinguosalise territooriumil registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjatena, kes on sõlminud teenuslepingu mitte rohkem kui 12 kuuks;

b) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab olema teise lepinguosalise territooriumile sisenemise taotluse esitamise kuupäeva seisuga vähemalt kuueaastane erialane töökogemus lepinguga hõlmatud tegevusvaldkonnas;

c) teise lepinguosalise territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab olema:

i) kõrgharidus või kvalifikatsioon, mis tõendab samaväärsel tasemel teadmisi,[1] ja

ii) kutsekvalifikatsioon, mida nõutakse mingil tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle lepinguosalise õigusnormidele ja -nõuetele, kus teenust osutatakse;

d) füüsilised isikud võivad siseneda lepinguosalise territooriumile ja seal ajutiselt viibida kokku kuni kuus kuud või Luksemburgi puhul 25 nädalat iga 12-kuulise ajavahemiku või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem, ning

e) käesoleva artikliga ette nähtud juurdepääs puudutab üksnes lepinguga hõlmatud teenuste osutamist ega anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kelle territooriumil teenust osutatakse.

[1] Kui kõrgharidus või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle lepinguosalise territooriumil, kus teenust osutatakse, võib kõnealune lepinguosaline hinnata, kas see on tema territooriumil nõutava kõrgharidusega samaväärne.

E JAGU

ÕIGUSRAAMISTIK

I ALAJAGU

SISERIIKLIKUD ÕIGUSNORMID

ARTIKKEL 158

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat jagu kohaldatakse lepinguosaliste meetmete suhtes, mis on seotud litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuete ja -menetlustega, mis mõjutavad:

a) piiriülest teenuste osutamist;

b) lepinguosalise füüsiliste ja juriidiliste isikute poolt teise lepinguosalise territooriumil ettevõtete asutamist ning

c) käesoleva lepingu artiklis 153 nimetatud kategooriatesse kuuluvate füüsiliste isikute ajutist viibimist nende territooriumil.

2. Käesolevat jagu kohaldatakse piiriülese teenuste osutamise puhul üksnes neis sektorites, kus lepinguosaline on võtnud erikohustusi, ja nende erikohustuste kehtimise ulatuses. Käesolevat jagu ei kohaldata ettevõtete asutamise puhul osas, milles asjaomaste sektorite suhtes kehtivad VIII-A ja VIII-E lisas loetletud reservatsioonid. Käesolevat jagu ei kohaldata füüsiliste isikute ajutise riigis viibimise puhul osas, milles asjaomaste sektorite suhtes kehtivad VIII-C, VIII-D ja VIII-G lisas loetletud reservatsioonid.

3. Käesolevat jagu ei kohaldata meetmete puhul osas, milles need meetmed kujutavad endast kohustuste loenditega seotud piiranguid.

4. Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „litsentsimisnõuded“ – kvalifikatsiooninõuete hulka mittekuuluvad sisulised nõuded, millele füüsiline või juriidiline isik peab vastama, et saada luba lõikes 1 osutatud tegevusega tegelemiseks, sellist luba muuta või pikendada;

b) „litsentsimismenetlus“ – haldus- ja menetluseeskirjad, mida füüsiline või juriidiline isik peab järgima lõikes 1 osutatud tegevusega tegelemise loa taotlemisel, muutmisel või pikendamisel, et tõendada litsentsimisnõuete täitmist;

c) „kvalifikatsiooninõuded“ – sisulised pädevusnõuded, millele vastavust peab teenuse osutamise luba taotlev füüsiline isik tõendama;

d) „kvalifikatsioonimenetlused“ – haldus- ja menetluseeskirjad, mida füüsiline isik peab järgima teenuse osutamise loa saamiseks kehtestatud kvalifikatsiooninõuete täitmise tõendamiseks, ning

e) „pädev asutus“ – kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutus või ametiasutus või kesk-, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsusasutuse või ametiasutuse poolt delegeeritud ülesandeid täitev valitsusväline organ, kes annab loa osutada teenust, muu hulgas asutatud ettevõtte kaudu, või asutada ettevõte, mille majandustegevus seisneb muus kui teenuste osutamises.

ARTIKKEL 159

Litsentsimis- ja kvalifikatsioonitingimused

1. Lepinguosalised tagavad, et nii litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõuete kui ka litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlustega seotud meetmed vastavad kriteeriumidele, mis välistavad pädevate asutuste hindamisõiguse meelevaldse kasutamise.

2. Lõikes 1 osutatud kriteeriumid peavad olema:

a) proportsionaalsed avaliku poliitika eesmärkidega;

b) selged ja ühemõttelised;

c) objektiivsed;

d) eelnevalt kehtestatud;

e) eelnevalt avalikustatud ning

f) läbipaistvad ja kättesaadavad.

3. Tegevusluba või litsents antakse niipea, kui nõuetekohase läbivaatamisega on kindlaks tehtud, et tegevusloa või litsentsi saamise tingimused on täidetud.

4. Lepinguosalised säilitavad või loovad kohtu, vahekohtu või halduskohtu või menetlused, mis võimaldavad kahju kannatanud ettevõtja või teenuseosutaja taotluse korral viivitamata läbi vaadata ettevõtlust, piiriülest teenuste osutamist või füüsiliste isikute ajutist ärilisel eesmärgil viibimist mõjutavad haldusotsused ja vajaduse korral võtta asjakohaseid heastamismeetmeid. Kui kõnealused menetlused sõltuvad asutusest, kellele on usaldatud asjaomase haldusotsuse tegemine, tagavad lepinguosalised, et menetlused kindlustavad tõepoolest objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.

5. Kui konkreetseks tegevuseks antavate litsentside arv on olemasolevate loodusressursside või tehnilise võimsuse nappuse tõttu piiratud, kohaldavad lepinguosalised valikumenetlust, mis kindlustab võimalikele kandidaatidele täieliku erapooletuse ja läbipaistvuse, sealhulgas eelkõige piisava teabe menetluse alustamise, läbiviimise ja lõpetamise kohta.

6. Valikumenetluse eeskirjade kehtestamisel võivad lepinguosalised arvesse võtta avaliku poliitika eesmärke, sealhulgas tervise, ohutuse, keskkonnakaitse ja kultuuripärandi säilitamise kaalutlusi, tingimusel et täidetud on käesolevas artiklis sätestatud nõuded.

ARTIKKEL 160

Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlused

1. Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlused ja vorminõuded peavad olema selged, eelnevalt avalikustatud ning tagama taotlejatele, et nende taotlust käsitletakse objektiivselt ja erapooletult.

2. Litsentsimis- ja kvalifikatsioonimenetlused ja vorminõuded peavad olema võimalikult lihtsad ning ei tohi muuta teenuse osutamist põhjendamatult keeruliseks ega lükata seda edasi. Taotlejalt seoses taotluse esitamisega nõutav litsentsitasu[1] peab olema mõistlik ja proportsionaalne kõnealuse loa andmise menetluse kuludega.

3. Lepinguosalised tagavad, et pädeva asutuse litsentsimis- ja loaandmismenetlused ja otsused on kõigi taotlejate suhtes erapooletud. Pädev asutus peab oma otsuse tegemisel olema sõltumatu ega tohi olla vastutav sellise teenuse osutaja ees, mille osutamiseks on tarvis litsentsi või luba.

4. Juhul kui taotlusi võetakse vastu vaid kindlal ajavahemikul, jäetakse taotlejaile taotluse esitamiseks mõistliku pikkusega tähtaeg. Pädev asutus alustab taotluse menetlemist põhjendamatu viivituseta. Võimaluse korral tuleb taotlused vastu võtta elektroonilisel kujul sarnastel autentsustingimustel nagu paberkandjal avaldusi.

[1] Litsentsitasud ei sisalda makseid enampakkumise, pakkumise või muu mittediskrimineerival viisil kontsessiooni andmise eest või kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

5. Lepinguosalised tagavad, et taotlus vaadatakse läbi ja selle kohta tehakse lõplik otsus mõistliku aja jooksul pärast kogu taotluse kättesaamist. Lepinguosalised püüavad kehtestada tüüpilise ajakava taotluste läbivaatamiseks.

6. Kui pädev asutus leiab, et taotlus ei ole täielik, teatab ta mõistliku tähtaja jooksul pärast taotluse saamist sellest taotlejale, annab taotlejale võimaluse puudused kõrvaldada ja teatab võimaluse korral, milline täiendav teave on vajalik, et taotluse saaks tunnistada täielikuks.

7. Võimaluse korral tuleb originaaldokumendi asemel aktsepteerida dokumendi tõestatud koopiat.

8. Kui pädev asutus taotlust ei rahulda, teatab ta sellest taotlejale kirjalikult ja põhjendamatu viivituseta. Põhimõtteliselt tehakse taotlejale tema nõudel teatavaks ka taotluse tagasilükkamise põhjused ja otsuse vaidlustamise tähtaeg.

9. Lepinguosalised tagavad, et antud litsents või luba jõustub põhjendamatu viivituseta vastavalt selles sätestatud tingimustele.

II ALAJAGU

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

ARTIKKEL 161

Vastastikune tunnustamine

1. Ükski käesoleva peatüki säte ei takista lepinguosalist nõudmast, et füüsilistel isikutel oleks vajalik kvalifikatsioon ja töökogemus, mida nõutakse asjaomase tegevusala sektoris territooriumil, kus teenust osutatakse.

2. Lepinguosalised õhutavad oma territooriumil asuvaid asjaomaseid kutseühinguid esitama kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomiteele soovitusi kvalifikatsioonide ja töökogemuse vastastikuse tunnustamise kohta, et ettevõtjad ja teenuseosutajad saaksid osaliselt või täielikult täita kriteeriume, mida lepinguosaline kohaldab ettevõtjate ja teenuseosutajate ning eelkõige kutseteenuste osutajate tegevuslubade, litsentsimise, tegutsemise ja sertimise suhtes.

3. Pärast lõikes 2 osutatud soovituse saamist vaatab kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomitee selle mõistliku aja jooksul läbi, et teha kindlaks, kas see on käesoleva lepinguga kooskõlas, ning hindab selles esitatud teabe alusel eelkõige järgmist:

a) mil määral kattuvad omavahel normid ja kriteeriumid, mida lepinguosalised kohaldavad ettevõtjate ja teenuseosutajate tegevuslubade, litsentsimise, tegutsemise ja sertimise suhtes, ning

b) kvalifikatsioonide ja töökogemuse vastastikuse tunnustamise lepingu võimalik majanduslik väärtus.

4. Kui lõikes 3 nimetatud nõuded on täidetud, määrab kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomitee kindlaks vastastikuse tunnustamise lepingu üle läbirääkimiste pidamiseks vajalikud sammud ning soovitab seejärel lepinguosaliste pädevatel asutustel alustada läbirääkimisi.

5. Kõnealune leping peab olema kooskõlas WTO asutamislepingu asjaomaste sätetega ning eelkõige WTO asutamislepingu 1B lisas sisalduva teenustekaubanduse üldlepingu (GATS) VII artikliga.

ARTIKKEL 162

Läbipaistvus ja konfidentsiaalse teabe avalikustamine

1. Lepinguosaline vastab viivitamata teise lepinguosalise taotlusele saada konkreetset teavet tema üldkohaldatava meetme või rahvusvahelise lepingu kohta, mis on seotud käesoleva lepinguga või mõjutab seda. Lepinguosalised loovad ühe või mitu teabekeskust, mis taotluse korral annavad sellekohast konkreetset teavet teise lepinguosalise ettevõtjatele ja teenuseosutajatele. Lepinguosalised teavitavad teineteist oma teabekeskustest kolme kuu jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist. Teabekeskustelt ei nõuta tegutsemist õigusnormide hoiukohana.

2. Käesolevas lepingus sätestatu ei kohusta lepinguosalist esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks õiguskaitsetoiminguid või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks konkreetsete riigi- või eraettevõtete seaduslikke ärihuve.

III ALAJAGU

ARVUTITEENUSED

ARTIKKEL 163

Arvutiteenuste käituslepe

1. Arvutiteenustega kauplemise liberaliseerimisel kooskõlas B, C ja D jaoga täidavad lepinguosalised lõigetes 2–4 sätestatud nõudeid.

2. Arvutiteenuste ja nendega seotud teenuste kirjeldamiseks kasutatav ÜRO ühtse tooteklassifikaatori (CPC[1]) kood 84 hõlmab kõikide arvutiteenuste ja nendega seotud teenuste osutamise põhifunktsioone: arvutiprogrammid (sealhulgas nende väljatöötamine ja rakendamine), mis on määratletud kui juhiste kogumid, mida on vaja arvutite tööks ja nendevaheliseks suhtluseks, andmetöötlus ja -salvestus ning nendega seonduvad teenused, näiteks konsultatsiooni- ja koolitusteenused klientide töötajatele. Tehnoloogia arengu tulemusena pakutakse neid teenuseid üha enam omavahel seotud teenuste kogumi või paketina, mis võib sisaldada mõningaid või kõiki nimetatud põhifunktsioone. Arvutiteenuste põhifunktsioonide kogumid on näiteks sellised teenused nagu veebi- või domeenimajutus, andmekaeveteenused ja arvutusvõrgu teenused.

[1] Ühtne tooteklassifikaator, mis on esitatud ÜRO statistikaameti väljaandes „Statistical Papers“ (Series M, nr 77, CPC prov, 1991).

3. Arvutiteenused ja nendega seotud teenused, olenemata sellest, kas neid osutatakse võrgu, sealhulgas Interneti kaudu, on kõik teenused, mille sisuks on:

a) arvutite või arvutisüsteemidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, kirjeldamine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, silumine, ajakohastamine, kasutajatugi, tehniline abi või haldamine;

b) arvutiprogrammid ehk juhiste kogumid, mida on vaja arvutite tööks ja nendevaheliseks suhtluseks, ning arvutiprogrammidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, kirjeldamine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, vigade kõrvaldamine, ajakohastamine, kohandamine, hooldamine, kasutajatugi, tehniline abi, haldamine ja arvutiprogrammide kasutamine;

c) andmetöötlus-, andmesalvestus-, andmehoiu- ja andmebaasiteenused;

d) kontoriseadmete, sealhulgas arvutite hooldus- ja remonditeenused või

e) arvutiprogrammide, arvutite või arvutisüsteemidega seotud mujal nimetamata koolitusteenused klientide töötajatele.

4. Arvutiteenused ja nendega seotud teenused võimaldavad osutada muid teenuseid, näiteks pangateenuseid, nii elektrooniliste kui ka muude vahenditega. Sellisel juhul on siiski tähtis eristada tugiteenust (nt veebi- või rakendusmajutus) elektroonselt osutatavast sisu- või tuumikteenusest (nt pangandus). Sisu- või tuumikteenus ei kuulu sellisel juhul CPC 84 alla.

IV ALAJAGU

POSTITEENUSED[1]

ARTIKKEL 164

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevas alajaos sätestatakse kõiki postiteenuseid reguleeriva raamistiku põhimõtted.

2. Selles alajaos ning B, C ja D jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „litsents“ – luba, mille reguleeriv asutus annab konkreetsele teenuseosutajale ning mis on nõutav enne konkreetse teenuse osutamise alustamist, ja

b) „universaalteenus“ – lepinguosalise territooriumi igas punktis pidevalt osutatav kindlaksmääratud kvaliteediga postiteenuste miinimumkogum.

ARTIKKEL 165

Turgu moonutavate tegevuste ennetamine

Lepinguosalised tagavad, et postiteenuste osutaja, kellele on tehtud kohustuseks universaalteenuse osutamine, või postimonopol ei tegele turgu moonutavate tegevustega, näiteks:

[1] Käesolevat alajagu kohaldatakse nii CPC 7511 kui ka CPC 7512 suhtes.

a) sellise teenuse osutamisest teenitud kasumi kasutamine kulleriteenuse või muu kui universaalse postiteenuse ristsubsideerimiseks ja

b) klientide, näiteks äriklientide, massposti saatjate ja eri klientidelt saadud posti koondajate suhtes erinevate tariifide või muude tingimuste kohaldamine universaalteenuse kohustuse alla käiva või postimonopoli teenuse osutamisel.

ARTIKKEL 166

Universaalteenus

1. Lepinguosalistel on õigus kindlaks määrata, millist universaalteenuse osutamise kohustust nad soovivad säilitada. Selliseid kohustusi ei käsitata oma olemuselt konkurentsivastasena, juhul kui neid hallatakse läbipaistval, mittediskrimineerival ja konkurentsi suhtes neutraalsel viisil ning kui need ei ole koormavamad, kui on lepinguosalise kindlaks määratud universaalteenuse jaoks vaja.

2. Universaalteenuse tariifid peavad olema taskukohased, et teenus vastaks kasutajate vajadustele.

ARTIKKEL 167

Litsentsid

1. Lepinguosalised peaksid püüdma asendada kõik litsentsid teenuste osutamiseks, mis ei kuulu universaalteenuse alla, lihtregistreerimisega.

2. Litsentsinõude korral:

a) litsentsitingimused, mis on litsentsi eesmärgi saavutamiseks vajalikust koormavamad, avalikustatakse;

b) litsentsi andmisest keeldumise põhjus teatatakse taotlejale tema taotluse korral ning

c) lepinguosalised näevad ette kaebemenetluse sõltumatus asutuses; see menetlus peab olema läbipaistev, mittediskrimineeriv ja põhinema objektiivsetel kriteeriumidel.

ARTIKKEL 168

Reguleeriva asutuse sõltumatus

Reguleeriv asutus peab olema posti- ja kulleriteenuste osutajast õiguslikult lahus ning ei tohi olla tema ees vastutav. Reguleeriva asutuse otsused ja menetlused peavad olema kõikide turuosaliste suhtes erapooletud.

ARTIKKEL 169

Järkjärguline ühtlustamine

Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on järk-järgult ühtlustada Armeenia Vabariigi postiteenuste alased õigusaktid Euroopa Liidu õigusaktidega.

V ALAJAGU

ELEKTROONILISED SIDEVÕRGUD JA -TEENUSED

ARTIKKEL 170

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevas alajaos sätestatakse vastavalt B, C ja D jaole liberaliseeritud elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste osutamist reguleeriva raamistiku põhimõtted.

2. Selles alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „elektrooniline sidevõrk“ – ülekandesüsteemid ja vajaduse korral lülitus- ja marsruutimisseadmed ning muud vahendid, sealhulgas võrgu mitteaktiivsed elemendid, mis võimaldavad edastada signaale traadi või raadio teel, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil;

b) „elektroonilised sideteenused“ – teenused, mille sisuks või peamiseks sisuks on signaalide saatmine elektrooniliste sidevõrkude kaudu, sealhulgas telekommunikatsiooni- ja edastusteenuste osutamine ringhäälinguvõrgus; selliste teenuste hulka ei kuulu teenused, mis sisaldavad või mille kaudu teostatakse toimetusvastutust elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste abil edastatava sisu suhtes;

c) „üldkasutatav elektrooniline sideteenus“ – mis tahes elektrooniline sideteenus, mida tuleb lepinguosalise sõnaselge või tegeliku nõudmise kohaselt üldsusele osutada;

d) „üldkasutatav elektrooniline sidevõrk“ – elektrooniline sidevõrk, mida kasutatakse ainult või peamiselt üldsusele kättesaadavate elektrooniliste sideteenuste osutamiseks ning mis toetab teabe edastamist võrgu lõpp-punktide vahel;

e) „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus“ – telekommunikatsiooniteenus, mida tuleb lepinguosalise sõnaselge või tegeliku nõudmise kohaselt üldsusele osutada; üldjuhul kuuluvad selliste teenuste hulka telegraafi-, telefoni-, teleksi- ja andmeedastusteenused, mis tavaliselt hõlmavad kliendi antud teabe edastamist kahe või enama punkti vahel, ilma et edastamise käigus muutuks kliendi teabe vorm või sisu;

f) „elektroonilise side sektori reguleeriv asutus“ – organ või organid, kellele lepinguosaline on teinud ülesandeks käesolevas alajaos nimetatud elektroonilise side reguleerimise;

g) „olulised vahendid“ – vahendid, mida kasutatakse üldkasutatavate elektrooniliste sidevõrkude või -teenuste osutamiseks ning

   i) mida pakub ainult üks või valdavalt üks teenuseosutaja või piiratud arv teenuseosutajaid ja

   ii) mille asendamine teenuse osutamiseks ei ole majanduslikult või tehniliselt teostatav;

h) „seotud vahendid“ – elektroonilise sidevõrgu või -teenusega seotud teenused, füüsilised taristud või muud vahendid või elemendid, mis võimaldavad või toetavad teenuste osutamist kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võivad seda teha ning mis hõlmavad muu hulgas ehitisi või ehitiste sissepääse, hoonesiseseid juhtmestikke, antenne, torne ja muid tugikonstruktsioone, kaablikanaleid, juhtmeid, maste, pääseluuke ja kaablikappe;

i) „peamine teenuseosutaja“[1] – elektroonilise side sektori teenuseosutaja, kes selle tõttu, et olulised vahendid on tema kontrolli all, või oma turupositsiooni kasutades on võimeline mõjutama oluliselt asjaomasel elektrooniliste sideteenuste turul osalemise tingimusi (hinna ja pakkumisega seoses);

j) „juurdepääs“ – elektrooniliste sideteenuste osutamiseks vajalike vahendite või teenuste kättesaadavaks tegemine teistele teenuseosutajatele kindlaksmääratud tingimustel; see hõlmab muu hulgas juurdepääsu:

   i) võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele, millega võib kaasneda seadmete ühendamine paiksete või mittepaiksete vahenditega (eelkõige hõlmab see juurdepääsu kliendiliinile ning kliendiliini vahendusel teenuste osutamiseks vajalikele vahenditele ja teenustele);

   ii) füüsilisele taristule, sealhulgas hoonetele, kaablikanalitele ja mastidele;

   iii) vajalikele tarkvarasüsteemidele, sealhulgas kasutuse tugisüsteemidele;

   iv) eeltellimise, teenuste osutamise, tellimise, tehnilise hoolduse ja remonditaotluste ning arvelduse infosüsteemidele või andmebaasidele;

[1] Lepinguosalised on kokku leppinud, et „peamine teenuseosutaja“ on samaväärne märkimisväärse turujõuga teenuseosutajaga.

v) numbrite transleerimisele või samaväärset funktsiooni pakkuvatele süsteemidele;

vi) paik- ja mobiiltelefonivõrkudele, eelkõige rändluseks, ning

vii) virtuaalvõrguteenustele;

k) „vastastikune sidumine“ – ühe ja sama või eri teenuseosutajate kasutatavate üldkasutatavate elektrooniliste sidevõrkude füüsiline ja loogiline ühendamine, mis võimaldab ühe teenuseosutaja tarbijatel suhelda sama või muu teenuseosutaja tarbijatega või kasutada teise teenuseosutaja osutatavaid teenuseid või teenuseid, mida osutavad asjaomased isikud või muud isikud, kellel on juurdepääs võrgule;

l) „universaalteenus“ – kindlaksmääratud kvaliteedinõuetele vastav teenuste miinimumkogum, mis peab olema kõikidele kasutajatele taskukohase hinnaga kättesaadav lepinguosalise territooriumi igas geograafilises punktis; selle ulatuse ja osutamise üle otsustab lepinguosaline;

m) „numbri teisaldatavus“ – üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste abonentide võimalus säilitada taotluse esitamisel sama kategooria üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutajaid vahetades samas asukohas samad telefoninumbrid ilma teenuse kvaliteeti, usaldusväärsust või mugavust kahjustamata.

ARTIKKEL 171

Reguleeriv asutus

1. Lepinguosalised tagavad, et elektroonilisi sidevõrke ja -teenuseid reguleerivad asutused on elektrooniliste sidevõrkude, -teenuste või -seadmete pakkujatest õiguslikult eraldiseisvad ja funktsionaalselt sõltumatud.

2. Lepinguosaline, kes säilitab omandiõiguse või kontrolli elektroonilisi sidevõrke ja -teenuseid pakkuvate teenuseosutajate üle, tagab reguleeriva funktsiooni tegeliku struktuurilise lahutamise omandiõiguse ja kontrolliga seotud tegevusest. Reguleeriv asutus tegutseb talle siseriikliku õiguse kohaselt pandud ülesannete täitmisel sõltumatult ning ei küsi ega võta vastu korraldusi üheltki muult asutuselt.

3. Kumbki lepinguosaline tagab, et tema reguleerival asutusel on piisavad volitused sektori reguleerimiseks ning piisavad rahalised ja inimressursid talle pandud ülesande täitmiseks. Reguleeriva asutuse otsuseid võivad peatada või tühistada üksnes artiklis 7 nimetatud kaebusi käsitlevad asutused.

Reguleerivate asutuste ülesanded avaldatakse hõlpsasti juurdepääsetaval ja arusaadaval kujul, eelkõige juhul, kui kõnealuste ülesannete täitmine on määratud mitmele asutusele. Lepinguosalised tagavad, et nende reguleerivatel asutustel on eraldi aastaeelarve. Eelarve avalikustatakse.

4. Reguleerivate asutuste otsused ja menetlused peavad olema kõikide turuosaliste suhtes erapooletud.

5. Reguleerivate asutuste volitusi kasutatakse läbipaistvalt ja õigeaegselt.

6. Lepinguosalised tagavad, et elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkujad esitavad neile taotluse korral viivitamata kogu teabe, sealhulgas finantsteabe, mida reguleerivad asutused vajavad, et täita oma ülesandeid kooskõlas käesoleva alajaoga. Nõutav teave peab olema reguleeriva asutuse ülesande täitmise seisukohast proportsionaalne ning seda käsitletakse kooskõlas konfidentsiaalsusnõuetega.

7. Teenuse kasutajal või osutajal, keda reguleeriva asutuse otsus puudutab, peab olema õigus kaevata see otsus edasi asjaomastest isikutest sõltumatule kaebusi käsitlevale asutusele. Kõnealusel asutusel, milleks võib olla kohus, peavad olema nõutavad teadmised oma ülesannete tõhusaks täitmiseks. Juhtumi asjaolusid võetakse nõuetekohaselt arvesse ning kaebemehhanism peab olema tõhus. Lepinguosalised tagavad, et kui edasikaebusi käsitlev asutus ei ole laadilt kohtuasutus, esitab ta oma otsuse põhjendused alati kirjalikult ning otsuste kohta saab esitada kaebuse erapooletule ja sõltumatule kohtuasutusele. Kaebusi käsitlevate asutuste otsused pööratakse täitmisele. Reguleeriva asutuse otsus kehtib kuni kaebuse lahendamiseni, välja arvatud juhul, kui vastavalt siseriiklikele õigusnormidele kohaldatakse ajutisi meetmeid.

8. Lepinguosalised tagavad, et reguleeriva asutuse juhti, või kui see on asjakohane, asjaomast ülesannet täitva esinduskogu liikmeid või nende asetäitjaid saab ametist vabastada üksnes juhul, kui nad ei vasta enam tingimustele, mis on nende ametiülesannete täitmiseks eelnevalt siseriiklikus õiguses sätestatud. Iga selline otsus tuleb ametist vabastamise ajal avalikustada. Riigi reguleeriva asutuse ametist vabastatud juhile, või kui see on asjakohane, asjaomast ülesannet täitva esinduskogu liikmetele esitatakse vabastamise põhjused ning neil on õigus nõuda nende avaldamist, juhul kui avaldamist muidu ei toimuks, ning sellisel juhul need põhjused avaldatakse.

ARTIKKEL 172

Elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkumise luba

1. Võimaluse korral annavad lepinguosalised elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkumise loa lihtsalt teate esitamisel. Pärast teate esitamist ei nõuta asjaomaselt teenuseosutajalt, et ta peab enne loast tulenevate õiguste kasutama hakkamist saama reguleerivalt asutuselt sõnaselge otsuse või muu haldusakti. Loast tulenevad õigused ja kohustused tehakse üldiselt kättesaadavaks kergesti juurdepääsetaval viisil. Kohustused peavad olema asjaomase teenusega proportsionaalsed.

2. Vajaduse korral võib lepinguosaline nõuda raadiosageduste ja numbrite kasutamise litsentsi, et:

a) vältida kahjulikke mõjutusi;

b) tagada teenuse tehniline kvaliteet;

c) kindlustada spektri tõhus kasutamine või

d) saavutada muid üldist huvi pakkuvaid eesmärke.

3. Kui lepinguosaline nõuab litsentsi olemasolu,

a) teeb ta üldsusele kättesaadavaks kõik litsentsimiskriteeriumid ning määrab mõistliku ajavahemiku, mida tavaliselt on vaja litsentsitaotluse kohta otsuse tegemiseks;

b) teatab taotlejale viimase taotlusel litsentsi andmisest keeldumise põhjuse;

c) annab taotlejale võimaluse pöörduda kaebusi käsitleva asutuse poole, kui litsentsi andmisest on keeldutud.

4. Kõik teenuseosutajate halduskulud peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, proportsionaalsed ja minimaalsed. Kõik lepinguosalise poolt vastavalt lõikes 1 nimetatud loale või lõikes 2 nimetatud litsentsile teenuse- või võrgupakkujatele kehtestatud halduskulud peavad piirduma tegelike halduskuludega, mis tavaliselt kantakse seoses kohaldatavate lubade ja litsentside haldamise, kontrollimise ja nõuete täitmise tagamisega. Sellised halduskulud võivad sisaldada kulusid, mis on seotud rahvusvahelise koostöö, ühtlustamise ja standardimise, turuanalüüsi, nõuete täitmise kontrollimise ja muu turukontrolliga ning regulatiivse tööga, mis hõlmab õigusaktide ja haldusotsuste, näiteks juurdepääsu ja vastastikust sidumist käsitlevate otsuste koostamist ja täitmise tagamist.

Esimeses lõigus nimetatud halduskulud ei sisalda makseid enampakkumise, pakkumise või muu mittediskrimineerival viisil kontsessiooni andmise eest või kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest.

ARTIKKEL 173

Raadiosagedus

1. Kõik menetlused, millega jaotatakse piiratud ressursse, sealhulgas raadiosagedusi, numbreid ning trasside rajamise õigusi, viiakse läbi avatult, objektiivselt, õigeaegselt, läbipaistvalt, diskrimineerimata ja proportsionaalselt. Lepinguosaliste menetlused tuginevad objektiivsetele, läbipaistvatele, mittediskrimineerivatele ja proportsionaalsetele kriteeriumidele.

2. Jooksev teave eraldatud sagedusalade kohta tehakse avalikult kättesaadavaks, kuid valitsuse erikasutuseks eraldatud sageduste täpsustamist ei nõuta.

3. Lepinguosalised jätavad endale õiguse kehtestada ja kohaldada sagedusspektri haldamise meetmeid, mis võivad piirata elektrooniliste sideteenuste osutajate arvu, tingimusel et seda tehakse kooskõlas käesoleva lepinguga. See õigus hõlmab võimalust võtta sagedusala eraldamisel arvesse praeguseid ja tulevasi vajadusi ja spektri kättesaadavust. Lepinguosalise meetmeid spektri jaotamiseks ja eraldamiseks ning sageduse haldamiseks ei käsitata meetmetena, mis on vastuolus artiklitega 144, 149 ja 150.

ARTIKKEL 174

Juurdepääs ja vastastikune sidumine

1. Juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kokkulepped sõlmitakse üldjuhul asjaomaste teenuseosutajate vaheliste äriläbirääkimiste tulemusena.

2. Lepinguosalised tagavad, et elektrooniliste sideteenuste osutajatel on õigus ja (kui seda taotleb teine teenuseosutaja) kohustus pidada juurdepääsu ja vastastikust sidumist käsitlevaid läbirääkimisi üldkasutatavate elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkumiseks. Lepinguosalised ei säilita õiguslikke ega haldusmeetmeid, mis kohustaksid teenuseosutajaid juurdepääsu või vastastikuse sidumise lubamisel pakkuma erinevatele teenuseosutajatele samaväärsete teenuste korral erinevaid tingimusi või millega kehtestataks kohustusi, mis ei ole seotud osutatavate teenustega.

3. Lepinguosalised tagavad, et teenuseosutajad, kes saavad vastastikuse juurdepääsu või sidumise korra üle peetavate läbirääkimiste käigus teiselt teenuseosutajatelt teavet, kasutavad kõnealust teavet ainult sel eesmärgil, milleks see on antud, ja peavad alati kinni edastatud või salvestatud teabe konfidentsiaalsuse nõudest.

4. Lepinguosalised tagavad, et nende territooriumil tegutsev peamine teenuseosutaja annab elektrooniliste sideteenuste osutajatele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel[1] tingimustel juurdepääsu oma olulistele vahenditele, sealhulgas võrgu osadele, seotud vahenditele ja kõrvalteenustele.

[1] Käesolevas alajaos kasutatud mõiste „mittediskrimineeriv“ tähendab artiklis 150 määratletud võrdset kohtlemist ja valdkondliku mõistena „tingimusi, mis ei ole ebasoodsamad, kui on võimaldatud mis tahes teisele samasuguste üldkasutatavate elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste kasutajale samasugustel asjaoludel“.

5. Telekommunikatsiooniteenuste puhul tagatakse vastastikune sidumine peamise teenuseosutajaga võrgu mis tahes punktis, kus see on tehniliselt võimalik. Vastastikune sidumine toimub:

a) mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas tehnilised normid, kirjeldused, kvaliteet ja hooldus) ning selliste tasumäärade ja kvaliteediga, mis on vähemalt sama soodsad kui peamise teenuseosutaja enda sarnaste teenuste puhul või mitteseotud teenuseosutajate või peamise teenuseosutaja tütarettevõtjate või muude sidusettevõtjate sarnaste teenuste puhul;

b) õigeaegselt, läbipaistvatel ja mõistlikel tingimustel (sealhulgas tehnilised normid, kirjeldused, kvaliteet ja hooldus) ning kulupõhiste tasumääradega, pidades silmas majanduslikku teostatavust, ja piisavalt eraldatult, et teenuseosutaja ei peaks maksma võrgu osade või vahendite eest, mida ta osutatava teenuse jaoks ei vaja, ning

c) taotluse korral lisaks võrgu lõpp-punktidele, mida pakutakse enamikule kasutajatest, ka muudes punktides tasu eest, milles kajastuvad vajalike lisarajatiste ehitamise kulud.

6. Lepinguosalised tagavad, et peamise teenuseosutajaga vastastikuse sidumise suhtes kohaldatavad menetlused tehakse üldsusele kättesaadavaks ning peamised teenuseosutajad teevad üldsusele kättesaadavaks oma vastastikuse sidumise lepingud või vajaduse korral vastastikuse sidumise näidispakkumised.

ARTIKKEL 175

Peamiste teenuseosutajate suhtes kohaldatavad konkurentsi tagamise meetmed

Lepinguosalised kehtestavad või säilitavad asjakohased meetmed, et teenuseosutajad, kes üksi või üheskoos moodustavad peamise teenuseosutaja, ei saaks võtta kasutusele konkurentsivastaseid võtteid või jätkata nende kasutamist. Sellised konkurentsivastased võtted on eelkõige:

a) konkurentsivastane ristsubsideerimine;

b) konkurentidelt saadud teabe kasutamine konkurentsivastasel viisil ja

c) sellise olulisi vahendeid käsitleva tehnilise teabe ja asjakohase äriteabe varjamine teiste teenuseosutajate eest, mis on neile teenuste osutamiseks vajalik.

ARTIKKEL 176

Universaalteenus

1. Kummalgi lepinguosalisel on õigus kindlaks määrata, millist universaalteenuse osutamise kohustust ta soovib säilitada.

2. Selliseid universaalteenuse osutamise kohustusi ei peeta oma olemuselt konkurentsiga vastuolus olevaks, kui neid hallatakse proportsionaalsel, läbipaistval, objektiivsel ja mittediskrimineerival viisil. Neid kohustusi tuleb hallata konkurentsi suhtes erapooletult ning need ei tohi põhjustada suuremat koormust, kui on lepinguosalise määratletud universaalteenuse jaoks vajalik.

3. Universaalteenust peaksid saama osutada kõik elektrooniliste sidevõrkude või -teenuste pakkujad. Universaalteenuse osutaja valitakse tõhusal, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil. Vajaduse korral hindavad lepinguosalised, kas universaalteenuse osutamine põhjustab universaalteenuse osutajaks määratud teenuseosutajale ebaõiglast koormust. Kui hindamise tulemused seda nõuavad, määrab reguleeriv asutus universaalteenust osutava isiku võimalikku turueelist arvesse võttes kindlaks, kas on vaja mehhanismi asjaomasele teenuseosutajale hüvitise maksmiseks või universaalteenuse osutamise kohustuse netokulude jagamiseks.

ARTIKKEL 177

Numbri teisaldatavus

Lepinguosalised tagavad, et üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutajad võimaldavad mõistlikel tingimustel numbri teisaldatavust.

ARTIKKEL 178

Teabe konfidentsiaalsus

Lepinguosalised tagavad üldkasutatava elektroonilise sidevõrgu ja üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste kaudu toimuva elektroonilise side ja sellega seotud liiklusandmete konfidentsiaalsuse, piiramata seejuures teenuskaubandust.

ARTIKKEL 179

Vaidluste lahendamine elektroonilise side valdkonnas

1. Lepinguosalised tagavad, et kui elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste pakkujatel tekib vaidlusi seoses käesolevas alajaos osutatud õiguste ja kohustustega, teeb asjaomane reguleeriv asutus emma-kumma poole taotlusel siduva otsuse vaidluse lahendamiseks võimalikult kiiresti ja igal juhul nelja kuu jooksul, välja arvatud erakorraliste asjaolude puhul.

2. Kui vaidlus on seotud piiriülese teenuste osutamisega, kooskõlastavad asjaomased reguleerivad asutused oma jõupingutused vaidluse lahendamiseks.

3. Reguleeriva asutuse otsus tehakse üldsusele kättesaadavaks, võttes arvesse äriteabe konfidentsiaalsuse nõuet. Asjaomastele isikutele esitatakse sellise otsuse täielik põhjendus ning tagatakse kooskõlas artikli 172 lõikega 7 õigus otsus edasi kaevata.

4. Käesolevas artiklis sätestatud kord ei takista kumbagi asjaomast poolt kohtule hagi esitamast.

ARTIKKEL 180

Järkjärguline ühtlustamine

Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on järk-järgult ühtlustada elektroonilisi sidevõrke käsitlevad Armeenia Vabariigi õigusaktid Euroopa Liidu õigusaktidega.

VI ALAJAGU

FINANTSTEENUSED

ARTIKKEL 181

Kohaldamisala ja mõisted

1. Käesolevat alajagu kohaldatakse meetmete suhtes, mis mõjutavad vastavalt B, C ja D jaole liberaliseeritud finantsteenuste osutamist.

2. Käesolevas peatükis kasutatud mõiste „finantsteenus“ tähendab igasugust finantsilist laadi teenust, mida pakub lepinguosalise finantsteenuste osutaja. Finantsteenused hõlmavad kindlustusteenuseid ja kindlustusega seotud teenuseid ning pangandus- ja muid finantsteenuseid.

3. Lõikes 2 nimetatud kindlustusteenused ja kindlustusega seotud teenused hõlmavad järgmist:

a) otsekindlustus (sealhulgas kaaskindlustus):

i) elukindlustus ja

ii) kahjukindlustus;

b) edasikindlustus ja retrosessioon;

c) kindlustuse vahendamine, nt tegevus kindlustusmaakleri või -agendina, ning

d) kindlustuse abiteenused, nagu nõustamine, kindlustusmatemaatika, riskihindamine ja kahjukäsitlus.

4. Lõikes 2 osutatud pangateenused ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus ja kindlustusega seotud teenused) hõlmavad järgmist:

a) hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine üldsuselt;

b) kõik laenuliigid, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja äritehingute rahastamine;

c) kapitalirent;

d) kõik makse- ja arveldusteenused, sealhulgas krediit-, makse- ja deebetkaardid, reisitšekid ja pangavekslid;

e) garantiid ja kohustused;

f) kauplemine enda või klientide nimel kas börsil, börsivälisel turul või muul viisil järgmisega:

i) rahaturuinstrumendid (sh tšekid, lühiajalised võlakirjad, hoiusesertifikaadid);

ii) välisvääringud;

iii) tuletisväärtpaberid, sealhulgas (kuid mitte ainult) futuurid ja optsioonid;

iv) valuutakursi ja intressimäära instrumendid, sealhulgas sellised finantsinstrumendid nagu vahetustehingud ja intressiforvardid;

v) vabalt võõrandatavad väärtpaberid ning

iv) muud vabalt võõrandatavad instrumendid ja finantsvarad, sealhulgas väärismetallikangid;

g) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni garanteerimine ja väärtpaberite paigutamine agendina (kas riigi- või erasektoris) ning nende tegevustega seotud teenuste osutamine;

h) rahaturumaakleri tegevus;

i) vara haldamine, nagu raha- ja väärtpaberiportfelli haldamine, kõik kollektiivsete investeeringute valitsemise vormid, pensionifondi haldamine, hooldus-, hoiustamis- ja usaldusteenused;

j) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletisväärtpaberite ja teiste vabalt võõrandatavate instrumentidega seotud arveldus- ja kliiringuteenused;

k) finantsteabe esitamine ja edasiandmine ning finantsandmete töötlemine ja sellega seotud tarkvara pakkumine ning

l) nõustamis-, vahendus- ja muud finantstugiteenused, mis on seotud kõigi käesolevas lõikes loetletud tegevustega, sealhulgas krediidiinfo teenuste osutamine ja analüüs, investeeringute ning investeerimisportfelli analüüs ja sellega seotud nõustamine, ettevõtete omandamise, restruktureerimise ja strateegiaalane nõustamine.

5. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „finantsteenuste osutaja“ – lepinguosalise füüsiline või juriidiline isik (välja arvatud avaliku sektori asutus), kes pakub või osutab finantsteenuseid;

b) „avaliku sektori asutus“ –

i) lepinguosalise valitsus, keskpank või rahandusasutus või lepinguosalise omanduses või kontrolli all olev üksus, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud funktsioone, välja arvatud peamiselt kaubanduslikel tingimustel finantsteenuseid osutavad üksused, või

ii) eraõiguslik üksus, mis täidab funktsioone, mida harilikult täidab keskpank või rahandusasutus, kõnealuste funktsioonide täitmisel;

c) „uus finantsteenus“ – finantsilist laadi teenus, sealhulgas teenus, mis on seotud olemasolevate või uute toodete või toote kättetoimetamisviisiga ning mida ei osuta lepinguosalise territooriumil ükski finantsteenuste osutaja, kuid mida osutatakse teise lepinguosalise territooriumil.

ARTIKKEL 182

Usaldatavusnõuetega seotud erand

1. Käesolevas lepingus sätestatu ei takista lepinguosalist võtmast või säilitamast meetmeid usaldatavusnõuete täitmise eesmärgil, näiteks:

a) investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate või selliste isikute kaitseks, kelle suhtes finantsteenuste osutajal on usalduskohustus;

b) oma finantssüsteemi terviklikkuse ja stabiilsuse tagamiseks.

2. Kõnealused meetmed ei tohi põhjustada suuremat koormust, kui on vaja nende eesmärgi saavutamiseks.

3. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, et see kohustaks lepinguosalist avalikustama üksikute klientide tehingute ja kontodega seotud teavet või avaliku sektori asutuste valduses olevat salajast või ärisaladuse alla kuuluvat teavet.

ARTIKKEL 183

Tõhus ja läbipaistev õigusnormide kehtestamine

1. Lepinguosaline annab endast parima, et eelnevalt teavitada kõiki huvitatud isikuid kõikidest üldkohaldatavatest meetmetest, mida lepinguosaline kavatseb kehtestada, et anda nendele isikutele võimalus esitada meetme kohta oma märkused. Sellisest meetmest teatatakse:

a) ametliku väljaande kaudu või

b) muus kirjalikus või elektroonses vormis.

2. Lepinguosalised teevad huvitatud isikutele kättesaadavaks finantsteenuste osutamist käsitlevate taotluste täitmise nõuded.

Taotleja taotluse korral annab lepinguosaline taotlejale teada, millises käsitlusjärgus tema taotlus on. Kui asjaomane lepinguosaline nõuab taotlejalt täiendavat teavet, teatab ta sellest taotlejale ilma põhjendamatu viivituseta.

3. Lepinguosalised annavad endast parima tagamaks, et nende territooriumil rakendatakse ja kohaldatakse finantsteenuste sektori reguleerimise ja järelevalve ning maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimise vastase võitluse valdkonnas rahvusvaheliselt kokku lepitud standardeid. Sellised rahvusvaheliselt kokku lepitud standardid on muu hulgas:

a) Baseli komitee „Tõhusa pangandusjärelevalve üldpõhimõtted“ („Core Principles for Effective Banking Supervision“);

b) Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalve Assotsiatsiooni „Kindlustusjärelevalve üldpõhimõtted“ („Insurance Core Principles“);

c) Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni „Väärtpaberijärelevalve eesmärgid ja põhimõtted“ („Objectives and Principles of Securities Regulation“);

d) OECD maksundusalase teabevahetuse leping;

e) G20 avaldus läbipaistvuse ja maksualase teabevahetuse kohta ning

f) rahapesuvastase töökonna nelikümmend rahapesualast soovitust ja üheksa erisoovitust terrorismi rahastamise kohta.

4. Lepinguosalised võtavad arvesse G7 riikide rahandusministrite dokumenti „Infojagamise kümme olulisimat põhimõtet“ ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et kohaldada neid põhimõtteid omavahelises suhtluses.

ARTIKKEL 184

Uued finantsteenused

Lepinguosalised lubavad teise lepinguosalise finantsteenuste osutajal pakkuda uusi finantsteenuseid, mis on samasugust tüüpi nagu teenused, mida lepinguosaline lubab samasuguses olukorras osutada siseriikliku õiguse kohaselt omaenda finantsteenuste osutajatel. Lepinguosaline võib määrata, millises õiguslikus vormis võib teenust osutada, ja võib nõuda teenuse osutamiseks luba. Sellise loa nõudmisel tehakse otsus mõistliku aja jooksul ja loa andmisest võib keelduda üksnes usaldatavuskaalutlustel kooskõlas artikliga 182.

ARTIKKEL 185

Andmetöötlus

1. Lepinguosaline lubab teise lepinguosalise finantsteenuste osutajal edastada teavet elektroonilisel või muul kujul oma territooriumile ja oma territooriumilt andmetöötluse eesmärgil, kui selline andmetöötlus on nõutav asjaomase finantsteenuste osutaja tavapärases äritegevuses.

2. Lõige 1 ei piira lepinguosalise õigust kaitsta isikuandmeid ja eraelu puutumatust, tingimusel et seda õigust ei kasutata käesolevast lepingust kõrvalehoidmiseks.

3. Lepinguosalised võtavad vastu ja säilitavad piisavad meetmed eraelu puutumatuse ning põhiõiguste ja üksikisikute vabaduse kaitse tagamiseks, eelkõige seoses isikuandmete edastamisega.

ARTIKKEL 186

Konkreetsed erandid

1. Ühtegi käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, et see takistaks lepinguosalist, sealhulgas tema avaliku sektori asutusi, oma territooriumil ainuõiguslikult tegemast toiminguid või osutamast teenuseid, mis moodustavad osa riiklikust pensioni- või sotsiaalkindlustussüsteemist, välja arvatud juhul, kui lepinguosalise siseriiklike õigusnormide kohaselt võivad kõnealuseid toiminguid teha ka avaliku sektori asutuste või eraõiguslike institutsioonidega konkureerivad finantsteenuste osutajad.

2. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei kohaldata keskpanga, rahandusasutuse ega muu avaliku sektori asutuse tegevuse suhtes raha- või valuutakursipoliitika elluviimisel.

3. Ühtegi käesoleva peatüki sätet ei tõlgendata nii, et see takistaks lepinguosalist, sealhulgas tema avaliku sektori asutusi, oma territooriumil ainuõiguslikult tegemast toiminguid või osutamast teenuseid lepinguosalise või tema avaliku sektori asutuste nimel või tagatisel või nende rahalisi vahendeid kasutades.

ARTIKKEL 187

Iseregulatsiooni organid

Lepinguosaline, kes nõuab teise lepinguosalise finantsteenuste osutajatelt finantsteenuste osutamiseks asjaomase lepinguosalise finantsteenuste osutajatega võrdsel alusel liikmesust või osalust või juurdepääsu omamist mõnes iseregulatsiooni organis, väärtpaberi- või futuuribörsil või -turul, kliiringuasutuses või muus organisatsioonis või ühingus või kes näeb sellistele üksustele otseselt või kaudselt ette soodustusi või eeliseid finantsteenuste osutamisel, tagab artiklites 144 ja 150 nimetatud kohustuste täitmise.

ARTIKKEL 188

Kliiringu- ja maksesüsteemid

Lepinguosaline tagab artiklites 144 ja 150 sätestatud võrdse kohtlemise tingimustel teise lepinguosalise finantsteenuste osutajatele, kes on asutatud tema territooriumil, juurdepääsu avaliku sektori asutuste makse- ja kliiringusüsteemidele ning tavalises äritegevuses kättesaadavatele ametlikele rahastamis- ja refinantseerimisallikatele. Selle lõike eesmärk ei ole võimaldada juurdepääsu lepinguosalise viimase instantsi laenajatele.

ARTIKKEL 189

Finantsstabiilsus ja finantsteenuste reguleerimine Armeenia Vabariigis

Lepinguosalised tunnistavad finantsteenuste piisava reguleerimise olulisust, et tagada finantsstabiilsus, õiglased ja tõhusad turud ning investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate ja selliste isikute kaitse, kelle suhtes finantsteenuste osutajatel on usalduskohustus. Finantsteenuste reguleerimisel on üldiseks võrdlusaluseks rahvusvahelised parimad tavad, eelkõige see, kuidas neid Euroopa Liidus rakendatakse. Seda arvesse võttes ühtlustab Armeenia Vabariik on finantsteenuste õigusnormid vajaduse korral Euroopa Liidu õigusaktidega.

VII ALAJAGU

TRANSPORDITEENUSED

ARTIKKEL 190

Kohaldamisala ja eesmärgid

Käesolevas alajaos sätestatakse B, C ja D jao kohaselt liberaliseeritavate rahvusvaheliste transporditeenuste põhimõtted.

ARTIKKEL 191

Mõisted

1. Käesolevas alajaos ning B, C ja D jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „rahvusvaheline meretransport“ – ukselt-uksele-transport ja ühendveod, st osaliselt merel toimuvad kaubaveod, mille korral kasutatakse rohkem kui üht veoliiki ning mis toimuvad üheainsa veodokumendi alusel, hõlmates seetõttu õigust sõlmida sellel eesmärgil lepinguid otse muude veoliikide pakkujatega;

b) „mereveoste käitlemisteenused“ – stividorettevõtjate, sealhulgas terminali käitajate tegevus, välja arvatud otsene kaitöötajate tegevus, juhul kui nende töö on korraldatud stividor- ja terminaliettevõtjatest sõltumatult. Mõiste hõlmab järgmiste tegevuste korraldamist ja järelevalvet:

i) laevade lastimine ja lossimine;

ii) lasti kinnitamine ja kinnitustest lahtivõtmine;

iii) lasti vastuvõtt, väljastamine ja hoiustamine enne lastimist või pärast lossimist;

c) „tollivormistusteenused“ (ka „tollimaakleri teenused“) – tegevused, mis seisnevad kaubasaadetiste impordi, ekspordi või transiidiga seotud tolliformaalsuste sooritamises teise isiku nimel, olenemata sellest, kas see on teenuseosutaja põhitegevus või täiendab tema põhitegevust;

d) „konteinerjaama- ja depooteenused“ – tegevused, mis seisnevad konteinerite hoiustamises sadamaaladel või sisemaal, et neid täis või tühjaks laadida, remontida ja saadetise jaoks ette valmistada;

e) „laevade agenteerimisteenused“ – tegevused, mis seisnevad asjaomases geograafilises piirkonnas ühe või enama laevaliini või laevandusettevõtja ärihuvide esindamises agendina järgmistel eesmärkidel:

i) meretranspordi- ja sellega seotud teenuste turustamine ja müük pakkumise tegemisest arve esitamiseni, konossementide väljastamine ettevõtjate nimel, vajalike abiteenuste ost ja edasimüük, dokumentide koostamine ja äriteabe andmine ning

ii) ettevõtjate nimel tegutsemine, korraldades vajaduse korral laevade sadamaskäike ja lasti vastuvõtmist;

f) „ekspedeerimisteenused“ – tegevus, mis hõlmab lastisaatjate nimel veotegevuse korraldamist ja järelevalvet veo- ja abiteenuste tellimise kaudu, dokumentide koostamist ja äriteabe andmist, ja

g) „fiiderteenused“ – eelkõige konteinerlasti rahvusvaheline ette- ja edasivedu meritsi lepinguosaliste territooriumil asuvate sadamate vahel.

2. Lepinguosalised kohustuvad rahvusvahelise meretranspordi suhtes tulemuslikult rakendama põhimõtet, mille kohaselt tagatakse piiranguteta juurdepääs meretranspordile kaubanduslikel alustel, rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutamise vabadus ning võrdne kohtlemine selliste teenuste osutamisel.

3. Silmas pidades rahvusvaheliste meretransporditeenuste liberaliseerimise praegust taset lepinguosaliste vahel, teevad lepinguosalised järgmist:

a) rakendavad tulemuslikult põhimõtet tagada piiranguteta juurdepääs rahvusvahelisele meretransporditurule ja -kaubandusele kaubanduslikel alustel ja diskrimineerimata ning

b) võimaldavad teise lepinguosalise lipu all sõitvatele või teise lepinguosalise teenuseosutajate käitatavatele laevadele muu hulgas seoses juurdepääsuga sadamatele, sadamate taristu ja meretranspordi abiteenuste kasutamisega ning sellega seotud tasude, maksude, tolliteenuste, kaikohtade ning peale- ja mahalaadimisvahenditega vähemalt sama soodsa kohtlemise kui oma laevadele või kolmanda riigi laevadele, olenevalt sellest, kumb kohtlemine on soodsam.

4. Lõikes 3 nimetatud põhimõtete rakendamisel lepinguosalised:

a) ei näe tulevikus kolmandate riikidega sõlmitavates lepingutes, mis käsitlevad meretransporditeenuseid, sealhulgas puist- ja vedellastivedusid ja liinivedusid, ette lastijaotusklausleid ning kaotavad mõistliku aja jooksul varasemates lepingutes sisalduvad lastijaotusklauslid ja

b) kaotavad käesoleva lepingu jõustumisel ühepoolsed meetmed ning halduslikud, tehnilised ja muud takistused, mis võivad kujutada endast rahvusvaheliste meretransporditeenuste vaba osutamise varjatud piiramist või põhjustada selles vallas ebavõrdset kohtlemist, ning hoiduvad edaspidi neid kehtestamast.

5. Lepinguosalised võimaldavad teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel asutada ettevõtte oma territooriumil vähemalt sama soodsatel asutamis- ja tegutsemistingimustel, nagu nad võimaldavad omaenda või mõne kolmanda riigi teenuseosutajatel, sõltuvalt sellest, millised tingimused on soodsamad.

6. Lepinguosalised teevad teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavaks järgmised sadamateenused: lootsiteenused, puksiirabi, toiduainete, kütuse ja veega varustamine, prügi ja ballastvee kõrvaldamine, sadamakapteni teenused, navigeerimisabi, avariiremondirajatised ning reidi-, kai- ja sildumisteenused, aga ka laeva tööks vajalikud maismaa-tugiteenused, sealhulgas side-, vee- ja elektrivarustus.

7. Lepinguosalised lubavad varustusel (näiteks tühjadel konteineritel) liikuda liikmesriigi või Armeenia Vabariigi sadamate vahel, kui selline liikumine ei kujuta endast varustuse tasulist vedu lastina.

8. Lepinguosalised võimaldavad oma pädeva asutuse loal teise lepinguosalise rahvusvaheliste meretransporditeenuste osutajatel osutada oma sadamate vahelisi fiiderteenuseid.

ARTIKKEL 192

Järkjärguline ühtlustamine

Lepinguosalised tunnistavad, et oluline on järk-järgult ühtlustada Armeenia Vabariigi transporditeenuste alased õigusaktid Euroopa Liidu õigusaktidega.

F JAGU

E-KAUBANDUS

I ALAJAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 193

Eesmärgid ja põhimõtted

1. Lepinguosalised tunnistavad, et e-kaubandus suurendab paljudes sektorites kauplemisvõimalusi, ja seavad eesmärgiks soodustada omavahelise e-kaubanduse arengut, eelkõige tehes käesoleva peatüki sätete alusel koostööd e-kaubanduse valdkonnas tekkivates küsimustes.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et e-kaubandust arendatakse täielikus kooskõlas rangeimate rahvusvaheliste isikuandmete kaitse normidega, et tagada kindlus e-kaubanduse kasutajatele.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et elektroonset edastamist käsitatakse teenuste osutamisena C jao tähenduses, mille suhtes ei kohaldata tollimakse.

ARTIKKEL 194

E-kaubanduse reguleerimise aspektid

1. Lepinguosalised peavad e-kaubanduse reguleerimisel tekkivates küsimustes dialoogi. Dialoog keskendub muu hulgas järgmistele teemadele:

a) üldsusele välja antud e-allkirjade sertifikaatide tunnustamine ning piiriüleste sertimisteenuste hõlbustamine;

b) vahendusteenuste osutajate vastutus andmete edastamise või salvestamise eest:

i) soovimatute elektroonsete kommertsteadete käsitlemine ja

ii) tarbijakaitse e-kaubanduse valdkonnas ning

c) muud e-kaubanduse arengu seisukohalt olulised küsimused.

2. Selline dialoog võib toimuda teabevahetusena lepinguosaliste õigusaktide kohta, mis käsitlevad lõikes 1 nimetatud küsimusi, ning nende õigusaktide rakendamise kohta.

II ALAJAGU

VAHENDUSTEENUSTE OSUTAJATE VASTUTUS

ARTIKKEL 195

Vahendajate teenuste kasutamine

Lepinguosalised mõistavad, et kolmandad isikud võivad kasutada vahendajate teenuseid asjaomaste siseriiklike õigusnormide rikkumiseks. Seda võimalust arvesse võttes võtavad ja säilitavad lepinguosalised käesolevas alajaos nimetatud vahendusteenuste osutajate suhtes vastutusmeetmed.

ARTIKKEL 196

Vahendusteenuste osutajate vastutus: „pelk edastamine“

1. Kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenusesaaja poolt pakutava teabe edastamises üldkasutatava sidevõrgu kaudu või üldkasutatavale sidevõrgule juurdepääsu pakkumises, tagab lepinguosaline, et teenuseosutaja ei vastuta edastatava teabe eest, juhul kui teenuseosutaja:

a) ei algata edastust;

b) ei vali edastuse saajat ning

c) ei vali ega muuda edastuses sisalduvat teavet.

2. Lõikes 1 nimetatud edastamise ja juurdepääsu pakkumisega seotud toimingud sisaldavad edastatava teabe automaatset, vahepealset ja ajutist säilitamist, niivõrd kui selle ainus eesmärk on edastamine üldkasutatava sidevõrgu kaudu, ja tingimusel, et teavet ei säilitata pikema tähtaja jooksul, kui on edastamiseks põhjendatult vajalik.

3. Käesolev artikkel ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt lepinguosalise õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või vältimist.

ARTIKKEL 197

Vahendusteenuste osutajate vastutus: „vahemällu salvestamine“

1. Kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenusesaaja esitatud teabe edastamises sidevõrgu kaudu, tagab lepinguosaline, et kui selle teenuse ainus eesmärk on teabe tõhusam edastamine teistele teenusesaajatele nende taotluse alusel, siis ei vastuta teenuseosutaja kõnealuse teabe automaatse, vahepealse ja ajutise säilitamise eest, tingimusel et teenuseosutaja:

a) ei muuda seda teavet;

b) järgib teabele juurdepääsu tingimusi;

c) järgib teabe ajakohastamise eeskirju, mis on selles majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatavad;

d) ei takista majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatava tehnoloogia seaduslikku kasutamist, et saada andmeid teabe kasutamise kohta, ning

e) kõrvaldab kiiresti teenuseosutaja poolt säilitatava teabe või tõkestab sellele juurdepääsu, kui ta saab teada, et teave on edastuse algpunktis võrgust eemaldatud või juurdepääs sellele on tõkestatud või et kohus või haldusasutus on andnud korralduse see kõrvaldada või tõkestada sellele juurdepääs.

2. Käesolev artikkel ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt lepinguosalise õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või vältimist.

ARTIKKEL 198

Vahendusteenuste osutajate vastutus: „teabe talletamine“

1. Kui osutatakse infoühiskonna teenust, mis seisneb teenusesaaja esitatud teabe salvestamises, tagavad lepinguosalised, et teenuseosutaja ei vastuta teenusesaaja taotluse põhjal salvestatud teabe eest, tingimusel et:

a) teenuseosutajal ei ole faktilist teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja ta ei tea kahjutasunõuete korral fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või teave, või

b) teenuseosutaja kõrvaldab sellisest asjaoludest teadlikuks saades kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui teenusesaaja tegutseb teenuseosutaja alluvuses või järelevalve all.

3. Käesolev artikkel ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt lepinguosalise õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või vältimist, ega lepinguosalise võimalust kehtestada teabe kõrvaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamise kord.

ARTIKKEL 199

Üldise jälgimiskohustuse puudumine

1. Lepinguosalised ei kehtesta artiklites 196, 197 ja 198 käsitletud teenuste osutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või salvestavad, ega üldist kohustust otsida aktiivselt ebaseaduslikule tegevusele osutavaid fakte ja asjaolusid.

2. Lepinguosaline võib kehtestada infoühiskonna teenuse osutajatele kohustuse teatada kiiresti pädevale avaliku sektori asutustele teenusesaajate väidetavalt ebaseaduslikust tegevusest või nende antud ebaseaduslikust teabest või kohustuse edastada pädevale asutusele viimase taotlusel teavet, mis võimaldab tuvastada teenusesaajad, kellega teenuseosutaja on sõlminud salvestuslepingud.

G JAGU

ERANDID

ARTIKKEL 200

Üldised erandid

1. Ilma et see piiraks käesolevas lepingus sätestatud üldisi erandeid, kehtivad käesoleva peatüki suhtes lõigetes 2 ja 3 nimetatud erandid.

2. Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei tohi kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist samalaadsetes tingimustes olevate riikide vahel või ettevõtete asutamise või piiriülese teenuste osutamise varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva peatüki sätet nii, et see takistaks lepinguosalist võtmast või täitmisele pööramast meetmeid, mis on:

a) vajalikud avaliku julgeoleku ja kõlbluse kaitseks ning avaliku korra tagamiseks;

b) vajalikud inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks;

c) seotud taastumatute loodusvarade säästmisega, kui kõnealuseid meetmeid kohaldatakse koos piirangutega omamaistele ettevõtjatele ning omamaiste teenuste osutamisele ja tarbimisele;

d) vajalikud rahvuslike kunsti-, ajaloo- ja arheoloogiaväärtuste kaitseks;

e) vajalikud selleks, et tagada vastavus õigusnormidele, mis ei ole vastuolus käesoleva peatükiga, sealhulgas normidele, mis puudutavad:

i) kelmuste ja pettuste takistamist või lepingute rikkumise tagajärgede menetlemist;

ii) isikute eraelu kaitset isikuandmete töötlemisel ja levitamisel ning isiklike andmestike ja kontode konfidentsiaalsuse kaitset või

iii) ohutust, või

f) vastuolus artiklitega 144 ja 150, tingimusel et erineva kohtlemise eesmärk on tagada teise lepinguosalise majandustegevuse, ettevõtjate ja teenuseosutajatega seotud otseste maksude tõhus ja õiglane määramine või kogumine[1].

3. Käesolevat peatükki ja käesoleva lepingu VIII lisa ei kohaldata lepinguosaliste sotsiaalkindlustussüsteemide suhtes või selliste tegevuste suhtes kummagi lepinguosalise territooriumil, mis on kas või ajutiselt seotud avaliku võimu teostamisega.

[1] Meetmete hulka, mille eesmärk on tagada otseste maksude õiglane ja tõhus määramine või kogumine, kuuluvad lepinguosalise maksusüsteemi raames võetavad meetmed:

i) mida kohaldatakse mitteresidentidest investorite ja teenuseosutajate suhtes, võttes arvesse asjaolu, et mitteresidentide maksukohustus määratakse kindlaks lepinguosalise territooriumilt pärinevate või sellel paiknevate maksustatavate objektide alusel;

ii) mida kohaldatakse mitteresidentide suhtes, et tagada maksude kehtestamine või kogumine lepinguosalise territooriumil;

iii) mida kohaldatakse mitteresidentide või residentide suhtes, et takistada maksustamise vältimist või maksudest kõrvalehoidumist (sh maksukuulekust soodustavad meetmed);

iv) mida kohaldatakse teise lepinguosalise territooriumil või territooriumilt osutatavate teenuste tarbijate suhtes, et tagada seoses selliste tarbijatega lepinguosalise territooriumil paiknevatest allikatest tulenevate maksude määramine või kogumine;

v) millega eristatakse teistest ettevõtjatest ja teenuseosutajatest need, kelle suhtes kehtivad üleilmselt maksustatavatelt objektidelt kogutavad maksud, võttes arvesse asjaolu, et nende asjaomased maksubaasid on erinevad, või

vi) millega määratakse, eraldatakse või jaotatakse residentide või kohalike filiaalide või seotud isikute või ühe ja sama isiku eri filiaalide vahel tulu, kasumit, kahju või mahaarvamisi või laene, et kaitsta lepinguosalise maksubaasi.

Punktis f ja käesolevas joonealuses märkuses kasutatud maksualased terminid ja mõisted määratakse kindlaks kõnealust meedet rakendava lepinguosalise siseriiklikes õigusaktides sätestatud maksualaste terminite ja mõistete või nendega võrdväärsete või samalaadsete terminite ja mõistete järgi.

ARTIKKEL 201

Maksustamismeetmed

Käesoleva peatüki kohaselt võimaldatavat enamsoodustusrežiimi ei kohaldata maksustamislahenduste suhtes, mida lepinguosalised võimaldavad või kavatsevad tulevikus võimaldada omavaheliste topeltmaksustamise vältimiseks sõlmitud lepingute alusel.

Artikkel 202

Julgeolekuerandid

Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, et see:

a) kohustab lepinguosalist esitama teavet, mille avaldamist ta peab oma olulisi julgeolekuhuve kahjustavaks;

b) takistab lepinguosalist võtmast meedet, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks:

   i) seoses relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmisega;

   ii) seoses majandustegevusega, mis toimub otse või kaudselt sõjaväerajatise varustamiseks;

iii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse, või

iv) sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete kriisiolukorras, või

c) takistab lepinguosalist võtmast mis tahes meetmeid, et täita kohustusi, mis ta on võtnud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise nimel.

H JAGU

INVESTEERIMINE

ARTIKKEL 203

Läbivaatamine

Kahepoolsete investeeringute soodustamiseks vaatavad lepinguosalised hiljemalt kolme aasta jooksul käesoleva lepingu jõustumisest ja seejärel korrapäraste ajavahemike järel üheskoos läbi investeeringute keskkonna ja õigusraamistiku. Läbivaatamise tulemuste alusel kaalutakse võimalust alustada läbirääkimisi, et täiendada käesolevat lepingut investeeringuid ja investeeringute kaitset käsitlevate sätetega.

6. PEATÜKK

JOOKSVAD MAKSED JA KAPITALI LIIKUMINE

ARTIKKEL 204

Jooksvad maksed

Lepinguosalised kohustuvad hoiduma piirangute kehtestamisest ning lubavad kõiki Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelisi makseid ja maksebilansi jooksevkonto siirdeid vabalt konverteeritavas valuutas ja kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga.

ARTIKKEL 205

Kapitali liikumine

1. Maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute puhul tagavad lepinguosalised käesoleva lepingu jõustumise kuupäevast alates kapitali vaba liikumise seoses vastuvõtjariigi õigusaktide ja käesoleva lepingu 5. peatüki kohaste otseinvesteeringutega[1] ning sellise investeeritud kapitali ja sellest tuleneva kasumi rahaks muutmise või kodumaale tagasiviimisega.

[1] Sealhulgas otseinvesteeringutega seotud kinnisvara omandamine.

2. Alates käesoleva lepingu jõustumisest ja ilma, et see piiraks käesoleva lepingu muude sätete kohaldamist, tagavad lepinguosalised maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute (välja arvatud lõikes 1 loetletud tehingud) puhul kapitali vaba liikumise seoses:

a) krediidiga, mis antakse kaubandustehingutele, sealhulgas teenuste osutamisele, milles osaleb ühe lepinguosalise resident;

b) teise lepinguosalise investorite antavate finantslaenude ja -krediidiga ning

c) artiklis 142 määratletud kapitaliosalusega juriidilises isikus, mille eesmärk ei ole luua püsiv majandusside või seda säilitada.

3. Ilma et see piiraks käesoleva lepingu muude sätete kohaldamist, ei kehtesta lepinguosalised uusi piiranguid kapitali liikumisele ja jooksvatele maksetele Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi residentide vahel ega muuda kehtivat korda rangemaks.

ARTIKKEL 206

Erandid

Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis tooks kaasa meelevaldse või põhjendamatu diskrimineerimise samalaadsetes tingimustes olevate riikide vahel või kapitali liikumise varjatud piirangud, ei tõlgendata ühtegi käesoleva peatüki sätet nii, et see takistaks lepinguosalist võtmast või rakendamast meetmeid, mis on:

a) vajalikud avaliku julgeoleku ja kõlbluse kaitseks või avaliku korra tagamiseks või

b) vajalikud selleks, et tagada vastavus õigusnormidele, mis ei ole vastuolus käesoleva jaotisega, sealhulgas normidele, mis puudutavad:

i) kuritegude, kelmuste ja pettuste ärahoidmist või mis on vajalikud lepingute rikkumise tagajärgedega (nt pankrot, maksejõuetus ja võlausaldajate õiguste kaitse) tegelemiseks;

ii) lepinguosalise finantssüsteemi tervikluse ja stabiilsuse tagamiseks vastu võetud või säilitatud meetmeid;

iii) väärtpaberite, optsioonide, futuuride või muude tuletisväärtpaberite emiteerimist, nendega kauplemist või tehingute tegemist;

iv) finantsaruandlust või tehingute arvestuse pidamist, kui see on vajalik õiguskaitse- või finantsjärelevalveasutuste abistamiseks, või

v) kohtu- või haldusmenetlustes antud korralduste või tehtud otsuste täitmise tagamist.

ARTIKKEL 207

Kaitsemeetmed

Erandlike asjaolude korral, kui esinevad tõsised probleemid Armeenia Vabariigi vahetuskursi- või rahapoliitika toimimises või Euroopa Liidu majandus- ja rahaliidu toimimises või kui lepingusaolisel on tõsised probleemid maksebilansi või välisrahastusega või on selliste probleemide tekkimise oht, võib asjaomane lepinguosaline võtta Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi vahelise kapitali liikumise, maksete või ülekannete suhtes kõige rohkem üheks aastaks selliseid kaitsemeetmeid, mis on tingimata vajalikud. Kaitsemeetmeid võttev või säilitav lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele viivitamata kaitsemeetmete võtmisest ja esitab esimesel võimalusel nende kaotamise ajakava.

ARTIKKEL 208

Hõlbustamine

Lepinguosalised konsulteerivad üksteisega, et hõlbustada omavahelist kapitali liikumist käesoleva lepingu eesmärkide edendamiseks.

7. PEATÜKK

INTELLEKTUAALOMAND

A JAGU

EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

ARTIKKEL 209

Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärk on:

a) soodustada lepinguosaliste vahel innovaatiliste ja loovate toodete tootmist ja turustamist, et aidata suurendada lepinguosaliste majanduse kestlikkust ja kaasavust, ning

b) saavutada piisav ja tõhus intellektuaalomandiõiguste kaitse ja tagamine.

ARTIKKEL 210

Kohustuste laad ja ulatus

1. Lepinguosalised tagavad intellektuaalomandit käsitlevate rahvusvaheliste lepingute, millega nad on ühinenud, sealhulgas WTO asutamislepingu 1C lisas sisalduva intellektuaalomandiõiguste kaubandusaspektide lepingu (edaspidi „TRIPS-leping“) nõuetekohase ja tõhusa rakendamise. Käesolev peatükk täiendab ja täpsustab lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad TRIPS-lepingust ja muudest rahvusvahelistest lepingutest intellektuaalomandi vallas.

2. Käesoleva lepingu kohaldamisel hõlmab mõiste „intellektuaalomand“ vähemalt neid intellektuaalomandi kategooriaid, millele on osutatud käesoleva peatüki B jaos.

3. Intellektuaalomandi kaitse hõlmab kaitset ebaausa konkurentsi eest, millele on osutatud 1883. aasta tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni (mida on viimati muudetud 1967. aasta Stockholmi aktiga; edaspidi „1967. aasta Pariisi konventsioon“) artiklis 10*bis*.

ARTIKKEL 211

Õiguste ammendumine

Lepinguosalised kehtestavad oma riikliku või piirkondliku intellektuaalomandiõiguste ammendumise korra.

B JAGU

INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE NORMID

I ALAJAGU

AUTORIÕIGUS JA SELLEGA KAASNEVAD ÕIGUSED

ARTIKKEL 212

Antav kaitse

1. Lepinguosalised järgivad õigusi ja kohustusi, mis on sätestatud:

a) kirjandus- ja kunstiteoste kaitse Berni konventsioonis (edaspidi „Berni konventsioon“);

b) teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse Rooma konventsioonis (edaspidi „Rooma konventsioon“);

c) TRIPS-lepingus;

d) WIPO autoriõiguse lepingus (edaspidi „WCT“) ning

e) WIPO esituse ja fonogrammide lepingus (edaspidi „WPPT“).

2. Lepinguosalised teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda audiovisuaalsete esituste kaitse Pekingi lepinguga.

ARTIKKEL 213

Autor

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et autoril on ainuõigus lubada või keelata:

a) oma teoste otsene või kaudne, ajutine või alaline reprodutseerimine tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

b) oma teoste ja nende koopiate igasugune avalik levitamine müügi teel või muul viisil;

c) oma teoste edastamine üldsusele kaabel- ja kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste üldsusele kättesaadavaks tegemine nii, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja ajal, ning

d) oma teoste ja nende koopiate rentimine või laenutamine.

ARTIKKEL 214

Esitajad

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et esitajatel on ainuõigus lubada või keelata:

a) oma esituse salvestise[1] tegemine;

b) oma esituste salvestiste otsene või kaudne, ajutine või alaline reprodutseerimine tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

c) oma esituste salvestiste üldsusele levitamine kas müügi teel või muul viisil;

d) oma esituste salvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemine kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu nii, et isikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal;

e) oma esituste ülekandmine ringhäälingus kaablita vahendite abil ja nende edastamine üldsusele, välja arvatud juhul, kui esitus ise on juba ülekantav esitus või kui see on tehtud salvestise põhjal;

f) oma esituste salvestiste rentimine või laenutamine.

[1] „Salvestis“ on esituse helide ja kujutiste või neid esindavate märkide kogum, mida saab seadme abil teha tajutavaks, taasesitada ja edastada.

ARTIKKEL 215

Fonogrammitootjad

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et fonogrammitootjal on ainuõigus lubada või keelata:

a) oma fonogrammide otsene või kaudne, ajutine või alaline reprodutseerimine tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis;

b) oma fonogrammide, sealhulgas nende koopiate üldsusele levitamine kas müügi teel või muul viisil;

c) oma fonogrammide üldsusele kättesaadavaks tegemine kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu nii, et isikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal, ning

d) oma fonogrammide rentimine või laenutamine.

ARTIKKEL 216

Ringhäälinguorganisatsioonid

Kumbki lepinguosaline näeb ette, et ringhäälinguorganisatsioonidel on ainuõigus lubada või keelata:

a) oma saadete salvestiste tegemine sõltumata sellest, kas saated edastatakse kaabel- või kaablita sidevahendite, sh kaabli või satelliidi kaudu;

b) oma saadete salvestiste otsene või kaudne, ajutine või alaline reprodutseerimine tervikuna või osaliselt mis tahes viisil ja mis tahes vormis, sõltumata sellest, kas saated edastatakse kaabel- või kaablita sidevahendite, sh kaabli või satelliidi kaudu;

c) oma saadete salvestiste üldsusele kättesaadavaks tegemine kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu nii, et isikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal;

d) oma saadete salvestiste üldsusele levitamine kas müügi teel või muul viisil ning

e) oma saadete taasülekandmine kaablita vahendite abil ja saadete edastamine üldsusele, kui selline edastamine toimub kohas, kuhu pääsuks nõutakse sisenemistasu.

ARTIKKEL 217

Ringhääling ja edastamine üldsusele

Lepinguosalised sätestavad esitajate ja fonogrammitootjate õigusena selle, et kasutajal on kohustus maksta ühekordset õiglast tasu, kui kaubanduslikel eesmärkidel avaldatud fonogrammi või sellise fonogrammi reproduktsiooni kasutatakse kaablita vahendite abil ülekandmiseks või muul moel üldsusele edastamiseks. Lepinguosalised tagavad, et selline tasu jagatakse asjaomaste esitajate ja fonogrammitootjate vahel. Lepinguosalised võivad esitajate ja fonogrammitootjate vahelise lepingu puudumisel sätestada tingimused, mille kohaselt see tasu nende vahel jagatakse.

ARTIKKEL 218

Kaitse kestus

1. Berni konventsiooni artiklis 2 osutatud kirjandus- või kunstiteose autori majanduslikud õigused kehtivad autori eluajal ja vähemalt 70 aastat pärast tema surma olenemata kuupäevast, mil teos muutub õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks.

2. Mitme autori loodud teose puhul arvutatakse lõikes 1 osutatud tähtaega viimase elusolnud autori surmast.

3. Anonüümse või pseudonüümi all loodud teose puhul on kaitse tähtaeg vähemalt 70 aastat pärast seda, kui teos muutub õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks. Kui aga autori kasutatud pseudonüüm ei jäta tema isiku suhtes kahtlust või kui autor avaldab oma isiku esimeses lauses osutatud aja jooksul, siis kohaldatakse lõikes 1 osutatud kaitse tähtaega.

4. Kui lepinguosaline näeb ette erisätted, mis käsitlevad kollektiivse teose konkreetseid autoriõigusi või juriidilise isiku määramist õiguste omajaks, arvutatakse kaitse tähtaeg vastavalt lõikele 3, välja arvatud juhul, kui teose loonud füüsilised isikud on üldsusele avaldatud teose versioonis tuvastatud autoritena. Käesolev lõige ei piira õigusi, mis on tuvastatud autoritel, kelle tuvastatavat panust sellised teosed sisaldavad, ning sellise panuse suhtes kohaldatakse lõigete 1 või 2 sätteid.

5. Kui teos avaldatakse köidete, osade, vihikute, numbrite või seeriatena ja kaitse tähtaeg algab hetkest, mil teos on tehtud õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks, arvestatakse iga sellise elemendi kaitse tähtaega eraldi.

6. Kui teose kaitse tähtaega ei arvestata autori või autorite surmast ja teost ei ole üldsusele õiguspäraselt avaldatud 70 aasta jooksul pärast selle loomist, siis kaitse lõpetatakse.

7. Kinematograafilise või audiovisuaalse teose kaitse tähtaeg lõpeb mitte varem kui 70 aastat pärast järgmistest isikutest viimasena elus olnud isiku surma, olenemata sellest, kas need isikud on määratud kaasautoriks või mitte: pearežissöör, stsenaariumi autor, dialoogi autor ning spetsiaalselt kinematograafilises või audiovisuaalses teoses kasutamiseks loodud muusika helilooja.

8. Lepinguosalised tagavad, et isikule, kes pärast autoriõigusega antava kaitse aegumist esmakordselt avaldab või edastab õiguspäraselt üldsusele varem avaldamata teose, tagatakse autori majanduslike õiguste kaitsega samaväärne kaitse. Selliste õiguste kaitse tähtaeg on 25 aastat alates ajast, mil teos esmakordselt õiguspäraselt avaldati või üldsusele edastati.

9. Audiovisuaalteoste esitajate õigused ei lõpe varem kui 50 aastat pärast esituse kuupäeva. Kui aga esituse salvestis on kõnealuse ajavahemiku jooksul õiguspäraselt avaldatud või üldsusele edastatud, ei lõpe õigused varem kui 50 aastat pärast esimese avaldamise või üldsusele esitamise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.

10. Fonogrammide esitajate ja tootjate majanduslikud õigused aeguvad 70 aastat pärast esimese avaldamise või üldsusele edastamise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. Lepinguosaline võib võtta tõhusaid meetmeid, et tagada 20 kaitseaasta jooksul pärast 50-aastast perioodi teenitud kasumi õiglane jaotamine esitajate ja tootjate vahel.

11. Filmi esmasalvestise tootjate majanduslikud õigused ei lõpe varem kui 50 aastat pärast salvestise tegemist. Kui film on kõnealuse ajavahemiku jooksul õiguspäraselt avaldatud või üldsusele esitatud, ei lõpe õigused varem kui 50 aastat pärast esimese avaldamise või üldsusele esitamise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem.

12. Ringhäälinguorganisatsioonide õigused ei lõpe varem kui 50 aastat pärast saate esmakordset edastamist kaabel- või kaablita sidevahendite, sealhulgas kaabli või satelliidi kaudu.

13. Käesoleva artikliga ettenähtud tähtaegu arvutatakse nende aluseks olevale sündmusele järgneva aasta esimesest jaanuarist.

ARTIKKEL 219

Tehniliste meetmete kaitse

1. Lepinguosalised näevad ette piisava õiguskaitse mis tahes tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise vastu, kui asjaomase teo sooritanud isik on või peab põhjendatult olema teadlik taotletavast eesmärgist.

2. Lepinguosalised näevad ette nõuetekohase õiguskaitse selliste seadmete, toodete või komponentide tootmise, impordi, tarnimise, müügi, rentimise, müügi või rentimise eesmärgil reklaamimise või kaubanduslikul eesmärgil omamise ning selliste teenuste osutamise vastu:

a) mida edendatakse, reklaamitakse ja turustatakse tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmiseks;

b) millel ei ole muud olulist kaubanduslikku eesmärki ega kasutusala peale tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmise või

c) mis on eelkõige kavandatud, valmistatud, kohandatud või osutatud tõhusatest tehnilistest meetmetest kõrvalehoidmiseks või selle soodustamiseks.

3. Käesolevas peatükis tähendab väljend „tehnilised meetmed“ mis tahes tehnoloogiat, seadet või komponenti, mille eesmärk tavapärase toimimise puhul on takistada või piirata teoste või muu sisuga seotud toiminguid, milleks autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste omaja ei ole siseriikliku õiguse alusel luba andnud. Tehnilised meetmed on „tõhusad“ juhul, kui õiguste omajad kontrollivad teose või muu sisu kasutamist juurdepääsukontrolli või kaitsevahendi abil, näiteks teose või muu sisu krüpteerimise, skrambleerimise või muul viisil muutmise või kopeerimiskaitsemehhanismi abil, mis täidab kaitse eesmärki.

ARTIKKEL 220

Õiguste teostamist käsitleva teabe kaitsmine

1. Lepinguosaline näeb ette piisava õiguskaitse mis tahes isiku vastu, kes teadlikult ilma loata

a) kõrvaldab või muudab õiguste teostamist käsitlevat elektroonilist teavet;

b) levitab, impordib levitamise eesmärgil, kannab ringhäälingus üle, edastab või teeb üldsusele kättesaadavaks käesoleva peatüki alusel kaitstud teoseid või muud sisu, millelt on loata kõrvaldatud õiguste teostamist käsitlev elektrooniline teave või millel on seda muudetud,

kui nimetatud isik on või peab põhjendatult olema teadlik, et ta selliselt tegutsedes põhjustab, võimaldab, hõlbustab või varjab autoriõiguse või siseriiklike õigusnormide kohaselt sellega kaasnevate õiguste rikkumist.

2. Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab „õiguste teostamist käsitlev teave“ õiguste omaja esitatavat teavet, mis identifitseerib teose või muu käesolevas peatükis osutatud sisu, autori või mis tahes teise õiguste omaja, või teavet teose või muu sisu kasutamise tingimuste kohta ning sellist teavet esindavaid numbreid või koode.

3. Lõiget 1 kohaldatakse juhul, kui nimetatud teave on lisatud käesolevas peatükis osutatud teose või muu sisu koopiale või esitatakse seoses selle edastamisega üldsusele.

ARTIKKEL 221

Erandid ja piirangud

1. Lepinguosalised võivad artiklites 213–218 sätestatud õigustega seotud piiranguid ja erandeid ette näha üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu sisu tavapärase kasutamisega ega mõjuta põhjendamatult õiguste omaja seaduslikke huve, kooskõlas konventsioonide ja rahvusvaheliste lepingutega, millega nad on ühinenud.

2. Kumbki lepinguosaline näeb ette, et artiklites 213–217 osutatud ajutine reprodutseerimine, kui see on ajutine või juhuslikku laadi või kui see moodustab tehnoloogilise protsessi lahutamatu ja olulise osa ning selle ainus eesmärk on teha võimalikuks a) edastamine võrgus vahendaja kaudu kolmandatele isikutele või b) teose või muu sisu õiguspärane kasutamine, millel puudub iseseisev majanduslik tähtsus, ei kuulu artiklites 213–217 sätestatud reprodutseerimisõiguse alla.

ARTIKKEL 222

Kunstniku õigus kunstiteos edasi müüa

1. Lepinguosalised näevad ette, et algupärase kunstiteose autoril on võõrandamatu ja juba ette võõrandamatu õigusena edasimüügiõigus, mis on määratletud kui õigus saada pärast teose esmast üleandmist autori poolt müügihinnal põhinevat autoritasu teose igakordse müügi puhul.

2. Lõikes 1 nimetatud õigust kohaldatakse kõikidele müügitehingutele, milles müüjate, ostjate või vahendajatena osalevad elukutselised kunstiturul tegutsejad, näiteks oksjonikorraldajad, kunstigaleriid ja üldiselt kunstiteoste vahendajad.

3. Lepinguosalised võivad ette näha, et lõikes 1 osutatud õigust ei kohaldata edasimüügile, kui müüja on teose omandanud otse autorilt vähem kui kolm aastat enne edasimüüki ning edasimüügihind ei ületa teatavat miinimumsummat.

4. Autoritasu tasub müüja. Lepinguosalised võivad ette näha, et autoritasu maksmise eest vastutab müüja koos mõne lõikes 2 nimetatud füüsilise või juriidilise isikuga või mõni selline isik üksi.

5. Autoritasu kogumise kord ja suurus nähakse ette siseriiklike õigusaktidega.

ARTIKKEL 223

Õiguste kollektiivse teostamise alane koostöö

1. Lepinguosalised soodustavad oma asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide vahelist koostööd, et parandada teoste ja muu kaitstud sisu kättesaadavust lepinguosaliste territooriumidel ning edendada selliste teoste ja muu kaitstud sisu kasutamise eest saadaolevate autoritasude ülekandmist.

2. Lepinguosalised toetavad kollektiivse esindamise organisatsioonide läbipaistvust, eelkõige seoses autoritasude kogumise, kogutud autoritasudest mahaarvamiste tegemise, autoritasude kasutamise, jaotamispoliitika ja repertuaariga.

3. Lepinguosalised kohustuvad tagama, et kui ühe lepinguosalise territooriumil asutatud kollektiivse esindamise organisatsioon esindab esinduslepingu alusel teist kollektiivse esindamise organisatsiooni, mis on asutatud teise lepinguosalise territooriumil, ei diskrimineeri esindav kollektiivse esindamise organisatsioon neid õiguste omajaid, kes kuuluvad esindatavasse kollektiivse esindamise organisatsiooni.

4. Esindav kollektiivse esindamise organisatsioon maksab esindatavale kollektiivse esindamise organisatsioonile võlgnetavad summad täpselt, korrapäraselt ja hoolikalt ning edastab esindatavale kollektiivse esindamise organisatsioonile teabe tema nimel kogutud autoritasude ning neilt autoritasudelt tehtud mahaarvamiste kohta.

II ALAJAGU

KAUBAMÄRGID

ARTIKKEL 224

Rahvusvahelised kokkulepped

Lepinguosalised:

a) järgivad märkide rahvusvahelise registreerimise Madridi kokkuleppe protokolli;

b) järgivad kaubamärgiõiguse lepingut ja märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkulepet ning

c) teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda kaubamärgiõiguse Singapuri lepinguga.

ARTIKKEL 225

Kaubamärgist tulenevad õigused

Registreeritud kaubamärk annab omanikule sellega kaasnevad ainuõigused. Omanikul on õigus takistada kõikidel kolmandatel isikutel kasutada kaubandustegevuse käigus ilma tema loata:

a) kaubamärgiga identseid tähiseid kaupade või teenuste puhul, mis on identsed nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud, ja

b) kaubamärgiga identseid või sarnaseid tähiseid kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud, kui sellise kasutuse tõttu on tõenäoline, et üldsus võib need omavahel segi ajada, sealhulgas tõenäosus, et tähist hakatakse seostama kaubamärgiga.

ARTIKKEL 226

Registreerimise kord

1. Lepinguosalised kehtestavad kaubamärkide registreerimise süsteemi, mille raames kõik asjaomase kaubamärgiasutuse tehtud lõplikud negatiivsed otsused on nõuetekohaselt põhjendatud ja edastatakse kirjalikus vormis.

2. Lepinguosalised näevad ette võimaluse vaidlustada kaubamärgitaotlusi ning kaubamärgi taotleja võimaluse esitada vaidlustamisele vastulause.

3. Lepinguosaline koostab kaubamärgi registreerimise taotluste ja registreeritud kaubamärkide üldsusele kättesaadava elektroonilise andmebaasi. Kaubamärgitaotluste andmebaas peab olema juurdepääsetav vähemalt vaidlustamisperioodi jooksul.

ARTIKKEL 227

Tuntud kaubamärgid

Tuntud kaubamärkide kaitsmiseks vastavalt 1967. aasta Pariisi konventsiooni artiklile 6*bis* ning TRIPS-lepingu artikli 16 lõigetele 2 ja 3 kohaldavad lepinguosalised ühissoovitust tuntud kaubamärke käsitlevate sätete kohta, mille tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni assamblee ja Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) peaassamblee võtsid vastu 20.–29. septembril 1999 toimunud WIPO liikmesriikide assambleede 34. istungjärgul.

ARTIKKEL 228

Erandid kaubamärgiga antavatest õigustest

Lepinguosalised:

a) näevad ette piiratud erandid kaubamärgiga antavatest õigustest, näiteks kirjeldavate terminite ja geograafiliste tähiste õiglase kasutamise, ning

b) võivad ette näha muud piiratud erandid kaubamärgiga antavatest õigustest.

Nende erandite puhul võtavad lepinguosalised arvesse kaubamärgi omaniku ja kolmandate isikute seaduslikke huve.

ARTIKKEL 229

Tühistamise põhjused

1. Lepinguosalised näevad ette, et kaubamärgi võib tühistada, kui seda ei ole asjaomasel territooriumil kolme järjestikuse aasta jooksul kasutatud kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see registreeriti, ja kasutamata jätmisel ei ole mõistlikke põhjendusi.

Keegi ei tohi taotleda kaubamärgi omaniku õiguste tühistamist, kui kaubamärgi tegelik kasutamine on kolmeaastase perioodi lõpu ja tühistamistaotluse esitamise vahelisel ajal alanud või jätkunud.

Kui kasutamine on alanud või jätkunud kolm kuud enne tühistamistaotluse esitamist, kuid kõige varem kolme järjestikuse aasta pikkuse mittekasutuseperioodi lõppedes, jäetakse see tähelepanuta, kui ettevalmistusi kasutuse alustamiseks või jätkamiseks on hakatud tegema alles pärast seda, kui kaubamärgi omanik on saanud teada tühistamistaotluse esitamise võimalusest.

2. Kaubamärgi võib tühistada ka juhul, kui pärast selle registreerimise kuupäeva:

a) on kaubamärk omaniku tegevuse või tegevusetuse tõttu muutunud kaubanduses selle kauba või teenuse üldnimeks, mille jaoks see on registreeritud, või

b) on kaubamärki selle omaniku poolt või loal nende kaupade või teenuste puhul, mille jaoks see on registreeritud, kasutatud selliselt, et kaubamärk võib üldsust eksitada eelkõige kõnealuste kaupade või teenuste olemuse, kvaliteedi või geograafilise päritolu suhtes.

III ALAJAGU

GEOGRAAFILISED TÄHISED

ARTIKKEL 230

Kohaldamisala

1. Käesolevat alajagu kohaldatakse lepinguosaliste territooriumilt pärit geograafiliste tähiste kaitse suhtes.

2. Lepinguosalise selliste geograafiliste tähiste suhtes, mida peab kaitsma teine lepinguosaline, kohaldatakse käesolevat alajagu üksnes juhul, kui need kuuluvad artiklis 231 osutatud õigusaktide kohaldamisalasse.

Artikkel 231

Kehtestatud geograafilised tähised

1. IX lisa A osas loetletud Armeenia Vabariigi õigusaktide läbivaatamise järel leiab Euroopa Liit, et need vastavad nimetatud lisa B osas sätestatud nõuetele.

2. IX lisa A osas loetletud Euroopa Liidu õigusaktide läbivaatamise järel leiab Armeenia Vabariik, et need vastavad nimetatud lisa B osas sätestatud nõuetele.

3. Olles lõpule viinud vaidlustamismenetluse ja läbi vaadanud X lisas loetletud ELi geograafilised tähised, mis Euroopa Liit on registreerinud vastavalt IX lisa A osas loetletud õigusaktidele, kaitseb Armeenia Vabariik kõnealuseid geograafilisi tähiseid vastavalt käesolevas lepingus sätestatud kaitse tasemele.

4. Pärast vaidlustamismenetluse lõpuleviimist ja olles läbi vaadanud X lisas loetletud Armeenia Vabariigi geograafilised tähised, mis Armeenia Vabariik on registreerinud vastavalt IX lisa A osas loetletud õigusaktidele, kaitseb Euroopa Liit kõnealuseid geograafilisi tähiseid vastavalt käesolevas lepingus sätestatud kaitse tasemele.

ARTIKKEL 232

Uute geograafiliste tähiste lisamine

1. Lepinguosalised võivad kooskõlas artikli 240 lõikes 3 sätestatud menetlusega lisada X lisas esitatud kaitstud geograafiliste tähiste loendisse uusi geograafilisi tähiseid. Selliseid uusi geograafilisi tähiseid võib loendisse lisada pärast seda, kui vaidlustamismenetlus on läbi viidud ja kooskõlas artikli 231 lõigetega 3 ja 4 on kontrollitud, et uued geograafilised tähised vastavad lepinguosaliste nõuetele.

2. Lepinguosalised ei ole kohustatud lisama uut geograafilist tähist lõikes 1 nimetatud loendisse, kui:

a) asjaomane geograafiline tähis oleks vastuolus taimesordi või loomatõu nimetusega ning võib seetõttu eksitada tarbijat toote tegeliku päritolu suhtes;

b) selle geograafilise tähise kaitse võib kaubamärgi mainet ja tuntust arvesse võttes tarbijat toote tegeliku olemuse suhtes eksitada või

c) tegemist on üldnimega.

ARTIKKEL 233

Geograafiliste tähiste kaitse ulatus

1. Lepinguosalised kaitsevad X lisas loetletud geograafilisi tähiseid:

a) kaitstud nimetuse otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest sarnastel toodetel, mis ei vasta kaitstud nimetuse tootekirjeldusele või kui sellise kasutusega kaasneb geograafilise tähise maine ärakasutamine;

b) väärkasutuse, imiteerimise või seoste tekitamise eest ka siis, kui toote või teenuse tegelik päritolu on näidatud või kui kaitstud nimetus on tõlgitud, transkribeeritud, translitereeritud või sellele on lisatud väljend „stiil“, „liik“, „meetod“, „toodetud nagu“, „imitatsioon“, „maitseline“, „-laadne“ või muu sarnane väljend;

c) muude valede või eksitavate märgete eest, mis käsitlevad toote lähtekohta, päritolu, laadi või olulisi omadusi ja mis esitatakse asjaomase toote sise- või välispakendil, reklaammaterjalides ja asjaomase tootega seotud dokumentides või pakendis oleva toote pakkelehel, ja

d) mis tahes muu tegevuse eest, mis võib tarbijale jätta vale mulje toote tegeliku päritolu kohta.

2. Kaitstud geograafilisi tähiseid ei muudeta lepinguosaliste territooriumidel üldnimedeks.

3. Kui geograafilised tähised on täielikult või osaliselt homonüümsed, tagatakse kaitse igale geograafilisele tähisele, tingimusel et seda on kasutatud heauskselt ning võttes nõuetekohaselt arvesse kohalikku ja tavapärast kasutust ja segiajamise tegelikku ohtu.

Ilma et see piiraks TRIPS-lepingu artikli 23 kohaldamist, määravad lepinguosalised vastastikku kindlaks otstarbekohased kasutustingimused, mille alusel homonüümseid geograafilisi tähiseid üksteisest eristada, võttes arvesse vajadust tagada asjaomaste tootjate õiglane kohtlemine ning hoiduda tarbijate eksitamisest.

Homonüümset nimetust, mis võib tekitada tarbijas eksliku arvamuse, et toode on pärit muult territooriumilt, ei registreerita, isegi kui nimetus on kõnealuse toote tegeliku päritoluterritooriumi, -piirkonna või -koha osas täpne.

4. Kui üks lepinguosaline teeb kolmanda riigiga läbirääkimiste kontekstis ettepaneku kõnealuse kolmanda riigi geograafilise tähise kaitsmiseks ning see nimetus on homonüümne teise lepinguosalise geograafilise tähisega, mis on käesoleva alajao kohaselt kaitstud, teatatakse sellest viimasele, andes talle võimaluse esitada märkusi enne kolmanda isiku geograafilise tähise kaitse alla võtmist.

5. Käesolev alajagu ei kohusta lepinguosalist kaitsma teise lepinguosalise geograafilist tähist, mida ei kaitsta või mille kaitsmine on lõpetatud selle päritoluriigis.

Lepinguosalised teavitavad üksteist, kui geograafilist tähist selle päritoluriigis enam ei kaitsta. Selline teatamine toimub artikli 240 lõikes 3 sätestatud korra kohaselt.

6. Käesolevas lepingus sätestatu ei piira mingil viisil ühegi isiku õigust kasutada äritegevuses enda või oma ärialase eelkäija nime, välja arvatud juhul, kui seda nime kasutatakse tarbijaid eksitaval viisil.

ARTIKKEL 234

Geograafiliste tähiste kasutamise õigus

1. Käesoleva alajao kohaselt kaitstud geograafilist tähist võib kasutada mis tahes ettevõtja, kes turustab asjaomaste tootekirjeldustega kooskõlas olevaid põllumajandustooteid, toitu, veine, aromatiseeritud veine või kangeid alkohoolseid jooke.

2. Kui geograafiline tähis on käesoleva alajao kohaselt kaitstud, ei saa kaitstud nimetuse kasutamise eeltingimuseks kehtestada kasutaja registreerimist või lisatasude maksmist.

Artikkel 235

Seos kaubamärkidega

1. Lepinguosalised keelduvad registreerimast kaubamärki või tunnistavad kehtetuks kaubamärgi, mis vastab mõnele artikli 233 lõikes 1 osutatud olukorrale seoses samasuguse toote kaitstud geograafilise tähisega, kui kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud pärast kuupäeva, mil on esitatud taotlus geograafilise tähise kaitsmiseks asjaomasel territooriumil.

2. Artiklis 231 osutatud geograafiliste tähiste puhul on kaitsetaotluse esitamise kuupäev käesoleva lepingu jõustumiskuupäev.

3. Artiklis 232 osutatud geograafiliste tähiste puhul on kaitsetaotluse esitamise kuupäev teisele lepinguosalisele geograafilise tähise kaitsetaotluse edastamise kuupäev.

4. Ilma et see piiraks artikli 232 lõike 2 punkti b kohaldamist, kaitsevad lepinguosalised X lisas loetletud geograafilisi tähiseid, mille puhul on olemas varasemad kaubamärgid. Varasem kaubamärk on kaubamärk, mille kasutus vastab ühele artikli 233 lõikes 1 osutatud olukorrale ning mis on taotletud, registreeritud või asjaomaste õigusaktidega ette nähtud juhtudel lepinguosalise territooriumil heauskselt kasutusele võetud enne kuupäeva, mil geograafilise tähise kaitse taotlus käesoleva lepingu kohaselt teisele lepinguosalisele esitatakse. Sellise kaubamärgi kasutamist võib olenemata geograafilise tähise kaitsest jätkata ja seda võib uuendada, tingimusel et kaubamärgi kehtetuks tunnistamiseks või tühistamiseks ei ole lepinguosaliste kaubamärke käsitlevate õigusaktide kohaselt ühtegi põhjust.

5. Erandina lõikest 4 tuleb Armeenia Vabariigi varasemad kaubamärgid, mis sisaldavad ELi geograafilist tähist „Cognac“ või „Champagne“, sealhulgas nende transkriptsiooni või tõlget, mis on registreeritud sarnaste toodete jaoks või ei vasta asjaomasele tootekirjeldusele, muuta kehtetuks, tühistada või neid muuta, et kõrvaldada see nimi kaubamärgi kui terviku nimest tähise „Cognac“ puhul hiljemalt 14 aasta jooksul ja tähise „Champagne“ puhul hiljemalt kahe aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist.

ARTIKKEL 236

Kaitse tagamine

Lepinguosalised tagavad artiklitega 233–235 ette nähtud geograafiliste tähiste kaitse oma avaliku sektori asutuste asjakohaste haldustoimingutega. Lepinguosalised tagavad kõnealuse kaitse ka huvitatud isiku taotluse korral.

ARTIKKEL 237

Üleminekusätted

1. Tooteid, mis on toodetud ja märgistatud kooskõlas siseriikliku õigusega enne käesoleva lepingu jõustumist, kuid mis ei vasta lepingu tingimustele, võib pärast käesoleva lepingu jõustumist jätkuvalt müüa kuni varude ammendumiseni.

2. Tähise „Cognac“ puhul 24-aastase üleminekuperioodi jooksul, mille arvestus algab üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist, ja tähise „Champagne“ puhul kolmeaastase üleminekuperioodi jooksul, mis algab käesoleva lepingu jõustumisest, ei takista nende ELi geograafiliste tähiste käesoleva lepingu kohane kaitse nende nimetuste kasutamist toodetel, mis on pärit Armeenia Vabariigist ja mida eksporditakse kolmandatesse riikidesse, kui asjaomase kolmanda riigi õigusnormid seda lubavad, et tähistada ja esitleda teatavaid samalaadseid Armeenia Vabariigist pärit tooteid, tingimusel et:

a) nimetus on etiketil esitatud muus kui ladina tähestikus;

b) toote tegelik päritolu on selgelt esitatud nimetusega samas vaateväljas ning

c) miski esitluses ei ole selline, et see võib üldsust eksitada toote tegeliku päritolu suhtes.

3. Tähise „Cognac“ puhul 13-aastase üleminekuperioodi jooksul, mille arvestus algab üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist, ja tähise „Champagne“ puhul kaheaastase üleminekuperioodi jooksul, mis algab käesoleva lepingu jõustumisest, ei takista nende ELi geograafiliste tähiste käesoleva lepingu kohane kaitse nende nimetuste kasutamist Armeenia Vabariigis, tingimusel et:

a) nimetus on etiketil esitatud muus kui ladina tähestikus;

b) toote tegelik päritolu on selgelt esitatud nimetusega samas vaateväljas ning

c) miski esitluses ei ole selline, et see võib üldsust eksitada toote tegeliku päritolu suhtes.

4. Euroopa Liit osutab Armeenia Vabariigile tehnilist ja finantsabi, et lõpetada tõrgeteta ja tõhusalt ELi geograafilise tähise „Cognac“ kasutamine Armeenia Vabariigist pärit toodetel ning aidata Armeenia Vabariigi tööstusel säilitada eksporditurgudel konkurentsivõime. Selline kooskõlas ELi õigusega osutatav abi hõlmab eelkõige meetmeid uue nime väljatöötamiseks ning selle edendamiseks, reklaamimiseks ja turustamiseks nii siseriiklikul turul kui ka traditsioonilistel eksporditurgudel.

5. Lõikes 4 osutatud Euroopa Liidu abi konkreetsed summad, liigid, mehhanismid ja ajakavad määratakse kindlaks finants- ja tehnilise abi paketis, milles lepinguosalised lepivad lõplikult kokku ühe aasta jooksul alates käesoleva lepingu jõustumisest. Lepinguosalised koostavad ühiselt abipaketi tingimused, lähtudes sellise abiga kaetavate vajaduste põhjalikust hindamisest. Hindamise viib läbi lepinguosaliste poolt ühiselt valitud rahvusvaheline konsultatsioonifirma.

6. Kui Euroopa Liit ei anna lõikes 4 osutatud finants- ja tehnilist abi, võib Armeenia Vabariik kasutada 13. peatükis sätestatud vaidluste lahendamise mehhanismi ning kui vaidlus lahendatakse tema kasuks, võib ta peatada lõigetest 2 ja 3 tulenevate kohustuste täitmise.

7. Euroopa Liidu finants- ja tehnilist abi antakse kuni kaheksa aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva.

ARTIKKEL 238

Üldeeskirjad

1. Artiklites 231 ja 232 osutatud tooteid imporditakse, eksporditakse ja turustatakse kooskõlas õigusnormidega, mida kohaldatakse selle lepinguosalise territooriumil, kus tooted turule viiakse.

2. Artikli 240 kohaselt loodud geograafiliste tähiste allkomitee lahendab kõik küsimused, mis on seotud registreeritud geograafilise tähise tootekirjelduse ja selle muudatustega, mille on heaks kiitnud selle lepinguosalise ametiasutused, kelle territooriumilt toode on pärit.

3. Käesoleva alajao kohaselt kaitstava geograafilise tähise võib tühistada üksnes lepinguosaline, kelle territooriumilt toode on pärit.

ARTIKKEL 239

Koostöö ja läbipaistvus

1. Lepinguosalised peavad kas otse või artikli 240 kohaselt loodud geograafiliste tähiste allkomitee kaudu ühendust kõigis käesoleva alajao rakendamise ja toimimisega seotud küsimustes. Eelkõige võib lepinguosaline nõuda teiselt lepinguosaliselt teavet tootekirjelduste ja nende muudatuste ning riiklike kontrolliasutuste kontaktpunktide kohta.

2. Kumbki lepinguosaline võib avalikustada selliste käesoleva alajao alusel kaitstavate geograafiliste tähiste kirjeldused, mis vastavad teise lepinguosalise poolt käesoleva alajao alusel kaitstavatele geograafilistele tähistele, või nende kokkuvõtte ning teabe riiklike kontrolliasutuste kontaktpunktide kohta.

ARTIKKEL 240

Geograafiliste tähiste allkomitee

1. Käesolevaga loovad lepinguosalised Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi esindajatest koosneva geograafiliste tähiste allkomitee, eesmärgiga jälgida käesoleva alajao rakendamist ning süvendada lepinguosalistevahelist koostööd ja dialoogi geograafiliste tähiste valdkonnas.

2. Geograafiliste tähiste allkomitee võtab oma otsused vastu konsensuse alusel. Ta määrab kindlaks oma kodukorra. Geograafiliste tähiste allkomitee tuleb kokku emma-kumma lepinguosalise taotlusel vaheldumisi Euroopa Liidus ja Armeenia Vabariigis lepinguosaliste kokkulepitud ajal, kohas ja viisil (sealhulgas videokonverentsi vahendusel), kuid mitte hiljem kui 90 päeva jooksul alates taotluse esitamisest.

3. Geograafiliste tähiste allkomitee jälgib käesoleva alajao nõuetekohast toimimist ning võib arutada kõiki selle rakendamise ja toimimisega seotud küsimusi. Allkomitee ülesanded on eelkõige järgmised:

a) IX lisa A osa muutmine seoses viidetega lepinguosaliste territooriumil kohaldatavale õigusele;

b) IX lisa B osa muutmine seoses geograafiliste tähiste registreerimise ja kontrollimise nõuetega;

c) X lisa muutmine seoses geograafiliste tähiste loeteluga;

d) teabevahetus geograafiliste tähistega seonduvate õigusloome- ja poliitikaalaste muudatuste kohta ning muudes ühist huvi pakkuvates küsimustes geograafiliste tähiste valdkonnas;

e) teabevahetus geograafiliste tähiste kohta, et kaaluda nende kaitsmist vastavalt käesolevale alajaole.

IV ALAJAGU

DISAINILAHENDUSED

ARTIKKEL 241

Rahvusvahelised kokkulepped

Lepinguosalised järgivad tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe 1999. aasta Genfi redaktsiooni.

ARTIKKEL 242

Registreeritud disainilahenduste kaitse

1. Lepinguosalised näevad ette sõltumatult loodud uudsete ja originaalsete disainilahenduste kaitse. Kaitse tekib registreerimisel ja annab registreeritud disainilahenduste omanikele ainuõiguse vastavalt käesolevale alajaole.

Käesoleva alajao kohaldamisel võib lepinguosaline eristatavat disainilahendust käsitada originaalse disainilahendusena.

2. Disainilahendust, mida on kasutatud või mis sisaldub mitmeosalise toote koostisosaks olevas tootes, käsitatakse uudse ja originaalsena:

a) kui koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse paigutamist toote tavakasutuse käigus nähtav ja

b) sel määral, kui need koostisosa nähtavad omadused vastavad uudseks ja originaalseks tunnistamise tingimustele.

3. Lõike 2 punktis a kasutatud väljend „tavakasutus“ tähendab kasutamist lõppkasutaja poolt ja ei hõlma hooldust, teenindust ega remonti.

4. Registreeritud disainilahenduste omanikul on õigus takistada kolmandaid isikuid vähemalt valmistamast, müügiks pakkumast, müümast, importimast, eksportimast, ladustamast ja kasutamast omaniku nõusolekuta toodet, mis on osaliselt või täielikult valmistatud kaitstud disainilahenduse järgi, juhul kui nimetatud toimingud on kaubandusliku eesmärgiga, takistavad põhjendamatult disainilahenduse tavapärast kasutamist või on vastuolus hea kaubandustavaga.

5. Kaitse kestus on 25 aastat.

ARTIKKEL 243

Registreerimata disainilahendustele antav kaitse

1. Euroopa Liit ja Armeenia Vabariik näevad ette õiguslikud meetmed, mis takistavad toote registreerimata välimuse kasutamist, üksnes juhul, kui vaidlusalune kasutus tuleneb toote registreerimata välimuse kopeerimisest. Selline kasutus hõlmab vähemalt toote müügiks pakkumist, turule laskmist, importi ja eksporti.

2. Registreerimata disainilahenduste kaitse kestab vähemalt kolm aastat alates kuupäevast, mil disainilahendus tehti ühe lepinguosalise territooriumil üldsusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 244

Erandid

1. Lepinguosalised võivad kehtestada disainilahenduste kaitsmisel piiratud erandeid, tingimusel et sellised erandid ei satu põhjendamatult vastuollu kaitstud disainilahenduse tavapärase kasutamisega ega kahjusta kaitstud disainilahenduse omaniku seaduslikke huve põhjendamatult, võttes arvesse kolmandate isikute seaduslikke huve.

2. Disainilahenduse kaitse ei laiene disainilahendustele, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest. Eelkõige ei anna disainilahenduse õigus kaitset toote nendele välistunnustele, mida on tarvis reprodutseerida täpselt sama kuju ja suurusega selleks, et disainilahendust sisaldavat või seda kasutavat toodet saaks mehaaniliselt ühendada teise tootega või paigutada viimase sisse, ümber või külge nii, et kumbki toode täidaks oma otstarvet.

ARTIKKEL 245

Seos autoriõigusega

Disainilahendus on alates kuupäevast, mil see loodi või mis tahes kujul fikseeriti, kaitsekõlblik ka asjaomase lepinguosalise autoriõiguse seaduste alusel. Lepinguosalised määravad vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele kindlaks kaitse ulatuse ja tingimused, sealhulgas nõutava eristatavuse taseme.

V ALAJAGU

PATENDID

ARTIKKEL 246

Rahvusvahelised kokkulepped

Lepinguosalised ühinevad patendikoostöölepinguga ja teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva patendiõiguse lepingu täitmiseks.

ARTIKKEL 247

Patendid ja rahvatervis

1. Lepinguosalised tunnistavad 14. novembril 2001 WTO ministrite konverentsil vastu võetud TRIPS-lepingu ja rahvatervise deklaratsiooni tähtsust. Lepinguosalised tagavad käesolevas alajaos sätestatud õiguste ja kohustuste tõlgendamisel ning rakendamisel vastavuse sellele deklaratsioonile.

2. Lepinguosalised järgivad WTO peanõukogu 30. augusti 2003. aasta otsust TRIPS-lepingut ja tervisekaitset käsitleva Doha deklaratsiooni lõike 6 rakendamise kohta ning toetavad selle rakendamist.

ARTIKKEL 248

Täiendava kaitse tunnistus

1. Lepinguosalised mõistavad, et nende territooriumil patendiga kaitstud ravimite ja taimekaitsevahendite suhtes võidakse enne turulelaskmist kohaldada halduslikku loamenetlust. Lepinguosalised tunnistavad, et patendiga antav kaitseaeg võib lüheneda selle ajavahemiku võrra, mis jääb toote patenditaotluse esitamise ja tootele asjakohaste õigusaktide alusel lepinguosalise turule viimiseks esimese loa andmise vahele.

2. Lepinguosalised näevad ette, et patendiga kaitstavat ravimit ja taimekaitsevahendit, mille suhtes on kohaldatud halduslikku loamenetlust, kaitstakse täiendava ajavahemiku jooksul, mille kestus on viie aasta võrra lühem kui lõike 1 teises lauses osutatud ajavahemik.

3. Olenemata lõikest 2 ei tohi täiendava kaitse kestus ületada viit aastat.

Liidus on võimalik kuue kuu võrra pikendada nende ravimite kaitset, mille kohta on tehtud pediaatrilised uuringud, kui uuringute tulemused kajastuvad tootekirjelduses.

VI ALAJAGU

MITTEAVALIKUSTATAV TEAVE

ARTIKKEL 249

Ärisaladuste kaitse ulatus

1. Lepinguosalised kinnitavad tahet täita TRIPS-lepingu artikli 39 lõigete 1 ja 2 kohased kohustused. Lepinguosalised näevad ette nõuetekohased tsiviilkohtumenetlused ja õiguskaitsevahendid, mida ärisaladuse omaja saab kasutada, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avaldamist vastuolus ausate äritavadega ning saada selle eest hüvitist.

2. Käesolevas alajaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „ärisaladus“ – teave:

i) mis on saladus selles tähenduses, et see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnesolevat laadi teabega tegelevad;

ii) millel on kaubanduslik väärtus selle salajasuse tõttu ning

iii) mille üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas;

b) „ärisaladuse omaja“ – iga füüsiline või juriidiline isik, kellel on ärisaladuse üle seaduslik kontroll.

3. Käesoleva alajao tähenduses käsitatakse ausate äritavadega vastuolus olevana vähemalt järgmist käitumist:

a) ärisaladuse omandamine ärisaladuse omaja nõusolekuta, kui see toimub ärisaladuse omaja valduses olevatele dokumentidele, objektidele, materjalidele, ainetele või elektroonilistele failidele, mis sisaldavad ärisaladust või millest saab tuletada ärisaladuse, loata juurdepääsu hankimise, nende omastamise või kopeerimise teel;

b) ärisaladuse omaja nõusolekuta ärisaladuse kasutamine või avaldamine isiku poolt, kes:

i) on omandanud ärisaladuse punktis a nimetatud meetodil;

ii) rikub konfidentsiaalsuslepingut või muud kohustust ärisaladust mitte avalikustada või

iii) rikub lepingulist või muud kohustust piirata ärisaladuse kasutamist;

c) ärisaladuse omandamine, kasutamine või avaldamine isiku poolt, kes omandamise, kasutamise või avaldamise ajal teadis või oleks asjaolusid arvesse võttes pidanud teadma, et ärisaladus on otseselt või kaudselt omandatud isikult, kes kasutas või avaldas ärisaladuse õigusvastaselt punkti b tähenduses, sealhulgas juhul, kui isik kallutas teist isikut kõnealuses punktis nimetatud tegudele.

4. Käesolevat alajagu ei tõlgendata nii, et see kohustab lepinguosalist käsitama ausate äritavadega vastuolus olevana järgmist käitumist:

a) isik avastab või loob asjaomase teabe iseseisvalt;

b) toote pöördprojekteerimine isiku poolt, kelle valduses toode on õiguspäraselt ja kelle suhtes ei kehti õiguslik kohustus piirata asjaomase teabe omandamist;

c) teabe omandamine, kasutamine või avaldamine on nõutav või lubatud vastavalt asjaomasele siseriiklikule õigusaktile;

d) töötajate poolt selliste kogemuste ja oskuste kasutamine, mille nad on omandanud ausal viisil oma tavapärast tööd tehes.

5. Käesolevat alajagu ei tõlgendata nii, et see piirab lepinguosaliste jurisdiktsioonides kaitstud sõna- ja teabevabadust, sealhulgas meediavabadust.

ARTIKKEL 250

Ärisaladust käsitlev tsiviilkohtumenetlus ja õiguskaitsevahendid

1. Lepinguosalised tagavad, et isikutel, kes osalevad artiklis 249 nimetatud tsiviilkohtumenetluses või kellel on juurdepääs kohtumenetluse dokumentidele, ei ole lubatud kasutada või avalikustada ärisaladusi või väidetavaid ärisaladusi, mille pädev õigusasutus on huvitatud isiku nõuetekohaselt põhjendatud taotlusel tuvastanud konfidentsiaalse teabena ja mis on saanud neile teatavaks menetluses osalemise või dokumentidele juurdepääsu tulemusel.

2. Lepinguosalised näevad ette, et artiklis 249 nimetatud tsiviilkohtumenetluses on õigusasutusel õigus vähemalt:

a) anda korraldus ajutiste meetmete võtmiseks, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist vastuolus ausate äritavadega;

b) anda korraldus esialgse õiguskaitse kohaldamiseks, et takistada ärisaladuse omandamist, kasutamist või avalikustamist vastuolus ausate äritavadega;

c) mõista isikult, kes teadis või oleks pidanud teadma, et ta omandab, kasutab või avalikustab ärisaladust vastuolus ausate äritavadega, ärisaladuse omaja kasuks välja kahjutasu proportsionaalselt sellise ärisaladuse omandamise, kasutamise või avalikustamisega tekitatud tegeliku kahjuga;

d) võtta erimeetmeid, et säilitada sellise ärisaladuse või väidetava ärisaladuse konfidentsiaalsus, mis on saanud teatavaks tsiviilkohtumenetluses, mis käsitleb ärisaladuse väidetavat omandamist, kasutamist ja avalikustamist vastuolus ausate äritavadega; kooskõlas asjaomase lepinguosalise siseriikliku õigusega võib selliseks erimeetmeks olla võimalus:

   i) piirata juurdepääsu teatavatele dokumentidele tervikuna või osaliselt;

   ii) piirata juurdepääsu kohtuistungitele ning nende salvestistele ja stenogrammidele ning

   iii) avaldada kohtuotsuse mittekonfidentsiaalne versioon, millest on eemaldatud ärisaladust sisaldavad lõigud või milles neid on redigeeritud, ning

e) rakendada kohtu pädevuse ulatuses menetluspoolte või muude isikute suhtes sanktsioone õiguskaitsevahendite või meetmete rikkumise eest, mille kohus on vastu võtnud vastavalt lõikele 1 või käesoleva lõike punktile d seoses menetluses teatavaks saanud ärisaladuse või väidetava ärisaladuse kaitsega.

3. Lepinguosalised ei ole kohustatud ette nägema artiklis 249 osutatud kohtumenetlusi ja õiguskaitsevahendeid, kui ausate äritavadega vastuolus olev tegevus toimub kooskõlas nende asjakohase siseriikliku õigusega, et paljastada õigusvastane käitumine, rikkumine või ebaseaduslik tegevus või eesmärgiga kaitsta seadusega tunnustatud õigustatud huvi.

ARTIKKEL 251

Ravimi turuleviimise loa saamiseks esitatud andmete kaitse

1. Lepinguosalised tagavad, et ravimi turuleviimise loa (edaspidi „müügiluba“) saamiseks esitatud konfidentsiaalset äriteavet ei avaldata kolmandatele isikutele, välja arvatud juhul, kui see on vajalik ülekaalukates tervisekaitse huvides. Samuti kaitstakse konfidentsiaalset äriteavet ebaausate äritavade eest.

2. Lepinguosalised tagavad, et kaheksa aasta jooksul alates esmase müügiloa väljastamisest asjaomase lepinguosalise territooriumil ei võta müügiloa andmise eest vastutav ametiasutus arvesse avaliku sektori asutuse või eraõigusliku isiku poolt esmase müügiloa taotluses esitatud konfidentsiaalset äriteavet või eelkliiniliste või kliiniliste uuringute tulemusi teise ravimi turuleviimise loa toetuseks ilma andmed esitanud isiku või asutuse sõnaselge nõusolekuta, kui mõlema lepinguosalise poolt tunnustatud rahvusvahelistes lepingutes ei ole sätestatud teisiti.

3. Kümne aasta jooksul alates asjaomase lepinguosalise territooriumil esmase müügiloa väljastamise kuupäevast ei ole lubatud ravimit turule viia müügiloa alusel, mis on antud mis tahes järgneva taotluse alusel, kasutades esmases müügiloas esitatud eelkliiniliste või kliiniliste uuringute tulemusi, välja arvatud juhul, kui järgnev taotleja esitab enda eelkliiniliste või kliiniliste uuringute tulemused (või teabe andnud isiku nõusolekul kasutatud eelkliiniliste või kliiniliste uuringute tulemused), mis peavad vastama samadele tingimustele nagu esimese taotleja puhul.

Tooteid, mis ei vasta käesolevas lõikes sätestatud tingimustele, ei ole lubatud turule viia.

4. Lõikes 3 osutatud kümneaastast tähtaega pikendatakse kuni 11 aastani, kui loa hoidja saab esimese kaheksa aasta jooksul pärast loa saamist loa veel ühe või mitme ravinäidustuse kohta, kuna ilmneb oluline kliiniline kasutegur võrreldes olemasolevate ravimeetoditega.

ARTIKKEL 252

Taimekaitsevahendeid käsitlevate andmete kaitse

1. Lepinguosalised tunnustavad esmakordselt taimekaitsevahendi müügiloa saamiseks esitatud katse- või uuringuaruande omaniku õigust andmete ajutisele kaitsele. Sellel ajavahemikul ei kasutata seda katse- ja uuringuaruannet teiste taimekaitsevahendi turustamisloa taotlejate huvides ilma esimese omaniku sõnaselge nõusolekuta. Käesolevas alajaos nimetatakse sellist ajutist õigust andmekaitseks.

2. Lõikes 1 nimetatud katse- või uuringuaruanne peab vastama järgmistele tingimustele:

a) olema vajalik loa andmiseks või loa muutmiseks, et lubada vahendi kasutamist mõnel teisel põllukultuuril, ning

b) vastama tõendatult hea laboritava või hea katsetava põhimõtetele.

3. Andmekaitse kehtib vähemalt kümme aastat alates esimese müügiloa väljastamisest asjaomase lepinguosalise pädeva asutuse poolt. Madala riskiga taimekaitsevahendite puhul võib seda tähtaega pikendada 13 aastani.

4. Lõikes 3 osutatud väheolulisteks kasutusteks antud loa tähtaega pikendatakse kolme kuu haaval, kui loa hoidja esitab loataotluse hiljemalt viis aastat pärast pädevalt asutuselt esimese loa saamise kuupäeva. Andmekaitse tähtaeg kokku ei tohi mingil juhul olla pikem kui 13 aastat. Madala riskiga taimekaitsevahendite puhul ei tohi andmekaitse tähtaeg kokku olla mingil juhul pikem kui 15 aastat.

Mõiste „väheoluline kasutus“ tähendab taimekaitsevahendi kasutamist lepinguosalise taimedel ja taimsetel saadustel, mida selle lepinguosalise territooriumil kasvatatakse vähe või mida kasvatatakse laialdaselt erakorralise taimekaitsevajaduse rahuldamiseks.

5. Katsete või uuringute andmeid kaitstakse ka juhul, kui need olid vajalikud loa pikendamiseks ja läbivaatamiseks. Sellisel juhul on andmekaitse perioodi pikkus 30 kuud.

6. Lepinguosalised kehtestavad oma territooriumitel meetmed, mis kohustavad varasema loa taotlejat või hoidjat jagama ärisaladusena käsitatavat teavet, et vältida korduvaid katseid selgroogsetega.

VII ALAJAGU

TAIMESORDID

ARTIKKEL 253

Taimesordid

1. Lepinguosalised kaitsevad taimesorte vastavalt rahvusvahelisele uute taimesortide kaitse konventsioonile (UPOV), sealhulgas aretaja õigust käsitlevale erandile, millele on osutatud kõnealuse konventsiooni artiklis 15, ning teevad koostööd nende õiguste edendamiseks ja jõustamiseks.

2. Armeenia Vabariigis kohaldatakse käesolevat artiklit hiljemalt kolm aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist.

C JAGU

INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE KAITSE TAGAMINE

I ALAJAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 254

Üldised kohustused

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustusi, mis tulenevad TRIPS-lepingust ja eelkõige selle III jaost. Lepinguosalised sätestavad järgmised käesolevas jaos ettenähtud täiendavad meetmed, menetlused ja parandusmeetmed, mis on vajalikud intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamiseks. Kõnealused meetmed, menetlused ja parandusmeetmed peavad olema õiglased ja erapooletud ning need ei tohi olla ülemäära keerukad või kulukad ega sisaldada sobimatuid tähtaegu või põhjendamatuid viivitusi.

2. Lõikes 1 nimetatud meetmed, menetlused ja parandusmeetmed peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad ning neid tuleb rakendada viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.

3. Käesoleva jao II alajao kohaldamisel hõlmab mõiste „intellektuaalomandiõigused“ vähemalt järgmist:

a) autoriõigus;

b) autoriõigusega kaasnevad õigused;

c) andmebaaside loojate *sui generis* õigused;

d) pooljuhttoodete topoloogia loojate õigused;

e) kaubamärgiga seotud õigused;

f) disainilahendustega seotud õigused;

g) patendiga seotud õigused, sealhulgas täiendava kaitse tunnistustest tulenevad õigused;

h) geograafilised tähised;

i) kasulike mudelitega seotud õigused;

j) sordikaitse ning

k) kaubanimed, kui need on asjaomase riigi õiguse kohaselt kaitstud ainuõigustena.

Ärisaladus ei kuulu käesoleva jao kohaldamisalasse. Ärisaladuste kaitset käsitleb artikkel 250.

ARTIKKEL 255

Õigustatud taotlejad

Kumbki lepinguosaline tunnistab isikuteks, kellel on õigus nõuda käesolevas jaos ja TRIPS-lepingu III jaos sätestatud meetmete, menetluste ja parandusmeetmete rakendamist, järgmised isikud:

a) intellektuaalomandiõiguste omajad vastavalt kohaldatavatele õigusaktidele;

b) kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel kõik teised kõnealuseid õigusi kasutama volitatud isikud, eelkõige litsentsisaajad;

c) kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel intellektuaalomandiõiguste kollektiivse esindamise organisatsioonid, kes on intellektuaalomandiõiguste omajate üldtunnustatud esindajad;

d) kohaldatavate õigusaktidega ette nähtud piires ja nende alusel kutselised intellektuaalomandi kaitse organisatsioonid, kes on intellektuaalomandiõiguste omajate üldtunnustatud esindajad.

II ALAJAGU

TSIVIILÕIGUSLIK KAITSE

ARTIKKEL 256

Tõendite säilitamise meetmed

1. Kumbki lepinguosaline tagab, et kui õiguste omaja on esitanud pädevale õigusasutusele avalduse ja mõistlikult kättesaadavad tõendid selle kohta, et tema intellektuaalomandiõigust on rikutud või kavatsetakse rikkuda, võib pädev õigusasutus enne asja sisulise otsustamiseni viiva menetluse algatamist teha ettekirjutuse võtta kiireid ja mõjuvaid ajutisi meetmeid väidetava rikkumise olulise tõendusmaterjali säilitamiseks, võttes arvesse konfidentsiaalse teabe kaitsmise vajadust.

2. Lõikes 1 nimetatud ajutised meetmed võivad hõlmata üksikasjalikku kirjeldust kas proovide võtmisega või ilma selleta või väidetava rikkumisega seotud kaupade füüsilist arestimist ning asjakohastel juhtudel nende kaupade tootmisel või turustamisel kasutatud materjalide ja seadmete ja nendega seotud dokumentide arestimist. Kõnealused meetmed võetakse vajaduse korral vastaspoolt ära kuulamata, eriti juhtudel, kui igasugune viivitus võib põhjustada õiguste omajale korvamatut kahju või kui on ilmne asitõendite hävitamise oht. Vastaspoolel on õigus ärakuulamisele mõistliku aja jooksul.

ARTIKKEL 257

Õigus teabele

1. Lepinguosalised tagavad, et intellektuaalomandiõiguste rikkumise menetlemisel ning vastuseks hageja õigustatud ja proportsionaalsele nõudele võivad pädevad õigusasutused nõuda, et rikkuja või muu isik, kes on kohtuvaidluses pool või tunnistaja, esitaks teavet intellektuaalomandiõigusi rikkuvate kaupade või teenuste päritolu ja turustusvõrgu kohta.

Käesolevas lõikes kasutatud mõiste „muu isik“ tähendab isikut:

a) kelle valdusest on leitud intellektuaalomandiõigusi rikkuvat kaupa kaubanduslikes kogustes;

b) kes on tabatud intellektuaalomandiõigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus ulatuses kasutamiselt;

c) kes on tabatud intellektuaalomandiõigusi rikkuvate teenuste kaubanduslikus ulatuses osutamiselt või

d) kes on käesolevas lõikes osutatud isiku kinnitusel seotud toodete tootmise, valmistamise või turustamisega või teenuste osutamisega.

Käesolevas lõikes nimetatud teave sisaldab vastavalt vajadusele:

a) asjaomaste kaupade ja teenuste tootjate, valmistajate, turustajate, tarnijate ja teiste varasemate valdajate ning kavandatud jae- ja hulgimüüjate nimesid ja aadresse ning

b) toodetud, valmistatud, tarnitud, saadud või tellitud koguseid ning kõnealuste toodete või teenuste eest makstud hinda.

2. Käesolevat artiklit kohaldatakse, ilma et see piiraks muude õigusnormide kohaldamist, millega:

a) antakse õiguste omajale õigus saada põhjalikumat teavet;

b) reguleeritakse vastavalt käesolevale artiklile edastatud teabe kasutamist tsiviil- või kriminaalkohtumenetluses;

c) reguleeritakse vastutust teabe saamise õiguse kuritarvitamise eest;

d) antakse lõikes 1 osutatud isikule võimalus keelduda teabe andmisest, kui kõnealuse teabe tõttu oleks see isik sunnitud tunnistama enda või oma lähisugulaste osalust intellektuaalomandiõiguse rikkumises, või

e) reguleeritakse teabeallikate konfidentsiaalsuse kaitset ja isikuandmete töötlemist.

ARTIKKEL 258

Ajutised meetmed ja ettevaatusabinõud

1. Lepinguosalised tagavad, et õigusasutus saab hageja taotluse korral teha väidetavale õiguste rikkujale ajutise ettekirjutuse, mille eesmärk on hoida ära eelseisev intellektuaalomandiõiguste rikkumine. Samuti võib õigusasutus ajutiselt ja vajaduse korral korduva rahalise karistuse abil, kui see on ette nähtud siseriiklike õigusaktidega, keelata kõnealuse õiguse väidetava rikkumise jätkamise või nõuda jätkamise tingimusena tagatisi, mis rikkumise tuvastamise korral kindlustavad õiguste omajale hüvitise maksmise. Ajutise ettekirjutuse võib samadel tingimustel teha ka vahendajale, kelle teenuseid kolmas isik kasutab intellektuaalomandiõiguste rikkumiseks.

2. Ajutise ettekirjutusega võib anda ka korralduse intellektuaalomandiõiguste rikkumise kahtlusega kaupade arestimiseks, et takistada nende pääsemist turustuskanalitesse ja seal liikumist.

3. Kaubandusliku ulatusega väidetava rikkumise korral tagavad lepinguosalised, et kui hageja tõendab kahju sissenõudmist tõenäoliselt takistada võivate asjaolude olemasolu, võivad õigusasutused hagi tagamiseks anda korralduse arestida väidetava rikkuja vallas- ja kinnisvara, sealhulgas blokeerida tema pangakontod ja muu vara. Sel eesmärgil võivad pädevad asutused nõuda panga-, finants- ja äridokumentide esitamist või nõuetekohast ligipääsu asjakohasele teabele.

ARTIKKEL 259

Parandusmeetmed

1. Lepinguosalised tagavad, et pädevad õigusasutused võivad hageja taotluse korral, ilma et see piiraks õiguste rikkumisest õiguste omajale tuleneda võiva kahju hüvitamise nõuet, anda korralduse vähemalt turustuskanalitest tagasi kutsuda või püsivalt kõrvaldada või hävitada kaubad, mis on tunnistatud intellektuaalomandiõigusi rikkuvaks, ilma seejuures mingit hüvitist maksmata. Pädevad õigusasutused võivad vajaduse korral anda ka korralduse hävitada peamiselt kõnealuse kauba loomisel või valmistamisel kasutatud materjalid ning seadmed.

2. Lepinguosaliste õigusasutustel on volitus nõuda lõikes 1 nimetatud meetmete rakendamist rikkuja kulul, välja arvatud seda välistavate erandlike asjaolude korral.

ARTIKKEL 260

Ettekirjutused

Lepinguosalised tagavad, et kui kohtuotsusega on tuvastatud intellektuaalomandiõiguste rikkumine, võib õigusasutus teha rikkujale, aga ka vahendajale, kelle teenuseid kolmas isik kasutab intellektuaalomandiõiguste rikkumiseks, ettekirjutuse rikkumise lõpetamiseks.

ARTIKKEL 261

Alternatiivsed abinõud

Lepinguosalised võivad ette näha, et sobivatel juhtudel ning sellise isiku taotluse korral, kelle suhtes tuleb kohaldada artiklis 259 või 260 sätestatud meetmeid, võib pädev õigusasutus anda korralduse maksta neis artiklites sätestatud meetmete kohaldamise asemel kahju kannatanud isikule rahalist hüvitist. Rahalist hüvitist makstakse juhul, kui nende meetmetega hõlmatud isiku tegevuses puudus tahtlus või raske hooletus ning kui artiklites 259 ja 260 sätestatud meetmete kohaldamine põhjustaks talle ebaproportsionaalselt suurt kahju ja kui kahju kannatanud isikule rahalise hüvitise maksmine näib olevat piisavalt rahuldav.

ARTIKKEL 262

Kahjutasud

1. Lepinguosalised tagavad, et õigusasutused mõistavad kahju kannatanud isiku avalduse alusel rikkujalt, kes pani rikkumise toime teadlikult või pidi põhjendatult olema rikkumisest teadlik, välja kahjutasu proportsionaalselt õiguste omajale rikkumise tagajärjel tekitatud tegeliku kahjuga. Kahjutasu suuruse määramisel õigusasutused:

a) võtavad arvesse kõiki asjakohaseid aspekte, nagu kahju kannatanud isikule tekitatud majanduskahju, sealhulgas saamata jäänud tulu, ja rikkuja teenitud ebaõiglane tulu, ning vajaduse korral ka mittemajanduslikke aspekte, nagu rikkumise tõttu õiguse omajale tekitatud moraalne kahju, või

b) võivad punkti a alternatiivina vajaduse korral määrata kindlasummalise kahjutasu, mis on vähemalt sama suur kui autoritasu või kasutustasud, mida rikkuja oleks pidanud maksma, kui ta oleks kõnealuse intellektuaalomandiõiguste kasutamiseks luba taotlenud.

2. Lepinguosalised võivad ette näha võimaluse, et kui rikkuja ei olnud ega pidanud põhjendatult olema teadlik sellest, et ta tegeleb õigusrikkumisega, võib õigusasutus nõuda saadud tulu kahju kannatanud isiku heaks tagasi või mõista välja kahjutasu, mille suurus võib olla eelnevalt kindlaks määratud.

ARTIKKEL 263

Kohtukulud

Lepinguosalised tagavad, et üldjuhul kannab kohtuvaidluse kaotanud pool kohtuvaidluse võitnud poole mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud ning muud kulud, välja arvatud juhul, kui kulude õiglase jaotamise põhimõte seda ei luba.

ARTIKKEL 264

Kohtuotsuste avaldamine

Lepinguosalised tagavad, et intellektuaalomandiõiguste rikkumise tõttu algatatud kohtumenetluste puhul võib õigusasutus anda korralduse võtta hageja palvel ja rikkuja kulul asjakohaseid meetmeid otsust puudutava teabe levitamiseks, sealhulgas otsuse täielikuks või osaliseks avaldamiseks.

ARTIKKEL 265

Autorsuse ja omandiõiguse presumptsioon

Lepinguosalised tunnistavad, et käesolevas jaos sätestatud meetmete, menetluste ja parandusmeetmete võtmisel käsitatakse kirjandus- või kunstiteose autorina isikut, kelle puhul on vastupidiste tõendite puudumisel piisav, kui tema nimi esineb teosel tavapärasel viisil, ja sellest tulenevalt on tal õigus algatada rikkumismenetlus.

III ALAJAGU

PIIRIL VÕETAVAD MEETMED

ARTIKKEL 266

Piiril võetavad meetmed

1. Lepinguosalised tagavad, et piiril intellektuaalomandi kaitseks meetmete võtmisel täidetakse järjekindalt GATT 1994-st ja TRIPS-lepingust tulenevaid kohustusi.

2. Lepinguosalise tolliterritooriumil intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamiseks võtab lepinguosalise toll kasutusele lõigetes 3 ja 4 osutatud meetodid, et kindlaks teha saadetised, mis sisaldavad intellektuaalomandiõiguste rikkumise kahtlusega kaupu. Need meetodid hõlmavad riskianalüüsi, mis põhineb muu hulgas õiguste omajalt saadud teabel, luureandmetel ja lasti kontrollimisel.

3. Lepinguosaliste tolliasutused võtavad õiguste omajate taotlusel meetmeid, et kinni pidada kaup, mille puhul on kahtlust, et tegemist on kaubamärgiõiguse, autoriõiguse ja seotud õiguste, geograafilise tähise, patendi-, kasuliku mudeli, tööstusdisainilahenduse, integraallülituste topoloogia või sordikaitse õiguse rikkumisega, või peatada sellise kauba vabasse ringlusse laskmine.

4. Lepinguosalised algatavad hiljemalt kolm aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist arutelu, mis käsitleb nende tolliasutuste õigust omal algatusel kinni pidada tollikontrollis olev kaup, mille puhul on kahtlust, et tegemist on kaubamärgiõiguse, autoriõiguse ja seotud õiguste, geograafilise tähise, patendi-, kasuliku mudeli, tööstusdisainilahenduse, integraallülituste topoloogia või sordikaitse õiguse rikkumisega, või peatada sellise kauba vabasse ringlusse laskmine.

5. Olenemata lõikest 3 ei ole lepinguosalised kohustatud kohaldama selliseid meetmeid kaupade suhtes, mis on viidud teise riigi turule õiguste omaja poolt või nõusolekul, kuid nad võivad seda teha.

6. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd seoses selliste kaupadega rahvusvahelise kauplemisega, mille puhul võib kahtlustada intellektuaalomandiõiguste rikkumist. Sel eesmärgil seab kumbki lepinguosaline oma tolliasutuses sisse kontaktpunkti ja teatab sellest teisele lepinguosalisele. Nimetatud koostöö hõlmab teabe vahetamist õiguste omajatelt teabe saamise mehhanismide kohta, hea tava ja kogemuste vahetamist riskijuhtimisstrateegiate kohta ning teabe vahetamist eesmärgiga avastada õiguste rikkumise kahtlusega kaupade saadetised. Kogu teave edastatakse täielikus kooskõlas lepinguosalise territooriumil kohaldatavate isikuandmete kaitse nõuetega.

7. Ilma et see piiraks muid koostöövorme, kohaldatakse seoses intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamisega piiril protokolli vastastikuse haldusabi kohta tolliküsimustes.

8. Ilma et see piiraks partnerluskomitee üldist pädevust, vastutab artiklis 126 nimetatud tolli allkomitee selle eest, et oleks tagatud käesoleva jao nõuetekohane toimimine ja rakendamine, kehtestades lepinguosaliste pädevate asutuste prioriteedid ja nendevahelise koostöö menetlused.

IV ALAJAGU

MUUD INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE KAITSET KÄSITLEVAD SÄTTED

ARTIKKEL 267

Käitumisjuhendid

1. Lepinguosalised soodustavad:

a) kutseühingutes ja -organisatsioonides käitumisjuhendite väljatöötamist, millega püütakse edendada intellektuaalomandiõiguste kaitset, ning

b) käitumisjuhendite kavandite ja kõnealuste käitumisjuhendite kohaldamise kohta antud hinnangute esitamist lepinguosaliste pädevatele asutustele.

ARTIKKEL 268

Koostöö

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et toetada käesoleva peatüki alusel võetud kohustuste täitmist.

2. Lepinguosalised teevad koostööd järgmistes valdkondades (loetelu ei ole ammendav):

a) teabevahetus intellektuaalomandiõiguste ning asjakohaste kaitse- ja jõustamiseeskirjade õigusraamistiku kohta ning Euroopa Liidus ja Armeenia Vabariigis nende valdkondade õigusloomeprotsessis saadud kogemuste vahetus;

b) intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamisel saadud kogemuste ja teabe vahetus;

c) kesk- ja piirkondliku tasandi tolli-, politsei-, haldus- ja kohtuasutuste poolt intellektuaalomandiõiguste kaitse tagamisel saadud kogemuste vahetus;

d) võltsitud kauba ekspordi takistamise meetmete kooskõlastamine, sealhulgas kolmandate riikidega;

e) suutlikkuse suurendamine, töötajate vahetus ja koolitus;

f) intellektuaalomandiõigusi käsitleva teabe edendamine ja levitamine, sealhulgas äriringkondades ja kodanikuühiskonnas, ning tarbijate ja õiguste omajate üldise teadlikkuse suurendamine intellektuaalomandiõigustest;

g) institutsioonilise koostöö tugevdamine, näiteks mõlema lepinguosalise intellektuaalomandiasutuste vahel;

h) laiemale üldsusele suunatud intellektuaalomandiõiguste põhimõtteid käsitleva teavitustegevuse ja hariduslike algatuste aktiivne toetamine, sealhulgas tõhusate strateegiate väljatöötamine, mis võimaldavad kindlaks määrata peamised sihtrühmad ning luua teavitusprogrammid tarbijate ja meedia teadlikkuse suurendamiseks intellektuaalomandiõiguste rikkumise mõjust, sealhulgas tervise- ja ohutusriskidest ning seosest organiseeritud kuritegevusega.

3. Ilma, et see piiraks lõigete 1 ja 2 kohaldamist, ning nende lõigete täiendamiseks peavad lepinguosalised intellektuaalomandiõigustega seotud küsimustes vajaduse korral tõhusat dialoogi (edaspidi „intellektuaalomandiõigusi käsitlev dialoog“), et arutada käesoleva peatükiga hõlmatud intellektuaalomandiõiguste kaitse ja selle tagamisega seotud teemasid ning muid asjakohaseid küsimusi.

8. PEATÜKK

RIIGIHANKED

ARTIKKEL 269

Seos WTO riigihankelepinguga

Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad 2012. aasta muudetud riigihankelepingust[1] (edaspidi „WTO riigihankeleping“). Need WTO riigihankelepinguga kehtestatud õigused ja kohustused, sealhulgas lepinguosaliste täpsustused I liite asjaomastes lisades, moodustavad käesoleva lepingu osa ning nende suhtes kohaldatakse 13. peatükis sätestatud kahepoolset vaidluste lahendamise menetlust.

[1] Riigihankelepingu muutmise protokolli (GPA/113) lisa.

ARTIKKEL 270

Täiendav kohaldamisala

1. Lepinguosalised kohaldavad käesoleva lepingu XI lisaga hõlmatud riigihangete suhtes *mutatis mutandis* WTO riigihankelepingu I–IV ja VI–XV artiklit, XVI artikli lõikeid 1–3 ning XVII ja XVIII artiklit.

2. Partnerluskomitee võib käesoleva lepingu XI lisa muuta. Nimetatud lisa muutmise või parandamise menetluse suhtes kohaldavad lepinguosalised *mutatis mutandis* WTO riigihankelepingu XIX artiklit, tingimusel et sellest teatatakse otse teisele lepinguosalisele ja viide vaidluste lahendamisele tähendab viidet 13. peatükile.

ARTIKKEL 271

Täiendav kord

Lepinguosalised kohaldavad nii WTO riigihankelepingu I liite asjaomaste lisadega kui ka käesoleva lepingu XI lisaga hõlmatud riigihangete suhtes järgmist täiendavat korda.

Hanketeadete elektrooniline avaldamine

1. Lepinguosalised tagavad, et kavandatud riigihangete teated on otse ja tasuta elektrooniliselt kättesaadavad ühe juurdepääsukoha kaudu internetis. Lisaks võib hanketeated avaldada asjakohasel paberkandjal. Selline avaldamiskanal peab olema laia levikuga ja teated peavad olema üldsusele kättesaadavad vähemalt teates märgitud aja lõpuni.

Läbivaatamise korra nõuded

2. Lepinguosalised tagavad, et WTO riigihankelepingu XVIII artiklis sätestatud läbivaatamise korraga seotud meetmetes nähakse ette vajalikud volitused:

a) võtta esimesel võimalusel vahemenetluse korras ajutisi meetmeid väidetava rikkumise heastamiseks või asjaomaste huvide edasise kahjustamise vältimiseks, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on riigihankelepingu sõlmimise menetluse või avaliku sektori hankija otsuse rakendamise peatamine või peatamise tagamine;

b) tühistada ebaseaduslikud otsused või tagada nende tühistamine, sealhulgas kõrvaldada kavandatud riigihanke pakkumiskutsest, lepingudokumentidest ning teistest kõnesolevat pakkumismenetlust käsitlevatest dokumentidest diskrimineerivad tehnilised, majanduslikud või finantstingimused ning

c) maksta kahjutasu isikutele, kellele on rikkumisega kahju tekitatud.

3. Lepinguosalised tagavad, et lepingu sõlmimise otsuse läbivaatamise korral ei saa avaliku sektori hankija sõlmida lepingut enne, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse ajutiste meetmete kohaldamise või läbivaatamise kohta. Peatamine kestab vähemalt lõikes 6 nimetatud ooteaja lõpuni.

4. Lepinguosalised tagavad, et läbivaatamise korra eest vastutavate asutuste otsuseid on võimalik tõhusalt ellu viia.

5. Sõltumatu läbivaatamisasutuse liikmeteks ei tohi olla avaliku sektori hankija esindajad.

Lepinguosalised tagavad, et kui läbivaatamise korra eest vastutavad asutused ei ole kohtuasutused:

a) põhjendatakse nende otsuseid alati kirjalikult;

b) sõltumatu läbivaatamisasutuse väidetava ebaseadusliku meetme või sellisele asutusele antud volituste väidetava väärkasutuse saab allutada kohtulikule kontrollile või saata läbivaatamiseks mõnele teisele sõltumatule asutusele, mis on kohus ning mis on sõltumatu nii avaliku sektori hankijast kui ka läbivaatamisasutusest;

c) sellise sõltumatu asutuse liikmed nimetatakse ametisse ja vabastatakse ametist samasugustel tingimustel nagu kohtu liikmed selles osas, mis puudutab ametisse nimetamise eest vastutavat asutust, ametiaega ja ametist vabastamist;

d) vähemalt kõnealuse sõltumatu asutuse juhil on samasugune juriidiline ja erialane kvalifikatsioon nagu kohtu liikmetel ning

e) sõltumatu asutus teeb oma otsused pärast menetlust, mille käigus kuulatakse ära mõlemad pooled, ja sellised otsused on õiguslikult siduvad kummagi lepinguosalise kindlaksmääratud korras.

Ooteaeg

6. Pärast käesoleva peatüki kohase lepingu sõlmimise otsuse tegemist ei sõlmi avaliku sektori hankija lepingut enne:

a) vähemalt kümne kalendripäeva pikkust ooteaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele saadeti lepingu sõlmimise otsus faksi teel või elektrooniliste vahendite abil, või

b) vähemalt 15 kalendripäeva pikkust ooteaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele saadeti lepingu sõlmimise otsus, või vähemalt kümne kalendripäeva pikkust ooteaega alates lepingu sõlmimise otsuse saamisele järgnevast päevast, kui kasutati muid sidevahendeid.

Teise võimalusena võib lepinguosaline ette näha, et ooteaeg algab lepingu sõlmimise otsuse tasuta avaldamisest elektroonilises vormis vastavalt WTO riigihankelepingu XVI artikli lõikele 2.

Pakkujad loetakse asjaomasteks, kui neid ei ole veel lõplikult välistatud. Välistamine on lõplik, kui sellest on asjaomastele pakkujatele teatatud ning see on kas sõltumatu läbivaatamisasutuse poolt õiguspäraseks tunnistatud või selle suhtes ei saa enam alustada läbivaatamismenetlust. Kandidaadid loetakse asjaomasteks, kui avaliku sektori hankija ei ole enne lepingu sõlmimise otsusest teatamist teatanud asjaomastele pakkujatele nende taotluse tagasilükkamisest.

7. Lepinguosaline võib ette näha, et lõike 6 esimese lõigu punktides a ja b nimetatud ooteajad ei kehti järgmistel juhtudel:

a) kui ainus asjaomane pakkuja lõike 6 kolmanda lõigu tähenduses on pakkuja, kellega sõlmitakse leping, ja muud asjaomased kandidaadid puuduvad;

b) kui leping põhineb raamlepingul ja

c) kui erileping põhineb dünaamilisel ostusüsteemil.

Tühisus

8. Lepinguosalised tagavad, et kui avaliku sektori hankija on sõlminud lepingu ilma lepinguteadet eelnevalt avaldamata ja lepinguteate avaldamata jätmine ei olnud lubatud, tunnistab avaliku sektori hankijast sõltumatu läbivaatamisasutus või kohtuasutus lepingu tühiseks või tuleneb lepingu tühisus sellise läbivaatamisasutuse otsusest.

Lepinguosaliste õiguses määratakse kindlaks lepingu tühisuse tagajärjed, nähes ette kõikide lepinguliste kohustuste tagasiulatuva tühistamise või veel täitmata kohustuste tühistamise. Viimasel juhul näevad lepinguosalised ette muude karistuste kohaldamise.

9. Lepinguosalised võivad ette näha, et isegi kui leping on sõlmitud õigusvastaselt, ei või läbivaatamisasutus või kohus lugeda lepingut tühiseks, kui läbivaatamisasutus või kohus leiab pärast kõigi oluliste aspektidega tutvumist, et olulise avaliku huviga seotud põhjused nõuavad lepingu mõju säilitamist. Sellisel juhul näevad lepinguosalised ette alternatiivsed karistused.

Asutatud ettevõtete diskrimineerimise keeld

10. Kumbki lepinguosaline tagab, et teise lepinguosalise tarnijaid, kes on alustanud tema territooriumil äritegevust juriidilise isiku asutamise, omandamise või säilitamisega, koheldakse lepinguosalise territooriumil seoses riigihangetega võrdselt. See kohustus kehtib sõltumata sellest, kas riigihanke suhtes kohaldatakse lepinguosaliste WTO riigihankelepingu I liite lisasid või käesoleva lepingu XI lisa.

Kohaldatakse WTO riigihankelepingu III artiklis sätestatud üldiseid erandeid.

9. PEATÜKK

KAUBANDUS JA SÄÄSTEV ARENG

ARTIKKEL 272

Eesmärgid ja kohaldamisala

1. Lepinguosalised tuletavad meelde ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsi 1992. aasta programmi Agenda 21, ILO 1998. aasta tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsiooni, säästvat arengut käsitlevat 2002. aasta Johannesburgi rakenduskava, ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu 2006. aasta ministrite deklaratsiooni „Riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil keskkonna loomine, mis soodustab täieliku ja produktiivse tööhõive saavutamist ja kõigi jaoks inimväärse töö tagamist, ning selle mõju säästvale arengule“, ILO 2008. aasta deklaratsiooni sotsiaalse õigluse kohta õiglase üleilmastumise nimel, ÜRO 2012. aasta säästva arengu konverentsi lõppdokumenti „Millist tulevikku me tahame“ ja ÜRO säästva arengu kava aastani 2030 „Muudame oma maailma: säästva arengu kava aastani 2030“, mis võeti vastu 2015. aastal. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut nii, et see aitaks saavutada säästva arengu eesmärki praeguste ja tulevaste inimpõlvede hüvanguks, ning tagada, et see eesmärk integreeritakse nende kaubandussuhetesse ja seda kajastatakse kõigil kõnealuste suhete tasandeil.

2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tahet püüelda säästva arengu poole ja tunnistavad, et selle sambad – majandusareng, sotsiaalne areng ja keskkonnakaitse – on omavahel seotud ja tugevdavad üksteist. Lepinguosalised rõhutavad, et kasulik on käsitada kaubandusega seotud töö- ja keskkonnaküsimusi osana üleilmsest lähenemisviisist kaubandusele ja säästvale arengule.

3. Kui käesolevas peatükis osutatakse „tööjõule“, hõlmab see teemasid, mis on seotud inimväärse töö tegevuskava kohaste ILO strateegiliste eesmärkidega vastavalt ILO 2008. aasta deklaratsioonile sotsiaalse õigluse kohta õiglase üleilmastumise nimel.

ARTIKKEL 273

Õigus kehtestada õigusnorme ja kaitsetase

Tunnustades iga lepinguosalise õigust kehtestada oma säästva arengu poliitikameetmed ja prioriteedid, määrata kindlaks siseriiklikud keskkonna- ja töökaitse nõuded ning kehtestada ja muuta asjaomaseid õigusakte ja poliitikameetmeid kooskõlas käesoleva lepingu artiklites 274 ja 275 osutatud rahvusvaheliselt tunnustatud standardite ja kokkulepetega, püüavad lepinguosalised tagada, et nende õigusaktides ja poliitikameetmetes nähakse ette kõrgetasemeline keskkonna- ja töökaitse ning soodustatakse sellist kõrgetasemelist kaitset, ning püüdlevad selle poole, et jätkata kõnealuste õigusaktide ja poliitikameetmete ning nende aluseks oleva kaitsetaseme täiustamist.

ARTIKKEL 274

Rahvusvahelised töönormid ja -lepingud

1. Lepinguosalised tunnistavad, et täielik ja tootlik tööhõive ja inimväärse töö tagamine kõigi jaoks on üleilmastumise juhtimise põhielemendid, ning kinnitavad veel kord oma kohustust edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut nii, et see soodustaks täielikku ja tootlikku tööhõivet ning inimväärse töö tagamist kõigi jaoks. Lepinguosalised kohustuvad üksteisega konsulteerima ja tegema vajaduse korral koostööd ühist huvi pakkuvates kaubandusalastes tööjõuküsimustes.

2. Lepinguosalised võtavad vastavalt oma kohustustele, mis tulenevad ILO liikmesusest ja ILO tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonist ning selle 1998. aastal vastuvõetud järgimismehhanismist, kohustuse austada, edendada ja rakendada oma õigusnormides ning tavades ja kogu oma territooriumil rahvusvaheliselt tunnustatud tööõiguse põhireegleid, mis sisalduvad ILO põhikonventsioonides ja nende konventsioonide protokollides, eelkõige järgmisi reegleid:

a) ühinemisvabadus ja kollektiivläbirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine;

b) kõigi sunni- ja kohustusliku töö vormide kaotamine;

c) lapstööjõu kasutamise tegelik kaotamine ning

d) tööhõive ja kutsealaga seotud diskrimineerimise kaotamine.

3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kindlat tahet rakendada oma õigusaktides ja tavades tõhusalt vastavalt liikmesriikide ja Armeenia Vabariigi ratifitseeritud põhikonventsioonid, esmatähtsad konventsioonid ning muud ILO konventsioonid ja nende konventsioonide protokollid.

4. Lepinguosalised kaaluvad ka teiste esmatähtsate ja muude konventsioonide ratifitseerimist, mille ILO on tunnistanud ajakohaseks. Seda silmas pidades vahetavad lepinguosalised korrapäraselt teavet oma olukorra ja edusammude kohta konventsioonide ratifitseerimisel.

5. Lepinguosalised tunnistavad, et tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste rikkumist ei tohi tuua õigustuseks või muul viisil kasutada õiguspärase suhtelise eelise saamiseks ning tööõiguse põhireegeid ei tohi kasutada kaubanduse kaitsemeetmena.

ARTIKKEL 275

Rahvusvaheline keskkonnaalane juhtimine ja rahvusvahelised keskkonnalepingud

1. Lepinguosalised tunnistavad rahvusvahelise keskkonnaalase juhtimise ja rahvusvaheliste keskkonnalepingute väärtust, kuna need on rahvusvahelise kogukonna vastus üleilmsetele või piirkondlikele keskkonnaprobleemidele, ning rõhutavad vajadust suurendada kaubandus- ja keskkonnapoliitika vastastikust täiendavust. Seda silmas pidades kohustuvad lepinguosalised üksteisega konsulteerima ja tegema vastavalt vajadusele koostööd, pidades läbirääkimisi kaubandusalaste keskkonnaprobleemide üle ja muudes ühist huvi pakkuvates kaubandusalastes keskkonnaküsimustes.

2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust rakendada oma õigusnormides ja tavades tõhusalt mitmepoolseid keskkonnalepinguid, mille osalised nad on.

3. Lepinguosalised vahetavad korrapäraselt teavet oma olukorra ja edusammude kohta mitmepoolsete keskkonnalepingute ja nende muudatuste ratifitseerimisel.

4. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma kohustust saavutada ÜRO 1992. aasta kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC), selle 1998. aasta Kyoto protokolli ja 2015. aasta Pariisi kokkuleppe lõppeesmärgid. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd, et tugevdada UNFCCC kohast eeskirjadepõhist mitmepoolset kliimarežiimi, ning jätkavad koostööd tugeva rahvusvahelise raamistiku loomiseks ja rakendamiseks vastavalt UNFCCC-le ning sellega seotud kokkulepetele ja otsustele.

5. Käesolevas lepingus sätestatu ei takista lepinguosalisi võtmast või säilitamast meetmeid, et rakendada mitmepoolseid keskkonnalepinguid, millega nad on ühinenud, tingimusel et selliseid meetmeid ei rakendata viisil, mis võib tekitada meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist lepinguosaliste vahel või kaubanduse varjatud piiramist.

ARTIKKEL 276

Säästvat arengut soodustav kaubandus ja investeerimine

Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma tahet suurendada kaubanduse rolli säästva majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengu edendamisel. Selleks teevad lepinguosalised järgmist:

a) tunnistavad tööõiguse põhireeglite ja inimväärse töö kasulikku mõju majanduslikule tasuvusele, innovaatilisusele ja tootlikkusele ning seavad eesmärgiks suurendada kaubandus- ja tööjõupoliitika sidusust;

b) püüdlevad selle poole, et toetada ja edendada kauplemist keskkonnakaupade ja -teenustega ning neisse investeerimist, muu hulgas kõrvaldades nendega seotud mittetariifsed kaubandustõkked;

c) püüdlevad selle poole, et toetada kliimamuutuste leevendamise seisukohalt eriti oluliste kaupade ja teenustega (näiteks säästev taastuvenergia, energiatõhusad tooted ja teenused) kauplemise ja neisse investeerimise valdkonnas esinevate takistuste kõrvaldamist, sealhulgas:

   i) võttes vastu poliitikaraamistiku, mis soodustab parima kättesaadava tehnoloogia kasutamist;

   ii) võttes kasutusele standardid, mis vastavad keskkonna ja majanduse vajadustele, ning

   iii) vähendades tehnilisi kaubandustõkkeid;

d) nõustuvad soodustama kauplemisest kaupadega, mis aitavad parandada sotsiaalseid tingimusi ja edendada keskkonnasäästlikke tavasid, sealhulgas kaupadega, mille suhtes kohaldatakse selliseid vabatahtlikke säästvuse tagamise kavasid nagu õiglane ja eetiline kaubandus ja ökomärgised, ning

e) nõustuvad edendama ettevõtjate sotsiaalset vastutust muu hulgas teabe ja hea tava vahetamise teel. Seejuures lähtuvad lepinguosalised asjakohastest rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest ja suunistest, nagu OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele, ÜRO üleilmne kokkulepe ning ILO 1977. aasta kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtjate ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta.

ARTIKKEL 277

Bioloogiline mitmekesisus

1. Lepinguosalised tunnistavad, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutamine on säästva arengu saavutamise põhielement, ning kinnitavad veel kord oma kohustust bioloogilist mitmekesisust kaitsta ja säästvalt kasutada vastavalt 1992. aasta bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile ja selle ratifitseeritud protokollidele, bioloogilise mitmekesisuse strateegilisele kavale, ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise 1973. aasta konventsioonile (CITES) ning muudele asjakohastele rahvusvahelistele lepingutele, millega nad on ühinenud.

2. Selleks kohustuvad lepinguosalised:

a) toetama kaubandustegevuse käigus loodusvarade säästvat kasutamist ja edendama bioloogilise mitmekesisuse säilitamist;

b) vahetama teavet loodusvaradest valmistatud toodetega kauplemise kohta, et peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine, vähendada survet bioloogilisele mitmekesisusele ning sobivatel juhtudel teha koostööd, et suurendada lepinguosaliste poliitikameetmete mõju ja tagada nende vastastikune täiendavus;

c) toetama CITESi lisadesse kandmise kokkulepitud kriteeriumidele vastavate liikide kandmist neisse lisadesse;

d) võtma vastu ja rakendama tõhusaid meetmeid, et takistada ebaseaduslikku kauplemist elusloodusega, sealhulgas CITESi kohaselt kaitstud liikidega, ning tegema koostööd sellise ebaseadusliku kauplemisega võitlemisel;

e) tegema piirkondlikul ja üleilmsel tasandil koostööd, et toetada:

i) looduslike ja põllumajanduslike ökosüsteemide ja nende bioloogilise mitmekesisuse, sealhulgas ohustatud liikide, nende elupaikade, eriti kaitstud looduslike alade ja geneetilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist;

ii) ökosüsteemide taastamist ning elus ja eluta loodusvarade ja ökosüsteemide kasutamisest tuleneva negatiivse keskkonnamõju kõrvaldamist või vähendamist ning

iii) juurdepääsu geneetilistele ressurssidele ja nende kasutamisest saadava tulu õiglast ja võrdset jaotamist.

ARTIKKEL 278

Säästev metsamajandamine ja metsasaadustega kauplemine

1. Lepinguosalised tunnistavad, et metsa kaitse ja säästev majandamine on väga oluline ning metsal on tähtis osa lepinguosaliste majanduslike, keskkonnaalaste ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisel.

2. Selleks kohustuvad lepinguosalised:

a) edendama kauplemist metsatoodetega, mis on saadud säästvalt majandatud ja riiklike metsa ülestöötamise õigusaktide kohaselt ülestöötatud metsast;

b) vahetama teavet meetmete kohta, mille eesmärk on edendada säästvalt majandatud metsadest pärit puidu ja puittoodete tarbimist, ning tegema sobivatel juhtudel koostööd selliste meetmete väljatöötamiseks;

c) võtma meetmeid, et laiendada metsade kaitset ning võidelda ebaseadusliku metsaraie ja sellega seotud kaubanduse vastu, sealhulgas vastavalt vajadusele ka seoses kolmandate riikidega;

d) vahetama teavet metsahaldust parandavate meetmete kohta ja tegema vastavalt vajadusele koostööd, et muuta ebaseaduslikult ülestöötatud puidu ja sellest valmistatud toodete kaubavoogudest kõrvaldamise poliitika tulemuslikumaks ning tagada oma asjakohaste poliitikameetmete vastastikune täiendavus;

e) toetama CITESi lisadesse kandmise kokkulepitud kriteeriumidele vastavate puuliikide kandmist neisse lisadesse ja

f) tegema piirkondlikul ja üleilmsel tasandil koostööd, et edendada metsa kaitset ja igat liiki metsade säästvat majandamist, kasutades metsa vastutustundliku haldamise tagamiseks sertimist.

ARTIKKEL 279

Mere elusressurssidega kauplemine ja nende säästev majandamine

Võttes arvesse kalavarude säästva vastutustundliku majandamise tagamise ja kaubanduses hea valitsemistava edendamise tähtsust, kohustuvad lepinguosalised:

a) edendama kalavarude majandamise head tava, et tagada kalavarude säästev kaitse ja majandamine, tuginedes ökosüsteemipõhisele lähenemisviisile;

b) võtma tõhusaid meetmeid kalapüügi seireks ja kontrolliks;

c) soodustama lepinguosaliste andmekogumiskavade ja kahepoolse teaduskoostöö koordineerimist, et parandada kalavarude majandamise teaduslikku nõustamist;

d) tegema koostööd võitluses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ning sellega seotud tegevuste vastu, võttes igakülgseid, tulemuslikke ja läbipaistvaid meetmeid, ning

e) rakendama poliitikat ja meetmeid, et takistada ebaseaduslikust, teatamata ja reguleerimata kalapüügist saadud toodete jõudmist kaubandusvoogudesse ja turule, vastavalt Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) rahvusvahelisele tegevuskavale ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks.

ARTIKKEL 280

Kaitsetaseme säilitamine

1. Lepinguosalised mõistavad, et ei ole sobiv soodustada kaubandust või investeeringuid riiklike keskkonna- ja tööalaste õigusaktidega ettenähtud kaitsetaseme alandamise teel.

2. Lepinguosaline ei tohi loobuda või teha erandeid või võimaldada loobuda või teha erandeid keskkonna- ja tööalaste õigusaktide täitmisest, et soodustada kaubandust või investeeringute paigutamist, soetamist, laiendamist ja säilitamist ning investorite tegevust oma territooriumil.

3. Lepinguosaline ei tohi jätta oma keskkonna- ja tööalaseid õigusakte järjepideva või korduva tegevuse või tegevusetuse kaudu tõhusalt täitmisele pööramata, et edendada kaubandust ja investeeringuid.

ARTIKKEL 281

Teadusinfo

Kui lepinguosalised kavandavad ja rakendavad keskkonna- ja töötingimuste parandamiseks kaitsemeetmeid, mis võivad mõjutada nendevahelist kaubandust ja investeeringuid, võtavad nad arvesse olemasolevat teadus- ja tehnikateavet ning asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, suuniseid ja soovitusi, sealhulgas ettevaatuspõhimõtet.

ARTIKKEL 282

Läbipaistvus

Lepinguosalised tagavad kooskõlas oma siseriiklike õigusnormide ja 12. peatükiga, et nad töötavad välja, kehtestavad ja rakendavad lepinguosalistevahelist kaubandust ja investeeringuid mõjutada võivad keskkonna- ja töötingimuste kaitsemeetmed läbipaistval viisil, neist nõuetekohaselt teavitades ja üldsusega konsulteerides ning valitsusvälistele osalejatele nõuetekohaselt ja aegsasti teavet edastades ja nendega konsulteerides.

ARTIKKEL 283

Säästvale arengule avalduva mõju läbivaatamine

Lepinguosalised kohustuvad oma olemasolevate ning käesoleva lepingu alusel loodavate osalusprotsesside ja institutsioonide kaudu läbi vaatama, jälgima ja hindama käesoleva lepingu rakendamise mõju säästvale arengule, näiteks säästvale arengule avalduva kaubandusega seotud mõju hindamise kaudu.

ARTIKKEL 284

Koostöö kaubanduse ja säästva arengu valdkonnas

1. Lepinguosalised tunnistavad, et käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks on oluline teha koostööd keskkonna- ja tööjõupoliitika kaubandusega seotud küsimustes. Nad võivad teha koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:

a) koostöö rahvusvahelistel foorumitel, mis käsitlevad kaubanduse ja säästva arengu töö- ja keskkonnaaspekte, eelkõige koostöö WTO, ILO, ÜRO keskkonnaprogrammi, ÜRO arenguprogrammi ja mitmepoolsete keskkonnakokkulepete raames;

b) säästvale arengule avalduva mõju hindamise meetodite ja näitajate väljatöötamine;

c) töö- ja keskkonnaeeskirjade, -normide ja -standardite mõju kaubandusele ning kaubandus- ja investeerimiseeskirjade mõju tööturule ja keskkonnale, sealhulgas töö- ja keskkonnaalaste õigusaktide ja poliitika väljatöötamisele;

d) käesoleva lepingu positiivne või negatiivne mõju säästvale arengule ning sellise mõju suurendamise, vältimise või leevendamise viisid, võttes ka arvesse lepinguosaliste poolt läbi viidud säästva arengu mõjuhinnanguid;

e) ILO põhikonventsioonide ja esmatähtsate konventsioonide ning muude ajakohaste konventsioonide ja nende protokollide ning kaubanduse kontekstis asjakohaste mitmepoolsete keskkonnakokkulepete ratifitseerimise ja tulemusliku rakendamise soodustamine;

f) avaliku ja erasektori sertimis-, jälgitavus- ja märgistamiskavade, sealhulgas ökomärgistamise edendamine;

g) ettevõtjate sotsiaalse vastutuse edendamine, näiteks meetmete kaudu, mille eesmärk on suurendada teadlikkust rahvusvaheliselt tunnustatud suunistest ja põhimõtetest ning parandada nende järgimist ja rakendamist ning järelmeetmete võtmist;

h) ILO inimväärse töö tegevuskava kaubandusaspektid, sealhulgas kaubanduse ning täieliku ja tootliku tööhõive omavaheline seotus, tööturu kohandamine, tööõiguse põhireeglid, tõhusate õiguskaitsevahendite süsteemid töötajate õiguste toetamiseks (sealhulgas tööinspektsioonid), tööjõustatistika, inimressursside areng ja elukestev õpe, sotsiaalne kaitse ja sotsiaalne kaasatus, sotsiaalne dialoog ja sooline võrdõiguslikkus;

i) mitmepoolsete keskkonnakokkulepete kaubandusaspektid, sealhulgas tollikoostöö;

j) kliimamuutuste vastu võitlemise praeguste ja tulevaste rahvusvaheliste strateegiate kaubandusaspektid, sealhulgas vähese CO_2-heitega tehnoloogia ja energiatõhususe edendamine;

k) kaubandusega seotud meetmed bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise edendamiseks, sealhulgas elusloodusega ebaseadusliku kauplemise vastu võitlemine;

l) kaubandusega seotud meetmed metsade kaitse ja säästva majandamise edendamiseks, et vähendada metsade hävitamist, muu hulgas ebaseadusliku raietegevuse tõttu, ning

m) kaubandusega seotud meetmed säästva kalanduse ja säästvalt majandatud kalavarudest saadud toodetega kauplemise edendamiseks.

2. Lepinguosalised vahetavad teavet ja kogemusi meetmete kohta, mille eesmärk on soodustada kaubandus-, sotsiaal- ja keskkonnaeesmärkide sidusust ja vastastikust täiendavust. Peale selle tugevdavad lepinguosalised koostööd ja dialoogi nendevahelistest kaubandussuhetest tulenevates säästva arengu küsimustes.

3. Kõnealusesse koostöösse ja dialoogi kaasatakse, eelkõige artikli 366 kohaselt loodud kodanikuühiskonna platvormi kaudu, asjaomased sidusrühmad, eeskätt sotsiaalpartnerid, ning muud kodanikuühiskonna organisatsioonid.

4. Partnerluskomitee võib kehtestada sellise koostöö ja dialoogi eeskirjad.

ARTIKKEL 285

Vaidluste lahendamine

Käesoleva peatüki kohaste vaidluste suhtes ei kohaldata käesoleva jaotise 13. peatüki 3. jao II alajagu. Kui vahekohus on vaidluses esitanud artiklite 325 ja 326 kohase lõpparuande, arutavad lepinguosalised selle alusel, milliseid meetmeid tuleks rakendada. Partnerluskomitee jälgib selliste meetmete rakendamist ning jälgib küsimuste lahendamist muu hulgas artikli 284 lõikes 3 osutatud mehhanismi kaudu.

10. PEATÜKK

KONKURENTS

A JAGU

ARTIKKEL 286

Põhimõtted

Lepinguosalised tunnistavad vaba ja moonutamata konkurentsi tähtsust oma kaubandus- ja investeerimissuhetes. Lepinguosalised tunnistavad, et konkurentsivastased ettevõtlustavad ja riigipoolne sekkumine võivad kahjustada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu.

B JAGU

MONOPOLIDEVASTASED MEETMED JA ÜHINEMISED

ARTIKKEL 287

Õigusraamistik

1. Lepinguosalised võtavad vastu ja säilitavad asjakohased õigusaktid, mida kohaldatakse kõikide majandussektorite suhtes[1] ning mis käsitlevad tõhusalt järgmisi tegevusi:

a) ettevõtjatevahelised horisontaalsed ja vertikaalsed kokkulepped, ettevõtjate ühenduste otsused ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk või mõju on konkurentsi vältimine, piiramine või moonutamine;

b) turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või enama ettevõtja poolt;

c) ettevõtjate koondumised, mis märkimisväärselt takistavad tõhusat konkurentsi, eelkõige turgu valitseva seisundi loomise või tugevdamise tagajärjel.

[1] Euroopa Liidus kohaldatakse konkurentsieeskirju põllumajandussektori suhtes kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, ning selle määruse muutmiseks või asendamiseks vastu võetud õigusaktidega, kui sellised on olemas (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

Käesoleva peatüki kohaldamisel nimetatakse selliseid õigusakte edaspidi konkurentsiõiguseks[1].

2. Lõikes 1 nimetatud konkurentsiõigust kohaldatakse kõikide avaliku ja erasektori ettevõtjate suhtes. Konkurentsiõiguse kohaldamine ei tohi takistada kõnealustele ettevõtjatele määratud konkreetsete avalikku huvi pakkuvate ülesannete täitmist *de jure* ega *de facto*. Lepinguosalise konkurentsiõigusest võib erandeid teha üksnes seoses avalikku huvi pakkuvate ülesannetega ning need peavad olema läbipaistvad ja proportsionaalsed soovitud avaliku poliitika eesmärkidega.

ARTIKKEL 288

Rakendamine

1. Lepinguosalistel on oma tegevuses sõltumatu asutus, kes vastutab artiklis 287 osutatud konkurentsiõiguse täieliku ja tõhusa rakendamise eest ning kellel on selle ülesande täitmiseks vajalikud volitused ja vahendid.

2. Lepinguosalised kohaldavad oma konkurentsiõigust läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, järgides õiglase menetluse põhimõtteid ja asjaomaste ettevõtjate õigust kaitsele, sõltumata nende kodakondsusest ja omandivormist.

[1] Käesoleva jao kohaldamisel hõlmab Armeenia konkurentsiõigus kõiki monopolidevastaseid ning kartelle ja koondumisi käsitlevaid konkurentseeskirju.

ARTIKKEL 289

Koostöö

1. Käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks ja konkurentsi tagamiseks tõhusa korra kehtestamiseks tunnistavad lepinguosalised, et nende ühistes huvides on tugevdada koostööd konkurentsipoliitika väljatöötamise ning konkurentsieeskirjade rikkumiste ja koondumiste uurimise valdkonnas.

2. Sel eesmärgil kooskõlastavad lepinguosaliste konkurentsiasutused võimaluse korral – ja kui see on asjakohane – täitetoiminguid samades või omavahel seotud asjades.

3. Lepinguosaliste konkurentsiasutused võivad vahetada teavet, et lihtsustada lõikes 1 nimetatud koostööd.

C JAGU

SUBSIIDIUMID

ARTIKKEL 290

Põhimõtted

Lepinguosalised lepivad kokku, et nad võivad anda subsiidiume, kui see on vajalik avaliku poliitika eesmärgi saavutamiseks. Lepinguosalised tunnistavad siiski, et teatavad subsiidiumid võivad kahjustada turgude nõuetekohast toimimist ning vähendada kaubanduse liberaliseerimisest tulenevat kasu. Lepinguosalised ei tohi põhimõtteliselt subsideerida kaupu müüvaid või teenuseid osutavaid ettevõtjaid, kui see kahjustab või võib kahjustada konkurentsi või kaubandust.

ARTIKKEL 291

Mõiste ja kohaldamisala

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab mõiste „subsiidium“ meedet, mis vastab WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu (edaspidi „subsiidiumide leping“) artiklis 1.1 sätestatud tingimustele, olenemata sellest, kas see on antud kaupade tarnimiseks või teenuste osutamiseks.

Esimene lõik ei mõjuta WTOs tulevikus teenuste subsiidiumide mõiste määratluse teemal toimuvate arutelude tulemusi. Sõltuvalt nende WTO tasandil toimuvate arutelude käigust võivad lepinguosalised võtta partnerluskomitees vastu otsuse käesolevat lepingut selles osas ajakohastada.

2. Subsiidiumi suhtes kohaldatakse käesolevat peatükki üksnes juhul, kui leitakse, et see on eripärane subsiidiumide lepingu artikli 2 tähenduses. Kõik subsiidiumid, mille suhtes kohaldatakse käesoleva lepingu artiklit 295, loetakse eripäraseks.

3. Käesolevat peatükki kohaldatakse subsiidiumide suhtes, mida antakse kõikidele, sealhulgas avaliku ja erasektori ettevõtjatele. Käesolevas jaos sätestatud reeglite kohaldamine ei tohi takistada kõnealustele ettevõtjatele antud konkreetsete avalikku huvi pakkuvate ülesannete täitmist *de jure* ega *de facto*. Käesolevas jaos sätestatud reeglitest võib erandeid teha üksnes seoses avalikku huvi pakkuvate ülesannetega ning need peavad olema läbipaistvad ja proportsionaalsed soovitud avaliku poliitika eesmärkidega.

4. Käesoleva lepingu artiklit 294 ei kohaldata subsiidiumide suhtes, mis on seotud WTO asutamislepingu 1A lisas sisalduva põllumajanduslepinguga (edaspidi „põllumajandusleping“) hõlmatud kaubavahetusega.

5. Artikleid 294 ja 295 ei kohaldata audiovisuaalsektori suhtes.

ARTIKKEL 292

Suhe WTOga

Käesolevas peatükis sätestatu ei piira lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad teenustekaubanduse üldlepingu (GATS) XV artiklist, üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT 1994) XVI artiklist, subsiidiumide lepingust ja põllumajanduslepingust.

ARTIKKEL 293

Läbipaistvus

1. Kumbki lepinguosaline teavitab teist lepinguosalist iga kahe aasta järel aruandeperioodil antud subsiidiumide õiguslikust alusest, vormist, summast või eelarvest ja võimaluse korral saajatest.

2. Teade loetakse esitatuks, kui lepinguosalised on avaldanud või lasknud enda nimel avaldada asjakohase teabe üldsusele juurdepääsetaval veebisaidil järgmise kalendriaasta 31. detsembriks. Esimene teade avaldatakse hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist.

3. Subsiidiumide lepingu kohaselt teatatud subsiidiumide puhul loetakse teade esitatuks, kui lepinguosaline täidab subsiidiumide lepingu artiklis 25 sätestatud teatamiskohustuse, tingimusel et teade sisaldab kogu teavet, mis on nõutud käesoleva artikli lõikes 1.

ARTIKKEL 294

Konsulteerimine

1. Kui lepinguosaline leiab, et teise lepinguosalise antud subsiidium, mis ei kuulu artikli 295 kohaldamisalasse, võib kahjustada tema huvisid, võib lepinguosaline teatada oma kahtlustest subsiidiumi andnud lepinguosalisele ja taotleda selles küsimuses konsulteerimist. Taotluse saanud lepinguosaline kaalub seda taotlust igakülgselt ja heasoovlikult.

2. Ilma et see piiraks artiklis 293 sätestatud läbipaistvusnõudeid ning asja lahendamise huvides on konsultatsioonide eesmärk eelkõige kindlaks teha subsiidiumide andmise poliitiline eesmärk või otstarve, asjaomase subsiidiumi summa ja andmed, mille alusel saab hinnata subsiidiumi negatiivset mõju kaubandusele ja investeeringutele.

3. Konsultatsioonide hõlbustamiseks esitab taotluse saanud lepinguosaline teabe kõnealuse subsiidiumi kohta 60 päeva jooksul pärast taotluse saamist.

4. Kui taotluse esitanud lepinguosaline leiab pärast kõnealuse subsiidiumi kohta teabe saamist, et see subsiidium kahjustab või võib kahjustada tema kaubandus- ja investeerimishuve ebaproportsionaalselt suurel määral, teeb taotluse saanud lepinguosaline kõik endast oleneva, et kõrvaldada või vähendada subsiidiumi negatiivset mõju taotluse esitanud lepinguosalise kaubandus- või investeerimishuvidele.

ARTIKKEL 295

Tingimustega seotud subsiidiumid

Lepinguosalised kehtestavad järgmiste subsiidiumide andmisele tingimused osas, milles need mõjutavad või võivad mõjutada negatiivselt teise lepinguosalise kaubandust või investeeringuid:

a) lubatud on õiguslik korraldus, mille kohaselt teatud liiki ettevõtete võlgade või kohustuste eest vastutab otseselt või kaudselt valitsus, tingimusel et võlgade ja kohustuste summa või vastutuse kestus on piiratud;

b) maksejõuetutele või raskustes ettevõtetele on lubatud anda erinevas vormis subsiidiume (sealhulgas laenud ja garantiid, sularahatoetus, kapitalisüstid, vara andmine turuväärtusest madalama hinnaga ja maksuvabastused), mille kestus on üle ühe aasta, tingimusel et on koostatud realistlikel prognoosidel põhinev usaldusväärne restruktureerimiskava eesmärgiga taastada mõistliku aja jooksul maksejõuetu või raskustes ettevõtte pikaajaline elujõulisus ning ettevõte kannab osa restruktureerimise kuludest[1]. **[2]**

ARTIKKEL 296

Subsiidiumide kasutamine

Lepinguosalised tagavad, et ettevõtted kasutavad antud subsiidiume üksnes nende avaliku poliitika eesmärkide saavutamiseks, mille jaoks need on antud.

1 See ei takista lepinguosalist andmast ajutist likviidsustoetust laenugarantii või laenu vormis, mis piirdub summaga, mis on vajalik raskustes ettevõtte käigus hoidmiseks restruktureerimis- või likvideerimiskava vastuvõtmiseks vajaliku aja jooksul.

2 Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad ei pea restruktureerimise kulusid kandma.

D JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 297

Vaidluste lahendamine

Lepinguosalised ei kasuta käesoleva lepingu 13. peatükis sätestatud vaidluste lahendamise menetlust käesoleva peatüki B jaost või artikli 294 lõikest 4 tulenevate küsimuste lahendamiseks.

ARTIKKEL 298

Konfidentsiaalsus

1. Lepinguosalised võtavad käesoleva peatüki kohaselt teavet vahetades arvesse piiranguid, mis tulenevad nende ameti- ja ärisaladuse nõudeid käsitlevatest õigusaktidest, ning tagavad ärisaladuse ja muu konfidentsiaalse teabe kaitse.

2. Käesoleva peatüki kohaselt edastatud teabe saanud lepinguosaline käsitleb sellist teavet konfidentsiaalsena, välja arvatud juhul, kui teine lepinguosaline on andnud kooskõlas oma siseriikliku õigusega loa teave avalikustada või üldsusele kättesaadavaks teha.

ARTIKKEL 299

Läbivaatamisklausel

Lepinguosalised vaatavad käesoleva peatükiga hõlmatud küsimusi pidevalt uuesti läbi. Lepinguosaline võib pöörduda neis küsimustes partnerluskomitee poole. Lepinguosalised vaatavad käesoleva peatüki rakendamisel tehtud edusammud läbi iga viie aasta tagant pärast käesoleva lepingu jõustumist, kui lepinguosalised ei ole kokku leppinud teisiti.

11. PEATÜKK

RIIGI OSALUSEGA ETTEVÕTTED

ARTIKKEL 300

Volitatud asutus

Kui ei ole sätestatud teisiti, tagavad lepinguosalised, et kõik ettevõtted, sealhulgas riigi osalusega ettevõtted, eri- või eelisõigustega ettevõtted ja määratud monopolid, keda lepinguosaline on volitanud täitma regulatiiv-, haldus- või valitsusfunktsioone mis tahes valitsustasandil, tegutsevad neid volitusi täites kooskõlas lepinguosaliste kohustustega, mis on sätestatud käesolevas lepingus.

ARTIKKEL 301

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „riigi osalusega ettevõte“ – ettevõtja, sealhulgas tütarettevõtja:

i) milles lepinguosaline omab otseselt või kaudselt rohkem kui 50 % ettevõtte märgitud kapitalist või kontrollib rohkem kui 50 % ettevõtte aktsiatega määratud häältest;

ii) milles lepinguosaline võib otseselt või kaudselt ametisse nimetada enam kui pooled ettevõtja juhatuse või samaväärse organi liikmetest või

iii) mida lepinguosaline otseselt või kaudselt kontrollib;

b) „eri- või eelisõigustega ettevõte“ – avaliku või erasektori ettevõtja, sealhulgas tütarettevõtja, kellele lepinguosaline on andnud *de jure* või *de facto* eriõigused või eelisõigused. Lepinguosaline annab eri- või eelisõigused siis, kui ta määrab kaks või enam ettevõtjat, kellel on luba tarnida teatavaid kaupu või osutada teatavaid teenuseid, või piirab selliste ettevõtjate arvu kahe või enamaga, muude kui objektiivsete, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel, mõjutades oluliselt teiste ettevõtjate võimalusi tarnida samu kaupu või osutada samu teenuseid samas geograafilises piirkonnas ja sisuliselt samaväärsetel tingimustel;

c) „määratud monopol“ – äriüksus, sealhulgas kontsern või valitsusasutus, ja selle tütarettevõtja, kes lepinguosalise territooriumi asjaomasel turul on määratud teatava kauba või teenuse ainutarnijaks või -ostjaks; ainuüksi asjaolu tõttu, et mingile üksusele on antud ainuõigused intellektuaalomandile, ei loeta seda üksust veel monopoliks;

d) „äritegevus“ – tegevus, mille lõpptulemusena toodetakse kaupa või osutatakse teenust, mida müüakse asjaomasel turul ettevõtja määratud koguses ja hindadega, ning mille eesmärk on kasumi teenimine; see ei hõlma ettevõtja tegevust, kes:

i) tegutseb mittetulunduslikul eesmärgil;

ii) tegutseb kulude katmise põhimõttel või

iii) osutab avalikke teenuseid;

e) „ärilised kaalutlused“ – hind, kvaliteet, kättesaadavus, turustatavus, vedu ja muud ostu- või müügitingimused või muud asjaolud, mida asjaomasel tegevusalal või tööstusharus turumajanduse põhimõtete kohaselt tegutsev ettevõtja võtab tavaliselt arvesse äriotsuste tegemisel;

f) „määrama“ – monopoli kehtestama või lubama või selle tegevusulatust laiendama, et hõlmata veel mõni kaup või teenus.

ARTIKKEL 302

Kohaldamisala

1. Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi vastavalt GATT 1994 XVII artikli lõigetele 1–3, GATT 1994 XVII artikli tõlgendamise käsitusleppele ja GATS VIII artikli lõigetele 1, 2 ja 5.

2. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide artiklis 300 nimetatud ettevõtjate suhtes, kes tegelevad äritegevusega. Kui ettevõtja tegeleb nii äritegevuse kui ka mittetulundusliku tegevusega,[1] kohaldatakse käesolevat peatükki ainult äritegevuse suhtes.

3. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide artiklis 300 nimetatud ettevõtjate suhtes nii keskvalitsuse kui ka keskvalitsusest madalamal tasandil.

4. Käesolevat peatükki ei kohaldata lepinguosalise või tema riigihankeüksuste hangete suhtes, mis on hanked artiklite 278 ja 279 tähenduses.

5. Käesolevat peatükki ei kohaldata teenuste suhtes, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel GATSi tähenduses.

6. Artiklit 304:

a) ei kohaldata artiklites 143 ja 148 nimetatud sektorite suhtes;

[1] Suurema kindluse huvides ja käesoleva peatüki kohaldamisel ei käsitata avalike teenuste osutamist äritegevusena artikli 301 punkti d tähenduses.

b) ei kohaldata riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte või määratud monopoli meetme suhtes, kui lepinguosalise poolt vastavalt artiklile 144 võrdse kohtlemise või enamsoodustusrežiimi suhtes võetud reservatsioon, mis Euroopa Liidu puhul on nimetatud VIII-A lisas ja Armeenia Vabariigi puhul VIII-E lisas, kehtiks ka juhul, kui sama meetme oleks võtnud või säilitanud kõnealune lepinguosaline, ning

c) kohaldatakse riigi osalusega ettevõtte, eri- või eelisõigustega ettevõtte või määratud monopoli äritegevuse suhtes, kui sama tegevus mõjutaks teenuskaubandust, millega seoses lepinguosaline on võtnud kohustuse vastavalt artiklitele 149 ja 150, juhul kui on täidetud tingimused, mis Euroopa Liidu puhul on nimetatud VIII-B lisas ja Armeenia Vabariigi puhul VIII-F lisas.

ARTIKKEL 303

Üldsätted

1. Ilma et see piiraks lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad käesolevast peatükist, ei takista käesolev peatükk lepinguosalisi asutamast ega säilitamast riigi osalusega ettevõtteid, määramast või säilitamast monopole ega andmast ettevõtetele eri- või eelisõigusi.

2. Lepinguosalised ei nõua käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvatelt ettevõtetelt tegutsemist vastuolus käesoleva lepinguga ega õhuta neid seda tegema.

ARTIKKEL 304

Diskrimineerimise keeld ja ärilised kaalutlused

1. Lepinguosaline tagab, et äritegevusega tegeledes riigi osalusega ettevõtted, määratud monopolid ja eri- või eelisõigustega ettevõtted:

a) lähtuvad kaupade või teenuste ostmisel ja müümisel ärilistest kaalutlustest, välja arvatud siis, kui nad täidavad oma avaliku teenuse ülesande tingimust, mis on kooskõlas punktiga b;

b) kaupade ja teenuste ostmisel:

i) kohtlevad teise lepinguosalise ettevõtete tarnitud kaupu või teenuseid vähemalt sama soodsalt kui omaenda ettevõtete tarnitud samasuguseid kaupu ja teenuseid ja

ii) kohtlevad oma territooriumil asutatud teise lepinguosalise ettevõtete tarnitud kaupu või teenuseid vähemalt sama soodsalt kui samasuguseid kaupu või teenuseid, mida tarnivad tema territooriumil asjaomasel turul tema enda asutatud ettevõtted, ning

c) kaupade ja teenuste müümisel:

i) kohtlevad teise lepinguosalise ettevõtteid vähemalt sama soodsalt kui omaenda ettevõtteid ja

ii) kohtlevad oma territooriumil asutatud teise lepinguosalise ettevõtteid vähemalt sama soodsalt, kui nad kohtlevad oma territooriumil asjaomasel turul omaenda asutatud ettevõtteid.

2. Lõige 1 ei keela riigi osalusega ettevõtetel, eri- või eelisõigusega ettevõtetel või määratud monopolidel:

a) osta või tarnida kaupu või teenuseid erinevatel tingimustel, sealhulgas erinevatel hinnatingimustel, kui sellised erinevad tingimused on kooskõlas äriliste kaalutlustega, ning

b) keelduda kaupade või teenuste ostmisest või tarnimisest, kui keeldumine on kooskõlas äriliste kaalutlustega.

ARTIKKEL 305

Reguleerimispõhimõtted

1. Lepinguosalised tagavad, et artiklis 300 nimetatud ettevõtted järgivad ettevõtete üldjuhtimise rahvusvaheliselt tunnustatud norme.

2. Lepinguosaline tagab, et selleks et täita oma reguleerivat funktsiooni sarnases olukorras tõhusalt ja erapooletult kõikide reguleeritavate ettevõtete, sealhulgas riigi osalusega ettevõtete, eri- või eelisõigustega ettevõtete ja määratud monopolide suhtes, ei ole lepinguosalise asutatud või säilitatud reguleeriv asutus reguleeritavate ettevõtete ees aruandekohustuslik[1].

Reguleeriva asutuse erapooletust tema reguleeriva funktsiooni täitmisel hinnatakse kõnealuse reguleeriva asutuse üldise tegevuse alusel.

Nende sektorite puhul, kus lepinguosalised on teistes peatükkides kokku leppinud reguleeriva asutuse konkreetsetes kohustustes, on teiste peatükkide asjaomased sätted esimuslikud.

3. Lepinguosalised tagavad õigusnormide, sealhulgas artiklis 300 nimetatud ettevõtteid käsitlevate õigusnormide järjepideva ja mittediskrimineeriva täitmise.

ARTIKKEL 306

Läbipaistvus

1. Kui lepinguosalisel on põhjust arvata, et mõne teise lepinguosalise artiklis 300 nimetatud ettevõtte äritegevus kahjustab tema käesoleva peatüki kohaseid huve, võib ta käesoleva peatüki kohaldamisala piires esitada teisele lepinguosalisele kirjaliku taotluse teabe saamiseks selle ettevõtte tegevuse kohta, mis on seotud käesolevas peatükis käsitletud tegevustega.

[1] Suurema kindluse huvides täpsustatakse, et nende sektorite puhul, kus lepinguosalised on teistes peatükkides kokku leppinud reguleeriva asutuse konkreetsetes kohustustes, on käesoleva lepingu teiste peatükkide asjaomased sätted esimuslikud.

Sellise teabe taotluses täpsustatakse ettevõte, asjaomased tooted või teenused ja turud ning tehakse märkus selle kohta, et ettevõtte tegevus takistab lepinguosalistevahelist kaubandust või investeerimist.

2. Lõike 1 kohaselt esitatav teave sisaldab järgmist:

a) ettevõtte omanike ja hääleõiguste struktuur, näidates aktsiate ja hääleõiguste protsendi, mis kuulub kumulatiivselt kõnealusele lepinguosalisele või artiklis 300 nimetatud ettevõttele;

b) lepinguosalisele või artiklis 300 nimetatud ettevõttele kuuluvate eriaktsiate või -hääleõiguste või muude õiguste kirjeldus, kui need õigused erinevad sellise üksuse lihtaktsiatega seotud õigustest;

c) ettevõtte organisatsiooni struktuur, juhatuse või ettevõtet otseselt või kaudselt kontrolliva samaväärse organi koosseis, vastastikused osalused või muud seosed artiklis 300 nimetatud erinevate ettevõtete või kontsernidega;

d) millised valitsusasutused või avaliku sektori asutused ettevõtet reguleerivad või selle üle järelevalvet teostavad, aruandlusahela kirjeldus[1] ning valitsusasutuse või avaliku sektori asutuse õigused ja tavad juhtide ametisse nimetamisel, ametist vabastamisel ja tasustamisel;

[1] Suurema selguse huvides täpsustatakse, et lepinguosaline ei pea avalikustama aruandeid ega nende sisu.

e) aastakasum või koguvara või mõlemad ning

f) taotluse saanud lepinguosalise territooriumil artiklis 300 nimetatud ettevõtete suhtes kehtivad erandid, nõuetele mittevastavad meetmed, immuniteet ja muud meetmed, sealhulgas eeliskohtlemine.

3. Lõike 2 punkte a–e ei kohaldata VKEde suhtes, nii nagu need on määratletud lepinguosalise õigusnormidega.

4. Ükski lõigete 1 ja 2 säte ei nõua lepinguosaliselt konfidentsiaalse teabe avaldamist, mis oleks vastuolus tema õigusnormidega, takistaks õiguskaitsetoiminguid või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või millega kahjustataks konkreetsete ettevõtete seaduslikke kaubandushuve.

12. PEATÜKK

LÄBIPAISTVUS

ARTIKKEL 307

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „üldkohaldatavad meetmed“ – üldkohaldatavad seadused, määrused, otsused, menetlused ja haldusotsused, mis võivad mõjutada ükskõik milliseid käesoleva lepinguga hõlmatud küsimusi;

b) „huvitatud isik“ – füüsiline isik või juriidiline isik, keda üldkohaldatav meede võib otseselt mõjutada.

ARTIKKEL 308

Eesmärk ja kohaldamisala

Tunnistades mõju, mis nende regulatiivsel keskkonnal võib olla nendevahelisele kaubandusele ja investeeringutele, kehtestavad lepinguosalised ettevõtjate, eelkõige VKEde jaoks prognoositava regulatiivse keskkonna ja tõhusad menetlused.

ARTIKKEL 309

Avaldamine

1. Lepinguosalised tagavad, et pärast käesoleva lepingu jõustumist vastu võetud üldkohaldatavad meetmed:

a) avaldatakse kiiresti ning tehakse hõlpsasti kättesaadavaks ametlikult määratud kanalis, sealhulgas elektroonsete vahenditega, nii et igal isikul oleks võimalik kõnealuste meetmetega tutvuda;

b) selgitavad võimalikult suures ulatuses kõnealuste meetmete eesmärki ja põhjuseid ning

c) jätavad piisava aja selliste meetmete avaldamise ja jõustumise vahele, välja arvatud põhjendatud juhtudel.

2. Lepinguosalised:

a) püüavad piisavalt varases ja asjakohases etapis avaldada kõik üldkohaldatavate meetmete vastuvõtmise ja muutmise ettepanekud, selgitades sealhulgas ettepaneku eesmärki ja põhjuseid;

b) annavad huvitatud isikutele piisava võimaluse esitada üldkasutatava meetme vastuvõtmise või muutmise ettepaneku kohta märkusi ja jätavad selleks piisavalt aega ning

c) püüavad huvitatud isikute märkusi ettepaneku kohta arvesse võtta.

ARTIKKEL 310

Päringud ja kontaktpunktid

1. Kumbki lepinguosaline määrab käesoleva lepingu jõustumisel kontaktpunkti, et tagada lepingu tõhus rakendamine ja hõlbustada lepinguosalistevahelist teabevahetust lepinguga seotud küsimustes.

2. Lepinguosalise taotlusel teeb teise lepinguosalise kontaktpunkt kindlaks konkreetse küsimuse eest vastutava asutuse või ametniku ning aitab teda vajaduse korral suhtlemisel taotluse esitanud lepinguosalisega.

3. Lepinguosalised kehtestavad või säilitavad asjakohased mehhanismid, mille abil saab vastata isikute päringutele kavandatavate ja kehtivate üldkohaldatavate meetmete ning nende rakendamise kohta. Olenevalt olukorrast võib päringud esitada lõike 1 alusel loodud kontaktpunktide või muude mehhanismide kaudu, välja arvatud juhul, kui käesolevas lepingus on sätestatud konkreetne mehhanism.

4. Lepinguosalised näevad ette menetlused isikutele, kes soovivad lahendada probleeme, mis on tekkinud üldkohaldatavate meetmete rakendamisel vastavalt käesolevale lepingule. Need menetlused ei piira ühtegi edasikaebamise või läbivaatamise menetlust, mis lepinguosalised on kehtestanud või mida nad säilitavad vastavalt käesolevale lepingule. Samuti ei piira need menetlused 13. peatüki kohaseid lepinguosaliste õigusi ja kohustusi.

5. Lepinguosalised tunnistavad, et käesoleva artikli kohased vastused ei ole tingimata lõplikud või õiguslikult siduvad, vaid täidavad üksnes teavitamise eesmärki, kui lepinguosaliste õigusaktides ei ole sätestatud teisiti.

6. Lepinguosalise taotluse korral esitab teine lepinguosaline põhjendamatu viivituseta teabe ja vastab küsimustele mis tahes üldkohaldatava meetme ja sellise meetme vastuvõtmise või muutmise ettepaneku kohta, mis võib taotluse esitanud lepinguosalise arvates mõjutada käesoleva lepingu täitmist, olenemata sellest, kas taotluse esitanud lepinguosalist on eelnevalt asjaomasest meetmest teavitatud.

ARTIKKEL 311

Üldkohaldatavate meetmete haldamine

Lepinguosalised haldavad üldkohaldatavaid meetmeid ühetaoliselt, objektiivselt, erapooletult ja mõistlikult. Sel eesmärgil peab lepinguosaline, kes kohaldab konkreetset meedet teise lepinguosalise konkreetsete isikute, kaupade ja teenuste suhtes:

a) püüdma teatada huvitatud isikutele, keda menetlus otseselt mõjutab, mõistliku aja jooksul ja vastavalt siseriiklikule korrale menetluse algatamisest, sealhulgas kirjeldama menetluse laadi, teatama menetluse algatamise õigusliku aluse ja kirjeldama üldiselt vaidlusaluseid küsimusi;

b) andma asjaomastele huvitatud isikutele piisava võimaluse esitada fakte ja väiteid oma seisukohtade toetuseks enne lõpliku haldusmeetme võtmist, niivõrd kui aeg, menetluse laad ja avalik huvi seda võimaldavad, ning

c) tagama, et tema menetlused põhinevad tema õigusnormidel ja on nendega kooskõlas.

ARTIKKEL 312

Läbivaatamine ja edasikaebamine

1. Lepinguosaline asutab või säilitab kooskõlas oma siseriikliku õigusega kohtud, vahekohtud või halduskohtud või kehtestab asjakohased menetlused, et käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega seotud haldusmeetmed viivitamata läbi vaadata ja vajaduse korral neid korrigeerida. Sellised kohtud ja menetlused peavad olema sõltumatud ametist või asutusest, kelle ülesanne on võtta halduslikke täitemeetmeid, ning nende eest vastutavad isikud peavad olema erapooletud ja neil ei tohi olla olulist huvi küsimuse lahenduse suhtes.

2. Lepinguosalised tagavad, et kõnealuse kohtumenetluse korral antakse menetluspooltele õigus saada:

a) piisav võimalus toetada või kaitsta oma seisukohti ning

b) otsus, mis põhineb tõenditel ja esitatud andmetel või – kui siseriiklikud õigusaktid seda nõuavad – haldusasutuse koostatud andmetel.

3. Lepinguosaline tagab, et selliseid otsuseid rakendab asjaomase haldusmeetmega seotud amet või asutus ning nende otsustega reguleeritakse kõnealuse ameti või asutuse tegevust, kusjuures selliseid otsuseid võib lepinguosalise siseriiklike õigusnormide alusel edasi kaevata või uuesti läbi vaadata.

ARTIKKEL 313

Hea õigus- ja haldustava

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et parandada õigusloome kvaliteeti ja tulemuslikkust, sealhulgas vahetades oma õigusloome reformide ja mõjuanalüüside teemal teavet ja parimaid tavasid.

2. Lepinguosalised toetavad hea haldustava põhimõtteid ja nõustuvad tegema nende edendamiseks koostööd, sealhulgas vahetama teavet ja head tava.

ARTIKKEL 314

Konfidentsiaalsus

Käesolevas peatükis sätestatu ei kohusta lepinguosalist avalikustama konfidentsiaalset teavet, mis takistaks õiguskaitsetoiminguid või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks konkreetsete avaliku või erasektori ettevõtete seaduslikke ärihuve.

ARTIKKEL 315

Erisätted

Käesoleva peatüki sätete kohaldamine ei piira käesoleva lepingu teistes peatükkides kehtestatud erieeskirjade kohaldamist.

13. PEATÜKK

VAIDLUSTE LAHENDAMINE

A JAGU

EESMÄRK JA KOHALDAMISALA

ARTIKKEL 316

Eesmärk

Käesoleva peatüki eesmärk on luua tulemuslik ja tõhus mehhanism, et vältida ja lahendada lepinguosalistevahelisi vaidlusi seoses käesoleva lepingu tõlgendamise ja kohaldamisega ning võimaluse korral leida mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus.

ARTIKKEL 317

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide vaidluste suhtes, mis tekivad käesoleva jaotise tõlgendamisel ja kohaldamisel, kui ei ole sätestatud teisiti.

B JAGU

KONSULTEERIMINE JA VAHENDAMINE

ARTIKKEL 318

Konsulteerimine

1. Lepinguosalised püüavad lahendada kõik vaidlused heas usus toimuvate konsultatsioonide teel, eesmärgiga jõuda mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduseni.

2. Lepinguosaline esitab kirjaliku konsultatsioonitaotluse teisele lepinguosalisele ja selle koopia partnerluskomiteele, märkides ära vaidlusaluse meetme ning täpsustades käesoleva jaotise sätted, mida tuleb tema hinnangul kohaldada.

3. Konsultatsioon korraldatakse 30 päeva jooksul alates taotluse saamisest selle lepinguosalise territooriumil, kellele konsultatsioonitaotlus esitati, kui lepinguosalised ei lepi kokku teisiti. Konsultatsioon loetakse lõppenuks 30 päeva pärast taotluse saamist, kui lepinguosalised ei lepi kokku konsultatsioone jätkata. Konsultatsioonid, eelkõige kõik lepinguosaliste poolt konsultatsioonide käigus esitatud andmed ja võetud seisukohad, on konfidentsiaalsed, ilma et see piiraks lepinguosaliste õigusi edasistes menetlustes.

4. Kiireloomulisi küsimusi, sealhulgas kergesti riknevaid ja hooajakaupu ning -teenuseid või energiaküsimusi käsitlev konsultatsioon korraldatakse 15 päeva jooksul alates sellest, kui taotluse adressaadiks olev lepinguosaline on taotluse kätte saanud, ning loetakse lõppenuks selle 15päevase tähtaja täitumisel, kui lepinguosalised ei lepi kokku konsultatsioone jätkata.

5. Konsultatsiooni taotlev lepinguosaline võib pöörduda vahekohtu poole kooskõlas artikliga 319, kui:

a) konsultatsioonitaotluse saanud lepinguosaline ei vasta taotlusele kümne päeva jooksul selle saamisest;

b) konsultatsiooni ei korraldata käesoleva artikli lõikes 3 või 4 sätestatud tähtaja jooksul;

c) lepinguosalised lepivad kokku, et konsultatsiooni ei korraldata, või

d) konsultatsioon lõpetati mõlemat poolt rahuldava kokkuleppeni jõudmata.

6. Lepinguosalised esitavad konsultatsiooni käigus piisavalt faktilist teavet, et võimaldada põhjalikult uurida, kuidas meede või muu küsimus mõjutab käesoleva jaotise toimimist ja kohaldamist. Lepinguosalised püüavad kaasata oma pädevate ametiasutuste töötajad, kellel on eriteadmised küsimuses, mille üle konsultatsioone peetakse.

ARTIKKEL 319

Vahendamine

1. Lepinguosaline võib teiselt lepinguosaliselt igal ajal taotleda vahendusmenetluse algatamist seoses lepinguosalistevahelist kaubandust või investeeringuid kahjustava meetmega.

2. Vahendusmenetlus algatatakse, viiakse läbi ja lõpetatakse vastavalt vahendusmehhanismile.

3. Partnerluskomitee kehtestab esimesel kohtumisel oma otsusega vahendusmehhanismi ja võib oma otsusega seda muuta.

C JAGU

VAIDLUSTE LAHENDAMISE MENETLUS

I ALAJAGU

VAHEKOHTUMENETLUS

ARTIKKEL 320

Vahekohtumenetluse algatamine

1. Kui lepinguosalised ei ole suutnud vaidlust lahendada artiklis 318 sätestatud konsultatsioonide teel, võib konsultatsiooni taotlenud lepinguosaline taotleda vahekohtu moodustamist vastavalt käesolevale artiklile.

2. Vahekohtu moodustamise taotlus esitatakse kirjalikult teisele lepinguosalisele ja partnerluskomiteele. Kaebuse esitav lepinguosaline märgib oma taotluses ära kõnealuse meetme ja selgitab, mil viisil see meede rikub käesoleva jaotise sätteid; sealhulgas esitatakse selgelt kaebuse õiguslik alus.

ARTIKKEL 321

Vahekohtu moodustamine

1. Vahekohtusse kuulub kolm kohtunikku.

2. Lepinguosalised konsulteerivad omavahel ja lepivad kokku vahekohtu koosseisu 14 päeva jooksul pärast kuupäeva, mil lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, sai kätte vahekohtu moodustamise kirjaliku taotluse.

3. Kui lepinguosalised ei suuda käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul vahekohtu koosseisus kokkuleppele jõuda, võib kumbki lepinguosaline viie päeva jooksul pärast käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tähtaja möödumist nimetada vahekohtuniku oma osanimekirjast, mis kuulub artiklil 339 alusel koostatud nimekirja koosseisu. Kui lepinguosaline jätab vahekohtuniku nimetamata, valib partnerluskomitee eesistuja või tema esindaja teise lepinguosalise taotluse alusel vahekohtuniku loosi teel kõnealuse lepinguosalise osanimekirjast, mis kuulub artikli 339 alusel koostatud nimekirja koosseisu.

4. Kui lepinguosalised ei jõua vahekohtu eesistuja suhtes käesoleva artikli lõikes 2 kehtestatud tähtaja jooksul kokkuleppele ja kui üks lepinguosaline esitab vastavasisulise taotluse, valib partnerluskomitee eesistuja või tema esindaja loosi teel vahekohtu eesistuja eesistujate osanimekirjast, mis kuulub artikli 339 alusel koostatud nimekirja koosseisu.

5. Partnerluskomitee eesistuja või tema esindaja valib vahekohtunikud viie päeva jooksul pärast lõikes 3 või 4 nimetatud taotluse saamist.

6. Vahekohtu moodustamise kuupäev on päev, mil viimane kolmest väljavalitud vahekohtunikust teatab kodukorra kohaselt, et ta nõustub enda nimetamisega vahekohtunikuks.

7. Kui lõikes 3 või 4 nimetatud taotluse esitamise ajaks ei ole mõnda käesoleva peatüki artiklis 339 nimetatud nimekirja koostatud või kui mõni nimekiri ei sisalda piisaval arvul nimesid, valitakse vahekohtunikud loosi teel ühe või mõlema lepinguosalise poolt ametlikult kandidaadiks esitatud isikute seast.

ARTIKKEL 322

Volitused

1. Kui lepinguosalised ei lepi viie päeva jooksul pärast vahekohtunike valimise kuupäeva kokku teisiti, on vahekohtu ülesanne:

„vaadata vahekohtu moodustamise taotluses nimetatud meede läbi vaidluses osalevate lepinguosaliste poolt osutatud käesoleva lepingu V jaotise asjakohaste sätete alusel, kontrollida kõnealuse meetme kokkusobivust nimetatud sätetega ja esitada aruanne kooskõlas käesoleva lepingu artiklitega 324, 325, 326 ja 338“.

2. Lepinguosalised teatavad vahekohtule kokkulepitud volitustest kolme päeva jooksul pärast nende suhtes kokkuleppele jõudmist.

ARTIKKEL 323

Kiireloomulise juhtumi puhul tehtav eelotsus

Lepinguosalise taotlusel teeb vahekohus kümne päeva jooksul pärast moodustamist otsuse selle kohta, kas ta peab juhtumit kiireloomuliseks. Sellisest vahekohtule esitatud taotlusest tuleb teavitada samaaegselt teist lepinguosalist.

ARTIKKEL 324

Vahekohtu aruanded

1. Vahekohus esitab lepinguosalistele vahearuande, mis sisaldab tuvastatud asjaolusid, asjakohaste sätete kohaldatavust ning vahekohtu järelduste ja soovituste põhjendusi.

2. Lepinguosaline võib 14 päeva jooksul pärast vahearuande saamist esitada vahekohtule kirjaliku taotluse vahearuande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks. Sellisest taotlusest tuleb teavitada samaaegselt teist lepinguosalist.

3. Pärast lepinguosaliste poolt vahearuande kohta esitatud kirjalike märkuste arvessevõtmist võib vahekohus oma aruannet muuta ja vajaduse korral asjaolusid täiendavalt uurida.

4. Vahekohtu lõpparuandes esitatakse tuvastatud asjaolud, käesoleva jaotise asjakohaste sätete kohaldatavus ning vahekohtu tähelepanekute ja järelduste põhjendus. Lõpparuandes kajastatakse piisavas ulatuses vaheläbivaatamise käigus esitatud väiteid ning vastatakse selgelt mõlema lepinguosalise küsimustele ja tähelepanekutele.

ARTIKKEL 325

Vahekohtu vahearuanne

1. Vahekohus esitab vahearuande lepinguosalistele hiljemalt 90 päeva pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, teavitab vahekohtu eesistuja sellest lepinguosalisi ja partnerluskomiteed kirjalikult, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatseb vahearuande esitada. Igal juhul tuleb vahearuanne esitada hiljemalt 120 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

2. Artiklis 323 nimetatud kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kergesti riknevate ja hooajakaupade ning -teenuste või energiaküsimuste puhul, teeb vahekohus kõik võimaliku, et esitada oma vahearuanne 45 päeva jooksul, kuid mitte mingil juhul hiljem kui 60 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

3. Lepinguosaline võib 14 päeva jooksul pärast vahearuande saamist esitada vahekohtule kirjaliku taotluse vahearuande konkreetsete aspektide läbivaatamiseks vastavalt artikli 324 lõikele 2. Sellisest taotlusest tuleb teavitada samaaegselt teist lepinguosalist. Lepinguosaline võib seitsme päeva jooksul pärast vahekohtule kirjaliku taotluse esitamist esitada märkused teise lepinguosalise taotluse kohta.

ARTIKKEL 326

Vahekohtu lõpparuanne

1. Vahekohus esitab oma lõpparuande lepinguosalistele ja partnerluskomiteele 120 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Kui vahekohus leiab, et sellest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, teavitab vahekohtu eesistuja sellest lepinguosalisi ja partnerluskomiteed kirjalikult, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus kavatseb lõpparuande esitada. Igal juhul tuleb lõpparuanne esitada hiljemalt 150 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

2. Artiklis 323 nimetatud kiireloomulistel juhtudel, sealhulgas kergesti riknevate ja hooajakaupade ning -teenuste või energiaküsimuste puhul, teeb vahekohus kõik võimaliku, et esitada oma lõpparuanne 60 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva. Igal juhul tuleb lõpparuanne esitada hiljemalt 75 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise kuupäeva.

II ALAJAGU

SOOVITUSTE TÄITMINE

ARTIKKEL 327

Vahekohtu lõpparuande soovituste täitmine

Lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, võtab kiiresti kõik vajalikud meetmed, et tagada vahekohtu lõpparuande soovituste kohene ja heauskne täitmine ning viia oma tegevus kooskõlla käesoleva jaotise sätetega.

ARTIKKEL 328

Lõpparuande soovituste täitmise mõistlik tähtaeg

1. Juhul kui lõpparuande soovituste kohene täitmine ei ole võimalik, püüavad lepinguosalised nende täitmiseks vajalikus tähtajas kokkuleppele jõuda. Sellisel juhul peab lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, hiljemalt 30 päeva pärast lõpparuande kättesaamist teatama kaebuse esitanud lepinguosalisele ja partnerluskomiteele, kui kiiresti ta suudab soovitused täita (edaspidi „mõistlik tähtaeg“).

2. Kui lepinguosalised ei suuda vahekohtu otsuse täitmiseks vajalikus mõistlikus tähtajas kokku leppida, võib kaebuse esitanud lepinguosaline esitada 20 päeva jooksul pärast lõikes 1 sätestatud teate saamist algsele vahekohtule kirjaliku taotluse mõistliku tähtaja kindlaksmääramiseks. See taotlus tuleb samal ajal saata teisele lepinguosalisele ja partnerluskomiteele. Vahekohus esitab otsuse mõistliku tähtaja kohta lepinguosalistele ja partnerluskomiteele 20 päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva.

3. Lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele kirjalikult lõpparuande soovituste täitmisel tehtud edusammudest. Sellekohane teade esitatakse kirjalikult hiljemalt üks kuu enne mõistliku tähtaja möödumist.

4. Mõistlikku tähtaega võib lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel pikendada.

ARTIKKEL 329

Vahekohtu lõpparuande soovituste täitmiseks võetud meetmete läbivaatamine

1. Lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele ja partnerluskomiteele, milliseid meetmeid ta on võtnud lõpparuande soovituste täitmiseks. Teade esitatakse enne mõistliku tähtaja möödumist.

2. Kui lepinguosalised ei jõua kokkuleppele küsimuses, kas käesoleva artikli lõike 1 kohaselt teatatud meede on võetud või kas see meede vastab käesoleva jaotise sätetele, võib kaebuse esitanud lepinguosaline esitada kirjaliku taotluse, et selles küsimuses teeks otsuse algne vahekohus. Sellisest taotlusest tuleb teavitada samaaegselt lepinguosalist, kelle vastu kaebus esitati. Taotluses märgitakse ära vaidlusalune meede ja selgitatakse, mil viisil see meede on vastuolus osutatud sätetega; sealhulgas esitatakse selgelt kaebuse õiguslik alus. Vahekohus esitab oma aruande lepinguosalistele ja partnerluskomiteele 45 päeva jooksul pärast taotluse saamise kuupäeva.

ARTIKKEL 330

Ajutised meetmed soovituste täitmata jätmise korral

1. Kui lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, ei teata enne mõistliku tähtaja möödumist ühestki vahekohtu lõpparuande soovituste täitmiseks võetud meetmest või kui vahekohus leiab, et nende täitmiseks ei ole võetud ühtki meedet või et meede, millest on artikli 329 lõike 1 kohaselt teatatud, ei ole kooskõlas kõnealuse lepinguosalise käesoleva jaotise kohaste kohustustega, peab lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, kaebuse esitanud lepinguosalise taotlusel ja pärast temaga konsulteerimist pakkuma ajutist kompensatsiooni.

2. Juhul kui kaebuse esitanud lepinguosaline otsustab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud ajutist kompensatsiooni mitte taotleda või kui selline taotlus esitatakse, kuid kompensatsiooni suhtes ei jõuta kokkuleppele 30 päeva jooksul pärast mõistliku tähtaja möödumist või käesoleva lepingu artikli 329 lõike 2 kohase vahekohtu aruande esitamist, on kaebuse esitanud lepinguosalisel õigus peatada käesolevast jaotisest tulenevate kohustuste täitmine, teatades sellest teisele lepinguosalisele ja partnerluskomiteele. Teates märgitakse, millises ulatuses kohustuste täitmine peatatakse, kuid kohustuste täitmise peatamine ei tohi olla suurem rikkumise tulemusena saamata jäänud või vähenenud kasu ulatusest. Kaebuse esitanud lepinguosaline võib peatada kohustuste täitmise kümme päeva pärast seda, kui lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, sai kätte kõnealuse teate, kui viimane ei ole taotlenud vahekohtumenetluse algatamist.

3. Kui lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, on arvamusel, et kohustuste täitmise peatamise ulatus ei ole võrdväärne rikkumise tulemusena saamata jäänud või vähenenud kasu ulatusega, võib ta esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Sellisest taotlusest teatatakse kaebuse esitanud lepinguosalisele ja partnerluskomiteele enne lõikes 2 nimetatud kümnepäevase tähtaja möödumist. Algne vahekohus teeb oma otsuse kohustuste täitmise peatamise ulatuse kohta lepinguosalistele ja partnerluskomiteele teatavaks 30 päeva jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva. Kohustuste täitmist ei peatata enne, kui algne vahekohus on oma otsuse teatavaks teinud. Kohustuste täitmine peatatakse vahekohtu aruandes nimetatud ulatuses.

4. Käesoleva artikli kohane kohustuste peatamine ja kompenseerimine on ajutine ja seda ei kohaldata, kui:

a) lepinguosalised on jõudnud kokkuleppele mõlemat poolt rahuldavas lahenduses vastavalt artiklile 334;

b) lepinguosalised on jõudnud kokkuleppele, et artikli 329 lõike 1 kohaselt teatavaks tehtud meetmete võtmise tulemusel on lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, täitnud käesoleva jaotise tingimused, või

c) meetmed, mis vastavalt artikli 329 lõike 2 kohasele vahekohtu otsusele ei ole kooskõlas käesoleva jaotise tingimustega, on tühistatud või muudatuste abil kõnealuste tingimustega kooskõlla viidud.

ARTIKKEL 331

Vahekohtu soovituste täitmiseks võetud meetmete läbivaatamine pärast ajutiste meetmete kehtestamist

1. Lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, teatab kaebuse esitanud lepinguosalisele ja partnerluskomiteele meetmetest, mis ta on võtnud pärast kontsessioonide peatamist või ajutise kompensatsiooni kohaldamist vahekohtu aruande soovituste täitmiseks. Kaebuse esitanud lepinguosaline lõpetab kontsessioonide peatamise 30 päeva jooksul pärast teate saamist, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud juhtudel. Juhul kui kohaldatakse kompensatsiooni, kuid välja arvatud lõikes 2 nimetatud juhtudel, võib lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, lõpetada kompensatsiooni kohaldamise 30 päeva jooksul pärast seda, kui ta on esitanud teate vahekohtu otsuse täitmise kohta.

2. Kui lepinguosalised ei jõua 30 päeva jooksul pärast teate saamise kuupäeva kokkuleppele, kas selle lepinguosalise teatatud meede, kelle vastu kaebus esitati, viib tema tegevuse vastavusse osutatud sätetega, esitab kaebuse esitanud lepinguosaline algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. See taotlus tuleb samal ajal saata teisele lepinguosalisele ja partnerluskomiteele. Vahekohtu otsus tehakse lepinguosalistele ja partnerluskomiteele teatavaks 45 päeva jooksul pärast taotluse esitamist. Kui vahekohus leiab, et otsuse täitmiseks võetud meede on kooskõlas käesoleva jaotisega, tuleb olenevalt olukorrast lõpetada kohustuste täitmise peatamine või kompensatsioon. Kui vahekohus leiab, et meede, millest lepinguosaline, kelle vastu kaebus esitati, on teatanud vastavalt lõikele 1, ei ole kooskõlas käesoleva jaotisega, tuleb vahekohtu otsust arvesse võttes korrigeerida kohustuste täitmise peatamise või kompensatsiooni ulatust.

III ALAJAGU

ÜHISSÄTTED

ARTIKKEL 332

Vahekohtunike asendamine

Kui algne vahekohus või mõni selle liige ei saa käesoleva peatüki kohase vahekohtumenetluse käigus vahekohtu töös osaleda, astub tagasi või ei täida käitumisjuhendis sätestatud nõudeid ja ta tuleb seetõttu asendada, kohaldatakse artiklis 321 sätestatud korda. Aruande esitamise tähtaega pikendatakse aja võrra, mida on vaja uue vahekohtuniku ametisse nimetamiseks, kuid mitte rohkem kui 20 päeva võrra.

ARTIKKEL 333

Vahekohtumenetluse ja soovituste täitmise menetluse peatamine ja lõpetamine

Kui vahekohus saab mõlemalt lepinguosaliselt taotluse, peatab ta oma töö lepinguosaliste vahel kokku lepitud tähtajaks, kuid mitte kauemaks kui 12 järjestikuseks kuuks. Vahekohus jätkab oma tööd enne selle tähtaja lõppu mõlema lepinguosalise kirjaliku taotluse korral või kõnealuse perioodi lõpul ühe lepinguosalise kirjaliku taotluse korral. Taotluse esitanud lepinguosaline teatab sellest partnerluskomitee esimehele ja teisele lepinguosalisele. Menetlus lõpetatakse, kui kumbki lepinguosaline ei esita kokkulepitud peatamisaja lõppemisel taotlust jätkata vahekohtu tööd. Vahekohtu töö peatamise korral pikendatakse käesolevas peatükis sätestatud tähtaegu sama aja võrra, mille jooksul vahekohtu töö on peatatud.

ARTIKKEL 334

Mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus

1. Lepinguosalised võivad igal ajal leida käesoleva peatüki kohasele vaidlusele mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse.

2. Kui mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus leitakse vahekohtu- või vahendusmenetluse jooksul, teatavad lepinguosalised sellisest lahendusest üheskoos partnerluskomiteele ja vahekohtu eesistujale või vahendajale. Sellise teate saamisel vahekohtumenetlus või vahendusmenetlus lõpetatakse.

3. Lepinguosalised võtavad vajalikud meetmed, et rakendada mõlemat lepinguosalist rahuldav lahendus kokkulepitud aja jooksul. Lahendust rakendav lepinguosaline teatab kokkulepitud aja jooksul teisele lepinguosalisele kirjalikult kõikidest mõlemat lepinguosalist rahuldava lahenduse rakendamiseks võetud meetmetest.

ARTIKKEL 335

Kodukord ja käitumisjuhend

1. Käesoleva peatüki kohast vaidluste lahendamise menetlust reguleerivad käesoleva peatüki, kodukorra ja käitumisjuhendi sätted.

2. Partnerluskomitee võtab oma esimesel koosolekul otsusega vastu kodukorra ja käitumisjuhendi ning võib oma otsusega neid muuta.

3. Vahekohtu istungid on avalikud, kui kodukorras ei ole ette nähtud teisiti.

ARTIKKEL 336

Teave ja tehniline nõustamine

1. Vahekohus võib lepinguosalise taotlusel, mis saadetakse samaaegselt vahekohtule ja teisele lepinguosalisele, või omal algatusel nõuda muu hulgas vaidluses osalevatelt lepinguosalistelt mis tahes teavet, mida ta peab vahekohtu ülesannete täitmiseks vajalikuks. Lepinguosalised vastavad vahekohtu teabepäringule kiiresti ja ammendavalt.

2. Vahekohus võib lepinguosalise taotlusel, mis saadetakse samaaegselt vahekohtule ja teisele lepinguosalisele, või omal algatusel küsida mis tahes teavet, mida ta peab vahekohtu ülesannete täitmiseks vajalikuks. Vahekohtul on õigus küsida ekspertide arvamust, kui ta peab seda vajalikuks. Enne ekspertide valimist konsulteerib vahekohus lepinguosalistega.

3. Lepinguosaliste territooriumil asutatud juriidilistel ja füüsilistel isikutel on vastavalt kodukorrale õigus esitada vahekohtule *amicus curiae* kokkuvõtteid.

4. Kogu käesoleva artikli kohaselt saadud teave tuleb teha teatavaks mõlemale lepinguosalisele, et nad saaksid esitada märkusi.

ARTIKKEL 337

Tõlgendamisreeglid

Vahekohus tõlgendab käesoleva jaotise sätteid vastavalt rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamise tavadele, sh 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioonis sätestatud eeskirjadele. Vahekohus võtab arvesse ka asjakohaseid tõlgendusi, mis on esitatud WTO vaidluste lahendamise organi poolt vastu võetud WTO vaekogude ja apellatsioonikogu otsustes. Vahekohtu aruanded ei suurenda ega vähenda lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad käesolevast lepingust.

ARTIKKEL 338

Vahekohtu otsused ja aruanded

1. Vahekohus püüab teha kõik otsused konsensuse alusel. Kui aga konsensuslikku otsust ei suudeta teha, otsustatakse vaidlusalune küsimus häälteenamusega. Vahekohtunike eriarvamusi ei avalikustata ühelgi juhul.

2. Vahekohtu aruandes esitatakse tuvastatud asjaolud, asjakohaste sätete kohaldatavus ning vahekohtu tähelepanekute ja järelduste põhjendus.

3. Lepinguosalised aktsepteerivad vahekohtu otsuseid ja aruandeid tingimusteta ning need ei loo füüsilistele ja juriidilistele isikutele õigusi ega kohustusi.

4. Partnerluskomitee avaldab vahekohtu aruande, tingimusel et järgitakse kodukorras sätestatud konfidentsiaalse teabe kaitsmise nõudeid.

D JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 339

Vahekohtunike nimekirjad

1. Partnerluskomitee koostab lepinguosaliste ettepanekute alusel hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva lepingu jõustumist nimekirja vähemalt 15 isikust, kes soovivad ja saavad täita vahekohtuniku ülesandeid. Nimekiri koosneb kolmest osanimekirjast: kummagi lepinguosalise osanimekiri ning selliste isikute osanimekiri, kes ei ole kummagi lepinguosalise kodanikud ning kes täidavad vahekohtu eesistuja ülesandeid. Igasse osanimekirja kantakse vähemalt viis isikut. Partnerluskomitee tagab, et nimekiri on alati täielik.

2. Vahekohtunikel peavad olema tõendatud teadmised õiguse, rahvusvahelise kaubanduse ja muudes käesoleva jaotisega seotud valdkondades. Nad peavad olema sõltumatud ja täitma oma ülesandeid üksikisikuna, ei tohi vastu võtta juhtnööre üheltki organisatsioonilt ega valitsuselt ega olla seotud kummagi lepinguosalise valitsusega ning peavad järgima käitumisjuhendit. Vahekohtu eesistujal peab olema vaidluste lahendamise menetluse läbiviimise kogemus.

3. Partnerluskomitee võib koostada 15 isikust koosnevaid lisanimekirju, millesse kuuluvad käesoleva jaotisega hõlmatud konkreetsete valdkondade asjatundjad. Lepinguosaliste kokkuleppel võib vahekohtu moodustamisel kasutada lisanimekirju artiklis 321 sätestatud korras.

ARTIKKEL 340

Vaidluste lahendamise organi valik

1. Kui vaidlus käsitleb konkreetset meedet, mis väidetavalt rikub käesoleva lepingu kohast kohustust või sisuliselt samaväärset kohustust, mis tuleneb muust rahvusvahelisest lepingust, millega lepinguosalised on ühinenud, sealhulgas WTO asutamislepingust, valib vaidluste lahendamise organi kaebuse esitanud lepinguosaline.

2. Kui lepinguosaline on vastavalt käesolevale peatükile või muule rahvusvahelisele lepingule valinud vaidluste lahendamise organi ja algatanud vaidluse lahendamise menetluse, ei algata ta lõikes 1 nimetatud konkreetse meetmega seoses vaidluse lahendamise menetlust muu lepingu kohaselt, välja arvatud juhul, kui esimesena valitud vaidluste lahendamise organ ei saa menetluslikel või kohtualluvuslikel põhjustel otsust teha.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel:

a) käesoleva peatüki kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega moodustada artikli 320 kohane vahekohus;

b) WTO asutamislepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks lepinguosalise taotlusega moodustada WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppe artikli 6 kohane vahekohus;

c) muu lepingu kohane vaidluste lahendamise menetlus loetakse algatatuks kooskõlas kõnealuse lepingu asjaomaste sätetega.

4. Ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, ei takista käesolevas lepingus sätestatu lepinguosalist peatamast oma kohustuste täitmist, kui tal on selleks WTO vaidluste lahendamise organi luba. WTO asutamislepingule ei saa tugineda, et takistada lepinguosalist peatamast käesoleva peatüki kohaste kohustuste täitmist.

ARTIKKEL 341

Tähtajad

1. Kõiki käesolevas peatükis sätestatud tähtaegu, sealhulgas vahekohtu aruannete esitamise tähtaegu, arvestatakse kalendripäevades, kusjuures esimene päev on viidatud toimingule või sündmusele järgnev päev, kui ei ole ette nähtud teisiti.

2. Kõiki käesolevas peatükis osutatud tähtaegu võib muuta vaidluses osalevate lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel. Vahekohus võib igal ajal teha lepinguosalistele ettepaneku muuta käesolevas peatükis osutatud tähtaegu, esitades nimetatud ettepaneku põhjenduse.

ARTIKKEL 342

Hagi esitamine Euroopa Liidu Kohtule

1. Lõikes 2 sätestatud menetlust kohaldatakse vaidluste puhul, mis käsitlevad artiklite 169, 180, 189 ja 192 ühtlustamissätete tõlgendamist.

2. Kui lõikes 1 nimetatud vaidluse käigus tõstatatakse liidu õigusnormi tõlgendamise küsimus, palub vahekohus Euroopa Liidu Kohtul teha küsimuse kohta eelotsus, tingimusel et selle küsimuse lahendamine on vajalik vahekohtu otsuse tegemiseks. Sellistel juhtudel peatatakse vahekohtu otsuste suhtes kohaldatavate tähtaegade kulgemine seniks, kuni Euroopa Liidu Kohus on teinud oma otsuse. Euroopa Liidu Kohtu otsused on vahekohtule siduvad.

VII JAOTIS

RAHALINE ABI NING PETTUSEVASTASED JA KONTROLLISÄTTED

1. PEATÜKK

RAHALINE ABI

ARTIKKEL 343

Armeenia Vabariik saab rahalist abi asjaomaste Euroopa Liidu rahastamismehhanismide ja -vahendite kaudu. Armeenia Vabariik võib laenu saada ka Euroopa Investeerimispangalt, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangalt ning muudelt rahvusvahelistelt finantsasutustelt. Rahaline abi peab aitama saavutada käesoleva lepingu eesmärke ja seda antakse käesoleva peatüki kohaselt.

ARTIKKEL 344

1. Rahalise abi andmise peamised põhimõtted peavad olema kooskõlas asjakohaste Euroopa Liidu rahastamisvahendeid käsitlevate määrustega.

2. Lepinguosaliste vahel kokku lepitud Euroopa Liidu rahalise abi prioriteetsed valdkonnad nähakse ette iga-aastastes tegevusprogrammides, mis põhinevad mitmeaastastel raamistikel, milles kajastuvad kokkulepitud poliitilised prioriteedid. Kõnealuste programmidega kehtestatud abisummade puhul võetakse arvesse Armeenia Vabariigi vajadusi, valdkondlikku suutlikkust ja reformide edukust, eelkõige käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades.

3. Olemasolevate vahendite parimaks ärakasutamiseks püüavad lepinguosalised tagada, et Euroopa Liidu abi rakendatakse tihedas koostöös ja kooskõlastatult teiste doonorriikide, abiorganisatsioonide ja rahvusvaheliste finantsasutustega ning vastavalt rahvusvaheliste abi tõhususe põhimõttele.

4. Euroopa Liit võib anda Armeenia Vabariigi taotlusel Armeenia Vabariigile makromajandusliku finantsabi, kui on täidetud kohaldatavad tingimused.

ARTIKKEL 345

Rahalise abi põhiline õiguslik, haldus- ja tehniline baas määratakse kindlaks lepinguosaliste vastavasisuliste lepingute raames.

ARTIKKEL 346

Partnerlusnõukogule teatatakse rahalise abi alal tehtud edusammudest ja selle rakendamisest ning selle mõjust käesoleva lepingu eesmärkide saavutamisele. Selleks esitavad lepinguosaliste asjaomased asutused vastastikkuse põhimõttel pidevalt asjakohast järelevalve- ja hindamisteavet.

ARTIKKEL 347

Lepinguosalised annavad abi kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega ning teevad koostööd Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi finantshuvide kaitsmisel vastavalt käesoleva jaotise 2. peatükile.

2. PEATÜKK

PETTUSEVASTASED JA KONTROLLISÄTTED

ARTIKKEL 348

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse käesoleva lepingu protokollis sätestatud mõisteid.

ARTIKKEL 349

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse lepinguosaliste vahel tulevikus sõlmitavate lepingute ja rahastamisvahendite suhtes ning kõigi muude Euroopa Liidu rahastamisvahendite suhtes, millega Armeenia Vabariigi ametiasutused või muud Armeenia Vabariigi jurisdiktsiooni all olevad üksused või isikud võivad ühineda, ilma et see piiraks muid täiendavaid sätteid, mis reguleerivad auditeid, kohapealseid kontrolle, inspekteerimisi, kontrollimeetmeid ja pettusevastaseid meetmeid, kaasa arvatud Euroopa Kontrollikoja ja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) omi.

ARTIKKEL 350

Pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse ennetamise meetmed

Lepinguosalised võtavad tulemuslikke meetmeid, et ennetada ja tõkestada ELi vahendite kasutamisega seotud pettust, korruptsiooni ja muud ebaseaduslikku tegevust, andes muu hulgas vastastikust haldus- ja õigusabi käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades.

ARTIKKEL 351

Operatiivtasandi teabevahetus ja edasine koostöö

1. Käesoleva peatüki nõuetekohaseks rakendamiseks vahetavad Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi pädevad asutused korrapäraselt teavet ning peavad emma-kumma lepinguosalise taotlusel konsultatsioone.

2. Euroopa Pettustevastane Amet võib oma Armeenia Vabariigi partneritega kokku leppida edasises koostöös pettustevastase võitluse valdkonnas, sealhulgas sõlmida operatiivtöö kokkuleppeid Armeenia Vabariigi asutustega.

3. Isikuandmete edastamise ja töötlemise suhtes kohaldatakse artiklit 13.

ARTIKKEL 352

Koostöö euro ja drammi kaitsmiseks võltsimise vastu

Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi pädevad asutused teevad koostööd, et tõhusalt kaitsta eurot ja drammi võltsimise vastu. Koostöö hõlmab abi, mis on vajalik euro ja drammi võltsimise ennetamiseks ja tõkestamiseks, sealhulgas teabevahetust.

ARTIKKEL 353

Pettuse, korruptsiooni ja eeskirjade eiramise ennetamine

1. ELi vahendite kasutamisel kontrollivad Armeenia Vabariigi asutused korrapäraselt, kas ELi vahenditest rahastatavaid meetmeid rakendatakse nõuetekohaselt. Nad võtavad vajalikke meetmeid eeskirjade eiramise ja pettuste ennetamiseks ja heastamiseks.

2. Armeenia Vabariigi ametiasutused võtavad vajalikke meetmeid igasuguse aktiivse ja passiivse korruptsiooni ennetamiseks ja heastamiseks ning igasuguse huvide konflikti välistamiseks kõigil ELi vahendite rakendamise etappidel.

3. Armeenia Vabariigi ametiasutused teatavad Euroopa Komisjonile kõigist võetud ennetusmeetmetest.

4. Selleks esitavad Armeenia Vabariigi pädevad asutused komisjonile kogu teabe ELi vahendite kasutamise kohta ning annavad Euroopa Komisjonile viivitamatult teada oma menetluste ja süsteemide märkimisväärsetest muudatustest.

ARTIKKEL 354

Uurimine ja süüdistuse esitamine

Armeenia Vabariigi ametiasutused tagavad riikliku ja ELi-poolse kontrolli järel uurimise ja vastutusele võtmise kõigis kahtlustatavates ja kinnitust leidnud pettuse, korruptsiooni ja muudes eeskirjade eiramise, sealhulgas huvide konflikti juhtumites. Armeenia Vabariigi pädevaid asutusi võib selle juures vajaduse korral abistada Euroopa Pettustevastane Amet.

ARTIKKEL 355

Pettusest, korruptsioonist ja eeskirjade eiramisest teatamine

1. Armeenia Vabariigi ametiasutused edastavad Euroopa Komisjonile viivitamatult igasuguse teabe, mida nad on saanud kahtlustatavate ja kinnitust leidnud pettuse, korruptsiooni ja muudes eeskirjade eiramise, sealhulgas huvide konflikti kahtlusega juhtumite kohta seoses ELi vahendite kasutamisega. Pettuse- ja korruptsioonikahtluse korral teatakse sellest ka Euroopa Pettustevastasele Ametile.

2. Armeenia Vabariigi ametiasutused teatavad ka kõigist meetmetest, mida nad on võtnud seoses käesoleva artikli alusel edastatud faktidega. Kui pettuste, korruptsiooni ja muude eeskirjade eiramiste kahtlustusi ja kinnitust leidnud juhtumeid, mille kohta aru anda, ei ole esinenud, teatavad Armeenia Vabariigi ametiasutused sellest Euroopa Komisjonile asjaomase allkomitee aastakoosolekul.

ARTIKKEL 356

Auditid

1. Euroopa Komisjonil ja Euroopa Kontrollikojal on õigus kontrollida, kas kõik ELi vahendite kasutamisel kantud kulud on tehtud seaduslikult ja eeskirjadekohaselt ning kas finantsjuhtimine on olnud usaldusväärne.

2. Auditeid viiakse läbi nii võetud kohustuste kui ka tehtud maksete põhjal. Auditid põhinevad dokumentidel ja vajaduse korral viiakse need läbi selle üksuse ruumides, kes haldab ELi vahendite kasutamist või osaleb selles; see hõlmab kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid ja alltöövõtjaid, kes on otseselt või kaudselt saanud ELi vahendeid. Auditeid võib läbi viia enne kõnealuse eelarveaasta kontode sulgemist ja viie aasta jooksul alates lõppmakse tegemisest.

3. Euroopa Komisjoni inspektorid ning Euroopa Komisjoni või Euroopa Kontrollikoja poolt volitatud isikud võivad teostada dokumentide kontrolli või kohapealseid kontrolle ja auditeid iga üksuse ruumides, kes haldab ELi vahendite kasutamist või osaleb selles, ning tema Armeenia Vabariigis asuvate alltöövõtjate ruumides.

4. Euroopa Komisjonile, tema volitatud isikutele ja Euroopa Kontrollikojale tagatakse auditite teostamiseks vajalik juurdepääs tegevuskohtadele, objektidele ja dokumentidele ning kogu vajalikule teabele, sh elektroonsel kujul olevale teabele. Kõnealusest juurdepääsuõigusest tuleb teavitada kõiki Armeenia Vabariigi riigiasutusi ning see sätestatakse sõnaselgelt käesolevas lepingus viidatud lepingutes, mis sõlmitakse vahendite kasutamiseks.

5. Euroopa Kontrollikoda ja Armeenia Vabariigi auditiasutused teevad oma ülesannete täitmisel koostööd usalduse vaimus, säilitades samal ajal oma sõltumatuse.

ARTIKKEL 357

Kohapealsed kontrollid

1. Euroopa Pettustevastasel Ametil on õigus käesoleva lepingu raames läbi viia kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et kaitsta Euroopa Liidu finantshuve.

2. Euroopa Pettustevastane Amet valmistab kohapealsed kontrollid ja inspekteerimised ette ja viib läbi tihedas koostöös Armeenia Vabariigi pädevate asutustega.

3. Armeenia Vabariigi ametiasutusi teavitatakse varakult kontrollide ja inspekteerimiste eesmärgist ja õiguslikust alusest, et nad saaksid osutada kogu vajalikku abi. Selleks võivad kohapealses kontrollis ja inspekteerimisel osaleda ka Armeenia Vabariigi pädevate asutuste ametnikud.

4. Kui Armeenia Vabariigi asjaomased ametiasutused avaldavad selleks huvi, võivad nad koos Euroopa Pettustevastase Ametiga läbi viia ühised kohapealsed kontrollid ja inspekteerimised.

5. Kui ettevõtjad on kohapealse kontrolli või inspekteerimise vastu, annavad Armeenia Vabariigi ametiasutused kooskõlas Armeenia Vabariigi õigusega Euroopa Pettustevastasele Ametile igakülgset abi, et kohapealse kontrolli ja inspekteerimise saaks edukalt läbi viia.

ARTIKKEL 358

Haldusmeetmed ja -karistused

Euroopa Komisjon võib kehtestada ettevõtjate suhtes haldusmeetmeid ja -karistusi kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ, Euratom) nr 2988/95,[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL, Euratom) nr 966/2012[2] ja komisjoni delegeeritud määrusega (EL) nr 1268/2012[3]. Armeenia Vabariigi ametiasutused võivad kooskõlas kohaldatava siseriikliku õigusega kehtestada meetmeid ja karistusi lisaks esimeses lauses nimetatud meetmetele ja karistustele.

---

1 Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju (ELT L 298, 26.10.2012, lk 1).

3 Komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1268/2012, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 (mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju) kohaldamise eeskirju (ELT L 362, 31.12.2012, lk 1).

ARTIKKEL 359

Abi tagasinõudmine

1. Kui ELi vahendite kasutamine on usaldatud Armeenia Vabariigi ametiasutustele, on Euroopa Komisjon volitatud alusetult makstud ELi vahendeid tagasi nõudma, kasutades eelkõige finantskorrektsioone. Armeenia Vabariigi ametiasutused võtavad kõik asjakohased meetmed alusetult makstud ELi vahendite tagasinõudmiseks. Selleks et vältida asjaomaste ELi vahendite kadu, võtab Euroopa Komisjon arvesse Armeenia Vabariigi ametiasutuste võetud meetmeid.

2. Lõikes 1 nimetatud juhtudel konsulteerib Euroopa Komisjon enne tagasinõudmisotsuse vastuvõtmist Armeenia Vabariigiga. Tagasinõudmist käsitlevaid vaidlusi lahendab partnerlusnõukogu.

3. Käesoleva jaotise raames tehtud otsused, millega määratakse rahalisi kohustusi isikutele, kes ei ole riigid, pööratakse Armeenia Vabariigis täitmisele järgmiste põhimõtete kohaselt.

a) Täitmisele pööramine toimub vastavalt Armeenia Vabariigi tsiviilmenetlusele. Täitekorralduse annab välja Armeenia Vabariigi valitsuse poolt selleks määratud riigiasutus ilma täiendavate formaalsusteta peale täitekorralduse autentsuse tõestamise. Armeenia Vabariigi valitsus teatab Euroopa Komisjonile ja Euroopa Liidu Kohtule selle riigiasutuse nime.

b) Kui punktis a osutatud formaalsused on Euroopa Komisjoni taotlusel lõpetatud, võib Euroopa Komisjon asuda otsust täitma kooskõlas Armeenia Vabariigi õigusaktidega, pöördudes otse pädevasse asutusse.

c) Täitekorralduse õiguspärasust on õigus kontrollida Euroopa Liidu Kohtul. Täitmise võib peatada ainult Euroopa Liidu Kohtu otsusega. Euroopa Komisjon teatab Armeenia Vabariigi ametiasutustele kõigist Euroopa Liidu Kohtu otsustest täitmise peatamise kohta. Armeenia Vabariigi kohtute pädevusse kuuluvad kaebused ebaõige täitmise kohta.

4. Samadel tingimustel pööratakse täitmisele Euroopa Liidu Kohtu otsused, mis on tehtud käesoleva peatüki kohaldamisalasse kuuluvas lepingus sisalduva vahekohtuklausli alusel.

ARTIKKEL 360

Konfidentsiaalsus

Käesoleva peatüki kohaselt edastatud või omandatud teave kuulub ametisaladuste hulka ning seda kaitstakse Armeenia Vabariigi õiguse ja asjaomaste Euroopa Liidu institutsioonide suhtes kehtivate sätete alusel samamoodi nagu muud sarnast teavet. Seda teavet võib edastada ainult sellistele isikutele Euroopa Liidu institutsioonides, liikmesriikides ja Armeenia Vabariigis, kelle ülesanded nõuavad selle teadmist, samuti ei tohi seda teavet kasutada muul eesmärgil kui lepinguosaliste finantshuvide tõhusaks kaitsmiseks.

ARTIKKEL 361

Õigusaktide ühtlustamine

Armeenia Vabariik ühtlustab oma õigusaktid XII lisas osutatud Euroopa Liidu ja rahvusvaheliste õigusaktidega vastavalt nimetatud lisale.

2. peatükki (pettusevastased sätted) käsitlev deklaratsioon

VII jaotise 2. peatükis nimetatud kohustus võtta asjakohaseid meetmeid igasuguste rikkumiste, pettuste või aktiivse ja passiivse korruptsiooni ennetamiseks ja heastamiseks ning huvide konflikti välistamiseks kõigil ELi vahendite rakendamise etappidel ei pane Armeenia Vabariigile finantskohustust seoses kohustustega, mille on võtnud tema jurisdiktsiooni alla kuuluvad üksused ja isikud.

VII jaotise 2. peatüki kohase kontrolliõiguse kasutamisel järgib Euroopa Liit pangasaladust käsitlevaid siseriiklikke eeskirju.

VIII JAOTIS

INSTITUTSIOONILISED, ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

1. PEATÜKK

INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK

ARTIKKEL 362

Partnerlusnõukogu

1. Käesolevaga moodustatakse partnerlusnõukogu. Partnerlusnõukogu jälgib käesoleva lepingu rakendamist ja vaatab selle korrapäraselt läbi.

2. Partnerlusnõukogusse kuuluvad lepinguosaliste esindajad ministrite tasandil ning nõukogu kohtub korrapäraste ajavahemike järel vähemalt üks kord aastas ja ka siis, kui see osutub vajalikuks. Vastastikusel kokkuleppel võib partnerlusnõukogu kokku tulla kõigis vajalikes koosseisudes.

3. Partnerlusnõukogu vaatab läbi olulisemad käesoleva lepinguga seotud küsimused ning muud ühist huvi pakkuvad kahepoolsed või rahvusvahelised küsimused, et saavutada käesoleva lepingu eesmärgid.

4. Partnerlusnõukogu võtab vastu oma kodukorra.

5. Partnerlusnõukogu eesistujaks on vaheldumisi Euroopa Liidu esindaja ja Armeenia Vabariigi esindaja.

6. Käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks on partnerlusnõukogul õigus teha käesolevas lepingus ettenähtud juhtudel otsuseid lepingu kohaldamisala ulatuses. Otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ning nad võtavad nende rakendamiseks asjakohaseid meetmeid. Partnerlusnõukogu võib anda ka soovitusi. Ta võtab oma otsused ja soovitused vastu lepinguosaliste kokkuleppel, kui asjaomased sisemenetlused on lõpule viidud.

7. Partnerlusnõukogu on koht, kus vahetatakse teavet nii koostamisel olevate kui ka kehtivate Euroopa Liidu ja Armeenia Vabariigi õigusaktide ning nende rakendamise, täitmise tagamise ja nende täitmiseks võetud meetmete kohta.

8. Partnerlusnõukogu võib ajakohastada ja muuta käesoleva lepingu lisasid, ilma et see mõjutaks VI jaotise erisätete kohaldamist.

ARTIKKEL 363

Partnerluskomitee

1. Käesolevaga moodustatakse partnerluskomitee. Komitee abistab partnerlusnõukogu tema ülesannete täitmisel.

2. Partnerluskomiteesse kuuluvad lepinguosalise esindajad on tavaliselt kõrgemad ametnikud.

3. Partnerluskomitee eesistujaks on vaheldumisi Euroopa Liidu esindaja ja Armeenia Vabariigi esindaja.

4. Partnerlusnõukogu määrab oma kodukorras kindlaks partnerluskomitee toimimise ja ülesanded, mille hulka kuulub partnerlusnõukogu kohtumiste ettevalmistamine. Partnerluskomitee tuleb kokku vähemalt kord aastas.

5. Partnerlusnõukogu võib partnerluskomiteele delegeerida kõiki oma volitusi, sealhulgas siduvate otsuste vastuvõtmise õigust.

6. Partnerluskomiteel on õigus vastu võtta otsuseid käesolevas lepingus ettenähtud juhtudel ja valdkondades, milles partnerlusnõukogu on talle volitused delegeerinud. Kõnealused otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ning nad võtavad nende rakendamiseks vajalikke meetmeid. Partnerluskomitee võtab oma otsused ja soovitused vastu lepinguosaliste kokkuleppel, tingimusel et lepinguosaliste asjaomased sisemenetlused on lõpule viidud.

7. Kõigi VI jaotisega seonduvate küsimuste käsitlemiseks tuleb partnerluskomitee kokku erikoosseisus. See partnerluskomitee erikoosseis kohtub vähemalt üks kord aastas.

ARTIKKEL 364

Allkomiteed ja muud organid

1. Partnerluskomiteed abistavad käesoleva lepingu kohaselt moodustatud allkomiteed ja muud organid.

2. Partnerlusnõukogu võib luua konkreetsetes valdkondades mis tahes allkomitee või muu organi, mis on vajalik käesoleva lepingu rakendamiseks, ning määrab kindlaks selle koosseisu, ülesanded ja tegevuspõhimõtted.

3. Allkomiteed annavad oma tegevuse kohta korrapäraselt aru partnerluskomiteele.

4. Allkomiteede olemasolu ei takista lepinguosalisi mis tahes küsimuses pöördumast otse partnerluskomitee, sealhulgas kaubanduskoosseisus kokku tulnud partnerluskomitee poole.

ARTIKKEL 365

Parlamentaarne partnerluskomitee

1. Käesolevaga moodustatakse parlamentaarne partnerluskomitee. Komiteesse kuuluvad ühelt poolt Euroopa Parlamendi ja teiselt poolt Armeenia Vabariigi parlamendi liikmed ning see on foorum, kus nad saavad kohtuda ja mõtteid vahetada. Komitee tuleb kokku enda määratud ajavahemike tagant.

2. Parlamentaarne partnerluskomitee kehtestab oma kodukorra.

3. Parlamentaarse partnerluskomitee eesistujaks on tema kodukorras sätestatud tingimustel vaheldumisi Euroopa Parlamendi esindaja ja Armeenia Vabariigi parlamendi esindaja.

4. Parlamentaarne partnerluskomitee võib partnerlusnõukogult nõuda käesoleva lepingu rakendamisega seotud teavet, mille nõukogu seejärel parlamentaarsele partnerluskomiteele esitab.

5. Parlamentaarsele partnerluskomiteele teatatakse partnerlusnõukogu otsustest ja soovitustest.

6. Parlamentaarne partnerluskomitee võib anda partnerlusnõukogule soovitusi.

7. Parlamentaarne partnerluskomitee võib luua parlamentaarseid partnerluse allkomiteesid.

ARTIKKEL 366

Kodanikuühiskonna platvorm

1. Lepinguosalised toetavad kodanikuühiskonna esindajate korrapäraseid kohtumisi, et teavitada neid käesoleva lepingu rakendamisest ja saada nendepoolset teavet.

2. Käesolevaga moodustatakse kodanikuühiskonna platvorm. Kodanikuühiskonna platvorm koosneb Euroopa Liidu kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatest, muu hulgas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee liikmetest, ning Armeenia Vabariigi kodanikuühiskonna organisatsioonide, võrgustike ja platvormide, sealhulgas idapartnerluse riikliku platvormi esindajatest, kellele see on kohtumise ja mõttevahetuse kohaks. Kodanikuühiskonna platvorm tuleb kokku enda määratud ajavahemike tagant.

3. Kodanikuühiskonna platvorm kehtestab oma kodukorra. Kodukorras sätestatakse muu hulgas läbipaistvuse, kaasatuse ja rotatsiooni põhimõtted.

4. Kodanikuühiskonna platvormi eesistujaks on tema kodukorras sätestatud tingimustel vaheldumisi Euroopa Liidu kodanikuühiskonna esindaja ja Armeenia Vabariigi kodanikuühiskonna esindaja.

5. Kodanikuühiskonna platvormi teavitatakse partnerlusnõukogu otsustest ja soovitustest.

6. Kodanikuühiskonna platvorm võib anda soovitusi partnerlusnõukogule, partnerluskomiteele ja parlamentaarsele partnerluskomiteele.

7. Partnerluskomitee ja parlamentaarne partnerluskomitee korraldavad korrapäraseid kohtumisi kodanikuühiskonna platvormi esindajatega, et kuulata ära nende seisukohad käesoleva lepingu eesmärkide saavutamise kohta.

2. PEATÜKK

ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

ARTIKKEL 367

Pöördumine kohtutesse ja haldusasutustesse

Kumbki lepinguosaline kohustub käesoleva lepingu kohaldamisalas tagama, et teise lepinguosalise füüsilisi ja juriidilisi isikuid ei diskrimineerita võrreldes tema enda kodanikega pöördumisel lepinguosalise pädevatesse kohtutesse ja haldusasutustesse, et kaitsta oma isiklikke ja omandiõigusi.

ARTIKKEL 368

Julgeolekuerandid

Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata kui nõuet, mis:

a) kohustab kumbagi lepinguosalist esitama teavet, mille avaldamist ta peab oma olulisi julgeolekuhuve kahjustavaks;

b) takistab kumbagi lepinguosalist võtmast meedet, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks:

   i) seoses relvade, laskemoona või sõjavarustuse tootmise või nendega kauplemisega;

   ii) seoses majandustegevusega, mis toimub otse või kaudselt sõjaväerajatise varustamiseks;

   iii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse, või

   iv) sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete kriisiolukorras;

c) takistab lepinguosalist võtmast mis tahes meetmeid, et täita oma kohustusi, mis ta on võtnud vastavalt ÜRO hartale rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise nimel.

ARTIKKEL 369

Mittediskrimineerimine

1. Käesoleva lepinguga reguleeritavates valdkondades kehtivad järgmised põhimõtted, ilma et see piiraks lepingus sisalduvate erisätete kohaldamist:

a) meetmed, mida Armeenia Vabariik rakendab Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide suhtes, ei tohi põhjustada liikmesriikide ega nende füüsiliste ja juriidiliste isikute diskrimineerimist ning

b) meetmed, mida Euroopa Liit ja selle liikmesriigid rakendavad Armeenia Vabariigi suhtes, ei tohi põhjustada Armeenia Vabariigi füüsiliste ja juriidiliste isikute diskrimineerimist.

2. Lõige 1 ei piira lepinguosaliste õigust kohaldada oma asjakohaseid maksualaseid õigusnorme maksumaksjate suhtes, kes ei ole oma elu- või asukoha poolest ühesuguses olukorras.

ARTIKKEL 370

Järkjärguline ühtlustamine

Armeenia Vabariik ühtlustab järk-järgult oma õigusaktid lisades osutatud Euroopa Liidu õigusaktidega käesolevas lepingus sätestatud kohustuste alusel ja nimetatud lisade kohaselt. See säte ei piira VI jaotises esitatud erisätete kohaldamist.

ARTIKKEL 371

Dünaamiline ühtlustamine

Kooskõlas eesmärgiga järk-järgult ühtlustada Armeenia Vabariigi õigusaktid ELi õigusaktidega vaatab partnerlusnõukogu korrapäraselt läbi ja ajakohastab käesoleva lepingu lisad, et võtta muu hulgas arvesse ELi õiguse arengut ja kohaldatavaid standardeid, mis on sätestatud lepinguosaliste poolt asjakohasteks peetavates rahvusvahelistes õigusaktides, kui lepinguosaliste asjaomased sisemenetlused on lõpule viidud. See säte ei piira VI jaotises esitatud erisätete kohaldamist.

ARTIKKEL 372

Järelevalve and õigusaktide ühtlustamise hindamine

1. Järelevalve on käesoleva lepinguga hõlmatud meetmete rakendamise ja täitmise edusammude järjepidev hindamine. Lepinguosalised teevad koostööd, et soodustada järelevalvet käesoleva lepinguga loodud institutsioonilises raamistikus.

2. Euroopa Liit hindab käesolevas lepingus osutatud Armeenia Vabariigi õigusaktide ühtlustamist ELi õigusaktidega. Hindamine hõlmab rakendamise ja täitmise aspekte. Euroopa Liit võib hindamise läbi viia iseseisvalt või kokkuleppel Armeenia Vabariigiga. Hindamisprotsessi lihtsustamiseks annab Armeenia Vabariik Euroopa Liidule aru ühtlustamisel tehtud edusammude kohta, vajaduse korral enne käesolevas lepingus ELi õigusaktide kohta sätestatud üleminekuperioodide lõppu. Aruandlus- ja hindamisprotsessi, sealhulgas hindamise korra ja sageduse puhul võetakse arvesse käesolevas lepingus või käesoleva lepingu alusel asutatud rahvusvaheliste organite otsustes sätestatud erikorda.

3. Õigusaktide ühtlustamise hindamine võib hõlmata kohapealseid missioone, vajaduse korral Euroopa Liidu institutsioonide, organite ja ametite, vabaühenduste, järelevalveasutuste, sõltumatute ekspertide ja teiste osalusel.

ARTIKKEL 373

Järelevalvetoimingute, sealhulgas ühtlustamise hindamise tulemused

1. Järelevalvetoimingute, sealhulgas käesoleva lepingu artiklis 372 sätestatud ühtlustamise hindamise tulemusi arutatakse kõigis käesoleva lepingu alusel moodustatud asjaomastes organites. Sellised organid võivad vastu võtta ühiseid soovitusi, mis esitatakse partnerlusnõukogule.

2. Kui lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva lepingu VI jaotisega hõlmatud vajalikud meetmed on rakendatud ja neid täidetakse, teeb partnerlusnõukogu temale käesoleva lepingu artikli 319 lõikega 3 ja artikli 335 lõikega 2 antud volituste alusel otsuse turu edasises avamise kohta, kui see on VI jaotisega ette nähtud.

3. Partnerlusnõukogule lõike 1 kohaselt esitatud ühissoovituse või sellise soovituse suhtes kokkuleppele mittejõudmise suhtes ei kohaldata käesoleva lepingu VI jaotises nimetatud vaidluste lahendamise menetlust. Geograafiliste tähiste allkomitee tehtud otsuse või allkomitee poolt otsuse tegemata jätmise suhtes ei kohaldata käesoleva lepingu VI jaotises nimetatud vaidluste lahendamise menetlust.

ARTIKKEL 374

Piirangud maksebilansiraskuste ja väliste finantsraskuste korral

1. Lepinguosaline, kellel on tõsised maksebilansiraskused või välised finantsraskused või keda sellised raskused ohustavad, võib võtta ja säilitada kaitse- ja piiravaid meetmeid, mis mõjutavad kapitali liikumist, makseid ja ülekandeid.

2. Lõikes 1 osutatud meetmed:

a) ei tohi lepinguosalist kohelda vähem soodsalt kui samasuguses olukorras olevat kolmandat isikut;

b) peavad olema vastavuses 1944. aasta Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjaga, kui see on kohaldatav;

c) ei tohi põhjustada põhjendamatut kahju teise lepinguosalise kaubanduslikele, majanduslikele ega finantshuvidele;

d) peavad olema ajutised ja need tuleb järk-järgult kõrvaldada, kui lõikes 1 kirjeldatud olukord paraneb.

3. Lepinguosaline võib oma maksebilansi ja välise finantspositsiooni kaitseks võtta ja säilitada piiravaid meetmeid kaupadega kauplemise suhtes. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas GATT 1994-ga ja GATT 1994 maksebilansisätete käsitusleppega.

4. Lepinguosaline võib oma maksebilansi või välise finantspositsiooni kaitseks võtta piiravaid meetmeid teenuskaubanduse suhtes. Sellised meetmed peavad olema kooskõlas teenustekaubanduse üldlepinguga.

5. Kui lepinguosaline säilitab või on vastu võtnud lõikes 1 osutatud piiravad meetmed, teatab ta sellest viivitamata teisele lepinguosalisele ja esitab võimalikult kiiresti nende kaotamise ajakava.

6. Kui kehtestatakse või säilitatakse käesoleva artikli kohased piirangud, peetakse partnerluskomitees kiiresti konsultatsioone, juhul kui selliseid konsultatsioone juba ei peeta käesolevast lepingust olenemata.

7. Konsultatsioonide käigus analüüsitakse meetmete võtmist põhjustanud maksebilansiraskusi või väliseid finantsraskusi, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

a) raskuste laad ja ulatus;

b) majanduslik ja kaubanduslik väliskeskkond või

c) võimalikud alternatiivsed parandusmeetmed.

8. Konsultatsioonide käigus uuritakse piiravate meetmete vastavust lõigetele 1 ja 2.

9. Konsultatsioonide käigus aktsepteerivad lepinguosalised kõiki Rahvusvahelise Valuutafondi esitatud statistilisi ja muid andmeid valuuta, rahavarude ja maksebilansi kohta ning järelduste tegemisel võetakse arvesse Rahvusvahelise Valuutafondi hinnangut asjaomase lepinguosalise maksebilansi ja välise finantspositsiooni kohta.

ARTIKKEL 375

Maksustamine

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse maksumeetmete suhtes üksnes sedavõrd, kuivõrd see on vajalik käesoleva lepingu sätete kohaldamiseks.

2. Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata selliselt, et see takistaks võtmast või rakendamast meedet, mille eesmärk on takistada maksustamise vältimist või maksudest kõrvalehoidumist vastavalt topeltmaksustamise vältimise lepingute maksustamissätetele, muudele maksukokkulepetele või siseriiklikele maksuseadustele.

ARTIKKEL 376

Volitatud asutus

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, tagavad lepinguosalised, et kõik isikud, sealhulgas riigi osalusega ettevõtted, eri- või eelisõigustega ettevõtted ja määratud monopolid, keda lepinguosaline on volitanud täitma regulatiiv-, haldus- või valitsusfunktsioone mis tahes valitsustasandil, tegutsevad neid volitusi täites kooskõlas lepinguosaliste kohustustega, mis on sätestatud käesolevas lepingus.

ARTIKKEL 377

Kohustuste täitmine

1. Lepinguosalised võtavad kõik meetmed, mis on vajalikud käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks. Nad tagavad käesolevas lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et mõlema lepinguosalise taotlusel peavad nad viivitamata sobivate kanalite kaudu nõu, et arutada käesoleva lepingu tõlgendamise või rakendamisega seotud küsimusi ja muid omavaheliste suhete asjakohaseid tahke.

3. Lepinguosalised esitavad käesoleva lepingu tõlgendamise või rakendamisega seonduvad vaidlused artikli 378 kohaselt lahendamiseks partnerlusnõukogule.

4. Partnerlusnõukogu võib vaidluse lahendada siduva otsusega kooskõlas artikliga 378.

ARTIKKEL 378

Vaidluste lahendamine

1. Kui lepinguosaliste vahel tekkib vaidlus käesoleva lepingu tõlgendamise või rakendamise üle, esitab emb-kumb lepinguosaline teisele lepinguosalisele ja partnerlusnõukogule ametliku taotluse vaidluse lahendamiseks. Erandina kohaldatakse käesoleva lepingu VI jaotise tõlgendamise ja rakendamisega seonduvate vaidluste puhul üksnes VI jaotise 13. peatükki.

2. Lepinguosalised püüavad leida vaidlustele lahenduse heas usus toimuvate konsultatsioonide kaudu partnerlusnõukogus, eesmärgiga saavutada võimalikult kiiresti mõlemale lepinguosalisele vastuvõetav lahendus.

3. Vaidluse üle võib pidada konsultatsioone ka partnerluskomitee või artiklis 364 osutatud asjaomaste organite koosolekutel vastavalt lepinguosalistevahelisele kokkuleppele või emma-kumma lepinguosalise taotluse alusel. Konsultatsioone võib pidada ka kirjalikult.

4. Lepinguosalised esitavad partnerlusnõukogule, partnerluskomiteele või muudele asjakohastele allkomiteedele või organitele kogu olukorra põhjalikuks uurimiseks vajaliku teabe.

5. Vaidlus loetakse lahendatuks, kui partnerlusnõukogu on teinud vastavalt artikli 377 lõikele 4 vaidluse lahendamiseks siduva otsuse või kui ta teatab, et vaidlus on lõppenud.

6. Konsultatsioonide käigus avalikustatud teave on konfidentsiaalne.

ARTIKKEL 379

Kohustuste täitmata jätmisega kaasnevad asjakohased meetmed

1. Lepinguosaline võib võtta asjakohaseid meetmeid, kui vaidlust ei lahendata kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil teatati artikli 378 kohasest ametlikust vaidluse lahendamise taotlusest, ja kui kaebuse esitanud lepinguosaline on endiselt seisukohal, et teine lepinguosaline ei ole täinud käesolevast lepingust tulenevat kohustust. Kolmekuulise konsulteerimisperioodi nõuet ei kohaldata käesoleva artikli lõikes 3 sätestatud erandjuhtudel.

2. Asjakohaste meetmete valimisel tuleb eelistada neid, mis segavad käeoleva lepingu toimimist kõige vähem. Selliste meetmete hulka ei tohi kuuluda käesoleva lepingu VI jaotises sätestatud õiguste ja kohustuste peatamine, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 3 kirjeldatud juhtudel. Käesoleva artikli lõike 1 kohastest meetmetest teatatakse viivitamata partnerlusnõukogule ja nende suhtes konsulteeritakse vastavalt artikli 377 lõikele 2 ning nendega seonduvaid vaidlusi lahendatakse vastavalt artikli 378 lõigetele 2 ja 3.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud erandid on:

a) käesoleva lepingu denonsseerimine vastuolus rahvusvahelise õiguse üldnormidega ja

b) käesoleva lepingu artiklis 2 ja artikli 9 lõikes 1 osutatud lepingu oluliste tingimuste rikkumine teise lepinguosalise poolt.

ARTIKKEL 380

Seos muude lepingutega

1. Käesoleva lepinguga asendatakse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Armeenia vahel Luxembourgis 22. aprillil 1996 allakirjutatud ja 1. juulil 1999 jõustunud partnerlus- ja koostööleping (edaspidi „partnerlusleping“). Kõikides muudes lepinguosaliste vahel sõlmitud kokkulepetes olevaid viiteid partnerluslepingule käsitatakse viidetena käesolevale lepingule.

2. Kuni füüsiliste ja juriidiliste isikute ühesuguste õiguste saavutamiseni käesoleva lepingu kontekstis ei mõjuta käesolev leping neid õigusi, mis on neile isikutele tagatud ühelt poolt üht või mitut liikmesriiki ja teiselt poolt Armeenia Vabariiki siduvate kehtivate lepingutega.

3. Kehtivaid kokkuleppeid, mis on seotud käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvate konkreetsete koostöövaldkondadega, käsitatakse käesoleva lepinguga reguleeritud üldiste kahepoolsete suhete ja ühise institutsioonilise raamistiku osana.

4. Lepinguosalised võivad käesolevat lepingut täiendada, sõlmides erilepinguid käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvates valdkondades. Sellised erilepingud on käesoleva lepinguga reguleeritud üldiste kahepoolsete suhete ja ühise institutsioonilise raamistiku osa.

5. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu asjakohaste sätete kohaldamist, ei mõjuta käesolev leping ega selle alusel võetavad meetmed mingil moel Euroopa Liidu liikmesriikide õigust teha Armeenia Vabariigiga kahepoolset koostööd ja sõlmida vajaduse korral temaga uusi koostöölepinguid.

ARTIKKEL 381

Kehtivusaeg

1. Käesolev leping on sõlmitud määramata ajaks.

2. Lepinguosaline võib käesoleva lepingu denonsseerida, esitades diplomaatiliste kanalite kaudu teisele lepinguosalisele sellekohase kirjaliku teate. Käesolev leping kaotab kehtivuse kuue kuu möödumisel sellise teate kättesaamise kuupäevast.

ARTIKKEL 382

Lepinguosaliste määratlus

Käesolevas lepingus tähistab mõiste „lepinguosaline“ ühelt poolt Euroopa Liitu või selle liikmesriike või Euroopa Liitu ja selle liikmesriike vastavalt nende pädevusele, mis tuleneb Euroopa Liidu lepingust ja Euroopa Liidu toimimise lepingust, ja asjakohastel juhtudel ka Euratomi vastavalt selle pädevusele, mis tuleneb Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingust, ning teiselt poolt Armeenia Vabariiki.

ARTIKKEL 383

Territoriaalne kohaldamisala

Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut, Euroopa Liidu toimimise lepingut ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut neis lepingutes sätestatud tingimustel, ning teiselt poolt Armeenia Vabariigi territooriumi suhtes.

ARTIKKEL 384

Lepingu hoiulevõtja

Käesoleva lepingu hoiulevõtja on Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaat.

ARTIKKEL 385

Jõustumine, lõppsätted ja ajutine kohaldamine

1. Lepinguosalised ratifitseerivad või kiidavad käesoleva lepingu heaks oma korra kohaselt. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskirjad antakse hoiule hoiulevõtjale.

2. Käesolev leping jõustub teise kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil antakse hoiule viimane ratifitseerimis- või heakskiitmiskiri.

3. Käesolevat lepingut võib muuta üksnes kirjalikult mõlema lepinguosalise nõusolekul. Muudatused jõustuvad kooskõlas käesoleva artikliga.

4. Käesoleva lepingu lisad ja protokollid on lepingu lahutamatu osa.

5. Olenemata lõikest 2 võivad Euroopa Liit ja Armeenia Vabariik käesolevat lepingut täielikult või osaliselt kohaldada ajutiselt kooskõlas oma asjakohaste siseriiklike menetluste ja õigusaktidega.

6. Lepingut kohaldatakse ajutiselt alates järgmise kuu esimesest päevast pärast seda, kui hoiulevõtja on kätte saanud järgmised dokumendid:

a) Euroopa Liidu teade selleks vajalike menetluste lõpuleviimise kohta, milles on näidatud käesoleva lepingu need osad, mida asutakse ajutiselt kohaldama, ja

b) Armeenia Vabariigi asjakohaste menetluste ja õigusaktide kohane ratifitseerimiskiri.

7. Käesoleva lepingu asjakohaste sätetes, sealhulgas lisades ja protokollides, osutatud „käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva“ käsitatakse „käesoleva lepingu ajutise kohaldamise alguskuupäevana“ vastavalt käesoleva artikli lõikele 5.

8. Käesoleva lepingu ajutise kohaldamise ajal kohaldatakse endiselt partnerluslepingu neid sätteid, mida käesoleva lepingu ajutine kohaldamine ei hõlma.

9. Kumbki lepinguosaline võib esitada hoiulevõtjale kirjaliku teate oma kavatsuse kohta lõpetada käesoleva lepingu ajutine kohaldamine. Ajutise kohaldamise lõpetamine jõustub kuus kuud pärast seda, kui hoiulevõtja on teate kätte saanud.

ARTIKKEL 386

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi, ungari ja armeenia keeles, kusjuures kõik tekstid on võrdselt autentsed.

SELLE KINNITUSEKS on nõuetekohaselt volitatud täievolilised esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

BELGIA KUNINGRIIGI NIMEL

BULGAARIA VABARIIGI NIMEL

TŠEHHI VABARIIGI NIMEL

TAANI KUNINGRIIGI NIMEL

SAKSAMAA LIITVABARIIGI NIMEL

EESTI VABARIIGI NIMEL

IIRIMAA NIMEL

KREEKA VABARIIGI NIMEL

HISPAANIA KUNINGRIIGI NIMEL

PRANTSUSE VABARIIGI NIMEL

HORVAATIA VABARIIGI NIMEL

ITAALIA VABARIIGI NIMEL

KÜPROSE VABARIIGI NIMEL

LÄTI VABARIIGI NIMEL

LEEDU VABARIIGI NIMEL

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIGI NIMEL

UNGARI NIMEL

MALTA VABARIIGI NIMEL

MADALMAADE KUNINGRIIGI NIMEL

AUSTRIA VABARIIGI NIMEL

POOLA VABARIIGI NIMEL

PORTUGALI VABARIIGI NIMEL

RUMEENIA NIMEL

SLOVEENIA VABARIIGI NIMEL

SLOVAKI VABARIIGI NIMEL

SOOME VABARIIGI NIMEL

ROOTSI KUNINGRIIGI NIMEL

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIGI NIMEL

EUROOPA LIIDU NIMEL

EUROOPA AATOMIENERGIAÜHENDUSE NIMEL

ARMEENIA VABARIIGI NIMEL